

Sextus decretaliū liber per Bonifaciū octauum pōtificem sanctissimum in Lugdunensi concilio editus.

Vendunt parisius apud Franciscū regnault: in vico diui Jacobi sub intersignio sancti Claudij commorante ex aduerso sancti yuonis.

Onifacius Epi
scopꝰ seruꝰ ser
uoꝝ dei dile=
ctis filijs do=
ctoꝛibꝰ ⁊ scho
laribꝰ vniuer
sis Bononie.
cōmoꝛantibus
salutem ⁊ apostolicā benedictionē.

Acrosancte ro. ecclesie
quā īpscrutabilis diuie
ꝓuidētie altitudo vni=
uersis dispositiōe incō=
mutabili pretulit eccle=
sijs ⁊ totiꝰ oꝛbis ꝑcipuū
obtinere voluit magistratum: regi
mini ꝓsidētes: sollicitamur curis:
cōtinuis ⁊ assidua meditatiōe excge
mur: vt iuxta credite nobis dispen
satiōis officiū subditoꝝ cōmodis
in quoꝝ ꝓsperitate vtiq3 prospera
mur iugi (q̄ntū nobis ex alto cōces
sum fuerit) sollicitudinis studio i=
tēdamus. ¶ Amplectimur quippe
volūtarios ꝓ ipsoꝝ quiete labores
⁊ noctes q̄nq3 trāsimus insomnes:
vt scādala remoueamꝰ ab ipsis. Et
quas hūana natura (nouas semꝑ de
ꝓperās edere formas) lites quoti
die inuenire conat: nūc antiquoꝝ
declaratione: nūc vero nouoꝝ edi
tiōe iuriū (ꝓut nobis possibile) re
primamꝰ. ¶ Sane cū post volumē
decretaliū a feli. re. gre. pa. ix. pre.
no. tā ꝓuide q̄ viriliter ꝯpilatū nō
nulle ab eo ⁊ ab alijs romanis pō.
successiue sup diuersis dicerent ar
ticulis edite decretales de quaruꝫ
aliquibꝰ an decretales existerent:
earūq3 auctoꝛibꝰ dubitabat sollici
te i iudicijs ⁊ in scholis. ¶ Nos ad
apicē summi pōtificatꝰ: superna di
spositiōe vocati: sup hoc cū istātia
req̄siti a multis ābiguitatē ⁊ īcerti
tudinē hmōi dispēdiū pluribꝰ affe
rētē oīno tollere ac elucidare: q̄ de
decretalibꝰ ipis teneri q̄ deberēt i
posteꝝ refutari gr̄a suffragante di
uina: pro vtilitate publica deside ra
bilit affectātes ꝑ venerabiles fra=
tres nostros Guillelmū archiepm
ebreduñ. ⁊ berēgariū epꝫ biteren.
ac dilectū filiū magistrū richardū
de senis. s. ro. ec. vicecācellariū iu
ris vtriusq3 doctoꝛē decretales hu
iusmodi diligētiꝰ fecimꝰ recēseri:
⁊ tādē pluribꝰ ex ipsis (cū aut tpa=
les: aut sibi ipsis vel alijs iuribꝰ cō
trarie seu oīno sup̄flue viderētur)
penitꝰ resecatis: reliq̄s q̄busdā ex
eis abbreuiatis: ⁊ aliquibꝰ i toto vł
i parte mutatis. multisq3 correctio
nibꝰ: detractionibꝰ: ⁊ additionibꝰ
ꝓut expedire vidimꝰ factis i ipsis
in vnū libꝛū: cū nōnullis nr̄is cōsti
tutionibꝰ: in quibꝰ ad correctionē
moꝝ subditoꝝ q̄ q̄etē mlta statuūt
salubria fructꝰ vberes do ꝓpicio i
domo dn̄i allatura: ⁊ plurima in iu
dicijs ⁊ extra freq̄ntata dubia deci
dunt: redigi mādauimꝰ: ⁊ sub debi
tis titulꝭ collocari. ¶ Quē libꝛū. v.
libꝛis alijs dicti voluminis decre=
taliū annectēdū cēsuimꝰ sextū nun
cupari: vt idē volumē: senariū (qui
numerꝰ est ꝑfectꝰ) libꝛoꝝ illo addi
cto numerū ꝯprehēdēs ꝑfectā i re=
bus agēdis formā tribuat: ⁊ in mo
ribꝰ disciplinā. Nec sine cā morem
ꝑdecessoꝝ nr̄oꝝ (q̄ cū ꝯstitutiones
aliquas promulgabāt: nouiter eas
mādabāt sub ātiquaꝝ serie situari)
omisimꝰ i hac parte seruare. hec ei
fecimꝰ ne ifinitos libros destrui: ⁊
alios nō sine maximis dispēdijs la
boribꝰ ⁊ expēsis de nouo fieri opor
teret. ¶ Uniuersitati vestre igit ꝑ
aplica scripta māda. quate. librum
hmōi cū multa maturitate digestū
quē sub bulla nr̄a vobꝭ trāsmittimꝰ
prōpto suscipiētes affectu eo vta=
mini de ceto i iudicijs ⁊ scolis nul=
las alias ꝑter illas q̄ inserunt: aut
spāliter reseruant i eo decretales
aut ꝯstōnes a q̄buscūq3 nr̄is prede
cessoribus ro. pō. post editionē di=
cti voluminis ꝓmulgatas recepta
ri vlteriꝰ: aut ꝑ decretalibus habi
turi. ¶ reg. x. i gn̄ali ꝯcil. lugdun.

¶ Rubrica de suma tri. ⁊ fi. catho.

Fidelis ac deuota ꝓfessiōe fa=
temur q̄ spūssanctus eterna
liter ex patre et filio non tanq̄ ex
duobus principijs sed tanq̄ ex vno capit. vnicū

principio: nõ duab⁹: sꝫ vnica spira-
tiõe ꝓcedit. Hoc ꝓfessa est hacten⁹
predicauit ꝛ docuit hoc firmiter te
net: ꝛ p̃dicat ꝓfitet ꝛ docet sacros.
roma. ec. mr̃ oīꝫ fideliũ ꝛ magistra.
hoc hꝫ orthodoxoꝝ patrũ atq; do-
ctoꝝ latinoꝝ pariter et grecoꝝ in-
cõmutabilis ꝛ vera snīa. ¶ Sed qꝛ
nõnulli ꝓpter irrefragabilis pre-
misse ꝟitatis ignorãtiã in errores
varios sunt ꝓlapsi. ¶ Nos hmõi er
rorib⁹ viã ꝯcludere cupientes hoc
sacro approbãte ꝯcilio dãnamus ꝛ
reprobamus oẽs: qui negare p̃sum
pserint. eternaliter spiritũ sanctuꝫ
ex patre ꝛ filio ꝓcedere: siue etiã te
merario ausu asserere. ꝙ sp̃us san-
ctus ex p̃re ꝛ filio tãq; ex duob⁹ p̃n
cipiis et nõ tanq; ex vno procedat.
Idem. Bonifacius octauus.

¶ De constitutionibus.

Cap. i. Licet ro. põ. q iura oīa in scrinio pectoris sui censet h̃re: ꝯstitutionẽ condendo post errorẽ priorẽ ꝗuis de ipsa mẽ tionẽ nõ faciat: reuoca re notat. qꝛ tñ locoꝝ ꝛ personaruꝫ singularium ꝯsuetudines ꝛ statuta cũ sint facti ꝛ in facto ꝯsistãt põt ꝓ babiliter ignorare. Ipsis dũ tamẽ sint rõnabilia ꝑ ꝯstitutionẽ a se no-uiter editã nisi exp̃sse caueat l ipsa nõ itelligit l aliq̃ derogare. Idẽ.

Ca. ii. Ut alaꝝ periculis obuiet: sen-tẽtiis ꝑ statuta quorũcũq; or dinarioꝝ prolatis: ligari nolumus ignorãtes: duꝫ tamẽ eoꝝ ignorãtia crassa nõ fuerit aut supina. ¶ Sta-tuto ep̃i quo in oẽs q furtũ cõmise rint: excõicatiõis snīa ꝓmulgatur: subditi ei⁹ furtũ extra ipsi⁹ dyoce. ꝯmittẽtes minime ligari noscunt: cũ extra territorium ius dicẽti nõ pareatur impugne. Gregorius. ix.

¶ De rescriptis.

Cap. i. Ipso iure rescriptũ vel ꝓcessus ꝑ ip̃m habitus nõ valeat: si ab excõica-to (super alio q̃ excõi-catiõis vel appellatio-nis articulo) fuerit im-petratũ. Innõ. iiii. (in ꝯcil. lugdun.

cap. ii. Cum in multis iuris articulis infinitas reprobet: ꝓuide du ximus statuẽdũ: vt ꝑ illã gñalẽ clau-sulã: quidã alii: que frequẽter in lit teris nostris inserit: vltra tres vel quattuor in iudiciũ non trahantur ¶ Quoꝝ nola in p̃mo citatorio ex-primat ip̃etrato: ne loc⁹ fraudi for sitan relinquat. si circa ea possit li-bere variare. Idem in eodem.

ca. iii. Dispẽdiis litiũ eq̃tatis cõpen dio volẽtes q̃ possum⁹ indu stria coartare statutũ fe. re. gre. p. ix. pre. n. sup hoc editũ ampliantes ¶ Decernim⁹ vt si quis cõtra aliũ plures ꝑsonales mouere voluerit q̃stiones nõ ad diuersos iudices sꝫ ad eosdẽ sup oīb⁹ hmõi q̃stionibus litteras studeat impetrare. ¶ Qui vero contrariũ fecerit oī cõmodo careat litteraꝝ: nec ꝓcessus habit⁹ valeat ꝑ easdẽ reo: si eũ ꝑ ipsas fati gauerit in expẽsis legitimis cõdẽ-nand⁹. ¶ Reus quoq; si eodẽ durã te iudicio actorẽ sibi obnoxiũ dixe rit recõuẽtiõis b̃nficio vel ꝯuẽtio-nis. si cõtra eũ lr̃as ip̃etrare malue rit de iure suo dꝫ apud eosdẽ iudi-ces expiri: nisi eos vt suspectos po terit recusare sit oẽs (si cõtra hoc fecerit) puniendus. Bonifa. viii.

capit. iiii. Cum aliquib⁹ recipiẽdi aliquẽ in canonicũ alicui⁹ eccl'ie nõ obstãtib⁹ eiusdẽ eccl'ie priuilegiis cõsuetudinib⁹ vel statutis iuramẽ to: ꝯfirmatione ap̃lica vel quacũq; firmitate alia roboratis: ꝑ nostras litteras cõcedim⁹ facultatẽ: si cano nicoꝝ receptio alias in ipsa eccl'ia nõ spectat ad eos: quib⁹ hmõi litte re dirigunt: sed ex earũ virib⁹ re-cipiũt potestatem is qui recipit au ctoritate apostolica dinoscit eẽ re-ceptus. ¶ Si vero canonicoꝝ rece ptio alias ꝑtineat ad eosdẽ nõ apo stolica sed recipientiũ censetur au ctoritate receptus: nisi ꝙ eũ aucto ritate n̄ra reciperent: in nostris lit teris caueatur expresse. Idem.

ca. v. Si gratiose tibi a romano põ tifice cõcedat vt b̃nficia que

tempore tue ꝑmissiōis obtinebas: posses vsq₃ ad sue volūtatis beneplacitu₃ retinere hmōi gr̃a per ei⁹ obitū ꝑ quē ipsi⁹ bn̄placitum oīno extinguit eo ipso expirat. ¶ Sec⁹ aūt si vsq₃ ad apo. se. bn̄placitū gr̃a cōcedat̃ ꝑdicta: tūc eñ q₂ sedes ipsa non moritur durabit perpetuo nisi a successore fuerit reuocata.

¶ Preterea vero talis cōcessionis que d₃ (cū sit ambitiosa) restringi: ea solū bn̄ficia q̄ canonice obtines: potes licite retinere. ¶ Idem.

ca.vi. Susceptū ab ap. se. mādatū vt ab aliquo bn̄ficij qđ obtinet resignatiōe recepta: ipm̄ alteri cōferas ꝛ assignes: adīplere nō potes si ille anq̄ resignet reb⁹ eximat̃ humanis. ¶ Cū nō ꝑ resignationē vacauerit s₃ ꝑ mortē. ¶ Nisi de ītētione mādātꝭ aliđ appareret expresse. ¶ Si duo sup eodē bn̄ficio līas īpetrāt primo eoꝝ ꝑ illi⁹ obitū q̄ tenebat: scđo vero ꝑ cōcessionē eiusde₃ ipsum ꝑponente vacare secundus. ¶ (Cū beneficiū ipsum cessione nō morte vacauerit:) d₃ primo in ipsi⁹ assecutione preferri. ¶ Idem.

ca.vij. Gratia quā sup beneficio a se. ap. te īpetrasse ꝑponis: vitiosa reputari nō d₃: q̄uis de alio bn̄ficio ab epō tuo antea tibi absenti et ignoranti collato nullā (cū tpe īpetratiōis nescires) feceris mētionē. ¶ Utrūq₃ tamen si talia sint bn̄ficia que simul nequeāt de iure teneri) hr̃e nō pōt: sed eligas quod ex eis malueris retinere. ¶ Idem.

capit. vij. Quamuis is cui⁹ gr̃a per quā mandabat̃ in certa eccl̃ia ꝑuideri sibi de bn̄ficio primo vacatu ro ꝑ nos fuerat reuocata restituat̃ a nobis denuo ad eandem: nō tñ ei cui post reuocationē: ꝛ ante restitutionē predicta similis l eadē eccl̃ia gr̃a facta fuit. (¶ Nisi hoc expresse dixerimus) anteferri debebit. ¶ Cū talis restitutio (vbi aliud nō exprimit̃) intelligat̃ fieri sine iuris preiudicio alieni. ¶ Idem.

Ca.ix. Si eo tempore quo tibi de bn̄ficio cū cura vl sine cura mā dam⁹ ꝑuideri: ad obtinendū curatum bn̄ficiū idoneā nō habeas etatem: tibi l₃ nūc legitime effect⁹ sis etatis auctoritate līaꝝ hmōi (cū tēpore date ipsaꝝ adhuc nō esset idoneus) de bn̄ficio curā alaꝝ habēte: nequaq̄ poterit ꝑuideri. ¶ Beneficiū aūt sine cura (cū ad ipm̄ sufficiētem tūc etatē haberes) ꝑ eas licite poteris obtinere. ¶ Idem.

Propter tua debita ꝑsoluēda fruct⁹ bn̄ficioꝝ ꝑmi anni: q̄ ī tua vacabūt dyocesi: tibi (nō obstātib⁹ q̄buslibet ꝯsuetudinib⁹ ꝑuilegiis vel statutis ꝑ q̄ nr̄a īpediri posset concessio) vsq₃ ad quinquēniū de spūali gr̃a ꝯcedim⁹. ¶ Intētōis nostre nequaq̄ existit si fructus hmōi ecclie tue fabrice vl alteri vsui seu cuicūq₃ singulari ꝑsone de spāli cōsuetudīe ꝑuilegio vel statuto forsitan debeant: q₃ eis ꝑ ꝯcessionē ipsā ¶ Nisi (hoc expresse caueat̃ in ea) preiudiciū aliquod generetur. ¶ Idē. Ca.x.

Statutū qđ circa iudices a se. de ap. deputādos nup edidimus cū q̄dā ꝯtēta l eo q̄ ꝑ cōi vtilitate credebant̃ inducta (sicut experiētia docuit) tēdere dinoscar̃: ad nostrā sanctione presenti (q̄ irrefragabiliter obseruari mādam⁹) sua dēte vtilitate in meli⁹ duximus reformandū. ¶ Sancim⁹ igit̃ vt nullis nisi dignitate ꝑditis aut ꝑsonatū obtinētib⁹ seu eccliaꝝ cathedraliū canonicis cause auctoritate litterarū se. ap. vel legatoꝝ eiusdē de cetero ꝯmittant̃ nec audiant alibi q̄ in ciuitatibus vel locis insignibus: vbi possit ꝯmode copia peritorum haberi. ¶ Actore ꝛ reo eiusdē dyoce. existentib⁹ cā ꝯmitti non d₃ extra illā nisi l ser casib⁹. l quib⁹ tñ nō trahet̃ vltra vnā dietā. Et nisi in duob⁹ casib⁹ īpetrās ꝑ iuramētum fidē fecerit de illis repellet a iudice: ꝛ l expe. cōdēnabit. h. d. vsq₃ ad §. cū aūt do. ¶ Cū vero eiusdē ciuitatis seu dyo. fuerit actor ꝛ re⁹: extra ipsas causa non cōmittat̃ nec conueniat̃ aliq̄s eorūdē nisi ab epō cōtra aliquē de sua dyo. vel ab ali Ca.xi.

quo cõtra est aut ꝯtra eiꝰ capitulũ seu ꝯtra vniuersitatẽ ciuitatis ville aut castri fuerit actio dirigenda. vel nisi actor eãdẽ ciuitatẽ seu dyoceñ litigare nõ audẽs aut sui aduersarij potẽtiã merito phorrescẽs eũ intra ipas negat ꝯuenire secure. In his qppe casibꝰ extra dictas ciuitatem ꝛ dyoc. possit ꝯtra pdictos causa ꝯmitti: nullus tñ eoꝝ vltra vnã dietã a fine sue dyoce. valeat ꝯueniri ꝫ ꝛ i duobꝰ vltimis casibꝰ: nisi impetrãs de pdictis timore (quẽ lris ꝯmissiõis exprimere teneat) pmo fidẽ iudici faciat: saltẽ p ppriũ iuramẽtũ iudex ipe nullatenꝰ i cã pcedat ꝫ ptes a sua iurisditione dimittens ipetrãtẽ eisdẽ i expẽsis legitis alteri pti ꝯdẽnet. ¶ Cũ aũt actor ꝛ reꝰ ciuitatũ ꝛ dyocesium fuerint diuersarũ: si actor i ciuitate vel dyocesi rei iudicẽ hẽre recuset: ipm nõ i sua ꝫ i alia ciuitate vel dyo. libere impetrare valeat: reũqꝫ trahere ad eãdẽ dũmõ locꝰ ad quẽ eũ traxerit vltra vnã dietã vt i casu alio pmittit minime sit remotꝰ. ¶ In nullo qꝫ casuũ pdictoꝝ iudex extra ciuitatẽ seu dyoc. i qbꝰ deputatus fuerit citet partes. nec de cã sibi ꝯmissa cognoscat. ¶ Nisi ad id expssus accesserit earũdẽ assensus. ¶ Neqꝫ alibi qꝫ infra illas ꝛ psonis dũtaxat desi gnatis superiꝰ ꝯmittat quolibet vices suas. ¶ Insup vt gratis ꝛ cũ oi puritate iudiciũ corã ipo procedat nullũ munꝰ vel qcqd aliud. ¶ Nisi forsan esculẽtũ vel poculẽtũ mera liberalitate oblatũ qd paucis cõsumi possit diebꝰ: vel nisi cũ ipsum pter cãm sibi cõmissam ꝯtigerit extra suũ domiciliũ proficisci moderatas expẽsas recipe ab eisdẽ partibus qualitercũqꝫ psumat. ¶ Pro uisurꝰ attẽte ꝙ in ipsis expẽsis modũ nequaqꝫ excedat nec plꝰ ab vna parte qꝫ ab alia exigat: cum cõe gerat negociũ vtriusqꝫ. quodqꝫ (vbi cause sibi cõmisse vtilitas vel necessitas nõ exegerit) occasionẽ ppter habẽdas expẽsas pficiscendi extra domiciliũ nõ assumat: ꝫ ꝛ vbi tota liter fuerint pauperes litigantes etiam pro expensis nil prorsus exigat ab eisdem. ¶ Assessorem autẽ: vt quandoqꝫ faciunt aliqui fraudulenter (nisi eo indigeat. quod conscientie relinquatur eiusdem) sibi nequaqꝫ adiungat: alioquin de suo proprio prouidere teneatur eidem ¶ Si autem indigeat: ipsum neutri parti suspectum assumens ei de cõpetenti salario prouide moderans: do ab eo faciat a partibus communiter prouideri. ¶ Notarium vero vel notarios in causa sibi commissa scribentes: qui vt plurimũ in exigẽdo salario metas rationis excedũt (vt ad ipsiꝰ spectat officiũ) prudenter refrenet: nec cum ipsis aut cum accessore prefato lucrum participet vllo modo. ¶ Si quid autẽ contra constitutionem presentẽ receperit ad ipsius restitutionẽ integrã teneatur. ¶ Nulla eorum quibus restitutio faciẽda fuerit remissione vllatenus profutura eidem. Pro ferẽdo qꝫ testionio ꝯtertu cuius aliqd alios fraudulẽter interdũ a iudicibꝰ vocari pcurãt vt eos laboribꝰ ꝛ expẽsis fatigẽt aut extorqueant aliqd ab eisdẽ: nullũ vllatenꝰ ꝯuocet nisi qñ ꝯditio ꝛ statꝰ cãe reqrẽt. ¶ Et nec tũc nisi a pducente cõpetẽtes vocato p testionio veniẽdo: stãdo: ꝛ redeũdo faciat ministrari expẽsas. ¶ Quicqd aũt ꝯtra pmissa p eoꝝ aliqd ꝯtigerit attẽtari sit ipo iure irritũ ꝛ inane. ¶ Idẽ.

Ca.x.

Ubi qꝫ gsaꝝ bituricẽ. ecclia impetrasti a nob certo executore pcesso: qꝫ te in canonicũ recipi faceret ꝛ de pbẽda tibi (si qua i eadẽ ecclia tũc vacabat: alioqn de vacatura prime) pnideret aliꝰ similẽ gratiã pꝰ tuã ipetrationẽ obtinẽs in eadẽ: ꝫ priusqꝫ tu suas lras presentauerit: ꝛ i canonicũ sit receptꝰ in prebenda tpe tue receptiõis: vel etiã post vacãte (ex qꝫ alteri añ tuã receptionẽ collata nõ extitit) anteferri nõ dꝫ. ¶ Idẽ quoqꝫ si ante receptionẽ tuã i canonicũ vacauisset prebẽda per pcessum tui executo:

ris qui ei ad quem p̄bende collatio pertinebat notificauerat q̄ eū uole bat per huiusmodi p̄tātem confer= re: aut interdixerat ne conferret eandem: seu illam sue reseruauerat collationi presertim cum interposi tiōe decreti affecta tunc enim tibi et non alteri debet prebenda huius modi assignari. ¶ Quinimo si ante receptionē et presentationem etiā tua prebēda vacauit: idem erit cē sendum si in huiusmodi grā tibi fa cta decretum a nobis fuerat irri= tum et inane: quod contra ipsam cō tingeret attētare. ¶ In predictis itaq; casibus debes tu prebendam vacātē poti⁹ q̄ impetrator vltim⁹ obtinere dum tñ dolus tibi nō pos sit vel notabilis negligentia impu= tari. ¶ Idem.

c.xiij. Si pro te alicui directa fuerit scripta nostra: vt tibi de ca= nonicatu et p̄benda eccl'ie bituren. si ad id accederet episcopi et capli ecclesie prelibate assensus auctori= tate apostolica prouideret: alter postmodum impetrans q̄ ex colla= tione apostolice sedis vel executo= ris sup hoc deputati prouisiōe p̄us q̄ episcopi et capituli predictorum assensus ad prouisionem tibi acce= deret faciendam canonicatum ob= tinuit bituren. (lz tu interueniente postea predictorum assēsu dicti pri oris mandati auctoritate i canonicū ipsius ecclesie sis receptus) in pre= benda vacante tibi merito antefer tur. ¶ Idem.

c.xiiij. Uobis super prouisione simili= sibi facienda in eadem eccle sia litteras a nobis obtinentibus vna die certis eis executoribus de putatis: si non appareat quis pri= mo ipetrauerit ex eisdē: is eorū cui canonicatū ptulim⁹ est i p̄bēda p̄= ferendus alteri: q2 a nobis canoni catū nō extitit assecut⁹: lz priusq̄ a= lius eis ad quos spectat canonicorū receptio et collatio p̄bēdarū: suas p̄ntauerit lr̄as: et ab eis i canonicū sit recept⁹. Si vero neutri eorū vl'vtri q; canōicatū cōtulim⁹ tūc ex quo i grā sūt eq̄ales is q̄ prius p̄ntauerit erit potior i p̄bēda. ¶ Nō si forsā ābo simul i presētando concurrāt: hi ad quos (vt p̄mittit) spectat ca= nonicorum receptio et collatio pre bendarum: vel eorum maior pars: ex eis alterum quem voluerint eli= gere teneantur quo electo ali⁹ om= nino careat impetratis: nisi ex te= nore litterarum ipsius expresse ap pareat q̄ vtriq; ipsorum volueri= mus prouidere. ¶ Idem.

Quia ābitiosam importunita= tem petētium tam nos q̄ nō= nulli predecessores nr̄i roma. pon. idulgentias ppetuas mlt̄j pcessim⁹ percipiēdis fructibus beneficiorū suorū (distributiōibus quotidianis dumtaxat exceptis) siue in scholis essēt: siue i ecclia⁊ suarū altero resi derent: aut i romana curia morā traherēt seu alio certo loco. vl' etiā vbicunq;: ex quo insolentie oriun= tur vacādi et dissolutionis prepara tur materia: minuitur cultus diui= nus: quem desideramus augeri et officium plerūq; (propter quod be neficium ecclasiasticū datur) omit titur. ¶ Nos volētes emendare p̄= terita et quantum possumus aduer sus futura cauere: omnes huiusmo di et similes indulgentias (perso= nis non ecclesiis vel dignitatib⁹ da tas) penitus reuocamus. et earum concessionem nostris volumus ex= ulare temporibus quodq; nobis li= cere nō patimur nostris successori bus indicamus. ¶ Bonifacius. viij. ca.xv.

Consuetudinem quam in vestra ecclesia serua= tā asseritis tan to tempore q̄ i cōtrarium me= moria non exi= stit. videlicet q̄ ipsius ecclesie canonici duos per= sonatus aut duas dignitates vel p̄posituras seu admistratiōes aut duo officia. vl' eorū alterū. cū reliq; simul et prebendam possit in ea lici ca.i.

te absq3 dispēsatione sedis apostoli ce obtinere corruptelā (cū sacris sit inimica canonib⁹: ꝛ de ambitiõis radice ꝓcesserit) merito reputan= tes eam auctoritate apo. reproba= mus. posq3 ad ipsius obseruantiā: etiam si iuramento firmata extite= rit (cum iuramentū iniqtatis vincu lum non existat) decernim⁹. nō te= neri statuentes ¶ Ut cū vnū offi. vi: digne valeat aliquis adimple= re nulli liceat de cetero nisi vnicū personatum vel dignitatē aut ꝑpo situram siue administrationem vel officiū ꝑpetuū quocūq3 noīe cēseā tur cū ꝑbēda insimul absq3 dispēsa= tione dicte sedis i eadē eccl'ia obti nere: vel iam obtēta tenere qđ si a quoquā secus presumptū fuerit ir ritum sit omnino. ¶ Idem.

ca. ij. Non putamus illā ꝯsuetudinē quanto cūq3 tpe de facto ser= uatam cōsonā rationi ꝙ ab officia li epi ad eundē episcopū valeat ap pellari nec ab eodē ad seipsuz cum sit idem auditorium vtriusq3 appel latio interposita videtur ¶ Idē.

ca. iij. Non est dū tamen alias sit ꝑscri= pta canonice consuetudo quā alle= gat episcop⁹ reprobanda. ꝙ in in= quirendis puniēdis et corrigēdis subditorum excessib⁹ cōsiliū sui ca pituli reqrere minime teneat. ¶ Idē

ca. iiij Cum in tua eccl'ia in qua ꝯsue= tudo habetur ꝙ antiquiores ca nonici graduati meliores si volue rint possint cū vacant per se vt per alios optare prebēdas prouideri mādam⁹ alicui de ꝑbēda nulli aliā de iure debita primo inibi vacatu ra. huiusmodi nō obstante mādato poterunt ipsi antiquiores iuxta cō suetudinem eadē optare. cū prebē da vacauit. ꝛ illa q optata non fue= rit si nulli sit debita. erit illi ꝑ quo scripsimus ꝯferenda. ¶ In ꝑbēdis vero apud sedē apostolicā vacāti= bus cū de ipsis ꝑ romanū pōtificē ordinatur loc⁹ ꝑdicte cōsuetudini non existit. ¶ Ne aūt ꝑtextu eiusdē ꝯsuetudinis ꝓuisiões auctoritate ap. faciēde vltra debitū differant.

statuimus vt executores sup ipsis prouisionibus deputati optare vo lentes. ꝑ. xx. dies dūtaxat expectēt quib⁹ elapsis libere i non optatis ad exeqnda sibi mandata ꝓcedant prefata consuetudine nō obstante.

¶ Bonifa. viij.

¶ De postulatione prela.

capm. vnicū Perpetuo ꝓhibem⁹ edi cto ne sub aliq ex his formis quas pniciosa curiositas adiuenit eli go postulādo ꝛ postu= lo eligendo. aut eligo postulādū seu postulo eligēdū. cū nec vera electio nec vera postula= tio resultet ex ipsis q sibi poti⁹ in= uicē aduersant. aut sub illis verbis eligo i postulādū. vel postulo i eli gendū. cū rē iperfectā significare noscātur. ad faciēdas electiões vel postulatiões decetero ꝓcedatur si sec⁹ actū fuerit eo ipso irritū de= cernētes. ¶ Sub ea etiā forma eli go et postulo ꝓut potest meli⁹ de iure valere (cū icertitudinem ꝯti= neat) quēq postulari vel eligi pro hibem⁹ statuētes: qđ ꝯtra factū fue rit virib⁹ oīno carere nisi qñ ꝓba biliter dubitaꝛ vtrū qs sit eligēd⁹. vel poti⁹ postuland⁹: quo casu is q sic postulat⁹ fuerit ꝛ elect⁹ ꝯsens⁹ tpe viā electiõis vel postulationis ne i incerto vageꝛ eligere necessa rio teneaꝛ: redeūdi ad aliā (postq vnā elegerit) sibi licētia penit⁹ in= terdicta. ¶ Innocētī. iiij. i ꝯcil. ge. lugdu. ¶ De electiõe ꝛ electi pot.

cap. i. Statuimus vt si qs ele ctionē postulationē vl ꝓuisionē factā ipu= gnari i formā obiiciēs aliqd vel ꝑsonā ꝛ pro pter hoc ad nos appel lari ꝯtigerit. tā is q opponit q qui defendit. ꝛ gñaliter oēs quoꝝ iter est ꝛ quos causa ꝯtingit ꝑ se. vel ꝑ procuratores ad causam istructos ad sedē apostolicā a die obiectiõis iter arripiāt infra mēsem. ¶ Sed si pars alia nō venerit ꝑ viginti dies post aduentū alteri⁹ expectata i ele

ectionis negocio nõ obstãte cuius quam absentia sicut de iure fuerit pcedat. ¶ Hec aũt i dignitatib9 p sonatib9 τ canonijs observari volum9 τ mandam9. ¶ Adijciẽtes: vt q̃ plene nõ pbauerit qδ i formã op ponit ad expensas quas pp̃ter hoc pars altera se fecisse docuerit. cõdẽnetur. ¶ Qui vero i pbatione defecerit ei9 qδ obijcit in personã: a beneficijs ecclasticis triẽnio noverit se suspẽsum ad q̃ si infra illud tẽpus pp̃ria temeritate se ingesserit eis ipso iure ppetuo sit priuat9: nullam super hoc misam spem aut fiduciam habitur9 nisi manifestissimis constiterit documentis: q̃ ipsum a calumnie vicio causa probabilis τ sufficiens excusaret. ¶ Idem.

c. ij. In electionib9 τ postulationibus ac scrutinijs ex q̃bus ius oritur. eligendi vota cõditionalia alternatiua vel icerta penit9 reprobamus. ¶ Statuẽtes vt huiusmodi votis p non adiectis habitis ex puris ꝯsensib9 celebret electio: vocẽ illorum q̃ nõ pure ꝯsenserũt: ea vice in alios residẽte. ¶ Gregori9 x. in generali concilio lugdunẽ.

c. iij. Ubi periculũ maius itenditur ibi pculdubio est plenius cõsulendum ꝗ grauib9 aũt sit onusta dispẽdijs quot τ q̃tis sit plena piculis ecclesie ro. plixa vacatio exacti consideratio tẽporis edocet: et considerata prudenter illi9 tẽporis discrimina manifestat. hic nos euidens euocat ratio: vt dũ reformandis etiã minoribus nostra solerter vacat intentio: ea q̃ periculo siora sunt nequaꝗ absq3 remedio reformatiõis accõmode relinquamus. ideoq3 oia q̃ p̃uitanda discordia i electiõe romani pontificis a nr̃is retro sunt pdecessorib9: τ precipue a felicis recordatiõis alexãdro papa tertio salubriter istituta olno imota i sua firmitate manere censentes nihil eim detrahere illis intẽdim9: s3 qδ experiẽtia deesse pbauit: p̃senti ꝯstitutiõe supplere ¶ Hoc sacro concilio approbante statuimus vt si eũdẽ põtificẽ in ciuitate i qua cũ sua curia residebat diẽ claudere ꝯtingat extremũ: cardinales q̃ fuerit i ciuitate ipsa p̃sentes: absentes expectare decẽ dieb9 tm̃mõ teneantur: q̃bus elapsis siue absentes venerit siue nõ ex tũc oẽs cõueniãt i palatio i quo idẽ pontifex habitabat: ꝯtenti singuli singulis tm̃modo seruiẽtib9 clericis vel laicis put duxerint eligendũ. illis tñ q̃b9 potestatis necessitas id ingerit idulgeri duos h̃re pmittim9 eiusdẽ electiõis arbitrio reseruato. ¶ In eodẽ aũt palatio vnũ cõclaue nullo itermedio pariter sine alio velamine oẽs ihabitẽt in cõl: qδ reseruato libero ad secretã cameram aditu ita claudat vndiq3: vt nullus illud itrare valeat vel exire. ¶ Nulli ad eosdẽ cardinales aditus pateat vel facultas secrete loquẽdi cũ eis: nec ipsi aliquos ad se veniẽtes admittãt: nisi eos q̃ de voluntate olm cardinaliũ inibi p̃sentiũ pro his tm̃ q̃ ad electiõis istãtis negociũ ptinẽt vocarẽt. ¶ Nulli etiã fas sit ipsis cardinalib9 vel eoꝝ alicui nũciũ mittere vel scripturam. Qui vero ꝯtra fecerit scripturam mittẽdo vel nũciũ: aut cũ aliquo ipsoꝝ secrete loquẽdo: ipso facto sententiã excõicationis icurrat. ¶ In conclaui tñ pdicto aliqua fenestra cõpetens dimittat p quã eisdẽ cardinalibus ad victũ ꝯmode necessaria ministrẽtur: s3 p eã nulli ad ipsos patere possit igress9. verum si (qδ absit) infra tres dies vos ꝗ (vt predicitur) ꝯclaue p̃fatũ ĩdẽ cardinas. itrauerint: nõ fuerit ipsi ecclie de pastore puisum p spaciũ quinq3 dierũ imediate sequentiũ singulis dieb9 tã in prãdio ꝗ i cena vno solo ferculo sint ꝯtẽti: q̃b9 (puisione nõ facta) decursis: ex tũc tm̃mõ panis vinũ τ aqua ministrent eisdẽ: donec eadẽ puisio subsequat. ¶ Pro uisiõis quoq3 hmõi pẽdẽte nego cio dicti cardinales nihil de camera pape recipiãt: nec de alijs eidẽ ecclie tpe vacatiõis obueniẽtibus

vndecūqꝫ ſꝫ ea oīa ſpā vacatiōe du
rāte ſub eiꝰ (cuiꝰ fidei diligētie ca
mera eadē eſt ꝯmiſſa) cuſtodia ma-
neant p eū diſpoſitiōi futuri pōtifi
cis reſeruāda. Qui aūt aliqd rece-
perint: teneant ex tūc a receptione
quorūlibet reddituū ad eos ſpectā
tiū abſtinere donec de receptis ta
liter plenariā ſatiſfactionē ipēdāt.
¶ Idē quoqꝫ cardinales accelerā-
de puiſioni ſic vacent attētiꝰ: ꝙ ſe
nequaꝗ̄ de alio negocio itromit-
tant niſi forſan neceſſitas adeo vr-
gens icideret: ꝙ eos oporteret de
terra ipſiꝰ eccłie deferēda vel eius
parte aliqua puidere: vł niſi aliqđ
tā grāde ⁊ tā euidēs piculū imine-
ret. qđ oībꝰ ⁊ ſinglis cardinalibus
pñtibꝰ ꝯcorditer videret illi cele-
riter occurrendū. ¶ Sane ſi aliqs
ex pdictis cardinalibꝰ ꝯclaue pdi-
ctum (vt ſupra exprimit) nō itraue
rit: aut itrās abſqꝫ manifeſta cā in-
firmitatꝫ exierit) ipō minime reqſi
to nec i eiuſdē electōis negocio vl
teriꝰ admittēdo p alios ad eligēdū
ſubſtituēdū pōtificē libere pcedat
¶ Si vo ifirmitate ſupueniēte idē
ꝯclaue ex eis aliquē exire ꝯtingat:
ipā ēt ifirmitate durāte poterit eiꝰ
ſuffragio nō reqſito pcedi. ſꝫ ſi ad
alios. poſt ſanitatē ſibi redditā ſeu
añ redire voluerit. vł etiā ſi alij ab
ſentes / qs p decē dies dixímꝰ expe
ctādos / ſupuenerint re itegra: vcꝫ
anꝗ̄ eidē eccłie ſit de paſtore puiſ-
ſuꝫ i eodē negocio i illo ſtatu i quo
ipꝫ iuenerit admittant: pmiſſa tā de
clauſura ꝗ̄ de ſeruiētibꝰ cibo ac po
tu et reliquis cum alijs ſeruaturi.
¶ Porro ſi qñ romanū pōtificē ex-
tra ciuitatē pdictā i qua erat cū ſua
curia reſidēs ꝯtigerit ab hac luce
migrare: teneant cardiales i ciuita
te i cuiꝰ territorio ſeu diſtrictu idē
pōtifex obijt ꝯuenire: niſi ſit forſan
iterdicta vel ꝯtra eccłiaꝫ romanā i
aperta rebelliōe pſiſtat: quo caſu i
alia viciniori ꝯueniāt q̄ſiir nec iter
dicto ſubiaceat: nec ſit (vt predicit)
apte rebellis. ¶ In hac ēt ciuitate
tā q ad expectationē abſētiū ꝗ̄ quo

ad habitationē cōem clauſurā ⁊ ce
tera oīa i domo epali. vel alia q̄li-
bet eiſdē cardinalibꝰ deputāda ea
dē obſeruētur q̄ ſuperiꝰ obeūte di
cto pōtifice i ea i q̄ cū ſua curia re-
ſidebat ſunt expſſa. ¶ Preterea qr
parꝫ ē iura ꝯdere niſi ſit q eaſ tuea
tur: adijciēdo ſācimꝰ: vt dñs aliqꝫ
rectores ⁊ officiales ciuitatꝫ illiꝰ:
i qua romani pōtificis electio fue-
rit celebrāda auctoritate nr̄a ⁊ eiuſ
dē approbatiōe ꝯceſſā poteſtate ſibi
tradita. pmiſſa oīa ⁊ ſingula plene
ac iuiolabiliter ſine fraude ac do-
lo aliquo faciāt obſeruari: nec car
dinales vltra quā pmittit artare p
ſumāt. ¶ Sup his aūt taliter obſer
uādis ſtatim audito ſūmi pō. obitu
corā clero ⁊ pplo vniuerſo ciuita-
tis ipſiꝰ ad hoc ſpecialr ꝯuocādis
pſtēt corporaliter iurameta. ¶ Qđ
ſi premiſſa diligēter nō obſeruaue
rint: aut fraudē i eis vł circa ea cō
miſerit cuiuſcūqꝫ ſint peminētie cō
ditionis aut ſtatꝰ: oī ceſſante priui
legio eo ipō ſnīam excōicatiōis in
currāt ⁊ ppetuo ſint ifames necvn
ꝗ̄ eis porte dignitatis pateāt: nec
ad aliqđ publicū officiū admittant
¶ Ipſos iſuper feudis ⁊ bonis ce-
teris q̄ ab eadē ro. ec. vel qbuſlibꝫ
alijs eccleſijs obtinēt ipō facto de-
cernimꝰ eſſe puatos: ita ꝙ ad eccle
ſias ipſas plene ac libere reuertāt
adminiſtratoꝝ earūdē eccłiarū ar
bitrio ſine ꝯtradictiōe aliq̄ diſpo-
nēda. ¶ Ciuitas vero pdicta nō ſo
lum ſit iterdicto ſuppoſita: ſꝫ ⁊ pō-
tificali dignitate puata. ¶ Ceterū
qr cū arbitriū vel iordinatꝰ capti-
uat affectꝰ: vel ad certū aliqđ obli
gationis cuiuſqꝫ neceſſitas adigit
ceſſat electio: dū libertas admittit
eligēdi: cardinales eoſdē obſecrā-
tes per viſcera mie dei nr̄i p aſper-
ſionē ſui pcioſi ſanguinis obteſta-
mur. vt pēſantes attētiꝰ qđ eis im-
minet: cū agit de creatione vicariū
ieſu xpi ſucceſſoris petri rectoris
vniuerſalis eccłie gregis dñici dī
rectoris oī puate affectiōis iordi-
natōe depoſita: ⁊ cuiuſlibet pactio

nis: pactionis obligationis necessita te: necnon predicti et intendimenti contempla tione cessantibus non in se reciprocent con siderationis intuitu vel suos: non quod sua sint gratia: non quomodolibet privatis intendant: sed nullo artante ipsorum in eligendo iudicium nisi deo puris et liberis mentibus nuda electionis conscientia utilitatem publicam libere prosequantur: omni conatu et sollicitudine prout possibilitas patitur: id acturi tantummodo ut eorum ministerio acceleretur utilis et pernecessaria totius mundi provisio idoneo celeriter eidem ecclesie sponso dato. Qui autem secus egerit divine subiaceat ultioni eorum culpa (nisi gravi propter hoc congesta penitentia) nullatenus abolenda. Et nos nihilominus pactiones: conventiones predicta: et intendimenta omnia siue iuramenti siue cuiuslibet alterius fuerit vinculo firmitatis innexa: cassamus: irritamus: et viribus decernimus omnino carere: ita quod nullus ad illa observanda quomodolibet sit astrictus nec quisquam eorum transgressionis notam vereatur fidei non fracte: sed non indigne laudis titulum potius mereatur/cum lex etiam humana testetur: magis transgressiones huiusmodi quam iurisiurandi observationes acceptas. Ceterum vero fidelibus non tantum de sollicita quantumcunque custodie fidendum quam de instantis orationis humilis et devote sperandum: huic adiicimus sanctioni: ut in omnibus civitatibus ceterisque locis insignibus ubi primum de memorati pontificis obitu certitudo claruerit: a clero et populo solennibus pro eo exequiis celebratis singulis diebus (donec de ipsius ecclesie provisione indubitanter rumor pertulerit veritatem) humiles preces fundantur ad dominum: apud eum devotis orationibus insistatur: ut ipse qui concordiam facit in sublimibus suis sic efficiat eorundem cardinalium corda in eligendo concordia: quod provisio celer concors et utilis (prout animarum salus exigit: et totius orbis requirit utilitas) ex ipsorum unanimitate sequatur. Et ne tam salubre presentis sanctionis edictum ignorantie negligi pretextu contigat/districte precipimus: ut patriarche archiepiscopi/episcopi/et alii eccle-

siarum prelati: ceterisque quibus concessum est proponere verbum dei clerum et populum propter hoc specialiter frequentius congregando in suis sermonibus ad supplicium precum suffragia pro clerici et felici exitu tanti negocii frequentans da solerter hortentur: et ipsis eadem auctoritate non solum orationum frequentiam sed observantiam (prout circumstantie pensande suaserit) ieiunionum indicant. Idem in eodem.

Ut circa electiones postulationes et provisiones ecclesiasticas vias malicijs (prout est possibile) precludamus: ne diutius periculose vacent ecclesie: vel personatus dignitatum et aliorum ecclesiasticorum beneficiorum provisio differatur. Edicto perpetuo providemus: ut si quando aliqui electionibus postulationibus vel provisionibus se opponunt proponendo aliqua contra electionis postulationis seu provisionis formam: aut personas eligentium vel electi sive illius cui erat provisio facienda: sive facta: et propter hoc contigerit appellari appellantes in instrumento publico seu litteris super appellatione confectis omnia et singula exprimant: que in formam intendunt obiicere vel personas coram personis autenticis aut persona: que super hoc testimonium perhibeat veritati: corporali prestito iuramento: quod credunt ea que sic exprimunt/esse vera: et se posse probare. Alioquin tam opponentes: quam tempore appellationis interpositi: vel postmodum adherentes eis ob obiiciendi aliqua que non fuerint in huiusmodi litteris vel instrumentis expressa: et potestatem sibi noverint interdictam nisi aliquid postea forsan emerserit vel super antiquis sufficienter pervenerit probandi facultas: aut aliqua antiqua in opponentium noticiam de novo pervenerint: que appellantes appellationis tempore misse verisimiliter ignorare potuerit: et etiam ignorarint. Super huiusmodi autem ignorantia et supervenientie facultate probandi fidem per proprium prestandum corporaliter faciant iuramentum hoc adiiciendo in iuramento eodem quod ad ea probanda credunt sufficientes probationes habere. Illa sane que elicis. ca.iiii

recordatiõis Inno. papa. q̄rt⁹ ꝯtra nõ plene ꝓbãtes ea q̄ formã v̄r p̄sonã obiecerũt statuit: in suo volũ m⁹ robore ꝑmanere. I dē i eodē.

ca.v. Auaricie cecitas ⁊ dãnãde am bitiõis iprobitas aliquorum animos occupãtes eos i illã temeritatē ipellũt vt q̄ sibi a iure i ſdicta nouerit: exq̄sitis fraudib⁹ vsurpare conēt. ¶ Nõnulli siq̄dē ad regimē ecclíaꝝ electi (q̄ eis iure ꝓhibēte nõ lic;) se ãte cõfirmationē electionis celebrate: de ipsis administratiõnē ecclíaꝝ: ad q̄s vocanť ingerere: ipsam sibi tãq̄ ꝓcuratorib⁹ seu iconomis cõmitti ꝓcurãt: ¶ Cũ ita q̄ nõ sit maliciis hoīs idulgendũ: nos latius ꝓuidere volẽtes hac generali cõstitutione sacim⁹: vt nullus decetero administratiõnē dignitatis ad quã elect⁹ est p̄ui⁹ q̄ celebrata de ipo electio cõfirmetur: sub iconomat⁹ vel ꝓcurationis nomie aut alio nouo q̄sito colore i spiritualib⁹ vel tp̄alib⁹ p se vł p aliũ ꝓ parte vł i totũ gerere vł recipe aut illis se immiscere p̄sumat. ¶ Oēs illos q̄ sec⁹ fecerint iure (si q̄d eis p electionē q̄situ fuerit) decernentes eo ipso priuatos. ¶ Idē in eodem.

ca.vi. Quam sit ecclis ipsarũ dispẽdiosa vocatio: q̄ periculosa etiã esse soleat aiab⁹: non solũ iura testantur: sed etiã magistra rerũ efficax experiẽtia manifestat. ¶ Cupientes itaq̄ ꝓpetentib⁹ remediis vacationem diuturnitatib⁹ obuiare: hoc perpetuo decreto statuimus vt q̄ quãdo fuerit electio i aliqua ecclesia celebrata: electores electionem ipsam (q̄ citius cõmode poterunt) electo p̄sentare ac petere cõsensum ipsius procurent. ¶ Elect⁹ vero illum adhibere infra mensem a tēpore presentationis huiusmodi teneať. Quē si elect⁹ ipse vltra prestare distulerit iure (si quod ei ex sua electione fuerat acquisitum) ex tũc se nouerit eo ipso priuatũ. Nisi forsã ea sit electe persone conditio vt electiõi de se celebrate absq̄ superioris sui licentia ex prohibitiõne seu quauis ꝓuisiõe sedis apostolice cõsẽtire nõ possit: quo casu idē electus seu electores ipsi⁹ cõsẽtiẽdi licentiã ab ei⁹ superiore cum ea celeritate quã superioris ipsius p̄sentia vel absentia permiserit: petere studeant ⁊ habere. Alioquin si lapso tēpore ꝓ eiusdē superioris p̄sentia vel abs̄etia: (vt p̄mittiť) modo deraũdo: huiusmodi licentiã eos ne quaq̄ obtinerẽ cõtingat: electores ex tũc ad electionē aliã ꝓcedēdi liberã habeãt facultatē. ¶ Ceterum quis elect⁹ infra tres mẽses post cõsensũ electiõni de se celebrate p̄stitũ: cõfirmationē electiõis ipsi⁹ petere nõ omittat. Quod si iusto impedimẽto cessãte infra huiusmodi trimestre tēp⁹ omiserit: electio ea dē eo ipso viribus pacuetur.

¶ Idem in eodem.

Perpetuo sactionis oraculo declaram⁹ q̄ sciẽter i electio- c.vij.
nib⁹ nominãtes indignũ ꝓpter suffragiũ i scrutinio p̄stitũ (nisi adeo i eo p̄stiterint: q̄ ex votis eoꝝ cõmunis electio subseq̄ť) nequaq̄ eligẽdi potestate priuenť. ¶ Licet pro eo q̄ idignũ nolnando sciẽter ꝯtra cõsciẽtias suas agũt: ⁊ diuinã vindictã ⁊ apostolice vltiõis metũ quez q̄litas facti suaserit possint nõ immerito formidare. ¶ Idē in eodē. c.viij

Nulli licere decernimus postq̄ i scrutinio noiauerit aliquē et electio fuerit subsecuta: vel postq̄ p̄stiterit electioni de ipo ab aliis celebrate ꝯsẽsũ: illũ sup electiõe ipsa. ¶ (Nisi ex causis postea emergentib⁹) ipugnare. vel nisi ⁊ morũ ipsi⁹ ãtea celata de nouo pãdať iprobitas seu alicui⁹ alteri⁹ latẽtis vitii vł defect⁹ q̄ verisimiliter ignorare potuerit veritas reueletur. ¶ De huiusmodi autē ignorantia fidem faciat proprio iuramento. ca.ix.

¶ Idem in eodem.

Si q̄n ꝯtigerit duabus electionibus celebratis partē alterã eligẽtiũ duplo maiorē numero

inueniri: ptra electores q pte reli¬quã sic excedũt ad extenuatione3 ze li meriti ab eis aliqd opponẽdi oẽs psenti decreto iterdicimus faculta tẽ. Si qd aũt opponere voluerit qd votũ illi9 cui opponitur nullũ redderet ipso iure id eis nõ itelli¬gim9 interdictũ. Idẽ i eodem.

ca.x.
Uãuis9stitutio felicis recordationis Alerã. pape ĝrti pdecessoris nri causas electionum ephalũ seu sup electiõi b9 epõz exortas nõ imerito maiorib9 causis ãnumerãs cognitiões ipaz p appellatiões ql libet deuolui asserat ad ap. se. exa¬men. Nos tñ z temerariã appellan tiũ audaciã z effrenatã appellatio nũ frequentiã refrenare volentes hac gñali cõstitutione duxim9 pui dẽdũ vt si extra iudiciũ i pdictis ele ctiõib9 vel i aliis dignitatib9 ephatu maiorib9 celebratis expressa causa manifeste friuola ptigerit appella¬tione hmõi nequaq̃3 ad sede eãdez negociũ deuoluat. Sed cũ i ele¬ctionũ earũdẽ negociis in iudicio vel extra iudiciũ appellat i scripti ex cã pbabili q pbata deberet legi tima reputari ad sedẽ ipsã hmõi ne gocia deferãtur. Ceterũ i pmissis oib9 casib9 liceat ptib9 ab hmõi ap¬pellatiõib9 (nulla tñ iteruenientepriuate) recedere: añq̃3 pfate sedi fuerit psẽtate. Inferiores autez iudices (qz erat ipsaz causarũ co¬gnitio appellatione cessãte) an ĩo hoc prauitas itercesserit añ ola di¬ligẽt iquirãt z si eã itercessisse rep perit: se de causis ipis nullatenus itromittant sed pfigãt dictis parti bus terminũ peremptorium compe tẽtem in quo cũ oibus actis z muni mentis suis aplico se cõspectui re¬presentent. Idem in eodem.

c.xi. I forte iter cetera q obiicitur electo aut postulato: seu als pmouẽdo ad aliquã dignitatẽ euidẽtem scientie vel aliũ persone defectũ opponi contingat i discus¬sione obiectoz illũ statuim9 ordi¬nẽ icõmutabilit obseruãdũ: vt pro¬mouẽdus sup defectu ipso ante ola subiiciat examini: cuius euẽt9 exa¬minãdis aliis aut dabit initiũ aut negabit. Ceterũ si pmissi exami¬nis exit9 hmõi oppositiões docue¬rit veritate destitui opponẽtes a p secutione cause i qua talia obiece¬rũt excludim9. z perinde puniri de cernimus: ac si penit9 in pbatione omniũ que obiecerant defecissent.

Idem i eodem.

ca.xii.
Itãt cũcti q clericos vl quaslibet alias psonas ecclesiasticas ad quos in aliqbus ecclesiis mona steriis aut aliis piis lo cis spectat electio pro eo q rogati seu alias inducti eum p quo rogabant siue iducebant eli gere noluerint. vel cõsanguineos eorũ: aut ipas ecclas monasteria seu loca cetera beneficiis siue aliis bonis suis p se vel per alios spoliã do: seu alias iniuste psequẽdo gra uare psumpserint: ie ipso facto ex¬cõmunicationis setẽtia inodatos.

Idem in eodem. c.xiii.

Eneralis ɔstitutiõe facimus: vniuersos: z singulos q regalia custodiã siue guardiã aduoca¬catiõis seu defẽsiõis titulũ i eccle¬siis mõasteriis: qbuslibz aliis piis locis de nouo vsurpare conantes bona ecclesiarũ mõasterioz aut lo¬coz ipsorũ vacãtium occupare psu mũt: quãtecũq3 dignitatis honore pfulgeãt. Clericos etiã ecclesia¬rũ: monachos monasteriorũ: z p̃so nas ceteras locorũ eorũdem q hoc fieri pcurãt eo ipo excõmunicatio nis sñie decernimus subiacere. Illos vero q se vt deberent ta¬lia facietib9 nõ opponũt de prouẽ tibus ecclarũ seu locorũ ipoz p the quo premissa sine debita cõtra dictiõe pmiserit: aliqd precipere districtius ihibem9. Qui aũt ab ipaz ecclesiarũ ceterorũq3 locoz fũdatiõe. vel ex antiqua cõsuetudi ne iura sibi hmõi vẽdicãt ab illorũ abusu sic prudenter abstineant. et

suos ministros leis sollicite faciant
abstinere: ꝙ ei q̄ non ptinēt ad fru-
ctꝰ siue redditꝰ ꝓueniētes vacatio
nis tp̄e nō vsurpēt: nec bona cete-
ra quoꝝ se asserūt habere custodiā
dissabi permittāt: sed in bono statu
ꝯseruēt. ¶ Idē i eodē.

capit. xiiij. LIcet canō a felicis recorda-
tiōis. Ale. pa. iii. ꝑdeces. no.
editꝰ iter cetā statuerit vt nullꝰ re-
gimē eccłie prochialis suscipiat ni
si. xxv. anū etatis attigerit: ac scien
tia ꝛ moribꝰ ꝯmēdādus existat: quo-
ꝗ talis ad regimē assūptꝰ hmōi si
monitꝰ nō fuerit ꝑfixo a canonibus
tp̄e: i ꝑsbyterū ordinatꝰ a regimi-
nis eiusdē amoueatur officio: ꝛ aliꝫ
cōferat. ¶ Qr tn̄ i obseruatiōe ca-
nonis mēorati se multi exhibēt ne-
gligētes: nos piculosā illoꝝ negli
gētiā volētes iuris executiōe sup-
pleri: ꝑsēti decreto statuimꝰ. vt nul
lꝰ ad regimē prochial' ec. assumat:
nisi sit idoneus moribꝰ scia ꝛ etate.
¶ Decernētes collatiōes de pro-
chis. ec. his q̄ nō attigerit. xxv. an-
nū de cetero faciēdas viribus oīno
carere. ¶ Is etiā q̄ ad hmōi regi-
mē assumet (vt gregis sibi crediti
diligētiꝰ curā gerere possit) i pro
chiali: eccłia (cuiꝰ rector extiterit)
residere ꝑsonalit' tēat. ¶ Et ifra an
nū a sibi ꝯmissi regimis tp̄e nūerā-
dū: se faciat ad sacerdotiū ꝓmoue-
ri. Qđ si ifra idē tp̄s ꝓmotꝰ n̄ fuerit
eccłia sibi ꝯmissa (nulla etiā premis
sa monitione) sit presentis consti-
tutionis auctoritate priuatus.
¶ Sup residētia vero (vt ꝑmittit') fa-
ciēda possit ordinarius grām dispē-
satiōis ad tp̄s facere ꝓut cā ratio-
capit. xv. nabilis id exposcit. ¶ Idē i eodem
NEmo deinceps prochiale ec-
clesiā alicui nō cōstituto in
etate legitima ꝛ sacerdotio ꝯmēda
re ꝑsumat nec tali etiā nisi vnā: et
euidēti necessitate vel vtilitate ipsiꝰ
ecclesie suadēte. ¶ Hmōi aūt cōmē
dā (vt premittit') rite factā declara
mꝰ vltra semestris tēporis spaciū
nō durare. ¶ Statuētes q̄cq̄d secꝰ
de ꝯmēdis eccłiarū prochialiū ac-
tū fuerit eē irritū ip̄o iure. Nico. iii

QUpiētes eccłiarū vacatiōibꝰ c. xvi.
periculosis occurrere ac ma
lignātiū subterfugijs obuiare. iam
ꝓuisis remedijs aliis q̄ patēter ipsa
rerū experiētia ad earū expeditio
nē idicauit vtilia remedia experta
subiūgimꝰ: ꝛ qđ felicis recordatōis
Greg. pap. x. ꝑdec. no. de electōibꝰ
ꝑsētādis electis ꝛ ipsoꝝ electoꝝ
petēdo ac adhibēdo cōsensu salu-
briter statuit: i suo robore cū infra
scripti tp̄is moderatiōe i ꝑsētādis
electiōibꝰ ꝑmanere volētes: sꝫ qđ de
trimestri tp̄e post ꝯsēsū ad petēdas
ꝯfirmatiōes istituit: q̄ ad illas q̄ pe
tūtur vl' peti debēt a sede apo. tēpe
rātes: cū iterdū aliquoꝝ lo coꝝ vici
nitas minꝰ exigat: aliquoꝝ distātia
ꝓlixiꝰ tp̄s exposcat: hac gn̄ali et in
ꝑpetuū valitura cōstitutiōe sācimꝰ
vt oēs electi cathedraliū: vl' regu-
lariū ecclesiaꝝ quoꝝ electionū ꝯfir
matiōes vl' ifirmatiōes ad ipsiꝰ se-
dis examē deducit imediata subie-
ctio: vl' appellatio iteriecta deuol
uit: ifra vnū mēsē post ꝯsēsū vl' post
obtētā de ipsoꝝ electiōe noticiā si
eā debito tp̄e nō ꝯtigerit ꝑsentari:
ad sedē ipsā iter arripiāt ꝛ ex tūc si
ne ifra ꝑscriptū tēpꝰ iter arripue-
rint siue nō: absq3 fraude q̄cito po
terūt ꝯmode (locoꝝ ꝯsiderata distā
tia) petituri suarū electionū cōfir-
mationes: vl' ꝓsecuturi electiones
suas q̄bꝰ poterūt modis licitis cō-
parere cū oībꝰ actis iuribꝰ ꝛ muni-
mētis suis ꝛ ꝓcessꝰ suos ꝯtigētibꝰ
corā nobis ꝑsonalit' teneat'. ¶ Qr
si vigiti dies post lapsū ex qualita-
te locoꝝ moderādi tp̄is expectati:
siue eligētes siue opponētes vene-
rit siue nō ꝑsonalit' ꝯparere: ꝛ sua-
rū electionū cōfirmationē vl' ꝓse-
cutionem seu executionem petere
nulla iusta cā iteruenīēte ꝯtempse-
rit: de qua ifra ꝑdictos. xx. dies ꝓ-
posita ifra. xv. dies post tēpꝰ huius
modi corā nobis vel alio seu alijs
deputādo vl' deputādis a nobis si
admittēda vidēbit' teneant' apud se
dē ipsā facere plenā fidem nisi vel

infra eosdē viginti dies seu predictos quindecim eo casu tm: cū ad predictā causam ppositā (vt predicitur) et ad missā pbādā pcessū fuerint: talia et tā verisimilia proponi ptingeret: que iudicio presidentis electos ipsos ab infra scripta pena merito excusarent et pter qd forsitan videretur eidē ad predictam cōparationē tps plirius idulgēdū ¶ Insuper etiā eo casu quo ad personalem electorū pparationē excusandam aliquā iustā causam proponi contigerit vel admitti: nisi tunc infra idē tps iusto ipedimento cessante per procuratorē ad premissa oīa sufficienter instructū et nihilominus ipsa causa cessante (vt pmittitur) se psonaliter psentauerit: electiones de ipsis factas eo ipso viribus vacātes: ipsos oī iure (si quod eis p electionē hmōi qsitū esset) decernimus esse puatos. Electos vero q se sine actis iurib9 et munimētis suis. et pcess9 suos ptingētibus psonaliter vel p pcuratorē (vt premittitur) psentauerint: ea volum9 ex cōtēptu pstitutionis hmōi eo casu pena percelli: vt p exhibēdis illis alibi q apud sedem ipsam (nisi ex iusta causa) nō possint dilationē aliam obtinere. ¶ Ad hec vt diligens iquisitio super electionibus et eligentib9 et electis ac aliis premissa ptingentib9 plena iformatio possit haberi: quā informationē p procuratores (vt plurimū pstituūtur absentes et pcessus ignari) cur sue causarū nō sentit de facili pue nire: de ipsis electoribus due persone adminus sup negocio ipso (vt de electis pmittit) sufficiēter istru cte: qn electionē cōcordē esse cōtigerit: infra idem tps p capitulū in expensis de bonis ad prelatū ipsi9 ecclesie de cuius dilectiōe agitur pertinentib9: si sint discreta: alioquin de cōmunibus: vel per ipsum capitulū aliūde puisis: si de ipsis discretis vel cōmunibus tūc habe ri non possint ad oīa instructi plenarie transmittātur. ¶ Si vero in discordia electio vel electiones ipse processerint: tūc due persone ad minus de parte qualibet cum sint plures vel de parte electi: cum electio vna processerit: l necessariis et moderatis expensis electorū: quos si electi exhibere contempserint (nisi forsan ipsos facultatum impotentia pro qualitate negocii excusaret) oī iure sibi ex tali electione qsito puenit et qn vnic9 ē electus: cui aliqs vl aliq se opponūt l expēsis ipsorū pprijs eo casu tā opponēs q opponentes hmōi: si duo tm vel si ptes duo ad min9 ex ipsis opponētib9 l expēsis ipsorū opponētiū plene (vt dictū est) cū actis et munimētis istructi cōpareant: vt p pmissas psonas vel negociū plenarie istrui: vel sedes eadē valeat informari an ecclesiarū vtilitate pensata et aliis respectis circunstantijs sup habēdis aliquibus probationib9: seu qbus scūq aliis sit alibi facienda cōmissio: vel equitate suadēte ptes po tius apud sedē ipam in pbationib9 et aliis sint artande ¶ Ceterū si eligētes electiōes ipsas cōcorditer vel in discordia celebratas infra octo dies (postq cōmode poterūt) electis psentare distulerit ipsos qui culpabiles l hoc extiterit: quo ad se ea pcessus prosecutione totaliter excludentes omnibus beneficijs suis que in ipsa ecclesia (de cui9 electione agitur) obtinēt: per triennium continuum extunc inchoandum volumus eo ipso fore suspēsos: ad que si infra illud tempus se propria temeritate: vel alio quesito colore in gesserit illi ipso iure perpetuo sint priuati. ¶ Uel si personas instructas (vt premittitur etiam si oppo nentes vel electi mittere vel venire seu expensas ministrare contem nāt) destiare neglexerit: nisi eos capitulivl ptradicētiū paucitas: seu alia iusta et pbabilis causa euidēter excuset: in quo casu procuratorem sufficienter istructū mittere: et nihilomin9 cessāte causa dictas psonas dirigere teneant: et a totali q ad se

ꝓsecutione ꝓcessus: ⁊ a prouen-
tuū bñficioꝝ q̄ in eccl'ia ipsa obti-
nent p̄ trienniū cōtinua ꝑceptione
priuētur: opponētis: vel opponētiū
cū vnicus est electus ꝯtumacis simi
li pena plectēda: nihilominus tñ in
p̄missis casib⁹ q̄bus eligētes v'l op
ponētes q̄ ad sex ꝓcessus ꝓsecutiōe
priuant electis p̄ hoc in ꝓsecutione
sui iuris nullū p̄iudiciū generetur.
¶ Denique cū ad postulationē cō cor
dē vel discordē ꝓcedi ꝯtigerit: et
aliq̄ patientes i ordinib⁹ vel etate
defectū vel his similes postulētur:
nō q̄ aliis eccl'iis alligati liberū nō
habeant sine nr̄a p̄missione volūtatē:
circa quos talit̄ alligatos nihil de
veteris iuris obseruātia immuta-
mus postulatos huiusmodi et po-
stulantes eo s̄dē ea moderata distri
ctione ꝯstringimus: vt eo saluo ꝙ
postulati huiusmodi de suis postu
lationibus p̄stare cōsensū: nec (vt
de electis dictū est) exhibere expē-
sas aliq̄b⁹ teneātur: sed postulātes
ipsi cōcorditer v'l discorditer expē-
sas personis talibus subministrēt:
postulatos in veniēdo (si nō dissen
serint) ⁊ postulantes in mittēdo p̄-
sonas instructas: vt in concordi v'l
discordi electione p̄ ola (Ut sup̄a
p̄mittitur) moderatio p̄missa
cōstringat: et negligentes statuta
ibidem similis pena percellat. nec
p̄ hoc ꝙ de postulatis p̄celeri ec-
clesiarū expeditione statuit postu-
lationes ip̄e minus depēdere intel
ligantur a gr̄a q̄̄ añ a depēdebant.
¶ Porro i singulis casibus sup̄a-
dictis i recuperādis vel reddēdis
expēsis eligentiū electoꝝ postulā
tium ⁊ etiā postulati: illud seruari
decernim⁹ quod iustū fuerit seu
equitas canonū iudicabit. ¶ Idē

ca. xū FUndamenta militantis ec-
clesie in mōtibus sanctis p̄o
pheta rememorans per montes
apostolos ⁊ p̄dicatores patēter insi-
nuat quibus tota hm̄oi edificij fa-
brica confidenter nititur qui firme
bases ecclesie sup̄ fūdamentū: p̄ter
qđ nemo aliud ponere pōt: quod ē

christus ies⁹ veluti summo āgula-
ri lapide solidētur: vt veritas que
antea legis ⁊ ꝓphetarū p̄conio ve
hebatur per apostolicā tubā i salu
tem vniuersitatis exiret: sicut scri-
ptum est. In oēm terrā exiuit son⁹
eoꝝ: ⁊ i fines orbis terre verba eo
rum. Huius aūt muneris sacramē-
tum ita dn̄s ad olm apostoloꝝ vo
luit officiū ꝑtinere: vt i btō petro
apostoloꝝ olm summo p̄ncipaliter
collocaret vt ab ipso quasi quodam
capite dona sua velut i corp⁹ oīne
diffunderet. hūc eñ in ꝯsortiū indi-
uidue vnitatis assumptū id qđ ipse
erat dn̄s voluit nolari dicēdo. Tu
es petr⁹: ⁊ super hanc petrā edifi-
cabo ecclīam meā vt eterni templi
structura deo edificāte constructa
mirabili munere gr̄e dei i petri cō
sisteret firmitate: cui saluatoris no
stri mirāda ꝓuisio beatū paulū in
apostolatu gētiū p̄ dexteras socie
tatis adiūxit. Isti sunt p̄ quos euā
geliū rome resplēduit: isti sunt ei⁹
p̄res veriq̄ pastores: isti sūt q̄ vna
die ꝓ merito/vno loco ꝓ glia/sub
vno persecutore ꝓ parili virtute
cōpassi: vrbē ipsam glorioso cruo-
re martyriū xp̄o dn̄o ꝯsecrarūt. isti
sunt q̄ illā i hanc gloriā ꝓuexerūt
vt sit gens s̄ctā: pp̄ls elect⁹ ciuitas
sacerdotalis ⁊ regia: per sacrā bti
petri sedē caput totius orbis effe-
cta. ¶ Ne aūt ipsa mater eccl'ia i cō
gregatione ⁊ pastura fideliū tēpo-
ralibus careret auxilijs: quin po-
tius ipsis adiuta spiritualibus sē-
per proficeret incrementis nō abs
q̄ miraculo factū esse ꝯspicitur vt
occasionaliter Cōstantini monar-
che a deo ꝓuisa: sed curata baptis-
malibus fomētis infirmitas quan-
dam quasi adijceret ipsi eccl'e fir-
mitatem: qui quarto die sui baptis
matis vna cū olbus satrapis ⁊ vni
uerso senatu: optimatib⁹ etiā ⁊ cū-
cto pp̄lo i persona bti Siluestri si
bi romanā cōcedendo vrbē relin-
quens ab eo et successoribus ei⁹ p̄
pragmaticū ꝯstitutū disponendam
esse: decernēs i ipsa vrbe vtriusq̄

potestatis monarchiã romãis põti-
ficib⁹ declararet: nõ iustũ arbitrans
vt vbi sacerdotii pncipatũ & xp̃iane
religiõis caput iperator celestis istit
tuit illic iperator terren⁹ habeat po-
testatẽ. q̃n magis ipa petri sedes i ro
mano tã ppło solo collocata liber-
tate plena i suis agẽdis p oĩa potire
tur nec vlli subesset hoĩ: q̃ oĩe diui-
no cunctis dignoscitur esse prelata.
¶ Decet nãq ipi romano põtifici p
fratres suos sacrosctẽ romãe eccl'e
cardinales q̃ sibi in executiõe officii
sacerdotalis coadiutores assistũt li-
bera puenire cõsilia: decet ipsi⁹ nul
lo mõ vacillare iudicia: vt fr̃es ipos
null⁹ secularis ptãtis met⁹ exterre-
at: null⁹ tpalis fauor absorbeat: null⁹
eis error imineat: nihil eos a veri cõs
filiũ soliditate remoueat: qui(cũ per
ipsũ romanũ põtificẽ i q̃buscũq ne
gociis pstigeret eo⁊ peti psilia i psu
ledo) p oĩa liberi eidẽ romão põtifi-
ci i oib⁹ q̃ pro tpe iminẽt libere psu
lãt & assistãt: ipaq romani põtificis
vicariũ dei q̃ suis tpib⁹ occurrerit e-
lectio & eorũdẽ cardinaliũ cũ expe-
dierit facienda pmotio: i oĩ liberta-
te pcedant. ¶ Digne itaq adhibem
ipsã eiusq regimẽ actẽ nr̃e psidera
tionis extendimus: vt felici ducta
regimine preseruetur a nostris: et o-
ptatis semper proficiat incremẽtis.
¶ Nũqd obduxit obliuio q̃ vrbi q̃ in
colis nota dispẽdia tulerũt hacten⁹
pegrina regimia? nũqd nõ hec de-
structio mentiũ deformatio puenies
ex ruinis luce clari⁹ manifestãt? nũ-
qd nõ hec fideliũ ptracta depositã?
nũqd nõ hec ipsa venerãda dei tem
pla psidẽtis manu sacrilega diebus
nr̃is nefarie violata pclamãt? quid
plura? nõne ipsius vrbis retro actis
tẽporib⁹ i corrupta pstãtia subregẽte
eo corpe nephãdi subuersa regimie
ipsã vrbẽ speculũ fidei tãta respersit
ifamia: vt a mr̃e sua romana eccl'a fi
lia pdilecta deuiare ppulsa: quendã
corradinũ q̃ de venenosa radice fede
rici quondã romani iperatoris colubri
tortuosi iusso ipsi⁹ eccl'ie iudicio re-
probati pdiisse videbat i regniũ q̃q.

ad exterminiũ romane mr̃is ecclesie
manifestis indiciis vna cũ suis fau-
torib⁹ aspirabat: & i cõtẽptũ dei & sue
mr̃is/ac ipsi⁹ vrbis opprobriũ patiẽ
ter recepat: recepto faueret psiitutis
se p hec tã patentis hostis sue mr̃is
eccl'ie filiã adiutricẽ: hoc ipsi rome
psiterũt senatores icogniti: hoc psil
dees ipromisi: vt gl'iosa ciuitas redde
ret igl'ia: sua instabilitas vocaret ista
bilis/sueq pstãtie ãtiqua soliditas
lingnis hoĩnũ vocaretur infirma.
¶ Proinde officiũ nr̃i debitũ circa hu
iusmodi tã piculosos euẽt⁹: ad libiã
moderaminis erigẽtes tãte subuer-
sionis occasiões: ita salubris reme-
diũ appositiõe pcipimus ne illo⁊ (q̃ ips
sã rẽpublicã laudabiliter hactenus
gubernauerũt) videamur gl'iaz sing-
gillare: vel merita q̃ illis apd infalli
bilẽ & scientẽ cela terribilia retribu-
torẽ de tã placitis q̃sita laborib⁹ salua
psistãt. vt ergo circa regimẽ ipm ta
lis adhibeat i oib⁹ cũ discretiõe sol-
lertia: p quã ipi romane eccl'e plena
libertas (q̃ i oib⁹ & p oĩa sibi debet)
optata puentat: vitent tã expta picu
la: & roman⁹ ppl's ab oppumẽtiũ p-
tect⁹ i cursib⁹ sedeat: sedendo q̃escat
in pulchritudinẽ pacis i tabernacul'
fiducie: & ipaliũ rede opulẽta de fra
trũ nr̃o⁊ psilio: hac irrefragabili et
imppetuũ valitura psitutiõe sanci-
m⁹: vt quãdocũq et q̃tiẽscũq senas
toris electio vel alteri⁹ q̃cunq noĩe
censeat: q̃ quocũq mõ vel q̃cũq ti-
tulo ipius vrbis debeat preesse regi-
mini: i posterũ imiebit: null⁹ ipator
seu rex romão⁊: aut ali⁹ impator vel
rex princeps marchio: dux: comes:
aut baro vel q̃cũq alteri⁹ notabilis
pemĩẽtie/potẽtie/seu ptãtis excel-
lentie: vel dignitatis existat: fr̃ filius
vel nepos eo⁊ ad tps vel ipetuum:
seu quis ali⁹ vltra ãnale spaciũ quo-
uis mõ colore vel causa p se vel aliã
psonã q̃modolibet submittẽdã i se-
natorẽ: capitaneũ patriciũ: aut recto
rẽ: vel ad eiusdẽ vrbis regimẽ seu of
ficiũ noletur: eligat seu al'a ẽtiã assu
mat absq licẽtia sedis aplice spãli
ipius sedis lr̃as cõcessionem licẽtia

hmōi spāliter exp̄mētes. Q̄ḋ si sec⁹ factū fuerit nominationē/ electionē et assumptionē hmōi decernim⁹ esse nullas: ac carere oī robore firmitatꝪ et nō solū nominatores electores/ ⁊ assumptores: verū etiā nōiati: electi ⁊ assūpti: si hmōi nōiationi: electiōni: seu assumptioni: cōsenserint: aut se de ipsis quolibꝫ mō intromiserit intēdētes ⁊ obedientes eisdē ⁊ in hoc oēs dātes ipsis nōiatorib⁹: electorib⁹: assūptorib⁹: aut nōiatis electis vel assumptis auxiliū: cōsiliū vel fauorē publice: vel occulte: cuiuscūqꝫ dignitatis: preeminētie: cōditionis: aut status existerit: eo ip̄o snīam excōicationis incurrāt ac nihilomin⁹ ip̄os nōiatos: electos seu assūptos: si cōtra ꝯstitutionē p̄ntē p̄dictus nominationi: electioni vel assumptioni consenserint: aut se quoquomō illis ingesserit ⁊ eoꝝ posteros ip̄petuū oīb⁹ feudis: p̄uilegiis libertatibus: immunitatib⁹: gratiis. ⁊ honorib⁹: q̄ a p̄dicta seu aliis tenēt ecclesiis cēsem⁹ esse p̄uatos: ita q̄ illi ad q̄s eoꝝ collatio: cōcessio: seu dispositio ptinet: ⁊ resumendi ea aut retinēdi: cōcedēdi: seu cōferēdi aliis: seu de ipsis disponēdi (put ad eos ptinet) liberā habeāt potestatē ⁊ ne taliter nōiati: electi: vel assūpti de sua ptinacia: vel contēptu valeāt gloriari: nos q̄libet mādata p̄cepta: ordinatiōes: ⁊ statuta q̄ fecerit: oēsqꝫ sentētias q̄s tales tꝪ ⁊ q̄cq̄d penit⁹ ip̄ctractib⁹ ⁊ obligationib⁹: seu q̄buscūqꝫ aliis vrbis nōie vł tāq̄ senatores: capitanei: patricii aut rectores: vel officiales ipsi⁹ egerit: irrita p̄sus ex nūc ⁊ vacua nūciam⁹. Judices vō ⁊ tabelliones q̄ sup his aut eoꝝ aliq̄b⁹ ꝯtra p̄ntis ꝯstitutionis edictū patrocinari vel instrumēta cōficere forte p̄sumpserit indicat⁹ ⁊ tabellionat⁹ officiis se nouerit esse p̄uatos. Cōtēptores q̄s seu violatores p̄missoꝝ vel aliquoꝝ: vel aliis cui⁹ eoꝝ ab hmōi excōicatiōis snīa (p̄terq̄ī mortisarticulo) absolui nō possint: nisi p romanū pōtificē/ vł de ip̄i⁹ petita ⁊ obtēta licētia speciali. nō cōstātib⁹ aliq̄b⁹ p̄uilegiis: indulgētiis: cōcessionib⁹: cōstitutionib⁹: ꝯsuetudinib⁹ ⁊ statutis q̄cūqꝫ firmitate vallat: q̄ ī p̄missis oīb⁹ nolum⁹ aliq̄b⁹ vel alicui suffragari sed oīa q̄ ad illa decernim⁹ nō tenere. ¶ Ut ā ciues romanoꝝ q̄ ex ipsa vrbe natus talē duxisse noscūt originē: aut q̄uis aliū q̄ in ipsa et⁹ de territorio nō aduene: sed cōtinui habitatores extites tāt: q̄ ad honores ipsius vrbꝫ: aut regimē gratiosis fūctiōib⁹ potiāt: nō intēdim⁹ q̄ p̄ns cōstitutio tales excludat: q̄n ad vnū annū dūtaxat vel ad aliud tēpus breuius nōiati ad ipsius regimē ⁊ officiū eligi valeāt ac assumi: et si p̄dictoꝝ p̄ncipū ⁊ aliorū fr̄es: filii vel nepotes exiliāt aut etiā si extra vrbem ⁊ ipsius territoriū sub nōie comitat⁹: barōie seu cuiuscūqꝫ alteri⁹ tituli ī solib⁹ vel locis aliq̄b⁹ iurisdictionē seu potestatē aliquā tēporalē vł perpetuā obtinerit dūmō p̄dicta iurisdictio vel ptās extra vrbē et territoriū p̄fata cōsistēs: nō tante p̄eminētie vel notabilis potētat⁹ existat q̄ eā obtinētes ei⁹ occasione vel cū aliis exclusis a dicto vrbis regimīe (vt p̄mittit) p̄ntis ꝯstitutiōis rōabilit̄ includant. Bonifacius. viii.

Quāq̄ in casu negligētie sit statutū a iure d ecclīa cathedrali vacāte: si per eos ad q̄s spectat nō fuerit electio de p̄lato infra tp̄s debitū celebrata: eligēdi ptās ad supiorē p̄mū deuoluat: hoc tñ nō ē ad casum aliū extēdēdū. Igit si electores in hmōi ecclīa vel ip̄o iure cū eligūt sciēter idignū vel p snīam: cū formā traditā ī gn̄ali cōcilio nō obseruāt: eligēdi ptāte p̄uēt nō ad dictū superiorē: sꝫ ad romanū pōtificē ptās eas dē deuoluet. ¶ Sec⁹ aūt inferiorib⁹ ecclesiis est cēsendū. ¶ Idē in eodē. Cap. xviii.

Is q̄ cōtra electionis formā vel electi p̄sonā aliq̄ obijciēs ad sedē ap̄licā appellauit: corpali a se prestito iuramēto: q̄ illa q̄ ī appellatiōe sua expresserat: vel ea q̄ de ip̄is debetēt sufficere: ꝓ̄a eē credebat: ⁊ se psse p̄bare non est sup obiectis vel expressis hmōi audiēdus. ¶ Cū nō simpliciter sicuti tenebat iuxta cōstitu- c. xix.

tionē felicis recordationis. Grego. pape.x.ꝑdecessoris nr̄i editā in cōci lio generali Lugdu. iurauerit expꝛessa eadē seu obiecta se credere vera esse et se ēt ꝓbare: sz indeterminate illa vel ea que deberent sufficere de eis dem. ¶ Idem.

ex.xx. Qui cōtra certā῀ nominatā ꝑso nā ne ab aliꝭ eligaꝉ: ad sedem apostolicā āteꝗ fiat electio: duxerit appellādū debet per ola in appellā do seruare formā cōstitutionis feli cis recordatiōis. Grego pape.x.ꝑde cessoris nr̄i: vt circa edite in cōsilio lugd. ac si electiōe iā facta eū cōtin geret appellare ¶ Alioqn obseruā8 pene cōstitutionis eiusdē se nouerit subiacere. ¶ Idem.

ex.xxi ¶ Sicut cū ꝑ formā scrutinij ad ele ctionē ꝓceditꝛ est per vnū ꝓnūciāda et faciēda cōis electio s̄m canonica instituta sic et ꝑ vnū debet fieri: cū ꝑ formā ꝓceditꝛ cōꝓmissi ¶ Cuius in arbitrijs ꝯꝓmissarijs lex humana innuat ꝙ ab eis oīb⁹ sit ꝓnūciatio fa ciēda: alioquin a pluribꝰ cōꝓmissa rijs facta simul electio eo ipo viribꝰ non subsistat. ¶ Idem.

e.xxij. Statutū felicis recordationis. Grego.x. pape ꝑdecessoꝛ nr̄i de his q̄ ad parrochialiū ecclesiarū regimē assumūtur ꝓmouēdis ad sa cerdotiū infra annū alioquin eisdē ecclesijs sint ꝑuati. ¶ Qđ cū sit pe nale/restringi potius cōuenit ꝙ̄ la xari ¶ Declaram⁹ ad collegiatas ec clesias: etiā si alias parrochiales ex titerit: ꝛ assumptos ad earū regimē nō extēdi: sz antiq̄ iura ꝑuari debere potius in eisdē. ¶ Idem.

e.xxiij ¶ Si cui eligendi ptās data fuerit sub forma vt ipe secreto: ꝛ sigillatim votis singuloꝝ de capitulo exq̄sitis et in scriptis redactis illuz eligat in quē plures de capitulo partiū cōpa ratione minorū cōsenserit: sz cōsen tiētes maiorē partē toti⁹ capituli nō attigāt: ipe ꝙ facto hmōi scrutinioꝝ in scriptis redacto iuxta traditā sibi formā eū i quē nō maior pars sz plu res de dicto caplo quē in quēꝗ aliū dixerāt vota sua duxerit eligēdum.

¶ Talis electio. (cū ꝑter formas q̄s ḡnale cōsiliū ꝑuare statuit i electio nib⁹ celebrādis: decernēs eas si ali' fier ēt nō valere fuerint attētata) ro bur nō obtinet firmitatis. ¶ Idē. Lep. xxviij.

Quorūdā oculos sic vitiū ambi tionis excecat ꝙ quasi sue ꝓ fessiōis imemores: qua cōtēptis ho noribꝰ abiectis diuitijs: spretisꝗ de licijs arbitriū ꝓpriū subiugarūt al teri⁹ ditioni: retro respiciūt ad ara trū manu missa dū ꝑcipitanter ruūt in litigiosū anfractus: ꝛ causarū stre pitibus se inuoluūt: ꝛ extra adminis strationes ꝓpriȷ̄ ordinis soliū prela ture cōscendere moliūtur: electioni bus: postulationibus: seu ꝓuisioni bus de se in discordia celebratꝭ: im ꝓuide prestādo cōsensum: prebēdi assensum a suo superiore nōnūꝗ ex torta licētia potiusꝗ obtēta: ex quo animarū et ecclesiarū dispendia nos scimus ꝓuenisse: et ꝓuentura ma iora in antea verisimiliꝉ formidam⁹. ¶ Volētes igiꝉ huic pesti salubri re medio obuiare ꝑsenti ꝯstitutiōe san cim⁹ vt nulli religioso ꝑdicatoꝝ: mi noꝝ heremitarū scti augustini: aut quorūlibet mēdicātiū ordinū ex ele ctione postulatiōe: ꝓuisiōe: seu voca tione ad aliquā extra admistrationē sui ordinis ꝑlaturā in discordia de se facta ius de cetero acquiraꝉ nec eoꝝ aliꝗ tali electioni: postulatiōi: ꝓui sioni: aut vocatiōi quoquō valeāt cō sentire: etiā si magistri aut ministri vel ꝑoris ḡnaliū eoꝝdē ad id acce sserit licētia vl ꝯsensus. ¶ Circa reli giosos q̄z alios cuiuscūꝗ cōditiōis vel stat⁹ existāt volum⁹ hoc seruari vt nec ipsi electionibꝰ postulationi bus: ꝓuisionibꝰ/aut vocationibus a minori parte numero ad prelatiōes quaslibet de se factis (que hoc ipo ꝙ a minori parte ꝓcesserit nullū ius tribuāt ius eisdem) suū audeant pre stare cōsensum: etiā si sup hoc assen sus vel licentia suorum interuenerit prelatorū. ¶ Nos enim quicꝗ i con tra premissa vel eorū aliquod a quo ꝗ cōtigerit attētari: omnino decer nimus irritū et inane. ¶ Idem.

ca.xxv Si de duas electiões de se i ali qua eccl'ia celebratas ꝓsequat insimul: ⁊ cõfirmationē petat ex eis (Cum non nisi ex vna ipsa͞r valeat ius habere) tõni ꝓsonũ nõ putam⁹. Etiã si se cõtentũ esse velle altera ꝑ quã sue ītẽtõis ꝯseq̄ possit effectũ in litio ꝓtestet. oportet ergo eũ (ne cũ ipius eccl'ie vel sui aduersarii) si quē habet (discrimie in icerto vagetur) eligere quā ꝓseq̄ velit ex illis et cõfirmationē petere ītimõ ex eadē. Regressũ ad aliã: cui ꝑ electionē alterius renunciare: sibiq̄ ius ex ea non competere profiteri videtur: nullatenus habiturum. Idem.

Cap. xxvi.

Si electio ex eo nõ sortiatur effectũ: q: elect⁹ consentire recusat: vel post cõsensum renũciat iuri suo: aut forte diem clausdit extremũ: seu ꝓpt occultũ ei⁹ viciũ irritat: electores q̄ tã fecerãt qd̃ spectabat ad ipos ĩfra iuris terminũ eligẽdo: habebũt a diffe su renũciatiõe morte vel irritatione predictis acsi vacatio noua esset: tẽpus itegrũ ad electionē aliam celebrandam. Dummodo nil fraudulenter egerit in premissis. Idem.

c.xxvii Si religiosus (cui⁹ arbytrium nõ ex sua) cum velle vel nolle nõ habeat (sed ex illi⁹ quē vice dei supra caput suũ posuit ⁊ cui⁹ impio se subiecit: volũtate depẽdet) electioni de se ad ꝑlationē aliquã extra suum monasteriũ vel suã eccl'iam celebrate: sui superioris q̄ dare ipsã valeat nõ petita licẽtia ⁊ obtẽta ꝯsẽserit ꝯsẽtire: ꝓsẽs⁹ sic ꝑlat⁹ nõ teneat: ⁊ in penã ꝯsũptiõis illi⁹: electio eadē ipso facto viribus vacuetur omnino. Quia vero vtrũ religiosis cõsẽtiendi electionib⁹ de se factis ⁊ ad prelatiões ad quas electi fuerit trãseũdi a suis supioib⁹: sine fratrũ ꝯsilio licẽtia dari possit (cum iura sup hoc sint varia) dubitatur interdũ. Nos ad hũiõi dubitatiõnē tollendã: et vt ordinatiões eccl'iarũ ac monasteriorũ i q̄b⁹ tales electi existerit celerius ⁊ facili⁹ valeãt expediri: decernim⁹ vt q̄dem supiores (suis irreq̄sitis cõuẽtib⁹) electis hmõi ꝓsẽtiẽdi trãseũdi: licẽtiã dare valeãt facultatẽ. Idẽ.

Cap. xxviii. Nullus religiosus ad abbatiã seu prelaturã sue / vel alteri⁹ religiõis deceṫo eligat nisi ãtea fuerit ordinē regularē expresse professus. Quod si secus actũ fuerit eoipso irritũ habeatur. Ad dignitatē vero ep̄alē (ad quam nouit eligũt interdũ) talem secularibus vel regularibus ecclesiis eligi minime prohibemus. Idem.

c.xxix Cum expediat ꝯcordare iura iurib⁹: ⁊ eo͞r correctiões (si sustineri valeãt) euitari. Decreta lē felicis recordationis. Inno. pape. iii. predecessoris nr̄i: q̄ innuit: sub ea forma posse i electõib⁹ ꝓpromitti: vt cõpromissarij secretoꝝ sigillati volũtatib⁹ olim inq̄sitis illũ in quē maior et sanior pars capituli ꝯsenserit: eligere teneãtur: declaram⁹ abrogatã nõ esse per subsecutũ cõsiliũ generale immo potest i ipsis electõib⁹ vt ꝑus procedi licite per eandē. Idē.

ca.xxx Cum nõ deceat alicui suũ officium eē dãnosũ. Statuim⁹ vt hi q̄ iuxta cõstitutionē felicis recordationis Nicolai pape tertii ꝑdecessoris nr̄i sup hoc editã ad ap'licã sedē venerit: ea citra initiũ electionũ negocia instructuri. (Cũ tales eccl'ia͞r suarũ ꝓsiquẽtes vtilitatē censeri debeãt residẽtes) fruct⁹ bñficio͞r suo͞r que obtinēt i illis ecclesiis que͞r negocia ꝓsequũtur: ⁊ etiã alio͞r q̄s reciperẽt vel possẽt recipere i ipsis ecclesiis residẽdo: itegre (q̄tidianis distributiõib⁹ dũtaxat exceptis) recipiant: ad sedē ꝓpterea veniẽdo eadē: ⁊ ibidē q̄ hac de causa morãdo ⁊ ad ipsas eccl'ias redeũdo: acsi ꝓsonaliter in eisdē ecclesiis residerẽt. Nõ obstãtib⁹ q̄buslibet cõsuetudinib⁹ vel statutis eccl'iarũ ipsarũ ꝯtrariis seu priuilegiis quibuscũq̄: per q̄ ꝓmissorum effectus posset quomodolibet impediri. Idem in eodem.

c.xxxi Ab eo q̄ cõtra electũ vel postulatũ seu ꝓmouendũ ad aliquã dignitatē iter cetera q̄ obijcit euidē

rem notoriũ seu manifestũ sciẽtie vl' aliũ persone defectũ opponit: ipsius defect⁹ oppositio vel ei⁹ qualitas nequeũt postea reuocari. ¶ Cũ enĩ opponẽs (si q̃d de defectu opposuit huiusmodi destitui veritate cõtigat) a psecutione cause debeat olno exclu di: ꝛ puniri pinde aciĩ pbatiõe olm q̃ obiecerat defecisset iustũ ẽ vt (post q̃ ad oppositionẽ eandẽ pcedit) nequeat in preiudicium eius cõtra quẽ opposuit vlterius penitere.

c.xxxiij ¶ Jdem.

Ex eo q̃ ad electionẽ epĩ q̃ te in pupillari cõstituto etate ĩ tua eccl'a extitit celebrata: cũ ceterĩ eiusdẽ eccl'ie canonicis nõ fuisti admissus: de cõtẽptu cõqueri aut electiõ nẽ eãdem impugnare nõ potes. ¶ Cum tam iuris q̃ ratiõis existat: vt tales (cum discretione careant) ad prestandum in electione suffragium nullatenus admittantur. ¶ Jn ecclesiis quoq; regularib⁹ vel monasteriis hi q̃ nõ sũt tacite vel expresse pfessi nõ debẽt cum professis. Uel conuersi laici cũ clericis electionibus interesse.

Cap. xxxiiij. ¶ Jdem.

Si postq̃ ab electione ĩ cathedrali vel regulari ecclesia celebrata fuerit in scriptis ex causa pbabili que probata deberet legitima reputari ad sedem apostolicam appellatã: electionẽ ipsam p ordinariũ cõfirmari ptingat hmõi pfirmatio: nisi pri⁹ fuerit canonice ab appellatione iþa recessũ (cũ sit ab eo q̃ non potuit de facto presumpta) nullam obtinent roboris firmitatem. ¶ Si vero elect⁹ q̃ iuxta cõstitutiõnẽ felicis recordatiõis Nicolai pape tertii pdecessoris nr̃i ad dictã sedẽ venerat p electiõis sue negocio prosequẽdo de romana curia sine licentia recesserit ãteq̃ hmõi negocium sit finitũ: ei⁹ electio auctoritate pstitutiõis ipi⁹ (q̃ nõ solũ vt q̃s veniat: sed etiã ex sui mẽte exigit q̃ vsq; ad finẽ negociũ psequat) eo iþo viribus euacuat olno. ¶ Cũ aũt ab electiõis cõfirmatiõe vel facta puisiõe p eum ad quẽ pp̃ter inferioꝝ negligẽtiã fuerat deuoluta eligẽdi ptãs ad sedem appellat eandẽ pstitutionẽ pdictam in veniẽdo ꝛ mittẽdo ꝛ aliis q̃ pstrin gũtur ĩ ea cõuenit obseruari.

¶ Jdem.

Cap. xxxiiij

um ex eo q̃ felicis recordatiõis Greg. pa. x. predecessor nr̃ statuit ĩ pcilio lugdunẽsi vt ad regimẽ prochialium eccl'iaꝝ assũ pti: se ad sacerdotiũ pmoueri faciãt ĩfra ãnũ a sibi pmissi regiminis tp̃e cõ ñuerãdũ: ꝛ psonalit' resideãt ĩ eisdẽ. ¶ Alioquĩ si ĩfra idẽ tp̃s pmoti non fuerit hmõi ecclesiis absq; monitiõe alia sint puati: nõnullis extũc parrochiales eccl'ias recusãtib⁹ acceptare legẽdi ꝛ pficiẽdi (cũ eis facultates nõ suppetãt: nec ab eccl'iarũ p̃latis de aliis bñficiis ĩ plerisq; mũdi partib⁹ interdũ puideat eisdẽ) oportunitas sit sublata in grãde vniuersalis eccl'ie: (q̃ ad sui regimẽ viris l'ratis pmaxime noscit' idigere) dispẽdiũ et iacturã: nos sup hoc multoꝝ ĩstãtia excitati: frequẽter volẽtes cupientib⁹ sciẽtia pficere: vt fructũ ĩ dei ecclesia suo tp̃e afferre valeãt oportunũ vtiliter puidere: pñti pstitutione sancim⁹ vt epĩ eoꝝq; supiores cum his q̃ hmõi subiectas sibi eccl'ias obtinẽt vel obtinuerint ĩ futurũ dispẽsare possint libere q̃ vsq; ad septẽnium litterarũ studio insistẽtes pmoueri minime teneãtur. nisi ad ordinem subdiacona⁹ dũtaxat: ad quẽ ĩfra p̃dictũ ãnũ recipiẽdũ (ne sicut a multis de xp̃i patrimonio sublimatis olĩ factũ esse dignoscit') a statu retrocedere valeãt clericali olno astrigi volum⁹: ꝛ nisi receperit pena cõtẽta in dicto concilio eoipso percellĩ. ¶ Porro septẽnio p̃dicto durante iidẽ epĩ ꝛ supiores sollicite puidere pcurẽt vt p bonos ꝛ sufficiẽtes vicarios ab eis ĩ hmõi ecclesiis deputãdos aiarũ cura diligẽter exerceat: ꝛ deseruiat laudabilit' ĩ diuinis: q̃b⁹ de

ipsarũ ecclīarũ ꝓuentib⁹ necessaria
cõgrue mĩnistrẽtur. ¶ Elapso vero
dicto septẽnio: ibi cũ q̄bꝰ fuerit (vt p̄s
mittit) dispẽsatũ: ad diaconat⁹ et p̄s
biterat⁹ ordines infra ãnũ se faciãt
promoueri alioq̄n extũc dictã penã
(nisi iusta de causa omiserit) ipso iu
re se nouerint incursuros. ¶ Idem.

Capi. xxxv.
Ommissa tibi prochia
lis ecclīa q̄cq̄ tãtũ de
ãno trãsiuerit: q infra
ipsũ nequeas iuxta sta
tutũ generalis cõcilij
lugdunẽsis ad sacerdo
tium ꝓmoueri nõ (nisi tũc demũ cũ
ex toto fuerit ãnus elapsus) censen
da vacare: nec potest alteri antea te
nolẽte cõferri. ¶ Ann⁹ aũt hmõi q̄ a
t̄pe illo icepit: quo ipsi⁹ ecclīe regi
men cõmissũ tibi extitit: ꝛ possessio
nẽ ei⁹ pacificã habuisti: vel p̄ te stes
tit quo min⁹ haberes eãdẽ tibi non
currit: si ꝓmoueri iusto īpedimento
detẽtus infra t̄ps hmõi nequiuisti.
¶ Porro si ĩfra dictũ t̄ps non fueris
rationabili causa cessãte ꝓmot⁹ tibi
ecclīa ipsa que dicti statuti auctori
tate iã p̄uat⁹ extitis/ne statutũ ipsũ
fiat ludibrio: debitoq; frustretur ef
fectu: ꝛ nõ reb⁹ s; verbis: cũ sit poti⁹
cõtrariũ faciẽdũ: lex īposita videat
nullaten⁹ ea vice posit ĩ statu ꝯferri.
¶ Ceterũ si ꝓmoueri ad sacerdotiũ
nõ intẽdẽs parrochialẽ receperis ec
clesiã: vt fruct⁹ ex ea p̄ ãnũ pcipias
ipsam postmodũ dimissur⁹ (nisi vo
lũtate mutata ꝓmot⁹ fueris) tenebe
ris ad restitutionẽ fructuum eorun
dẽ cum eos receperis fraudulenter.
¶ Illum aũt qui eã tibi cõtulit: cui
te nõ crederet ad hmõi ordĩnẽ ꝓmo
uẽdũ (p̄ter diuinã quã ex īde icurrit
offẽsã) ad seruãdã indẽnẽ eãdẽ ec
clesiã decernim⁹ obligari. ¶ Idem.

Capi. xxxvi. ¶ Si abbatẽ ecclīe romane īmedia
te subiectũ in v̄rm ep̄m elegistis re
prebendi exinde nulla rõne potestis
et tñ alio q̄ a nobis vel ap̄lice sedis
legato si sit in ꝓuincia de latere no
stre missus: dari non potest licentia
suum deserẽdi monasteriũ: et ad ve
strã ecclesiam transeundi. ¶ Hmõi
vero legat⁹ q̄ maius olb⁹ post roma
nũ pontificẽ in ꝓuincia sibi decreta
imperium censet habere: archiepis
coporũ: ep̄orũ: ꝛ exemptorꝫ electões
põt ex officio ꝯfirmare Aliĩ aũt lega
ti hoc nequeũt: nisi id eis a sede ipsa
specialiter sit cõmissum. ¶ Idem.

Cap. xxxvii. Si cõpromissarius in quẽ de
functo ep̄o trãsfert eligendi
potestas: negligẽter ĩfra tẽpus a iu
re statutum eligere pretermittat: ad
superiorẽ potestas deuolui p̄uiden
di: sibiq; ꝓmittẽtes īputẽt: qui in ta
lẽ potestatem hmõi transtulerunt.
¶ Si vero eligat sed idignũ tũc sine
sciẽter id fecerit (cũ dol⁹ ipsi⁹ eis qui
nõ fuit in culpa nõ debeat īputari) si
ue etiã ignoranter (cũ suo sit fũct⁹
officio) eligẽdi potestas (nisi ꝛ ip̄i sci
enter electionẽ talẽ ratã habuerit)
libere reuertit ad eosdẽ Idẽ sit cũ eli
git idoneũ: sed elect⁹ renuit ꝯsẽtire.
¶ Porro eo casu cum. s. indign⁹ eli
gitur ab eodẽ cõpromittẽtes (quos
illius odio nõ cõuenit p̄grauari) ne
quaq̄ (nisi sicut premittitur ratũ ha
buerint) puniũtur: sed ipse (vt pena
suum auctorem teneat) a b̄ñficiis ec
clesiasticis triẽnio iuxta lateranẽ.
concilium suspenditur ipso iure.
¶ Huiusmodi quoq; pena nec ĩ ep̄o
si ad eligẽdũ fiat cõpromissarius sic
peccante (cum de iure nullã sentẽtiã
suspensionis incurrat: nisi de ip̄o ex
p̄ssa mẽtio habeat) nec aliorꝫ q̄ ep̄orꝫ
et superiorꝫ ep̄orꝫ electionib⁹. cũ pec
catur in ipsis vendicat sibi locum.
¶ Restringitur etiam dicta pena so
lum ad ea beneficia que sic peccãs in
illa obtinet ecclesia: quam taliter eli
gendo specialiter noscitur offẽdisse
¶ Et idem in illius beneficiis est cẽ
sendum: qui alicuius electionem: po
stulationem: aut prouisionem impu
gnans in probatione deficit eius q̃d
obijcit in personam. ¶ Idem. ca. 38.

Procurator ad appellandũ cõ
tra electionẽ postulationẽ aut
prouisionem alicui⁹ nõ aliter idone⁹
de cetero reputetur q̄ si omnia que
in formã obijcere vel p̄sonas ꝛ p̄pter
q̄ appellare itendit: singularit̄ ꝛ clas

ce in eis procuratorio sint expressa. ¶ Habeat atque speciale mādatū iurādi corporaliter i eorū alas quorū pcurator extitit: cū ipsi credūt expressa hmōi vera esse: et se posse pbare. ¶ Idem.

Cap. xxix. Si cōfirmationem electionis ppter debitam iuris solēnitatē in cōfirmatione ipsa omissā: vel ex eo quia ipse qui confirmauit: cōfirmandi nō habuit potestatē: cassari seu cassā et irritam nunciari cōtingat: non ppter hoc pcedēs electio (si alio sic canonica) intelligitur infirmari. ¶ Idem.

ca. xl. Quia sepe ptigit cū cathedralibus et regularibus ac collegiatis ecclesiis vacantibus: capitula conuentus: collegia: et singulares earundē persone bona a prelatis ipsarū dimissa: vel vacationis tempore obueniētia: que in vtilitatem dictarum ecclesiarum expendi: vel futuris deberēt successoribus fideliter reseruari: occupant inter se diuidūt: surripiūt: dilapidāt: dissipant: et cōsumunt in earum graue dispendium et iacturam ¶ Nos ipsorum ausus reprimere ac ecclesiarum idemnitatibus precauere volentes: decernimus vt hi q̄ premissa de cetero presumpserit eo ipso sint et tādiu maneāt ab officio et beneficiis a q̄buscūq; suspensi: donec plene restituerint quicquid de bonis pceperint supradictis. ¶ Non obstantibus quibuslibet priuilegiis vel indulgentiis aut contrariis consuetudinibus constitutionibus vel statutis iuramento vel confirmatione sedis apostolice/aut alia quacunq; firmitate vallatis: que oia quo ad hoc auctoritate apostolica reuocamus: cassamus et irritamus: ac nullius de cetero volumus eē firmitatis. ¶ Idē.

ca. xli.
Constitutio felicis recordationis Grego. pa. pe de. no. edita in concilio lugdunē. formam exprimens secundū quam ab his qui in electionibus: postulationibus: aut prouisionibus se opponūt: debeat appellari locū sibi non vendicat: nisi solum cū in eis extra iudiciū appellat. ¶ Quādo vero in iudiciis in huiusmodi negociis appellari contigit anteriora iura. ¶ (Cū per eam immutata non fuerint) obseruari oportet. ¶ Idem.

c. xlij.
Is cui procuratio seu administratio cathedralis ecclesie plena et libera in spiritualibus et tēporalibus a se. ap. (cui soli hoc cōpetit) est cōmissa potest (alienatione bonorum imobilium dūtaxat excepta) omnia que iurisdictionis episcopalis existunt: et que potest electus ex eqūi confirmatus libere exercere. ¶ Illa quippe q̄ ministerium consecrationis exposcunt (nisi fuerit episcopus) per alios faciat episcopos expediri. ¶ Idem.

c. xliij.
Idemnitatibus monasteriorū monialiū que frequenter propter electiones in discordia celebratas in ipsis grandia spiritualibus et tēporalibus dispendia patiuntur occurrere desiderabiliter affectantes statuimus: vt cum in eis fuerit electio facienda nulla monialis (nisi duodecimum annum peregerit et professa fuerit tacite vel expresse) ad eligēdum cum aliis admittatur: nec in abbatissam aut priorissam (vbi p priorissam monasterium gubernatur) de cetero eligatur aliqua nisi tricesimū annum compleuerit: et expresse professa fuerit ordinem regularem. ¶ Sane si ad electionem per formā scrutinii procedatur: et (votis in diuersa diuisis) electiones plures i discordia celebrari contigat: ea que a duabus partibus numero fuerit celebrata (exceptione seu contradictione aut appellatiōe quacūq; partis alterius nō obstāte) p superiorē (pu q̄ eū ex officio put spectat ad ipsū diligenti examinatione pmissa) si alias inuenta fuerit canonica cōfirmetur: et cōfirmate electe (si abbatissa extiterit) bñdictio impēdat. ¶ Si autē nulla earūdem electionum a partibus fuerit celebrata duabus: tunc (non obstante cū sit publicatū scrutiniū ad electio

nem pcessum) possint moniales q̄ in aliā vel i alias direxerāt vota sua licite p cōsensū: afiq̄ ad act⁹ diuertāt extraneos) ol p̄iualitate cessāte ad il lā accedere: q̄ ab aliis maiorē partē cōuēt⁹ nūero facietib⁹ est electa. Et si p accessū hmōi ad duas partes per ueniri poterit: illis q̄ ātea i eā cōsen serāt cōputatis: cōfirmetur ⁊ bñdicatur. ac si duas partes ab initio habuisset: vt i casu p̄mo est p̄missū. ¶ Uerū si q̄ fuerit moniales q̄ (postq̄ i p̄missis casib⁹ talia cōfirmata et bñdicta extiterit: ac possessionem sue administratiōis fuerit assecuta) voluerit i modū denūciatiōis vł ac cusatiōis (vt a dignitate deiciatur adepta) p̄ponere aliq̄d cōtra ipsam: eis p p̄dicta p̄ponēdi minime sit sub lata facultas. ¶ Si vero ad illam q̄ a maiori parte (vt p̄mittitur) est electa noluerit alie accedere moniales: vel si accesserit nō tot tñ q̄ cū aliis p̄i⁹ in eā ɔsentiētib⁹ faciāt duas partes: tūc sup obiectib⁹ partis alteri⁹ si q̄ fuerit: ⁊ sup aliis q̄ i tali negocio sūt ex officio iq̄rēda: plene sine strepitu iudicii ⁊ figura p supiorē iq̄ratur p̄i mit⁹ āteq̄ cōfirmet eadē electio: vel etiā ifirmet: sed iteri p̄ntis cōstitutionis auctoritate i sp̄ualib⁹ ⁊ t̄palibus libere administret: sic tñ q̄ de re bus mōasterii nil penit⁹ alienet: nec aliquā i monialē recipiat quoq̄modo ¶ Si qua vero a minori parte cōuētus numero nolata fuerit: vel electa ex nolatiōe vel electiōe hmōi (quas eoip̄o q̄ pars minor eas fecerit: viribus aliquas nolum⁹ obtinere) ipsius aliq̄d q̄modolibet nō q̄ratur nec ad eā ab aliis p cōsensū i hoc casu valeat accessus haberi. Ut aūt cū p p̄dictā formā p̄ceditur facilius i hmōi monialiū electiōib⁹ ad cōcordiā veniat: decernim⁹ vt nō zeli ad zelū: nec meriti ad meritū: sed solum numeri ad numerum fiat collatio in eisdem. ¶ Ceterū si p formā cōp̄romissi fuerit in electiōe p̄cessū: ⁊ electe pars aliqua se opponat. Si minor ipi⁹ (vt in forma scrutinii statuit: ɔfirmetur electio. et eidē bñdictio ipēdat: pars eis eiusdē ɔtradictiōe vel exceptiōe aut appellatiōe qualib₃ nō obstante: sed p hoc denū ciādi vel accusādi tā postmodū sibi via minime sit p̄clusa si maior ei⁹ (donec de obiect⁹ ⁊ aliis vt i eadē forma scrutinii p̄mittit̄ fuerit iq̄sitū (ɔfirmatio) vel īfirmatio fe rat: sed iteri (vt p̄dicit̄) libere administret nisi forsā ps opponētiū extiterit duplo tūc ei administrare i p̄ps nolum⁹/s₃ litis euētū potius expectare. ¶ Porro si hmōi electionū negocia contigerit (i illis dūtaxat casib⁹ i q̄s bus oppositiōes iuxta p̄missa fuerit admittende) ad se. apo. appellari: appellātes formā cōstitutionis felicis recordationis Grego. pape p̄decessoris nostri edite in concilio lugdunen sī diligentius seruare teneantur. ¶ Sed cū eas p̄pter sexus verecundiā sueq̄ cōditiōis statū nō deceat: nec ipsis expediat publico cetui demōstrari / aut extra sua mōasteria eu agari: nolum⁹ q̄ electe vel etiā eligētes aut apellātes: seu he ɔtra q̄s appellatū fuerit ad eandē sedem personaliter veniant quoquomodo. ¶ Sed procuratores sufficienter instructos iuxta cōstitutionē pie memorie Nicolai pa. iii. p̄decessoris nr̄i ad sedē ipsā trāsmittāt: p eos electionū ac appellationū ⁊ postulationū suaꝶ p̄secuture negocia p̄ut iusticia suadebit. penā i dicta ɔstitutiōe ɔtentā ip̄o iure (si hoc nō fecerit) icursure. ¶ Postremo hi quos ad dirigēdas in hmōi electionib⁹ moniales easdē deinceps contigerit euocari: ab his prorsus abstineāt: per que inter eas super faciendis ipsis electionib⁹ oriri possit discordia vel exorta nutriri alias eoipso excommunicatiōis sententie se nouerint subiacere. ¶ Supradicta siq̄dē nedū i monasteriis i q̄b⁹ sūt moniales viuētes sub aliqua de religionib⁹ approbatis: s₃ etiā i illis vbi sūt iuxta quarūdā p̄uinciarū cōsuetudinē mulieres que nec p̄ptis renūciāt: nec p̄fessionem faciūt regularē / sed viuūt vt i secularib⁹ ecclesiis canonici seculares: volum⁹ p ois obseruari: eo (q̄ supra

dict) dubitatur excepto vt non eligantur: nec eligat nō pfesse: cum i ipsis hoc locū sibi nequeat vēdicare. per hoc tñ eorū statū/ ordinē seu regulā nolumus/nec intendim⁹ approbare. ¶ Ad hec licꝫ p̄missa q̄ i multis a iure cōi discrepare noscitur: circa electiōes i q̄buslibet mulierū monasteriūs faciendas: ex certis causis rationabilib⁹ sp̄aliter duxerim⁹ statuenda ītētiōis tñ nr̄e nequaq̄ extitit ꝑ illa q̄ ad electiōes i aliis viroꝝ monasteriis: vel q̄buscūs ecclesiis celebrād; aliq̄d imutet: sꝫ iura p̄cedētia i sua oīno remāeāt firmitate. ¶ Idē.

Cap. xliiii.

Nouida cōsideratione generale ꝯsiliū lugdu. cōcessit vt ab appellatiōibus in iudicio vł extra iudiciū ad sedem aplicā in electionū eꝑoꝝ et eorū superioꝝ negocijs īteriectis per quas ad sedē ipsam eadē negocia deferūtur partes (nulla īteruenient ente prauitate) recedere valeāt āte: q̄ ipi sedi apo. appellatiōes eedē fuerint p̄sentate: sed iferiores iudices quoꝝ est (appellatōe cessāte) negociorū cognitio eorūdē: si in hoc prauitas itercesserit: ante oīa diligēter iquirāt: ꝛ si eā itercessisse reppererit se nō itromittāt vllaten⁹ de eisdem: sed p̄figāt ipis ꝯtib⁹ pemptoriū terminū ꝯpetētē: q̄ cū actis ꝛ mūimētis suis aplico se ꝯspectui rep̄sentent. ¶ Uerū cū nōnulli cōcessione hmōi abutētes suā (iꝯsitiōe p̄fata omissa) cognitionē i eisdē negocijs interponāt ad cōfirmādas electiōes ꝛ cōsecrandos electos temere procedēdo. ¶ Nos sup hoc expressi⁹ puidere volētes ꝯfirmatiōes ꝯsecratiōis hmōi ꝛ quoscūq̄ processus alios q̄s (īq̄sitiōe p̄missa nō habita) cōtigerit de cetero i talib⁹ negocijs attētari: decernim⁹ nulli⁹ penit⁹ existere firmitatis ꝛ ꝯfirmātes ꝛ cōsecrantes eosdē (vt i eo in quo peccauerit puniant) ab episcopoꝝ cōfirmatiōe ac consecratione per annum continuum ipso iure fore suspensos. ¶ Idem.

c.xlv. ¶ Si eo tp̄e quo puisiones alicuius eccl'e cathedralis et quauis causa dispositiōi seu ordinatiōi sedis ap̄lice reseruam⁹: ihibētes ne ad electionē vel puisionē faciendā i ea quomodo libet pcedat: ꝛ decernētes si sec⁹ sup hoc a quoq̄ sciēter vel ignorāter attētatū extiterit: irritū ꝛ iane iā ad electionē forsitan sit processum in ipa. ¶ Presenti cōstitutiōe sancim⁹ q̄ licet reseruatio/ ihibitio/ ꝛ decretum hmōi nō afficiāt electionē vel alia q̄ p̄cedūt: afficiūt tñ vt effectu careant ea q̄ postmodū subsequūt. ¶ Idem.

c.xlvi ¶ Si q̄s iusto īpedimēto detēt⁹ i electiōis negocio neq̄at cōmode iteresse: potest nedū vni (put d' i cōcilio ḡnali) sed ꝛ plurib⁹ cōmittere vices suas: dū tñ eoꝝ cuilibet det isolidū ꝑtātē: ꝛ erit tūc melior ꝯditio occupātis. ¶ Uerū si ābo cōcurrāt insimul et postulāt se admitti: audiri eos nō expedit: q: possent vota sua dirigere in diuersos: sicq̄ res nō haberet exitū: ꝛ q̄d ab eis hoc casu fieret nō valeret: sed is admittat dūtaxat quem capitulū vel pars maior elegerit: vł si cōcordare nequeāt: is qui primo i instrumēto vel litteris ꝓcurationis extiterit nominat⁹. ¶ Si aūt nullus ipsoꝝ isolidū fuerit deputat⁹: tūc ꝓpter rationem eandem ipsorum alis quis nō debet admitti: sibiq̄ imputet qui sic eos constituit indiscrete. ¶ Porro cū vn⁹ est ꝓcurator simpliciter cōstitut⁹ illis vnū suo ꝛ alium dn̄i sui noīe i scrutīio nominādū ducerit nihil agit: nisi de certa eligēda ꝑsona sibi dn̄s dederit speciale mādatū tūc eni in illā eius et in aliam suo nomine licite poterit ꝯsentire. ¶ Absens quoq̄ licet null⁹ de collegio velit esse ꝓcurator eiusdeꝫ: nec ipse nolēte capitulo extraneū valeat deputare: nō poterit aliquaten⁹ per litteras exprimere votū suum quod non est ante scrutinium: sed in ipso scrutinio secrete ꝛ sigillatim tantū

modo exprimendū. ¶ Idem.

Cap. sing. Quoniā electione nō in cōcor
dia celebrata superior ad quē
electionis ipsius cōfirmatio ptinet:
cōsueuit interdū sue cōfirmationis
celeritate preferēs cupiditatē ppriā
turi et inordinatū affectū etiā equi
tati: competitorē aliqñ vbi alius vel
eos q̄ se vellit opponere: qñ electus
est vnicus: supplātare: dū nullis vo
catis et nō discusso negocio per repē
tinā ɔfirmationē cito (cōtra doctri
nam apostoli) imponit man⁹ electo
nos volētes huic morbo et fraudib⁹
obuiare p̄senti cōstitutiōe sancim⁹
cōfirmationes tales vir:b⁹ omnino
carere: ipsasq; decernim⁹ irritas et
inanes ¶ Uocationē aūt huiusmodi
nominatim vbi est coelectus: vel ap
paret oppositor alias generaliter in
ecclesia in qua electio facta est: vt si
q̄ sint q̄ se velit opponere cōpareant
assignato peremptorio termino cō
petenti faciendā esse censem⁹. Que
etiā si electio in concordia celebrata
fuerit: volum⁹ obseruari.

¶ De renūciatiōe. Bonifacius. viii.

Cap. i.

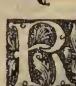

Quoniā aliq̄ cu
riosi disceptā
tes de his q̄ nō
multū expediūt
et plura sapere
q̄ oporteat: (cō
tra doctrinam
apostoli) teme
re appetentes: in dubitationē sollici
tam. an. ro. pōtifex (maxime cū se in
sufficientē agnoscit ad regendā vni
uersalē ecclesiā: et summi pōtificat⁹
onera supportāda) renūciare valeat
papatui: eiusq; oneri et honori: de
ducere minus pu de videbat. ¶ Ce
lestinus papa. v. pre. nr (dū eiusdē ec
clesie regimini p̄sidebat) volens sup
hoc hesitationis cuiuslibet materiā
amputare: deliberatiōe habita cum
suis fratrib⁹ ecclesie romane cardi
nalib⁹ de quorū numero tūc eram⁹)
de nro et ipsorū omniū ɔcordi cōsilio
et assensu: auctoritate apostolica sta
tuit et decreuit ro. pōti. posse libere
resignare. ¶ Nos igit ne statutū hu
iusmodi p tēporis cursum obliuioni
dari aut dubitationē eādē in recidi
uā disceptationē vlterius deduci cō
tingat: id ipm inter cōstitutiōes alias
ad perpetuā rei memoriā de fratrū
nrorū ɔsilio duxim⁹ redigēdū. ¶ Idē.

Si te prebēdā vel dignitatē in Ca. ii.
aliqua ecclesia primo vacatu
rā auctoritate. apo. expectante aliq̄s
p̄bendā seu dignitatē tenuē obtinēs
in eadē fraudulēter et renūciet: vt il
la p̄mo sic vacante p̄cludat tibi via p
cōsequēs ad obtinendū prebēdā vel
dignitatē aliā pinguiorem que per
mortē alicuius vel alias in ip̄a eccle
sia credit verisimiliter in primo va
catura: per renūciationē huiusmodi
(dummō de p̄missa fraude appareat
saltē per aliquas pbabiles cōiectu
ras) vt q: dicte renūciationis tēpore
is q̄ prebendā vel dignitatē pinguio
rem habebat infirmitate graui deti
nebat: vel aliq̄d aliud imminebat: p
pter qd̄ illius prebenda seu dignitas
vacare in primo pbabiliter crede
batur) nullū tibi volum⁹ obstaculū
interponi: quo min⁹ (prebenda vel di
gnitate predicta sic fraudulēter re
nūciata omissa) possis dictā pinguio
rem cū eā vel aliā si prius ipsam va
care cōtigerit: auctoritate prefata li
bere petere: veluti tibi debitā h̄re.
¶ Ceterū si predicto renūcianti hu
iusmodi p̄bēda vel dignitas pinguior
forsitan cōferat: eoipso dicta fraus
intelligat esse pbata: et idē renūciatiōe
habita omnino careat: et ambita.

¶ De supplenda negligentia prela
torum.

¶ Innocentius quartus. Cap. i.

Omana ecclesia: et infra.
Edictū vero p remen.
puinciā publicatū vt a
subditis episcoporū ip
sius puincie p audiē
dis et terminādis eorū
cāis libere ad remen. curiā accedat
penit⁹ reuocam⁹. ¶ Quia etiā si tene
rent idē episcopi p̄ suis culpis vin
culo excōmunicationis astricti: non

tamē et culpis ipsis (cum id nō inue niatur a iure concessum) ad remediū archiepiscopū iurisditio deuolueret eorum. ¶ Sed alia forte p illis pena ipsis canonica posset infligi.

¶ Idem baronibus et comitibus regni portugalie.

Ca. ij. Grandis nō immerito. & infra. Mādamus qu atenus dilectū filium nobilē virū comitem Bolon. prefati regis portugalie fratrē de deuotiōe. probitate/ ac circūspectione multipliciter cōmēdatum qui eidem regi (si absq legitimo decederet filio) iure regni succederet: q̄ examinate dilectionis affectu quo vos & predictū regnū psequitur (magnanimitate ac potentia sibi plurimū suffragātib9) regnū ipsum maturi9 reformaturus firma credulitate speratur: p̄sertim: cū ad vberē administrationē generalem et liberā regni eiusdē: tam p sepe dicti regis q̄ ipsius regni vtilitate se puide attentatur: ac ad defensionē ecclesiarū monasteriorū aliorumq pioꝝ locoꝝ regni prefati: et psonarū ecclesiasticarū tam religiosarum q̄ secularium: necnon viduarū: orphanoꝝ: et ceteroꝝ ibidē degentium: ac deperditoꝝ sibi recuperationem salubriter (Ut in dño cōfidimus). Sit assumptus cū ad vos accesserit (fidelitate homagio / iuramēto seu pacto: si aliquib9 forte prefato regi/ vel cuicūq aliū persone tenemini: aut etiā ipsius regis prohibitione nūmodo personā eius: et vitā ac legitimi sui filii si aliquē ipm habere cōtigerit fideliter cōseruetis: debitū eis exhibētes honorē nequaquā obstātibus:) in ciuitatib9/ castris villis/ & munitionib9 regni predicti. Cum omnib9 suis reciperet/ ac eius dispositioni/ ordinationi/ & mādatis vniuersaliter singuli et singulariter vniuersi per oia et in omnib9 intendere absq difficultate qualibet pcuretis impendētes sibi cōtra quoslibet repugnātes ac etiā violētos cōsilium: auxiliū/ et fauorē de redditibus: puentibus: omnibusq p̄fati regni iuribus sine diminutione aliqua plenarie respondendo vt de illis disto regi secūdum quod suā decet excellentiā sibi ac suis et prefati regni necessitatibus pro tempore ac negocioꝝ emergentiū qualitate valeat prouidere. ¶ Alioqn venerabilib9 fratribus nostris bracharensi archiepiscopo et episcopo colimbriensi dāmus nostris litteris in preceptis vt vos ad id monitione premissa p censuram ecclesiasticā appellatione remota compellant. ¶ Per hoc aūt nō intēdimus memorato regi vt ipsius legitimo filio (si quem habuerit) predictum regnum adimere: sed potius sibi et eidem regno destructioni exposito: ac vobis ipsis in vita ipsius regis per sollicitudinem et puidentiam comitis consulere sopradicti. Ca. iij.

¶ Bonifacius. viij.

Si episcop9 a paganis aut scismaticis capiatur non archiepiscopus sed capitulum ac si sedes per mortem vacaret illius: in spiritualibus & temporalibus ministrare debebit: donec eū libertati restituit. vel per sedem apostolicā (cuius interest ecclesiarum puidere necessitatibus) super hoc per ipsum capitulū q̄cito commode poterit cōsulenda aliud cōtigerit ordinari. ca. iiij

¶ Idem.

Ecclesie cathedrali vacanti visitator ab alio q̄ a roman. pon. deputari non potest. ¶ Nisi forte capitulū in spiritualibus & temporalibus negligenter aut perperā administraret. ¶ Tūc enim archiepiscopus ob negligentiā vel malitiā capituli (eo vocato causeq super hoc cognitione premissa) visitatorem seu administratorem eidem ecclesie licite poterit deputare.

¶ Huiusmodi quoq visitator quāsq̄ spiritualium et temporaliū administrationem legitimā censeatur habere: beneficia tamen q̄ ad collationem pertinent episcopi conferre nō potest: si ab alio. q̄ a roma. pon. fuerit deputatus.

De temporibus ordinationum et quali tate ordinandorum. Clemens.iiii.

Cap.i. Epe pcingit quod nonnulli clerici vinculo excoica tois astricti aut aposta te: seu irregulares vel alias ordinum sacrorum sus sceptione indigni suaz patriam in qua de his habetur noticia fu gientes: se in remotis partibus facient ad huiusmodi ordines promoueri. Nos igitur volentes animarum ipsorum periculis obuiare statuimus vt nullus eporum italie decetero aliquem vltra montanum/ clericum ordinare presumat: nisi a nobis specialem licentiam habeat vel ab epo de cuius diocesi trarit ori ginem ordinandus vel in cuius dioce. bnfi ciatus extitit per eius patentes lras cau sam rationabilem continentes: quare ipsum nolit aut nequeat ordinare. Eos vero quos contra premissa con tigerit ordinari: manere volumus abs que spe dispensationis sup hoc a sede apo. obtinende suspensos: ac ordinan tes penitentia condigna puniri. Omnibus nostris penitentiariis inhibe tes districte: ne absque licentia nostra spuali cum taliter ordinatis dispensent: vel suas eis tradant lras per quas cum ipsis debeat dispensari. Grego.x. in gnali concilio lugdunen.

Ca.ii. Os qui clericos prochie aliene absque supioris ordinandorum licen tia scienter seu affectata ignorantia vel quocumque alio figmento quesito presum pserint ordinare per annum a collatio ne ordinum decernimus esse suspensos. His que iura statuunt contra taliter ordinatos in suo robore duraturis. Clericis quoque parrochie taliter suspensorum postquam eorum suspensio fuerit manifesta absque ipsorum etiam licentia in terim recipiendi ordines ab aliis vi cinis episcopis: alias tamen canonice: liberam concedimus facultatem.

Bonifa.viii.

Ca.iii. Um nullus clericum parrochie aliene preter superioris ipsius licentiam debeat ordinare: superior in telligitur in hoc casu episcopus de cuius diocesi est is qui ad ordines promoueri desiderat ordinandus: seu in cuius dio cesi beneficium obtinet ecclesiasticum: seu habet (licet alibi natus fuerit) do micilium in eadem. Inferiores quoque plati religiosi vel alii: nisi eis quod suos clericos aut subditos possint a quo voluerint episcopo facere ordinari a sede apostolica specialiter sit indul tum: vel officiales episcopi (cum ad hoc se ipsius officium non extendat) huius modi, nequeunt licentiam impartiri. Episcopo autem in remotis agente ipsius in spiritualibus vicarius gnalis: vel (sede vacante) capitulum seu is ad quem tunc temporis administratio spiri tualium noscitur pertinere, dare pos sunt licentiam ordinandi. Religiosi vero a suis superioribus in non exems ptis prioratibus deputati priores et eorum socii possunt a locorum diocesa nis quidiu morantur in ipsis prioratis bus ordinari licite: licet non sint de eorum diocesibus oriundi. Idem.

Ca.iiii. Ullus epus vel quiuis alius ins fanti (nisi forte religionem intra ret) sive illiterato: sed nec absque sui superioris licentia domini diocesis aliene clericalem presumat conferre to suram: nec etiam coniugato nisi volenti re ligionem intrare: aut ad sacros ordi nes promoueri: prout est sacris cano nibus diffinitum. Qui vero contra fecerit (vt in eo in quo peccauerit pu niatur) per vnum annum a collatione cle ricalis tonsure dignoscatur nouerit se sus pensum. De etate et qualitate et ordine preficiendorum. Bonifacius.viii.

ca.vni cum. Ermittimus vt episcopi cum his qui.xx. annum con pleuerint: quod dignitates vel personatus quibus animarum cura non immi net valeant obtinere/pos sint (si aliud non obstat canonicum) lit tere dispensare. De filiis presby terorum et aliis illegitime natis.

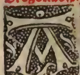
Bonifacius.viii.

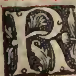
Cap.i. S qui defectum patitur natalium ex dispensatione pot epi licite (si et aliud canonicum non obstat) ad ordi nes promoueri minores: et obtinere be neficium cui cura non eminet alarum: dummo

ni tale sup quo p sum valeat eps dispensari. ¶ Ad ordines quos maiores/ vel bnficia sup quibus neque eps dispensare: sine dispensatione sedis aplice pmoueri nō pōt. ¶ Ille vero cū quo p sedē dispensat eadē: vt (pmisso nō obstāte defectu) valeat ad bnficiū etiā si curā aiarum habeat pmoueri: nequit pretextu dispensationis hmōi (quā exorbitantē a iure oportet veluti odiosam restringi) nisi vnicum beneficium obtinere. ¶ Idem.

Cap. ii. ¶ Si quis fuit p sedē apostolicā dispensatus: vt (nō obstāte defectu natalium quē patit) ad oēs ordines pmoueri valeat: et obtinere bnficiū etiā si curā habeat aiarū: dispositionē aliā (tacito de pdicto defectu) postmodū obtineat a sede pfata: vt duo aut plura bnficia similē curā habētia possit recipere: si et alias canonice cōferāt: et ea simul licite retinere: talis dispēsatio (cū nō sit verisimile sedē ipsam cū illo pdictū patiēte defectū voluisse: si hoc fuisset expressum eidē: in pluralitate bnficiorū hmōi dispensare) veluti p surreptionē obtēta nullius penitus est momenti. ¶ De bigamis.

Gregorius. x. i cōsilio gnāli lugdunē.

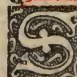
ca. vni cam.
Altercatiōis antique dubiū psentis declaratiōis oraculo decidētes: bigamos oī priuilegio clericali declaramus eē nudatos. ¶ Et cohertioni fori secularis additos: cōsuetudine ptraria nō obstāte. ¶ Ipsis quoque sub anathemate phibemus deferre tōsurā vel habitū clericalē. ¶ De officio vicarij. ¶ Innocentius. iiij.

Cap. i.
Romana ecclia: et infra Cū tamen. archieps in officialē alicui? suffraganei sui excōicatiōis sentētiā ex aliqua rationabili causa pfert: vt illos q vices ipsius gerūt ppt hoc excōicationis vinculo non astringit. ¶ Cū nō cōicent ob id officiali eidē in crimine: q ecclesiastice censure districtiōe p eo q suū exercēt officiū nō artāt. ¶ Ea tū q ipi gerēdo hmōi vices agūt: eo taliter excōmunicato manēte (si iurisdictionē tū recipiunt ab eodem) non possunt obtinere vigorem. ¶ Bonifacius. viij.

Licet i officialē epi p cōmissio ne officiū gnāliter sibi factam causarū cognitio trāsferat: ptatē tū inqrendi/ corrigēdi/ aut puniēdi aliquorum excessus: seu aliqs a suis bnficijs vel administratōibus amouēdi: trāsferri nolumus i eūdē. ¶ Nisi sibi specialiter hec cōmittantur. ¶ Idem. ca. ii.

Cum i gnāli cōcessiōe nequaq̄ illa veniāt: q nō esset qs verisimiliter i specie cōcessurus: nec regulariter donare valeat is cui bonorū administratio etiā libera est pcessa: officialis aut vicarius gnālis epi bnficia cōferre nō pōt. ¶ Nisi bnficiorum collatio ipis specialiter sit cōmissa. ca. iij.

¶ De officio et ptāte iudicis delegati ¶ Innocentius quartus.

Statuimus vt cōseruatores qs plerūqs cōcedimus a manifestis iniurijs et violētijs defendere possint qs eis cōmittimus defēdēdos. ¶ Nec ad alia que iudicialē idaginē exigūt suam possint extendere potestatem. Cap. i.

¶ Alexander. iiij.

Quia pōtificali dignitate predictis ob reuerētiam sacri officij qd exercent plurimū deferri puenit et eos plurimis honorari decet: vt cū a iudicibus: vel conseruatoribus a se. apo. deputatis ptra eos ad coactiones aliquas siue penas fuerit procedendū gradus et modestia i huiusmo dipcessu seruet. ¶ Ita q (eis quadā cōdigna reuerētia supportatis) igressus pmo ipsis ecclesie vel sacerdotale interdicat ministeriū: ac deinde ob offitio suspēdant subseqūter aggrauetur cēsura ecclesiastica cōtra eos. ¶ Nisi forte aliter fieri suaserit nimia contumacie proteruitas siue culpa. cap. ii.

¶ Bonifacius. viij.

Si duo ex tribus a sede apostolica delegatis duobus alijs nō in totū subdelegauerit vices suas: ipsi quoque subdelegati cū delegato tertio in ca. iij.

causa processerūt delegata: si appel lat ab ipsis nō ad cōdelegatū: sed ad p̄mū delegātē tantūmodo appellari debebit. ¶ Idem in eodem.

ca.iiij ¶ Si contra vnū ex duobus iudicibus cū illa clausula: q̄ si ambo interesse nō pn̄t: alter eorū in causa p̄cedat: a sede apo. delegatis suspitiōis causa legitima p̄pōatur: causa suspitiōis corā nō recusato cū iudice (ad quem ex vi p̄dicte clausule dz ipsius cause cognitio ptinere) p̄bari et ab eo expediri debebit. Ubi vero nō est dicta clausula i rescripto dz super hoc ad arbitros recursus haberi. ¶ Cū aūt ip̄e delegatus ep̄i recusat: recusatōis causa corā ep̄o est p̄bāda. ¶ Idē est si officialis recuset eiusdem licet ad ipsum ab eodem officiali nequeat appellari. ¶ Idem in eodem.

cap.v. Iudex ab apo. sede datus q̄uis legitime recusari valeat vt suspectus pōt licite vices suas cōmittere anq̄ recusatio ɔtra ipsū p̄ponatur. Et si i totū cōmiserit recusari vlterius aūt facta p̄ eū cōmissio ipugnari neq̄bit qd̄ posset si sibi de iuriditiōe aliq̄d reseruasset. ¶ Post recusationē q̄q̄ p̄positā cōmittere (nisi de recusatoris p̄cedat assensu) nō potest sed eo volente hoc potest etiā si tam recusatio eadē sit probata: dūmodo pronunciatum non fuerit super ea. ¶ Extūc eni (cū oīno iudex esse desierit) nulla etiā cū illius assēsu potest fieri cōmissio per eūdem. ¶ Idem.

ca. vi. ¶ Quāuis alicui vices tuas in causa tibi a sede ap̄lica delegata i totū cōmisisse noscaris si tñ āteq̄ ille iurisdictiōe vsus fuerit: ɔmissio hmōi per te reuocetur ab ip̄o: vel eum rebus exími cōtingat hūanis: causā in ipsā resumere poteris: cū iurisdictio (ex q̄ ip̄e vsus extitit) nō cēseat i eū efficaciter transiuisse. ¶ Idem.

ca. vij ¶ Si delegatus quotiens eū abesse cōtigerit: tibi cōmiserit vices suas poteris eo rebus hūanis exēpto (cū et tūc cēseat abesse) cōmissū tibi negociū (viuū tñ illo viuēte iurisdictione vti ceperis) libere diffinire. ¶ Idē. poteris quando tibi vicē etiā sub ea forma cōmisit donec eas duceret reuocādas. ¶ Nā talis ɔmissio p̄ quā censetur etiam sententie platio (nisi antea fuerit reuocata) cōmitti: neq̄ q̄ morte ɔmittentis expirat: ex quo res integra nō extitit. ¶ Ad eū quoq̄ q̄ vices suas cōmittit: donec reuocet: vel q̄ executionē sentencie tantū aut q̄cq̄d aliud de iurisdictione sibi reseruat: nō ad delegātē p̄mū appellari debebit. Etiā si post sententiam fuerit appellandū. ¶ Idem.

Cum plures sub illa forma vt omnes aut duo vel vnus ad minus eorum mandatum apostolicum exequatur / aut alia cōsimili iudices vel executores a sede apo. deputari cōtigit: ip̄orū q̄libet iniunctū potest libere adimplere mandatū. ¶ Porro vno eorum negociū inchoāte cōmissū: aliū neq̄bunt se vlterius itromittere de eodē: nisi vel infirmitate vel alia iusta causa illum cōtigeret impediri: aut si nollet vel maliciose in eo p̄cedere causaretur ¶ Iurisdictiōe vero p̄petuata mādatore viuente p̄ vnū (eo casu q̄ pōt) ex iudicibus delegatis: p̄petuata intelligitur quo ad omnes. Idem. c.viij.

Si super grā cuiq̄ ab apo. sede facta executores fuerit deputati (equum esse censemus vt sicut ipsa grā) licet nōdum sit i eius executione processū morte nō perimit ɔcedētis: sic nec etiā re itegra p̄imat executoribus data ptās: q̄ velut grē p̄dicte accessoriā: naturā seq̄ cōgruit principalis. ¶ Ne gratiā eādē vel reddi q̄nq̄ oīno inutilē: vel ipsius effectū in tp̄s lōgius (cū illius dispēdio cui facta extitit) differri cōtigat. ¶ Idē. ca.ix.

¶ Si is cui causa (lz p̄p̄o noīe nō expresso) a sede fuerat apostolica delegata subdelegauerit nō i totū vices suas alicui: a subdelegato hmōi si delegatū ipsū excōmunicari aut de medio tolli ɔtingat ipedimento tali durante ad sedē ipsā (Ne absolutionem vel successorē expectādo illius p̄iudicari litigātibus vel cā plus debito prorogari valeat) volumus appellari. ¶ Idē cap.x.

Ab arbitris q̄ s̄m formā iuris vt de p̄positis cōtra iudicē su ca.xi.

spitionis causa cognoscāt: vel q̄ cū
de reuocatione ambigitur ipsarū iudi-
cibus nequeūtib⁹ in vnā sententiā con
cordare: ad cōcertationē hmōi sapi-
endā a ptib⁹ eligūt. & (si grauauerit)
ad sedē aplicā appellādū. ¶ Idem.
ca.xij. ¶ Is cui ab aplica sede ɔmittit cer-
te psone puisio de bñficio i certa ec
clesia diocesi vel puincia facienda:
pōt aliū cōmittere licite vices suas.
¶ Sz si (nō expssa certa psona) com-
mittat eidē vt alicui psone idonee de
certa eccl'ia vel bñficio debeat puis-
dere. (Qui circa eligēdā psonā eius
industria tūc videt electa) puisionē
sibi ɔmissā alteri demādare nō pōt.
¶ Nisi forma ɔmissiōis habeat vt p
se vl' p aliū id valeat expedire. ¶ Idē
ca.xiij Statuim⁹ vt is per quē ab apo-
stolica sede certo loco inquisi-
tio fieri vel q̄cq̄d aliud expediri mā
datur: si propter potētiā vel malicīā
illius contra quem inquiri debet si-
ne pcedi: seu fautorū eiusdē n̄ possit
hoc exeq̄ eo loco secure (ne ipse ɔmo
dū ex dolo vel fraude reportet) ad id
exequēdū locū aliū eligat idoneū et
securū. ¶ Idē faciat si alia rationa-
bilis causa subsit ppter quā i loco de
creto pfici neq̄at ɔmode qd̄ mādat:
ne tali p̄textu ipediri ɔtingat māda-
tū aplicū vel differri. ¶ Idem.
c.xiiij Si a subdelegato cui delegat⁹
nō i totū ɔmiserat vices suas
ex eo fuerit appellādū: q2 exceptionē
corā se propositā q̄ āteq̄ per eū vel
per ipsū delegatum i aliquo pcessu
fuisset: delegās vitā fuerat vniuerse
carnis ingressus admittere recusa-
uit: non ad delegatum (cum iurisdi-
ctionem negetur habere) sed ad de-
legantem potius appellari debebit.
¶ Idē fiet i aliīs casib⁹ i q̄bus dele-
gatus iurisdictionē habere negatur
¶ Alias si appellari deberet ad ipm
eēt appellās (q̄ sic fateri videret eū-
dē iurisdictionē habere qd̄ āte nega-
uerat) contrarius sibiipsi. ¶ Idem.
ca.xv. ¶ Hac ɔstōne ppetuo valitura sācis-
mus: vt cōseruatores q̄ aliq̄bus vt a
māifestis iniuriis & violētiīs tueātur
eosdē plerūq̄ a sede aplica cōcedūt-
tur decetero deputari nō possint: ni-
si epi vel eoꝝ supiores: aut abbates &
seu dignitates: vel psonat⁹ in cathe-
dralib⁹ vel collegiatis ecclesiis obti-
nētes: nullusq̄ deputari sibi cōserua-
toris esse valeat cōseruator. Nec a-
liq̄s regib⁹ & reginis q̄ sicut dignita-
tis altitudine p̄eminent: sic p̄rogati-
ua grē ipsos cōuenit āteferri: dūta-
xat exceptis: deīceps ɔseruatorē ha-
beat: cū q̄ sub ipsius iurisdictione do-
minio vel districtu ecclesiastico vel
tpali ɔsistat. ¶ Cōseruatores autem
huiusmodi extra ciuitates seu dio. i
q̄bus fuerit deputati cōtra quosdā
pcedere aut aliq̄s vltra vnā dietā a
fine dio. eorūdē trahere nō p̄sumāt.
¶ Uices q̄q̄ suas (citationib⁹ simlr
denūciationib⁹ dūtaxat exceptis. q̄s
p alios valeāt exercere) nulli ɔmitte
re possint nisi hoc eis ɔpetierit ex be
neficio iuris: sed nec tūc nisi infra ci-
uitates seu dio. i q̄b⁹ deputati fuerīt
et psonis tm̄ q̄ supius sūt expresse.
¶ Ut aūt conseruatores limites sibi
tradite potestatis (q̄s frequēter exce
dūt) metu pene diligēter obseruent/
decernim⁹ vt si de aliīs q̄ de manife
stis iniuriīs & violētiīs sciēter se itro
miserit: seu ad alia q̄ iudicialē indā-
ginē exigūt: suā extenderit ptātē: eo
ipso p vnū ānū ab officio sint suspēsi
¶ Pars vero q̄ hoc fieri pcurabit:
sententiā excōicatiōis icurrat: a qua
nō possit absolui nisi ei quē sic fati-
gauit idebite: p̄mo satisfaciat integra
liter de expēsis. ¶ Officiū aūt quorū
cūq̄ cōseruatoꝝ ipo iure quo ad nō
cepta negocia p obitū cōcedētis vo
lum⁹ expirare. Circa munera vero et
expēsas assessores: ac notarios & p-
sonas testimonū causa vocādas illa
precipim⁹ in hmōi conseruatoib⁹ p
oīa obseruari que in delegatis iudi-
cibus constitutio a nobis super his
edita obseruanda decreuit.
¶ Quicquid aūt cōtra premissa: vel
eoꝝ aliquod attētari contigerit: om
nino decernimus irritum & inane.
¶ De officio legati. Innocēti⁹. iiii.
Officiū nr̄i debitū remediīs in- Ca.j.
uigilat subditoꝝ q2 dū2 eorum

excutimꝰ onera: dū scādala remoue-
musnos in eoꝝ quiete requiescimꝰ:
et fouemur in pace. ¶ Proinde p̄sen
ti decreto statuimꝰ vt eccl'ie romane
legati q̄tūcūq; plenā legationē ob-
tineāt: siue a nobis missi fuerit siue
suarū p̄textu eccl'iarū legatiōis sibi
vendicēt dignitatē: ex ipsiꝰ legatio-
nis munere cōferendi beneficia nul-
lā habeant potestatē: nisi hoc alicui
specialiter duxerimus indulgendū.
¶ Q̄d i fratribꝰ nr̄is legatiōe fūgē-
tibꝰ nolumꝰ obseruari: quia sicut ho
noris p̄rogatiua letant: sic eos aucto
ritate fungi volumus ampliori.

¶ Clemēs quartꝰ. S. ti. scīe ecclesie
poso cardinali apo. se. legato.

Ca. ij.

Legatos: q̄bus i
certis p̄uincijs
cōmittit lega-
tionis officium
vt ibidē euellāt
et dissipēt edifi
cēt: atq; plātēt
p̄uinciarū sibi
cōmissarū: ad instar p̄cōsulū cetero
rūq; p̄sidū: q̄bꝰ certe sūt decrete p̄-
uincie moderāde ordinarios depu-
tātes. ¶ Presenti declaramꝰ edicto
cōmissū tibi a sede. nr̄o legatiōis of-
ficiū nequaq̄ p̄ ipsiꝰ obitū expirasse

¶ Bonifacius octauus.

Ca. iij.

Presenti declaramus edicto re
seruationes quorūcūq; benefi
ciorum ab apo. sedis legato siue lega
tionis auctoritate factas: ꝛ decreta
interposita super ipsis: necnō denū-
ciationes/inhibitiones/ꝛ processus
quoslibet per eū vel per executores
deputatos ab eo habitos circa ip̄as
(dūmodo ad collationē eorūdē bene
ficioꝝ iā vacātiū minime sit p̄cessū)
eoip̄o q̄ illius finit legatio viribꝰ pe
nitꝰ vacuari: nec executores eosdem
posse vlteriꝰ b̄n̄ficia taliť reseruata
cōferre. ¶ Ceterū reseruatiōes hu-
iusmodi (per quas interdū prelati et
eccl'ie nimiū onerātur) restrīgere cu
piētes p̄hibemꝰ ne postquā legatus
in aliqua cathedrali vel collegiata
eccl'ia reseruationē aliquam duxerit
faciēdā: aliā (illa pendēte) faciat alis
quatenꝰ in eadē. Nec etiā postq̄ alis
bi reseruauerit aliq̄d beneficium ad
collationē p̄tinēs cuiuscunq;: aliud
q̄d ad illiꝰ collationē p̄tineat (q̄diu
reseruatio p̄dēt alteriꝰ) sibi quoq̄
modo reseruet. ¶ Quicq̄d aūt con-
tra p̄missa cōtigerit attentari eoip-
so viribus non subsistat. ¶ Idem.

Ca. iiij.

Deliberatione prouida ducimꝰ
inhibendum: ne aliq̄s apostoli
ce sedis legatus q̄tūcūq; legationē
obtinere plenariā dignoscatur: ca-
thedrales vel regulares aut collegi
atas ecclesias seu ipsarū eccl'iarum
cathedralium dignitates: ad quas hi
qui p̄ficiūtur eisdem maiores i earū
capitulis post episcopos existentes
habēt per viā electionis assumi siue
ordinationi: collationi: p̄uisioni: ele
ctioni: aut dispositioni quomodocū
q; reseruet: nec de ipsis ordināȷdis:
cōferēdis: vel disponēdis: se aliquas
tenꝰ intromittat (neq; aliq̄d quominꝰ
hi ad q̄ p̄tinuerit eligere: aut postula
re libere valeant cum vacabunt) ob
staculum quomodolibet interponat
¶ Decernentes quicquid cōtra hoc
actum extiterit eoipso irritū ꝛ inane.
¶ Prohibemus insuper ne legatꝰ ip
se in genere aut in specie cuicūq; cō
cedat vt hic qui beneficia infra lega
tionē eiusdem habētes ea in illiꝰ ma
nibus voluerint libere resignare: ip
sorum resignatione recepta: illa va-
leat idoneis conferre personis.
¶ Cū per hoc aperiri posset via con
tra lateran. p̄silū ad b̄n̄ficia vacatura.
¶ Nos ei cōcessionē quā p̄tra hoc
cōtigerit attētari: ꝛ q̄cq̄d ex ea vl' ob
eā secutū extiterit: nullā p̄sus habe
re statuimꝰ roboris firmitatē. Uolen
tes nō solū ad futura sȝ etiā ad p̄teri
ta ꝛ adhuc pēdētia i negocia hoc ex
tendi. ¶ Idem.

Ca. v.

¶ Collatio b̄n̄ficij per legatum se.
apost. tibi facta nulliꝰ momēti existit
si in ea non fuerit habita mentio de
alio beneficio: quod p̄rimitus obti-
tinebas.

¶ De officio ordinarij. Innocē. iiij.
in concilio. Capitulū primum.

Cap.i.
Omana eccl'a z infra. Prohibemus q̃z ne Remensis archiepiscop9 l dioce. suffraganeorũz suorũ foraneos officiales cõstituat q: cũ metropolitani suorũ suf fraganeorũ ingrediãtur dioceses vt in eis auctoritate ppria inducẽti: disponãt aliqd ve aliud agãt: canonica phibeãt instituta: neq̃z hoc phit i illis p alios exercere. Nec p eo q cau sas p appellationẽ delatas ad ipsos possũt i suffraganeoꝝ suoꝝ dioce. delegare: sicr licet eis tales officiales instituere i eisdẽ: q̃ eoꝝ vice (cũ ap pellat ad ipos) citatões vel ihibitio nes faciãt: seu ɔpescãt i hac parte re belles. ❡ Quia i causis p appellatio nẽ devolutis ad ipos iã iurisdictionẽ obtinere noscũtur: ppt qd licite phĩt sup illis cõmittere vices suas. Non sic aũt i alijs i q̃bus nõdũ extitit ap pellatũ. et idcirco nõ debẽt aliquos cõstituere p citatiõib9 i futuris cau sis appellationũ z ihibitionib9 faciẽ dis. Nisi aliud remensis eccl'a circa taliũ officialiũ institutionẽ de cõsue tudine obtineat speciali. A q̃b9 etiã si de ɔsuetudie hmõi possint i remil puincia cõstitui: ihibitiões tñ ne p cedat in causis p'usq̃z ad remensem curiã appellet: fieri penit9 ihibem9. ❡ Officiales aũt remẽsis archiepisco copi (q̃dtu i sua puicia vel circa illã extiterit) i suffraganeos interdicti. suspẽsionis: vel excõicatiõis pferre snias nõ attẽtent. ❡ Et hoc idẽ ab of ficialib9 alioꝝ metropolitanoꝝ cir ca ipoꝝ suffraganeos (q̃b9 ob reverẽ tiã põtificalis officiũ deferri volu m9 in hac parte) pcipim9 observari.

❡ Greg. x. i gñali cõcilio lugdunẽ.

ca.ii. ❡ Si canonici a diuinis cessare vo luerint: put in ecclesijs aliq̃b9 sibi ex ɔsuetudie vel alias vẽdicãt: añq̃ ad cessationẽ hmõi q̃quomõ pcedãt in istrumẽto publico vel patẽtib9 lris sigilloꝝ suoꝝ aut alterius auctẽtici munimine roboratis: cessatõis ipsi9 causam exprimãt et illud vel illas et cõtra quẽ cessare intẽdũt assignent. ❡ Sciturí: q si hoc pretermisso ces saverint vel causa quã expresserint nõ fuerit inuenta canonica: omnia q̃ de quibuscũq̃z pventib9 illius ecclesie qua cessatũ fuerit cessationis tpe percepit restituẽt. Illa vo quep eodẽ tẽpore debẽtur eisdẽ: nullo mõ percipiẽt: sed ipsi ecclesie cedere: ac nihilomin9 ei cõtra quã cessaverant de dãnis z iniurijs satisfacere tenebuntur. ❡ Si aũtẽ causa eadẽ canonica fuerit iudicata: is q̃ occasionez cessatiõi dederat ad omne interesse dictis canonicis z ecclesie cui debitũ officiũ eius est culpa subtractuz: ad certã q̃ãtitatẽ taxandã: et in diuini cultus augmentũ cõuertendã: supe rioris arbitrio cõpenset. ❡ Ceterũ detestabilẽ abusum horrende indevotionis illoꝝ qui crucis beate Marie virginis: aliorũq̃z sanctoꝝ imagines: seu statuas irreverẽti ausu tra ctãtes: eas in aggrauationem cessationis huiusmodi psternũt in terrã: et vrticis spinisq̃z supponũt penitus reprobãtes: aliqd tale fieri de cetero districtius phibem9: statuẽtes vt in eos q̃ contra fecerint pitrix pcedat dura sententia: q̃ delinquẽtes sic pu niat grauiter q alios a similium presumptione compescat. ❡ Idem.

Rdinarũ locorũ subditos suos plures dignitates vl' ecclesias quib9 animarũ cura iminet obtinẽtes: seu personatũ aut dignitatẽ cũ alio bñficio cui cura similis ẽ annexa: districte cõpellãt dispẽsationes auctoritate quarũ hmõi eccl'ias pso nat9 seu dignitates canonice tenere se asserũt: infra tẽpus p facti qualitate ipsoꝝ ordinarioꝝ moderãdum arbitrio exhibere q si forte iusto im pedimẽto cessante nullã dispẽsatio nẽ infra idẽ tẽpus cõtigerit exhibe ri: ecclesie bñficia: psonatus: seu dignitates: q̃ sine dispẽsatione aliq̃ eo ipso illicite detinari constabit p eos ad quos eoꝝ collatio ptinet: libere psonis idoneis conferãt. ❡ Ceterũ si dispensatio exhibita sufficiẽs eis ca. iii.

d'eter appareat: exhibēs nequaq̄ in bñficiīs huiusmodi q̄ canonice obti net/molestet. Prouideat tñ ordina rius qualiter nec aiarū cura i eisdē ecclesiis: psonatib⁹ seu dignitatib⁹ negligat: nec beneficia ipsa debitis obsequiis defraudētur. ¶ Si vo de dispēsatiōis exhibite sufficiētia du bitetur: sup hoc erit ad sedē apo. re currendū: cui⁹ est estimare quē mo dum sui bñficiū esse velit. ¶ In cōfe rēdis insup psonatib⁹: dignitatib⁹: et aliis bñficiis curā habentib⁹ ani marū annexā idē ordinariū diligen tiā obseruet: vt personatū: dignitas tem: vel aliud beneficiū simile curā hñs animarū alicui plura similia ob tinenti nō ante cōferre presumāt: q̄ eis sup obtentis dispēsatio euidēter sufficiēs ostendat. Qua etiā ostēsa: ita demū ad collationem pcedi volu mus si appareat per eandē q̄ is cui est collatio faciēda huiusmodi pso natū dignitatē vel beneficiū retine re licite valeat cū obtētis: vel si ea q̄ sic obtinet: libere: ac spōte resignet. ¶ Aliter autē de personatib⁹. digni tatib⁹ et bñficiis talib⁹ facta collatio nullius penitus sit momenti.

¶ Bonifacius octauus.

ca. iiij. Quia plerique plati nō sine mul ta temeritatis audacia suis sub ditis aliqñ̄do interdicūt: ne ipsorū superioribus aut apo. se. legatis vel inquisitorib⁹ ad inquirēdū: corrigē dum/ et reformādū in eorū ecclesiis: monasteriis sive locis a sede depu tatis eadē: vel aliis quibuscūq̄ pso nis: per quas ad noticiā pdictorū pos sit puenire statū ecclesiarū monaste riorū/ seu locorū suorū: personarū et rerū ipsorū insinuent vel exponāt in ipsos (si secus egerit) excōicatiōis: suspēsionis: vel interdicti sententias pferētes: eosq̄ ad hoc celādū iuras mētis pmissionib⁹: et obligationib⁹: aliisq̄ penis nihilomin⁹ astrigētes. ¶ Nos huic malicie (ne tali ptextu in ecclesiis mōasteriis: et locis eisdē inq̄sitio: correctio: seu reformatio cū faciēde fuerit: valeāt ipediri) occur rere cupientes: pdicta et eorū q̄dlibet attētari de cetero districti⁹ inhibem⁹. ¶ Decernentes aucto. apo. q̄c q̄d cō tra psentē inhibitionē attētatū extis terit nulli⁹ penit⁹ existere firmitatis: nec quēq̄ sententiis: iuramētis pmis sionibus: obligationibus: vel penis hmōi obligari quōlibet vel astrigi. ¶ Presumptores aūt eosdē (ne ipo temeritas q̄quomō trāseat ipunita) superiorib⁹ vel legatis inq̄sitoribus memoratis animaduersiōe cōdigna precipim⁹ castigari. ¶ Idem.

Ut litigātes releuēt a laborib⁹ et expensis. ¶ Statuim⁹ ne ars chiepiscopus causas q̄ p appellationē vel alias iure metropolitico deferunt ad ipm: alibi q̄ in sua ppria ciuitate vel diocesi: aut in eis i q̄b⁹ appellatū ex titit: vel cause ipe psistere dinoscūt audiat: vel etiā audiēdas cōmittat. Nisi alibi aliud de cōsuetudine com petat in hac parte. ¶ Idem. ca. v.

¶ Si epus suā diocesim vbi ei a iure pmittit faciat p aliū visitari: ipse illi habeat i aliis necessariis puidere ¶ Hi tamē q̄ visitant: ministrare te nent expēsas victualiū visitāti. cū se cūdum apostolū/ nō sit magnū si ab eo metāt tpalia: p quē spiritualia se minant. ¶ Idē tñ epus cū psonaliter nō visitat: nil prorsus ab his q̄ p illū quē deputat fuerint visitati: exigere poterit aut debebit. ¶ Idem. ca. vi.

¶ Cū epus i tota sua diocesi iurisdi tionem ordinariā noscatur habere. ca. vij ¶ Dubiū nō existit q̄n in q̄libet loco ipsius diocesis nō exēpto p se vel p aliū: possit pro tribunali sedere: cās ad ecclesiasticū forū spectātes audi re: psonas ecclesiasticas (cū eorū ex cessus exegerit) cape ac carceri de putare necnō cetera q̄ ad ipsius spe ctāt officiū libere exercere. ¶ Idē.

Quāuis sup cessationib⁹ a diui nis q̄ a capitulis cōuētib⁹ sive collegiis secularū vel regularū ec clesiarū mītotiēs sine rōabili cā attē tat: manifesta satis a felicis recorda tionis Innocētio tertio. et Grego. x. pdecessorib⁹ nrīs manauerint insti tuta. Q̄ tñ post illa ē plerūq̄ cōpiū cessatiōes easdē irratiōabiliter esse

factas. ¶ Nos ad tā pniciosum extirpandū abusum eadē statuta cū infra scripta moderatione i suo volentes robore perdurare de fratrū nostroꝝ cōsilio districtius inhibemus: ne a seculari vel regulari capitulo: collegio seu cōuētu ecclesie cuiuscunqꝫ: cessatiōe ipse nisi vocatis oībus (put sunt ꝑ electiōis negocio euocādi) ꝛ deliberatiōe habita diligēti: ac etiā alio de quocunqꝫ clerico siue laico: cuiuscūqꝫ dignitatꝭ, preeminētie cōditionis aut status existat: ppꝫ cuius iniuriā vel offensam eadē videtꝛ cessatio faciēda post predictas vocationē et deliberationē de cessando habitā requisito: quatenus irrogatā iniuriā vel offensam emēdet / aliquatenus attentātur. Neqꝫ tūc etiā: si emēdā inde habuerit vsqꝫ ꝑ eos steterit quominus habeāt cōpetentē. Si aūt pmissis seruatis: capitulū collegiū: vel cōuētus alicuius ecclesie ad cessationē eādē duxerit ꝓcedendū: ex tūc infra vnius mēsis spaciū pars vtraqꝫ: vez hi q̄ cessant: et illi etiā ppꝫ quoꝝ factū a diuinis cessatꝛ (nisi supueniēte ꝯcordia inter eos cessatio illa cesset) iter arripiāt per se vel ꝑ ꝓcuratores idoneos cū munimētis ꝛ actis ad negociū ipsuꝫ spectātibus ad se. apo. venīēdi: ꝛ cōtinuatis dietis q̄cito cōmode poterit se apostolico cōspectui representēt: vt partibus presentibus: aut vna ꝑsente altera nō veniēte: vel mittēte examinato negocio apud sedē eādē: pars q̄ culpabilis inuēta fuerit i pmissis: pter alias penas a dictis canonibus institutas: si romano pōtifici videbitur expedire: pena vocēte cognoscat q̄tū excesserit: q̄ cessatiōi facte rōnabilē causā dedit vel q̄ sine rōnabili ꝛ manifesta causa cessauit. ¶ Parte insuper a diuinis cessante supra scripta: tā i cessādo q̄ i veniēdo siue mittēdo: ad sedē aplicā nō seruante nō seruet cessatio: sed ea nō obstāte

ca.if. (vt pus) i ipsa eccl'a celebret. ¶ Idē

P Resenti phibemus edicto: ne episcopi vel eoꝝ superiores aut abbates seu quiuis alij regulares ꝑlati aut ecclesiastice q̄cūqꝫ ꝑsone vacantibus: dignitatibus: ꝑsonatibus: prioratibus vel ecclesiis quibuscūqꝫ sibi subiectis: seu ad collationē: ordinationē: ꝑsētationē: vel custodiā ptinētibus eorūdē bona monētibus eoꝝ redditibus vel ministris i ipsis inuēta: siue vacatiōis ipsoꝝ tpe obuenītia: q̄ in vtilitatē eorūdē expedi: vel futuris debēt successoribus fideliter reseruari occupare: aut in vsus suos cōuertere quoquomō ꝑsumāt. ¶ Nisi de speciali puilegio vel cōsuetudine iā ꝑscripta legitime seu alia cā rationabili hoc eisdē cōpetere dinoscatur. ¶ Alioquin ipi et eoꝝ superiores ab ingressu eccl'e: ceteri vero ab officio ꝛ bñficio tādiu eoipso nouerit se suspensos: quousqꝫ restitutionē fecerint de pdictis. ¶ Porro vbi ex puilegio vel ꝯsuetudine: seu alia de cā rōnabili: sibi aliq̄s pdicto rū asserit bona cōpetere supradicta hoc de illis bonis solū dꝫ intelligi: q̄ solutis debitis si qua sint et his q̄ fuerit necessaria ꝑ seruitoribus ꝛ ministris / ac incūbentibus oneribus vsqꝫ ad nouos redditus supportādis congrue reseruatis ex ipsis recepta fuerit supesse. ¶ Sane cōstitutionē quā super hoc spāliter editimus cōtra capitula collegia conuētus seu singulares ꝑsonas bona cathedraliū vel regulariū aut collegiataꝝ eccl'iarū vacantiū occupātes: ꝑ ꝯstitutionē presentē (quā i dignitatibus / ꝑsonatibus / prioratibus: ꝛ ecclesijs alijs locū hꝛe cēsemus) nolumus in aliquo derogari.

De maioritate ꝛ obedi. Bo. viij.

Episcopali sede vacante: q̄t capitulū ecclesie ad quē ep̄alis iurisdictio tūc tēporꝭ noscitur ptinere: his quibus posset ep̄s si viueret ab excōmunicationis sententia siue iuris / siue hominis fuerit absolutionis beneficium impartiri. — Capl'm vnicū

¶ Nisi ei fuerit a sede apostolica spēcialiter interdicta potestas.

¶ De pactis. ¶ Bonifa. viij.

cap.i. Actū cū rectore parrochialis eccl'ie factū a vobis: ne aliquos vel certos ipsi' eccl'ie parrochiāos recipiat ad eccl'iasticā sepulturā: oīno seruare debitis. ¶ Quū sepultura libera sit monasterio vestro ab ap'lica sede indulta: ⁊ illa apud vos elegerit sepeliri. ¶ Cū per dictū pactū indulto hmōi derogetur. ¶ Idem.

cap.ij. Quāuis pactū pr̄i factū a filia dū nuptui tradebatur: vt dote cōtenta nullū ad bona paterna regressū haberet, improbet lex ciuilis: si tñ iuramēto nō vi nec dolo p̄stito firmatū fuerit ab eadē: oīno seruari debebit. Cū nō p̄gat ī eterne salutis dispendiū: nec redūdet in alterius detrimentum. ¶ Idem.

ca.iij. Quia ex eo q̄ fr̄es p̄dicatores ⁊ minores ⁊ aliī mēdicātes ɔpositiōes et pacta cū p̄latis capitulis rectorib' ⁊ p̄sonis eccl'iarū ciuitatū castroꝝ villar ū et locorū in q̄b' domus seu habitatiōes eoꝝ existūt sup̄ iurib' prochialib' vel aliis qui buscūq; particulis ab eis vel eorū ātecessorib' inita siue facta seruare recusant: et ea eo p̄textu infringere moliūtur: q; magistri vel ministri vel p̄oris gn̄aliū seu p̄uīcialiū eorūdē nō affuit assens' in ipsis nec approbata per ipsoꝝ generalia: vel p̄uincialia capitula extiterūt multa in diuersis mūdi ptib' isurgūt scādala: et ipsoꝝ fr̄s q̄s decet puritatē oīmodā ī suis obseruare actib': ⁊ ab his abstinere ꝑ q̄s ī' q̄ possit aliis exēpli pniciēs gn̄ari fame detrahit plurimū ⁊ honori. ¶ Nos his occurrere p̄a̅ne sollicitudīs studio itēdētes: p̄sti decreto sētim': ɔpositiōes et pacta hmōi cū p̄latis capl'is ⁊ rectorib' ⁊ p̄sōis p̄dictis ab ipsoꝝ fr̄m ɔuētualib' p̄orib' seu guardianis facta vel approbata de suoꝝ ɔuētuū ɔsilio ⁊ assēsu dū tñ alias sint licita ⁊ honesta debere ab ip̄is fr̄ib' in locis ī q̄b' fuerint facta: ꝑpetuo iuiolabilit' obseruari: non obstāte q̄ magr̄i vel ministri aut p̄oris gn̄aliū seu p̄uincialiū p̄dictoꝝ nō īteruenerit ī eisdē assensus: nec ab ipsoꝝ gn̄alib' vel p̄uīcialib' capl'is extiterit approbata: seu q̄ sedes apo. ī his q̄ p̄ p̄dictos fr̄es minores facta fuerint: auctoritatem suā nō p̄estiterit vel assensū. ¶ De procuratoribus. ¶ Bonifacius. viij.

Cap.i. On idiscrete iudex censet egisse p̄curatorē laicū ad agēdū vel defēdēdū ī causis sp̄ūalib' admittēdo. Dū regularit' q̄ nō p̄hibet' exp̄sse ad exercēdū p̄curatiōis officiū idone' debeat reputari. ¶ Licet aūt a p̄curatore post litē cōtestatā ab eo possit (cū dn̄s sit litis effect') dari ali' p̄curator antea tñ nō p̄ōt: nisi in rē suā sit datus: vel a dn̄o substituēdi aliū etiā certa nō expressa p̄sona sibi fuerit cōcessa p̄tās. ¶ Procurator vero dat' ad negocia p̄ōt libere q̄scunq; aliū deputare. ¶ Idem.

ca.ij. Quāuis p̄curator possit āte litē cōtestatā, etiā sine causa libere a dn̄o reuocari: postea tñ ip̄o nō tāte nequibit nisi eū cū dn̄o inimicū fieri vel suspectū aut aduersario affinitate cōtigit: vel ei' heredē fieri: seu igredi religionē aut ī lōgū p̄egrinari vel egritudīe aut vīcul' detineri p̄tigat: seu alia rōnabil' cā subsit. p̄pter quā sit merito reuocād'. ¶ Uerum quādo (nisi vt p̄mittit') reuocari non possit: dn̄s tñ sue cāe vna cū eodē p̄curatore (maxie si de collusiōe timeat) minime p̄hibet' adesse. ¶ Idem.

ca.iij. Is q̄ a p̄curatore sup̄ hoc a dn̄o p̄tāte habēte p̄curator extitit substitut' nō p̄ōt post mādatū susceptū etiā si eo vsus nō fuerit ¶ (Lz ī delegato se. ap. vices suas alteri cōmittēte aliud cēseat':) vlteri' reuocari ab illo. ¶ Nisi reuocādi p̄tās concessa fuisset eidē. ¶ Uerū si cum ad plures vel ad oēs cās gn̄aliter ɔstitut' fuisset ī vna tñ substituerit eas rūdē ī aliis nequaq̄ p̄hibet' p̄curatiōis offm̄ exercere. ¶ Idē. ¶ Qui

c.iiij. ad agēdū: et defēdēdū ac gn̄alit' ad oīa etiā si mādatum exigāt speciale cōstituit' p̄curator: ex vi gn̄alitatis

hmōi ad aliquē articulū ī quo spāle mādatū exigit admitti nō dʒ. ¶ Sʒ si aliq̄s vel aliq̄d de articul' spāle mādatū exigētib⁹ specificati fuissēt ad iecta clausula gnāli: tūc ad nō exp̄ssos etiā admittet. ¶ Procurator q̄s q; absq; spāli mādato iuramētū deferre: trāsigere/vel pacisci non pōt nisi ei bonorū vel cāe administratio libere sit concessa. ¶ Idem.

Cōm. quītū Qui gnālit̄ ꝯstituit̄ ad negocia ꝓcurator: agere ac experiri p̄t except' his casib⁹ q̄ mādatū exigūt speciale. ¶ Nedū ꝟo ad negocia: sed etiā ad iudicia p̄t filiusfamilias absq; p̄ris assensu fieri ꝓcurator. ¶ Lʒ aūt q̄s post .xvij. ānū ꝓcurator ad negocia licite deputet̄: ad iudicia tñ nisi maior .xxv. an. fuerit deputari nequibit. ¶ Idem.

Ca.vi. ¶ Si duo ꝓcuratores simul nō adiecto ī solidū deputētur: vn⁹ sine altero nō dʒ admitti. Sec⁹ si sint ī solidū ꝯstituti: sʒ tūc illi⁹ melior erit cōditio q̄ ꝑ litis cōtestationē negociū ꝓmit⁹ occupabit. Post occupationē aūt hmōi alter se īromittere neq̄bit vlterius: cū ille litis dn̄s sit effect⁹: nisi dictū ī ꝯstitutiōe fuisset ꝙ nō fieret melior ꝯditio occupāt' (tūc enī si eū q̄ occupauit īfirmari: mori absētari: vel alias īpediri ꝯtigat aut si prosequi forte nolit: poterit alter suscipere ac ꝑficere negociū ab alio īchoatū. dū tñ ab alio nō fuerit ali⁹ substitut⁹ nā si sit: is ꝓferri debebit eidē. ¶ Cetū vbi nullo alt' substituto suscipit negociū ꝓsequēdū: is q̄ occupauit ꝓmit⁹ ipʒ resumere postea īpedimēto cessāte neq̄bit: nisi forsā illū contingeret īpediri. ¶ Sane ī electionū postulationū ꝓuisionū: ⁊ aliorū spūalium negociorū cāis (cū talia celeriorē expeditionē exigere dinoscant̄) volum⁹ spālit̄ obſuari: vt si plēs ꝓcuratores sīl' ī eis fuerit nō ī solidū deputati: iudex (ne ꝓpt̄ eorū cōcursū negocia eadē ītricari ꝯtingat) idoneiorē ex ip̄is eligere valeat et ille solūmodo ꝓsequat̄: habeatq; q̄cq̄d cū illo sic electo fctm̄ extiterit plenā roboris firmitatē: nec ad ꝓse‑

quēdū ali⁹ admittat̄ postmodū. nisi ꝓut eū q̄ nō occupat negociū cēsui m⁹ post occupationē factā ab alio superius admittendum. ¶ Idem. ca.vij

Dicetis q̄ ꝓcurator ꝯstituit̄ ab absente dixerit ꝓsētatū sibi suscipe nolle mādatū: hoc tñ nequaq̄ obstāte q̄ndiu ꝯstituēs ī eadē ꝑstiterit volūtate: ip̄m acceptare poterit quandocunq; placebit. ¶ Idem. Cōm viij.

¶ Si quē sub ea forma quotiēs te abesse ꝯtigerit: ꝯstituēs ꝓcuratorē ad cām: nō ideo (lʒ tractes eā postmodū ꝑ teip̄m) ꝓcuratorē ip̄m dinosceris reuocare: q̄nimo procurator idē ꝓcuratoris assumet officiū: q̄ñcūq; te ꝯtigerit absentare. ¶ Sec⁹ si simpliciter a te fuerit cōstitut⁹: tūc enī si ne añ litē ꝯtestatā siue post ad cām ip̄az venias: nō vt ip̄i ꝓcuratori assistas: sʒ vt cām tractes eādē: tractādo ip̄am eū reuocare cēseris: nisi dicas exp̄sse ꝙ ip̄m vis ī officio procuratiōis (hoc nō obstāte) manere: vel nisi ꝙ nō aio reuocādi hoc facias ex aliq̄b⁹ appareat cōiecturis: vt si forsan aliq̄s īmineat articulus ī quo tu meli⁹ nosti ꝟitatē: aut si sit procurator ipse īfirm⁹: vel forsan se absētet: seu q̄cq̄d aliud accidat ꝓpt̄ qd̄ ipsi cāe tua sit ꝓsētis oportuna. ¶ Item. Ca.ix

Procurator nō alit̄ cēset idoneus ad m̄rimoniū ꝯtrahēdū q̄ si ad hoc mādatū habuerit speciale ¶ Et q̄uis al's is q̄ ꝯstituit̄ ad negocia ꝓcurator aliū dare possit: ī hoc tñ casu (ꝓpt̄ magnū qd̄ ex facto tā arduo posset ꝑiculū īminere) nō poterit deputare aliū: nisi hoc eidē specialiter sit cōmissū. ¶ Sane si ꝓcurator añq̄ ꝯtraxerit: a dn̄o fuerit reuocat⁹ ꝯtractū postmodū m̄rimōiū ab eodē/lʒ tā ipse q̄ ea cū q̄ ꝯtraxit reuocationē hmōi penit⁹ ignorarēt) nulli⁹ momēti existit: cū illi⁹ cōsēs⁹ defecerit: sine quo firmitatē h̄re neq̄uit. ¶ De his q̄ vi metus ve cā fiunt

Greg. x. in conci. gnāli lugdu.

Absolutionis bn̄ficiū ab excōicatiōis snīa: vl quācūq; reuocationē ip̄i⁹ aut suspēsiōis seu etiā īterdicti ꝑ vi vel met⁹ extorta: ꝓhi‑ c.vnī cum

constitutionis auctoritate olno viri bus vegeamus. ¶ Ne aũt sine vindicta violẽtie crescat audacia eos q̃ absolutionẽ seu reuocationẽ hmõi vi vel metu extorserit: excõicatiõis sñie decernimus subiacere. ¶ De restitu. in integrum. ¶ Grego. x.

Ca. i. Ecclesiã q̃ ad retractãdã sñiam vel cõtractũ p bñficiũ restitutiõis i integrũ postulat se admitti: si quadriẽniũ spaciũ post sit lapsũ et neglig̃eter omiserit: nõ est ad bñficiũ hmõi admittẽda. ¶ Nisi p̃uaricationis vel fraudis manifeste pbaretur sup hoc iteruenisse cõmẽtũ: aut alia rõna. cã subsit q̃ sup iorẽ mouere debeat ad idẽ bñficiũ pcedẽdũ. Bo. viii.

Ca. ii. Si aduersus cõfessionẽ i iudicio a se factã: lesa eccl'ia bñficiũ restitutionis i integrũ ifra quadriẽniũ ab ipsius cõfessionis tpe cõputãdũ petere negligẽt̃ omittat: nõ est (nisi aliqã rõnabile appareat: qd̃ aliũ suaserit faciẽdũ:) ad hoc petẽdũ vltertꝰ admittẽda. ¶ Ubi ꝟo pvlã cõmunẽ reuocationis erroris quẽ i facto p̃tẽdit: vult aduersus suã pfessionẽ eccl'ia se iuuare hoc quãdocũ q̃ poterit donec negociũ sit finitũ.

¶ De arbitris. Bo. viii.

Ca. i. Si ex tribus arbitris de duo i decẽ: x tertiꝰ i qñ q̃ cõdẽnet: dz sñia p̃ualere duoꝶ. i3 cũ vnꝰ in xv. aliꝰ in. x. tertiꝰ ꝟo i v. pnunciãt illiꝰ q̃ dixit de sũma minori (cũ i illa oẽs cõcordes extitãt) sñia efficax censeatur. ¶ Idem

Ca. ii. Ex q̃stionibus (q̃ plerũq̃ pter arbitroꝶ voluntariã seu maliciosã absentiã remanẽt indecise) finis celeriꝰ iponat. ¶ Statuimꝰ vt si ex tribꝰ arbitris a partibꝰ elect̃ eo rũ aliqs ab aliis legitime reqsitꝰ ad examinãdũ vel diffiniẽdũ vnacũ eis negociũ: sup quo i ipos extitit cõpromissũ nõ curauerit (cessante ipe dimẽto legitimo) pueniꝛe duo pñtes penes quos (l3 lex ciuil' aliud iuicẽ videat) totalẽ eo casu remanere decernimus ptãtẽ (possit maliciosa seu voluntaria illiꝰ absentia nõ obstãte) dictũ examinare negociũ: et libere diffinire: sicut possent illo pñte nec volẽte cũ eis i vnã sñiam cõcordare vt sic ipiꝰ absẽcia pñtia repleta diuina eũ reputari faciat p pñte. Circa iudices ꝟo aliq̃ iura nolumꝰ immutari.

¶ Liber. ii. ¶ De iudiciis.

¶ Inno. iiii. i. gñ. ali. cõci. lugdunẽ.

Ca. i. Iuris est ambiguũ nõ p̃ iudicẽ delegatũ q̃ a sede aplica mãdatũ ad hoc non recepit spãle iubere nõ posse alteri utrũ partiũ corã se psonaliter i iudicio cõparere. ¶ Nisi cã fuerit crialis. vel nisi p veritate dicẽda vel p iuramẽto calũnie faciẽdo vel alã iur̃ necessitas ptes corã eo exegerit psonal'r pñtari. Boni. viii.

cap. ii. Mulieres (quas vagari nõ pnit: nec viroꝶ cetibꝰ imisceri) auctoritate līaꝶ sedis apo. vel legatoꝶ ipsius aut alia quacũq̃ ad iudiciũ psonalit̃ euocari vl' trahi inuitas cã ferẽdi testioniũ aut alia q̃libet q̃ i iure nõ exp̃mit̃ phibemꝰ. ¶ Et3 cũ necessariũ fuerit testioniũ earũdẽ: iudex i expẽsis ptis pducẽtis easdẽ tabellionẽ aut aliã psonã idoneã ad eas trãsmittat: vel si forte talis casꝰ occurrerit q̃ iure phibẽte receptio testiũ alteri cõmitti nõ possit iudex tũc ppt̃ hoc psonalit̃ ad illas accedat: aut si talis sit psone iudicãt̃ cõditio: q̃ id p ipm nõ deceat fieri vel nõ possit: mittat̃ ad eas pmisso q̃ casus hmõi vexpt iudex vadat psonal'r nõ fingat: nec fraus iẽuentat in hac parte. Alioq̃n fictor hmõi vel frauda tor ipo fctõ sñiam excõicatiõis icurrat. ¶ Ceterũ femĩe religiose p̃f: i q̃ debẽt sub clausura morari extra suũ monasteriũ vel clausurã nõ vocent̃ ad iudiciũ vl' trahãt̃ ex quauis cã p sonalit̃: etiã si ad hoc volũtas accederet earũdẽ. ¶ Decernimꝰ quoq̃ vt ipo iure sit irritũ: z inane si q̃d ꝯtra pmissa cõtigerit attẽtari. ¶ Idem.

ca. iii. Si ãnũ quartũdecimũ pegisti etatis: in bñficiis libꝰ et aliis

causis spūalib⁹ necnō ⁊ depēdētib⁹
ab eisdē ac si maior vigītiq̄nq̄ ānis
existeres. ad agēdū ⁊ defendēdū p te
vl' p pcuratorē quē ad hoc ꝯstituēdū
decreueris admitti debebis. ¶ Siue
ro īfra. xxiiij. ānū existas: per te age-
re aut defēdere nō poteris sup ipis
sꝫ vel p tuū epm: vel p officialē eius
dē tibi curator dabit ad lites hmōi
exercēdas aut tuipe (si maior īfante
fueris) cū auctoritate alteri⁹ eorūdē
pcuratorē ad eas poteris deputare
Delegat⁹ ēt apo. se. ⁊ subdelegatus
ab eo tibi (si nō habeas) curatorē da
re valeāt: vel auctoritatē cōstituēdi
pcuratorē pstare: ad illas cās vel li
tes dūtaxat q̄ corā ipis fuerint vētī
lande. ¶ In hmōi quoq̄ litib⁹ siue
causis q̄diu in ptāte patris existas:
nec aliās absq̄ ipi⁹ assensu ī iudicio
regulariē esse possis eius (cū de his
se ītromittere non habeat) nequaq̄
reqri debebit assēsus. ¶ De foro cō
petenti. Innocentius quartus.

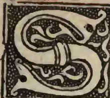
Cap. i. Romana eccl'ia: ⁊ infra. Nec ap
pellationis articulo ptermissa
nec alias ēt cū minime appellatū ex
titerit remē. archiepi vel ei⁹ officia
lis de causis clericoꝝ tanq̄ iudices
(lꝫ ī ipsos iidē clerici de facto ꝯsens
tiant) absq̄ diocesanoꝝ suoꝝ volūta
te cognoscāt. ¶ Neq̄ suffraganeoꝝ
remēsis eccl'ie subditoꝝ ipoꝝ delega
tionē suscipere: vel sinias ⁊ precepta
exeq̄. aut in causis p app. deuolutis
ad eos testiōniū (nisi aliud ī his tri-
bus de ꝯsuetudine obtineāt) phibe
re cōpellāt. ¶ Nec ēt suffraganeorū
ipoꝝ officiales aut archidiaconos
archipsbiteros: ī alios īferiores ps
latos suffraganeis eisdē subiectos
(dūmō alio eis ꝯtraria ꝯsuetudo nō
tribuat) nec subditos suffraganeoꝝ
ipsoꝝ sup salariis aduocatoꝝ ⁊ pcu
ratoꝝ: ī causis q̄ ī remēsi vētilāt cu-
ria cogāt q̄relantib⁹ in sua pñtia re
spondere. ¶ Cōtrahentes pō altariū
dioce. sup ꝯctib⁹ initis ī remē. dio.
ab eisdē (nisi īueniāt ibidē) trahere
corā se nō pñt laicos lꝫ ī possessionē
bonoꝝ q̄ ibi habēt: ēt cū alibi copiā
sui faciūt si eoꝝ auctoritate citati cō
parere contēnant: post missionē fa-
cere cōtra eos. vel si forte maliciose
seipsos occultēt ne citatio pueniat
ad eosdē decernere faciēdā ī posses
sionē bonoꝝ q̄ in alia etiā dio. obti-
nere noscunt: sꝫ tunc loci diocesan⁹
ad denunciationē ipsoꝝ faciet hmōi
missionē. ¶ Nec clericos suos mit-
tant ad suffraganeoꝝ suoꝝ dio. pro
intendis vel recognoscēdis ꝯtracti
bus corā ipsis. Nec eorundē suffra-
ganeoꝝ subditos cōpellāt corā se oc
casione hmōi iure stare. Neq̄ pōt ar
chiepus ipe ī suoꝝ suffraganeoꝝ offi
ciales et subditos p eo q̄ vocati ab
ipo nolūt q̄relātib⁹ ī sua pñtia rñde
re ecclesiasticā exercere cēsurā. b. vii.
¶ Seculares iudices q̄ (lꝫ ipsis nul ca. ii.
la cōpetat iurisditio in hac parte) p
sonas ecclesiasticas ad soluēdū debi-
ta: sup q̄bus contra ipsas exhibētur
līe vel pbatiōes alie inducunt: dāna
bili psumptiōe cōpellūt a temerita
te hmōi p locoꝝ ordiarios cēsura ec
clesiastica decernim⁹ ꝯpescēdos. Idē

Cum. C. laicus pro quo soluisti ca. iii.
certā pecunie q̄titatē: ī qua p
eō te fideiussorio noīe obligaueras:
te seruare recuset indemnē contra
iuramētū a se pstitū temere veniēdo
¶ Ipsum corā ecclesiastico iudice
(ad cui⁹ forū ratione iuramēti cau-
se hmōi cognitio noscitur ptinere)
de iure poteris cōuenire. ¶ Ut ipm
monitione pmissa p censurā eccl'ia
sticā q̄ te sup predictis (vt tenet) ser
uet indēnē preuia rōne compellat.
¶ De litis contestatione.
¶ Innocen. iiii. in concilio lugdu.

Cap. i. Exceptionis peremptos
rie seu defensionis cu-
iuslibet principalis co-
gnitionē negocii cōtin
gentis ante litē cōtesta
tā obiectus. ¶ Nisi de
re iudicata transacta seu finita exci
piat litigator litis cōtestationē non
impediat: nec retardet. ¶ Licꝫ dicat
obiector q̄ rescriptum non fuisset
obtentum: si que sunt impetranti
opposita: fuissent exposita delegāti.
¶ Bonifacius octauus.

Ca.ii. Si oblato ab actore libello ex parte rei exceptio peremptoria pponatur: nequaquam per hoc litis contestatio intelligitur esse facta. ¶ Immo ea non obstante. (Nisi sit de illis exceptionibus que litis contestationem impediunt) fieri oportebit eandem.

¶ De iuramento calumnie. Bonifa. viii.

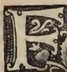
Cap.i.
Si de calumnia seu de veritate dicenda in primo litis exordio non iuretur (vt debet) poterit postmodum in qualibet parte litis iurari: cum huiusmodi iuramenta prestari ab initio de substantia ordinis iudiciarii non existat.

¶ Propter omissum quoque tacite in tota causa calumnie iuramentum: iudicialis processus alias factus legitime non est nullus: nec etiam annullandus. ¶ Quia in causis spiritualibus (in quibus debet de veritate dicenda iurari) canones non indicant alicui calumnie iuramentum: nos tamen (quia frequenter calumniari videmus in ipsis) vtile reputamus: quod simul (sicut plerique obseruant) tam de veritate dicenda quam de calumnia (vt vtrisque includatur calumnia) iurari debeat in eisdem. ¶ Idem.

Ca. ii. In appellationis causa quamquam in principali iuratum fuerit prestari iubemus calumnie iuramentum. Et idem in iuramento de veritate dicenda volumus obseruari. Procuratores quoque qui post iuramentum calumnie deputantur teneri volumus (vt calumnia vitetur ab ipsis) ad subeundum huiusmodi iuramentum et si a suis dominis quid ponere aut respondere seu agere debeant sint instructi. ¶ In olibus autem causis nedum ante litem etiam postquam lis fuerit contestata: siue de veritate siue calumnia sit iuratum in ipsis: potest iudex a partibus exigere iuramentum malicie quotiens viderit expedire. ¶ Idem.

Ca.iii. Nullam tibi iudex iniuriam fecisse censetur: qui procuratorem tui aduersarii constitutum ad causam habentem super hoc speciale mandatum admisit ad prestandum in ea calumnie iuramentum.

¶ Innocen.iiii. in concilio lugd.

Cap.i.
Frequens et assidua nos querela circumstrepit quod spoliationis exceptio nonnumquam iudiciis calumniose opposita causas ecclesiasticas impedit et perturbat: dum ei exceptioni insistitur: appellationes interponi contingit: et sic intermittitur: et plerumque perimitur cause cognitio principalis: et propterea nos qui voluntarios labores appetimus vt quietem aliis preparemus: finem litibus cupientes imponi et calumnie materiam amputare. ¶ Statuimus vt in ciuilibus negociis spoliationis obiectu: quod ab alio quam ab actore facta proponitur iudex in principali procedere non postponat. Sed si in ciuilibus ab actore: in criminalibus autem si spoliatum reus asserat a quocumque infra quindecim dierum spacium post diem in quo proponatur quod asserit comprobabit alioquin in expensas quas interim actor ob hoc fecerit (iudiciali taxatione prehabita) condemnetur: et alias si iudici equum visum fuerit puniendus. Illum autem spoliatum intelligi volumus in hoc casu/cum criminaliter accusatur quod tota sua substantia vel maiori parte ipsius se perviolentiam destitutum affirmat: et secundum hoc loquuntur canones sano credendum est intellectu: quia nec nudi contendere: nec inermes inimicis opponere nos debemus. habet enim spoliatus priuilegium vt non possit exui iam nudatus. ¶ Solet autem inter scolasticos dubitari: si spoliatus a tertio de spoliatione contra suum accusatorem excipiat: an ei tempus a iudice debeat indulgeri infra quod restitutionem imploret: ne forte sic velit existere: vt omnem accusationem eludat quod satis equum iuri consonum estimamus: quod si infra tempus indultum restitutionem non petierit, et cum eam potuerit non ducat ad finem: obstante spoliationis exceptione deinceps poterit accusari. ¶ Ad hoc sancimus: vt verum priuatarum spoliatio agenti super ecclesiasticis: vel econtrario nullatenus opponatur. ¶ Bonifacius.

Cap.ii. Ad decimas quas canonici sancti Nicolai se asserunt infra parrochiam ecclesie, B. clerici possedisse

aliquādiu ꝛ eis per eūdē clericū spoliatos fuisse nequaꝗ̄ debēt restitui: nisi euidēter docuerint ꝙ earū possessionē legitime assecuti fuissent. ¶ Quia eas occupasse iniuste verisimilit̄ psumitur: cū puentiāt eccl'ie dīcte ĩfra alienā prochiā ꝯstitut? ¶ Sitq̄ manifestū (nisi aliud obsiat) eas de iure cōi ad eādē ecclesiā pertinere. ¶ De dolo ꝛ cōtumacia ¶ Innocētiꝰ.iiij.

Cap.i.

Ctor ꝗ̄ ad terminū venire ad quē citari aduersariū fecerat: nō curauit: pemitti reo in expēsis propter hoc factꝫ legitime condemnet. Ad citationem aliā minime admittendus: nisi sufficienter cauerit: ꝙ in termino fideliter debeat cōparere. ¶ Bo.viij.

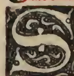
Ca.ij. Cum ꝗ̄ a tua interlocutoria vel grauamine qđ p te sibi ppõnit illatū a tua pñtia recedit appellans. ¶ (Cum ptestari videat̄ hoc ipso se nolle corā te de cetero litigare) citare ad alia ꝗ̄ postea ĩ iudicio faciēda ĩ debūt: vel etiā ad sniam audiendā. ¶ (Nisi spōte appellationi sue renūciet) nō teneberis. Nec ideo minꝰ ꝙ ĩ eiꝰ absentia pcesseris: tuus pcessus validus reputari debebit. ¶ De eo ꝗ̄ mittitur in possessionē rei seruāde. Innocen.iiij.

Ca.iij. Cum ꝗ̄ sup dignitatē personatu vel bñficio ecclesiastico obtinendis cū aliq̄ litigat possessore ob partis aduerse cōtumaciā causa rei seruāde / ĩ ipsorū possessionē statuimus nō mittendū. ¶ Ne per hoc ad ea ingressus patere valeat vitiosus. ¶ Sed liceat ĩ hoc casu (cōtumacis absentiā diuina replēte pñtia) etiā ĩ itenō ꝯtestata diligēter examinato negocio ipsum fine debito terminare. ¶ Ut lite pendente nihil innouetur. ¶ Bonifacius.viij.

Cap.i.

Ispendūs ꝗ̄ ppter electiões diuersas ecclīe patiūt / interdū occurrere cupiētes. ¶ Statuimꝰ vt si aliq̄bꝰ apud sedē aplicā vel alibi litigantibꝰ sup electionibꝰ de se in discordia celebratis aliquē ipoꝝ mori vel suo iuri renūciare / aut a pñcussiõe ipsius cōtigerit quoquomõ excludi: ad electionem aliā (licite sup electiõe superstitis electi pendente) nullatenus pcedat̄. ¶ Alias attentata cōtra hoc electio: ipso iure viribus non subsistat. ¶ Idem.

cap.ij. ¶ Si hi cōtra quos sup dignitatibꝰ psonatibꝰ: vel aliis ecclesiasticis bñficiis ꝗ̄ possident litigat̄ lite pendēte cedāt: vel forte decedant: ne ppt̄ nouos aduersarios ꝗ̄ malitiose iterdū petitoribꝰ surrogātur / litigia ĩ ecclesiarū dispendiū prorogari cōtingat: statuimꝰ vt dignitates psonatus vel bñficia hmõi (donec cōtra superstites lis finita fuerit) aliis nullatenꝰ cōferant̄: nec ad ea eligat̄ q̄spiā: vel etiā pñtetur. ¶ Qđ si secus actū fuerit: eo ipso irritū habeat̄ ¶ Sane si ad defensionē ipsius litis aliq̄ (quoꝝ interest) petierint se admitti: eos in illo statu in quo ipam inuenerint / decernimꝰ admittendos. ¶ De cōfessis. ¶ Innocentius.iiij. in cōcilio lugd.

cap.i.

Tatuimꝰ vt positiones negatiuas ꝗ̄ pbari non possūt: nisi p ꝯfessionē aduersariū iudices admittere possit: si eq̄tate suadēte viderit expedire. ¶ Bonifacius.viij.

cap.ij. ¶ Si post pstitū veritatis aut calūnie iuramētū: reus vel pcurator ipsius positiõibꝰ ab aduersario sibi factis interrogatus: iussusq̄ a iudice respōdere absq̄ rõabili causa recusset: aut nolit / seu cōtumaciter se absentet habere debet sup hiis de qbꝰ in eisdē positionibꝰ interrogatꝰ extitit p cōfesso. ¶ Uerū si anteꝗ̄ respōderet sic iussus fuerit eū cōtumacit̄ absentari cōtingat: tunc p cōfesso non debet haberi: sed est aliās contra eū tanꝗ̄ cōtra cōtumacem (prout ratio dictauerit) pcedendum.

Cap.i.

¶ De testibꝰ et attestationibꝰ. Grego.x. ĩ cōcilio lugdūn.

Ediatores p quos ĩcesta inꝯfirmonte plerūq̄ cō

mittit ad testimonium cōtra sceleris eiusdē auctores in detestationē criminis admittūt. si nō agat criminaliter sꝫ ciuilit: ꝛ emolumētū exinde nō fuerint assecuti. ¶ Idem.

Ca.ij. Presentiū auctoritate mādam⁹ quaten⁹ in causa q̄ inter abbatē et cōuētū sancti Nicolai Andegauen. ex vna pte ꝛ priorē ꝛ cōuētū de paldigē. lincolnē. diocesis ex altera: sup eo ꝙ ijdē abbas ꝛ cōuētus se ab ipsis priore et cōuētu de paldigen. possessiōe subiectionis eiusdē prioratus asserūt spoliatos: ꝛ sup irritāda quadā cōpositiōe olim inita inter partes ꝛ re bus aliȷs vertit: ab eiusdē abbate ꝛ priore nolēte suo ⁊ in alas cōuentuum eorūdē: vel maioris ꝛ sanioris partis ipso ꝑ recepto iuramēto de veritate dicēda: iniūgas dictis abbati ꝛ priori: vt tā ponendo ꝙ̄ rñdendo dicāt veritatē quā sup positiōib⁹ tibi sub bulla nr̄a trāsmissis ipi sciūt et p illos intelligūt: in quorū alas iurauerūt. Preterea sigillati sup quolibet articulo in qualibet positiōe cōtēto facias partib⁹ sufficiēter adinuicē respōderi: nulla prorsus ab eis sup ipsis positionib⁹ cōtradictiōe recepta. Sine iuramēto aūt a sindico utriusq̄ partis q̄d sciat de hmōi positionib⁹ vl̄ credat inq̄ras. ¶ Testes etiā q̄s sup articulis sub eadē bulla trāsmissis: pars dictorū prioris ꝛ cōuētus duxerit ꝑducendos ad reprobādos testes partis alteri⁹ in causa pn̄cipali ꝑductos: quoꝝ noīa in eiusdē articulis cōtinent: vsq̄ ad kalendas nouēbris ꝑximo futuri examines (secūdū partis aduerse interrogatoria: q̄ tibi sub eadē bulla transmittim⁹) diligenter. primo tn̄ in ꝑsonā cuiuslibet testis a predictis abbate et cōuentu ꝑdulti: facta sigillatim specificatione criminū et aliorū obiectorū sibi in eisdē articulis contentoꝝ.

¶ Si vo dicti abbas et cōuent⁹ aliquos testes corā te ꝑduxerint/ꝯtra testes ab eisdē priore ꝛ cōuētu ꝑducēdos: iuxta articulos quos ipsi abbas ꝛ cōuentus tibi sup reprobatōe testiū p̄dictorū prioris ꝛ cōuētus in eadē causa ꝑduxerint recipe: ac eos vsq̄ ad kal. Februarij ꝑximo futuri diligenter examinare ꝓcures: similiter specificatiōe criminū ꝛ alioꝝ q̄ ꝯtra testes eorūdē prioris ꝛ cōuētus obiecta fuerint obseruata: prius tamē ꝑstito iuramēto a ꝓcuratore dictoꝝ abbatis ꝛ cōuētus/ꝙ ad hoc ex malicia non ꝓcedant.

¶ Innocentius quartus in generali cōcilio Lugdunen.

ca.iij. ¶ Romana ecclesia: ꝛ infra. In appellationis causa is q̄ appellantis ꝓcurator vl̄ aduocat⁹ in priori iudicio fuerat nō recipiat in testē. ¶ Neq̄ indistincte ipi appellāti presumptiōe faciēda ꝑ ea deferatur etiā iuramētū: sed tūc cū inspectis personaꝝ ipius cause circūstātijs id fuerit faciēdū.

¶ De iureiurando.

¶ Nicolaus. tertius.

Cap.i. Contigit ī nōnullis ecclesijs de eaꝝ cōsuetudine obseruari: ꝙ ipaꝝ p̄lati cū p̄mo ad ecclesias ipas accedūt: vl̄ cū de recipiēdis ibidē nouis canonicis agit nec p̄lati admittūt nec canonici aliť recipiūt ī ipis. nisi iurēt statuta ꝛ cōsuetudines ipaꝝ ecclīarū scripta ꝛ nō scripta inuiolabilit obseruare. ¶ Inter laicos etiā in multis ciuitatib⁹/castris/ꝛ terris/ in suis ptātib⁹ rectorib⁹ vel officialib⁹ assumēdis: cōsuetudinis morib⁹ irrepsit: ꝙ ptātes/rectores/ꝛ officiales hmōi ad ptārias rectorias ꝛ officia eadē: nisi pus suaturos se statuta ipsoꝝ locorū clausa iurauerit: nullaten⁹ admittātur. ¶ Quia vo in statutis cōsuetudinibus q̄ sup̄dictis interdū aliq̄ reperiūt illicita seu impossibilia vel obuiātia ecclesiastice libertati (ne sub tali gn̄alitate iurandi sic iurātib⁹ peccādi occasio p̄beat: cū iuramētū nō fuerit: vt esset iniq̄tatis vinculū institutū) hac gn̄ali cōstitutione animaꝝ periculis obsistere cupiētes: p̄cipim⁹ a q̄buscūq̄ sciētib⁹ cōtineri in p̄dictis cōsuetudinib⁹ et statutis illicita impossibilia: vel libertati ecclesiastice obuiātia iuramēta

hmōi aliq̄tenꝰ nō p̄stari. Et talia iu- ramēta ea intētiōe factē da vel facta: vt etiā illicita vel īpossibilia seu ec- clesiastice libertati obuiātia obs̄uē- tur (cū etiā sub tali itētiōe p̄stari nō possint absq̄ diuine maiestatꝭ offen sa) decernimꝰ in hmōi illicitis īpos- sibilibꝰ seu libertati ecclesiastice obs uiantibꝰ nō seruāda: q̄n potiꝰ p alaꝝ salute: si sub forma p̄dicta vel simili aliq̄s ignorātes predicta illicita seu īpossibilia vel libertati ecclesiastice obuiātia iurare cōtigerit: ad obser- uāda dubitarat licita possibilia et non obuiātia libertati ecclesiastice iurā tiū referri debet intētio. ¶ Declara- mꝰ q̄ iuramēta sub hmōi gn̄alitate qualitercūq̄ ꝛ sub qualicūq̄ vboꝝ forma p̄stita vel p̄stāda ad licita possibilia aut libertati ecclesiastice nō obuiātia tm̄ extēdi: ipsosq̄ iurā- tes ad alia per p̄stationē iuramēti huiusmodi nō teneri. ¶ Bonifa. viii.

Ca. ii. Licet mulieres q̄ alienationibꝰ dotiū ꝛ donationū ppt̄ nupti- as cōsentiūt nō contrauenire pprio iuramēto firmātes: suare iuramētū hmōi nō vi nec dolo p̄stitū de iure canonice teneātur: q̄ tamē q̄dā iudi- ces seculares eas cōtra p̄fatas alie- nationes audiūt: q̄uis eis ꝯstet legi- time de hmōi iuramēto. ¶ Nos alaꝝ piculis obuiare volētes eosdē iudi- ces ad suādū hoc ius canonicū per locoꝝ ordinarios censura ecclesia- stica decernimꝰ cōpellēdos. ¶ Idē.

Ca. iii. Cum i positiōibꝰ sup electionis tue negocio post iuramentū in cā p̄stita a te datis: seu r̄nsiōibꝰ q̄s ad positiones tui aduersarij fecisse dignosceris / reperiat̄ contrarietas manifesta: tibi tā q̄ periuro (nisi iusta cā ꝛ rōabilis te excuset) sup ipsa ele ctiōe ppetuū silētiū īponi debebit. ¶ Idē fiet si (te expresse mādāte: vel etiā ex postfacto sciente: ac ratū ha- bēte seu nō reuocāte) positiōes aut r̄nsiones hmōi contrarias tuo nole tuꝰ fecerit pcurator. ¶ De exceptio. ¶ Inno. iiii. in cōcilio lugdu.

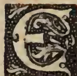
Cap. i. Pia cōsideratōe statuit mr̄ ec- clesia: q̄ maioris excōicatiōis exceptio i q̄cūq̄ pte iudicioꝝ appo- sita lites differat: ꝛ repellat agētes: vt ex hoc magis cēsura ecclesiastica timeat̄ ꝛ cōtonis piculū euitet̄: cōtu maciē vicium repumat̄: ꝛ excōicati dū a cōibꝰ actibꝰ excludunt̄ rubore suf- fusi ad hūilitatis grāꝫ ꝛ recōsiliatio nis affectū faciliꝰ inclinent̄: s; hoim succrescēte malicia: qd̄ pnisum ē ad remediū tēdit ad noxā. Dū em̄ i cau sis ecclesiasticis frequētiꝰ hec exce- ptio p maliciā opponit̄: cōtingit in- terdū differri negocia: ꝛ partes fati gari laboribꝰ ꝛ expēsis. pīde q̄ mor bus iste q̄si cōmunis irrepsit: dignū duximꝰ cōmunē adhibere medelā. ¶ Si q̄s igit̄ excōicationē opponit: spectē illiꝰ et nomē excōicatoris exp̄ mat: sciturus eā rem se deferre de- bere in publicā notionē: quam intra octo dieꝝ spaciū (die quo id pponit̄ minime ꝯputato) pbare valeat aper tissimis documētis. Q̄d si nō pbaue rit iudex in causa pcedere nō omit- tat: reū in expensis q̄s actor ob hoc diebꝰ illis se fecisse docuerit (p̄habi ta taxatiōe) cōdēnās. ¶ Si vō post- modū instātia durāte iudicij: ꝛ pba- tionis copia succedente: de eadē ex- cōicatione vel alia excipiat̄ iterū / et pbet̄: actor in sequētibꝰ excludatur: donec meruerit absolutiōis grāꝫ ob tinere: his q̄ precesserūt nihilominꝰ in suo robore duraturis. Prouiso q̄ vltra duas vices hec nō opponatur exceptio: preterq̄ si excōicatio noua emerserit vel euidens ꝛ prompta p- batio superuenerit de antiqua. ¶ Sed si post rem iudicatā talis ex- ceptio ꝯponatur: executionē impe- diet: s; sentētia que precessit nō mi- nus robur debitum obtinebit. Eo tm̄ saluo vt si actor excōmunicatus sit publice: et hoc iudex nouerit quan- docunq̄ et si de hoc reus non exci- piat / iudex ex officio suo actorem re pellere non postponat.

¶ Bonifacius octauus.

Cum q̄dā seculares iudices dū coram eis excipitur de re per ecclesiasticum iudicem iudicata, in cap. ii.

casu quo ad eũ ptinet cognitio de cõ
suetudine vel de iure recusẽt excipi-
entes audire in derogationẽ iurisdi
ctiõis ecclia<s>stice r ptẽptũ Decerni
mus vt p cẽsurã ecclesiasticã ab iiqta
te coerceãtur hmõi r ad admittẽdã
exceptionẽ eãdẽ(vbi alias de iure de
bet admitti)a locoꝝ ordinariꝭs ɔpel
lãtur. ¶ Silr ecclasiastici iudicesi si co
rã ipsis excipiat de re p seculare iu-
dicẽ iudicata: exceptionẽ ipsam ad-
mittãt i his q alarũ piculũ nõ indu-
cũt p supiores suos(nisi fecerit)ani-
maduersione debita castigandi.

¶ De prescriptionib9. Bonifa.viii.

Cap.i.

Piscopũ q ecclias et
decimas quas ab eo
repetis pponit (licet
in tua fine constitute
dioce.)se legitime p-
scripsisse: allegare o-
portet (cũ ius cõmune cõtra ipsum
faciat)hmõi pscriptiõis titulũ et p
bare. ¶ Nã licet ei q rẽ prescribit ec
clesiasticã: si sibi nõ est cõtrariũ ius
cõe: vel cõtra eũ presumptio nõ ha-
bet sufficiat bona fides: vbi tñ est et
ius cõe cõtrariũ: vel habet psũptio
cõtra ipsũ bona fides nõ sufficit: sed
est necessari9 titul9 q possessori cau-
sam tribuat prescribẽdi. ¶ Nisi tãti
tpis allegat pscriptio, cui9 contrariũ
memoria non existat. ¶ Idem.

ca.ii. S I q(exigẽtib9 culpis vel exces
sib9 ab eisdẽ cõmissis) bonis
q a romana vel ab aliꝭs tenẽt ecclesi
is sinẽ p sententiã vl' ipo iure priuati:
statuim9 vt i apphẽdẽdis vel occu-
pãdis postea quãdocũqꝫ bonis eis-
dẽ nullus(lꝫ leges hũane sup hoc a-
lia tpa statuere videantur)tpis eccle
siis tpis lapsus obsistat: nisi ɔtra ip
sã ro.ecc.centenaria: vel ɔtra eccle-
sias alias qdragenaria pscriptio le-
gitime sit cõpleta. ¶ Si post mortẽ
hereticoꝝ q dũ viuerẽt catholici pu
tabãtur bona ipsoꝝ a catholicis eo-
rũ filiꝭs vel nepotib9 aut extraneis
qbuscũqꝫ spacio.xl.an.fuerit bona si
de possessa: sãcim9 eos sup bõis hu-
iusmodi (etiã si ad romanã puenire
deberẽt ecclesiam) in hoc casu nõ esse
vlteri9 molestãdos quãqꝫ illi quoꝝ
bona fuerãt nũc detegantur heretici
exstitisse. ¶ De sententia r re iudi
cata. Inno.iiii. in ɔcilio lugdunensi.

Cap.i.

Um eterni tribunal iu-
dicis illũ reũ nõ habe-
at: quẽ iniuste iudex ɔdẽ
nat: testãte propha nec
dãnabit eũ cũ iudicabi
tur illi. ¶ Caueãt eccle
siastici iudices r prudẽter attẽdant:
vt i causarũ processib9 nil vẽdicet o-
diũ: vel fauor vsurpet timor exultet:
premiũ aut expectatio pmĩ iusticiã
nõ euertat: sꝫ staterã gestẽt i mãib9
lãces appẽdãt equo libramine: vt in
oib9 q i causis agẽda fuerit psertim
in cõcipiẽdis sentẽtꝭs r ferẽdis pre
oculis habeãt solũ deũ. Illi9 imitan
tes exẽplũ q qrelas ppli tabernacu-
lũ igressus ad dñm referat vt secun
dum eius imperium iudicaret.
¶ Si qs aũt iudex eccliasticꝰ ordina
rius aut etiã delegat9 fame sue pdi-
gus r pprꝭ psecutor honoris cõtra
cõscientiã: r ɔtra iusticiã: in graua-
mẽ alteri9 i iudicio quicqꝫ fecerit p
grãm vel p sordes: ab executiõe offi
cũ p ãnũ nouerit se suspẽsũ: ad esti-
mationem litis parti quam leserit ni
chilominus condemnandus.
¶ Sciturus q si suspensione durãte
dãnabiliter igesserit se diuinis irre-
gularitatis laqo se inoluet scdm ca-
nonicas sanctiões: a q nõ nisi p sum
mũ põtificẽ poterit liberari: saluis
aliꝭs ɔstitutiõib9 q iudicib9 male iudi
cãtib9 penas igerũt r infligũt. dignũ
est eni vt q in tot presumit offẽdere
pen a multiplici castiget. ¶ De sacro
pñte ɔcilio. ad meoriã sempiternam

cap.ii. H D apostolice dignitatis r Sra
Sane cũ dura guerrarũ ɔmo
tio nõnullas pfessiões xpiane puin-
cias diuti9 afflixisset: nos ad Frede-
ricũ precipuũ principẽ secularẽ hu-
iusmodi dissentionis r tribulatiõis
auctorẽ a felicis recordatiõis Gre.
pa.ix. pdecessore nr̃o p suis excessi-
bus anathematis vinculo inodatum
spãles nũcios r magne auctoritatis
viros pꝫ venerabiles fres, P. alba

et hybernien. ep̄os ac dilectū filiū Guil-
lelmū Basilice. xij. aploꝝ pb̄rꝫ cardi-
nalē q̄ salutē zelabant ip̄i⁹ : duxim⁹
destinādos : faciētes sibi ꝓponi ꝑ ip-
sos : ꝙ nos ⁊ fr̄es nr̄i q̄bꝫ in nob̄ erat
pacē ꝑ oīa secū hr̄e necnō cū oībus
hoīb⁹ optabam⁹ parati sibi pacem ⁊
trāquillitatē dare : ac mūdo etiā vni-
uerso. ¶ Et q̄ prelatoꝝ clericorum
oīmq̄ alioꝝ quos detinebat capti-
uos ⁊ oīm tā clericoꝝ q̄ laycoꝝ quos
ceperat in galeis restitutio poterat es-
se pacis plurimū inductiua cū vt illos
restitueret (cū hoc idē tā ipse q̄ sui
nūcij añq̄ ad aplat⁹ vocati essem⁹ of-
ficiū ꝓmisissent) rogari ⁊ peti ab ipo
fecim⁹ ꝑ eosdē ac p̄ecpōi insuperq̄
q̄dē pro nobis parati erāt audire et
tractare pacē : ac etiā audire satisfa-
ctionē quā facere p̄nceps vellet de
oībus ꝓ q̄b⁹ erat vinculo excōicatōis
astrict⁹ : ⁊ offerre p̄terea ꝙ si eccl̄ia
eū in aliquo cōtra debitū leserat (qđ
nō credebat) parata erat corrigere
ac in statū debitū reformare. Et si di-
ceret ip̄e ꝙ in nullo ꝯtra iusticiā lese-
rat eccl̄iam : vel ꝙ nos eū cōtra iusti-
ciā lesissem⁹ : parati eramus vocare
reges / prelatos / ⁊ p̄ncipes : tā eccl̄ia-
sticos : q̄ seculares ad aliquē tutum
locū vbi ꝑ se vel ꝑ solēnes nūcios cō-
ueniret : eratq̄ parata eccl̄ia de cōci-
lio cōciliū sibi satisfacere : si eū lesis-
set in aliquo ac reuocare sententiam
siquā cōtra ip̄ū iniuste tulisset : ⁊ cū
oī māsuetudine et mīa q̄ntum cū deo
et honore suo fieri poterat recipere
de iniuriis ⁊ offensis : ip̄i eccl̄e suisq̄
ꝑ eū irrogatis satisfactionē ab eo vo-
lebat : et omnes amicos suos sibiq̄
adherentes in pace ponere : plenaq̄
securitate gaudere : vt nūq̄ hac oc-
casiōe possēt aliqđ subire discrimē.
¶ Sed lꝫ sic apud eū ꝓ pace patnis
mōitꝫ : ⁊ p̄cū curarem⁹ insistere lenita-
te ¶ Idē tn̄ pharaonis imitat⁹ duri-
ciā : ⁊ obturās more aspidis aures su-
as : p̄ces hmōi ⁊ monita elata obsti-
natiōe ⁊ obstinata elatiōe despexit :
ꝓpter qđ nō valētes absq̄ graui of-
fensa xp̄i ei⁹ iniq̄tates āpli⁹ tolerare
cogimur vrgente nos conscientia in

sie animaduertere in eundem.
¶ Et vt ad pn̄s de ceteris sceleribus
taceam⁹ q̄ttuor grauissīa q̄ nulla pos-
sūt tergiuersatiōe celari commisit.
¶ Deierauit eni multotiēs pacē quō-
dam inter eccl̄iam et imperiū reformas-
tam temere violando ⁊ infra. ¶ Per-
petrauit sacrilegiū capi faciēs cardi-
nales sancte romane eccl̄ie ac aliarū
eccl̄iaꝝ p̄latos ⁊ clericos religiosos
et seculares veniētes ad cōciliū : qđ
idē p̄decessor noster duxerat cōuocā-
dū : ⁊ infra. ¶ De heresi quoq̄ nō du-
biis ⁊ leuib⁹ sed difficilib⁹ ⁊ euidēti-
b⁹ argumētis suspect⁹ habet ⁊ infra.
¶ Preter hec regnū sicilie (qđ ē spe-
ciale patrimoniū beati petri : et idem
princeps ab apostolica sede tenebat
in feudū) iā ad tantā in clericis ⁊ lay-
cis exinanitionē seruitutēq̄ redegit
ꝙ eis pene penit⁹ nihil habētibus et
oībus exinde fere ꝓbis electis : illos
qui remāserūt ibidē sub seruili quasi
sū cōditiōe viuere : ac romanā eccl̄iaꝫ
(cui⁹ sūt hoīes p̄ncipalit et vassali)
offendere multipliciter et hostiliter
impugnare cōpellit. ¶ Posset etiaꝫ
merito reprehendi ꝙ mille quidem
fratroꝝ annuā pēsionē in qua ꝓ eos-
dē regno ip̄i. ec. roma. tenet ꝑ nouē
annos et āplius soluere pretermisit.
¶ Nos itaq̄ sup premissis ⁊ q̄plurī-
bus aliis ei⁹ nephādis excessib⁹ cuꝫ
fratrib⁹ nr̄is ⁊ sācto cōcilio delibe-
ratiōe prehabita diligēti (cum Jesu
xp̄i vices licet imeriti teneam⁹ in ter-
ris : nobisq̄ in beati petri persona sit
dictū. Quodcūq̄ ligaueris sup ter-
rā ligatū erit ⁊ in celis) memoratum
p̄ncipē q̄ se imperio ⁊ regnis oīq̄ ho-
nore ⁊ dignitate reddidit tā indignū :
quiq̄ ꝓpter suas iniq̄tates a deo ne
regnet vel imperet est abiect⁹ suis liga-
tū pctīs ⁊ abiectū : oīq̄ honore ac di-
gnitate priuatū a dn̄o ostēdim⁹ : de-
nūciam⁹ : ⁊ nihil oīno sententiādo p̄s
uam⁹ oēs q̄ ⁊ iuramēto fidelitatis te-
nētur astricti a iuramēto hmōi ppe-
tuo absoluentes auctoritate ap̄lica
firmiť inhibēdo ne q̄sq̄ decetero sibi tā-
q̄ imperatori / vel regi pareat ⁊ intēdat.
¶ Decernēdo q̄slibet q̄ ei deinceps ve

iut īperatori vel regi cōsiliū vel aux-
iliū pstiterit seu favorē ipso facto ex-
cōicatiōis sententie subiacere. ¶ Il-
li aūt ad quos ī eodē īperio īperatoris
spectat electio eligāt libere succes-
sorē. ¶ De pfato sicilie regno puide-
re curabim⁹ cū eorūdē frm nrorum
concilio sicut viderimus expedire.

¶ Idē pceptori hospitalis scti Johā-
nis hierosol. ī hyspania: et commen-
datori ac fratribus domus de curtu-
sia hospitalis eiusdem.

Abbate sane: ꝛ infra. Abbas de bonefa. p se ꝛ cōuētu suo ppo-
nēs locū de rosellis eē pdicti monas-
terij iure dnij vel quasi ꝛ cū suis finib⁹
ex largitiōe regis arragonū ad ipm
mōasteriū ptinere: petijt adiudicari
eidē mōasterio locū ipm: ꝛ vos exīn-
amoveri. ¶ Allegabat aūt p pte vra
q facta vobis donatio de pdictis va-
lida existebat/ꝗuis illa sub saraceno-
rū tūc existerēt ptāte: qꝛ nō simplr sꝫ
sub cōditiōe fuere donata: vcꝫ si ad
man⁹ fideliū devenirēt. In quo casu cō-
cessio poterat ꝛ debebat hre vigorē:
qꝛ ipi donationi rerū donatarū natu-
ra vel qlitas nō obstabat ꝛ salubre ac lau-
dabile qdē erat spectare ac pstolari
tps quo illa xpianoꝝ dominio subde-
rēt/qre mox cū pvenert ad ipos fue-
rūt ad vos totalit devoluta. ¶ Mul-
tū quoqꝫ distabat: an ipi mōasterio de
bonefac. vel pdicto mōasterio popu-
leti ab eodē rege facta donatio fuis-
set: qꝛ ꝛ si liqbat pdicto monasterio
populeti ab ipo rege ac ab illo abba-
ti ꝛ cōvētui de bonefa. fuisse collata
nō tn̄ ob hoc ɔstabat dictū regē ipi
mōasterio de bonefa. illa donasse vel
mādasse donari. ¶ Nec p eo q volu-
it: ꝛ statuit: vt edificaret ibi mōaste-
riū: poterat ꝛ debebat itelligi eū pdi-
cta vel eoꝝ aliqua cōstruēdo mona-
sterio donavisse: cū illa poti⁹ sua vi-
deret itentio: vt qꝛ pfatū mōasteriū
populeti tot et tātoꝝ bonoꝝ largiti-
one ditabat/abbas ꝛ cōvēt⁹ ipsi⁹ p
sua suoꝝqꝫ salute mōasteriū cōstruē-
tenerentur presertim: qꝛ monasterio
qd nōdum erat aliqua fieri donatio
non valebat. ¶ Premissa vero con-
cessio facta mōasterio de bonefa. ab
abbate ꝛ cōvētu monasterij popule-
ti nullū prius et videbat afferre suf-
fragiū: p eo potissie q post lit. cōte.
et processū iudicij fcā fuerat: sicut
clare patebat ex instrō pfato vn cuꝫ
ius (si qd ī predictis ipi monasterio
de bonefa. ex cōcessiōe hmōi ɔpete-
bat) ī iudicio minime deduxisset: (qꝛ
videri nō pōt illud venisse qd post-
modū accidit) pnūciari vtiqꝫ super
petitis non poterat ex eadē. ¶ Pro
parte aūt altā dicebat: q cū rex ipe
sua pbitate ac studio ab ifidelib⁹ lo-
ca cōquisiverit supradicta: donatio
sui vel patris ipius pus facta de il-
lis cū ad cultū fidei pvenirēt regem
eūdē ad hec si p eū postmodū acqui-
sita obligare nō potuit cū sua ppria
facta essēt ꝛ viderent ab alijs bonis
hereditarijs separata. ¶ Porro pfa-
ta cōcessio fcā monasterio de bone-
fa. a monasterio populeti: lꝫ post ac-
ptū iudiciū causeqꝫ pcessū itervene-
rit: pdesse tn̄ ꝛ valere debebat: cū p
actore qd de iure suo ex causa ido-
nea ꝗuis supvenienti appareat: satis
sufficere videat: satisqꝫ esse si (put
servatur in reo) itersit ipius tpe sen-
tentie pferēde. ¶ Sed ad hoc pars
vestra respondit: q cū tā supradicti
sui donatio ꝗ locoꝝ acqsitio pmis-
sorū fuerit noie regni facte mēora-
tus rex donationē servare hmōi te-
nebat. ¶ Ceterū pdicta mōasterij po-
puleti cōcessio mōasterio de bone-
fa. auxiliari nō poterat ī hac parte:
qꝛ cū quis egit ex aliqua certa ꝛ spāli
cā: ꝛ postea sive alia sive similis ei quā
exposuit accidit: videri nō pōt illaꝫ
in iudicio devenisse cū iudex tūc p-
spicere ac attētare debeat diligēter
an ex ea olim eadē ꝗ pus expssa exti-
tit: vt pote ꝗ tūc etiā ɔpetere actorꝭ
intētio. sit fūdata. ¶ Sec⁹ aūt cū egit
vel petijt ī gnē nulli⁹ certe vel spālis
cāe faciēs mētionē: vcꝫ qꝛ gnālit for-
te pposuit aliquē obnoxiū esse sibi/
vel ad se iure dnij vel quasi rē aliquaꝫ
ptinere: tūc enī hoc pcipue est ispi-
ciēdū iudici: an sufficiēter vel mini-
me de iure vel itētione ɔstet actorꝭ

Unde si de hoc ex causa etiā postmo dū accidēti liqat: pōt et dʒ iudex (et si appareat minꝰ iuste a principio fore actū suū) exinde aliā informare. Qḿ et si petitū fuerit idebite: nō ob hoc tā minꝰ valuit et tenuit iudiciū subsecutum. nec illiꝰ acta vel gesta ppterea minꝰ valida extiterit. Nec etiā iudex ipse cognita taliter veritate pnūcia re i cōtrariū posset cū libera cōsciē tia et secura. Nō pdesse etiā multum reo si tūc forte i ipsū ex hmōi supue niēti causa cōdēnatio nō ferret: cuꝫ mox alio istituto iudicio foret ex il lo merito cōdēnādꝰ. Unde et si acto ri suā ex supueniēti causa itentionē sufficiat fūdauisse/cū egit aliq̄ cau sa spālr nō expressa: secꝰ tñ est si cer tā specialē i sua petitiōe subticuerit nisi postmodū itentionē suā ex eadē prorsus quam prius expressit: et tunc etiam competenti causa fundarit.

Quare cū memoratus abbas mo nasterij de bonefa. proposuerit sepe factū locū de rosellis cū suis termi nis ad ipsū monasteriū ex pdicti re gis largitione spectare nec de aliq̄ facta ipi monasterio sup hoc ab eo dē rege ꝯcessiōe docuerit: ostēderit aut donationē q̄ndā factā illi de his ab abbate et ꝯuētu monasterij popu leti: q̄ nec in sua petitiōe fuerat exp̄s sa: nec etiā ꝯfecta: nullū pfecto cō modum ex ea reportare debebat.

Prefatus igit cardinalis pmissis oībꝰ et aliis q̄ hic ide fuerant pposita diligēter auditis: ac vtriusqꝫ partis meritis equa iusticie lāce discussis prudent attēdit: id qd pdicti abbas et cōuētus de bonefac. proposuerunt intentionem videlʒ actoris ex his q̄ post lit ꝯtesta. accidūt posse fūdari: eaqꝫ debere i iudiciū deuenire: tūc locū habere (sicut cōgrue allegatuʒ est supra) vcʒ qñ ex certa et expressa spālit nō ē auctū. Ex his tñ q̄ post ichoatū iudiciū eueniant qñ cā fuit exposita spālis nō dʒ/nec pōt iudicꝰ animꝰ ad pferēdā snīaʒ iformari: qꝛ cū certa cā facta est mentio vt pote donatiōis vel vēditionis aut alteri us spālis: opꝫ icepti iudicij ipa at tēdi vt liqdo cognoscat: tūc iter fuerit actoris ppt illa q̄ spālr cōmis tātur cāmi: et necessario adesse dñt: veluti locꝰ et tp̄s: et hmōi q̄ sūt sollicī te attēdēda: et sine qbus cā vacua et inualida cēseret. Sʒ cū est i gñe abs qꝫ alicuiꝰ cause declaratiōe petitum nō sit opꝫ accepti iudicij tp̄a ispicī: qꝛ nō requirūt/nec sūt oportuna nec attēdi possūt hmōi comitātia i hoc casu. Et lʒ aliqbus curiosis (q̄ de his que nō multū expeditūt sepe discep tant) aliť forsā appareat qñ actū est causa aliqua nō expressa: vtiliꝰ tñ vi det negocia tali expediri cōpendio: q̄ per quādā exactā subtilitatē lon go dispendio ꝓrogari: presertim cū nōnulla pro vtilitate cōi cōtra iuris asperitatem ex eq̄tatis mānsuetudine tolerari noscant. Unde idē cardina lis considerās q ipi abbas et cōuen tus de bonefa. nō pbauerūt largitio nem super his regiā legitime sibi fa ctā: ex qua specialiter vos ipeterent debant. ab hmōi eorūdem abbatis et cōuentus impetitiōe de mādato no stro phabito fratrū nostroꝝ ꝯcilio vos duxit sītēcialiter absoluendos.

Nos igit cardinalis eiusdē sentē tiā ratā habētes: eā auctoritate apo stolica cōfirmamus.

Bonifacius. viij. ca. iiij

Cum ab vno arbitrorum vel iu dicum: aliis pñtibꝰ et mādāti s hoc scripta sententia recitatur: ha betur perinde ac si simul esset ab om nibus recitata. Oportet tamen vt is qui recitat non vtatur verbis sin gularis numeri: sed pluralis vt di cat. Nos tales iudices vel arbitri p nunciauimꝰ seu statuimꝰ in hūc mo dum. Licet secus in electione ser uetur in qua (vt censeatur euidentis us vnica et communis) est ab vnop ce omnium: siue per compromissum siue per scrutinium procedatur: ele ctionis pronunciatio per verba sin gularis numeri facienda. Idem. cap. v.

Et si sentētia diffinitiua postq̄ scripta fuerit: debeat a iudice nō ab alio de scripti recitatiōe pferri alr nec nomē snīe mereatur habere

nec ab ea sit appellare necesse: et quod tamē (quē ꝓpt dignitat⁊ ꝓrogatiuā āplioꝝ cōuenit honore fulgere) sententiā ab eo ferēdā licebit (ad instar illustriū ꝑsonarū) per aliū recitare.
¶ Sententia quā scriptā edi a iudice litigatoribus nō recitari: vel quā ab ipso stādo nō sedēdo ꝓferri ꝯtingit: nulli⁹ est penitus momenti.

cap.i. ¶ Innocen.iiii. in cōci. lugd.

Ordi nobis est lites minuere: ꝛ a laboribus releuare subiectos.
¶ Sācim⁹ igit ut si qs in iudicio uel extra sup interlocutoria uel grauamīe aliquo ad nos duxerit appellādū: causam appellatiōis in scriptis assignare deproperet petat apostolos: quos ei ꝓcipimus exhiberi.
¶ In qb⁹ appellatiōis cām exꝓmat et cur appelatio nō sit admissa: ut si appellatiōi forsan ex superiori se reuerētia sit delatū. Post hoc appellatori ꝓm locoꝝ distantiā: ꝑsonarū ⁊ negocij qlitatē tēpore ꝑsecutionis indulto: voluerit appellatus ⁊ petierit: ꝓncipales ꝑsone per se/vel p ꝓcuratores instructos cū mādato ad agēdū et cū rationib⁹ ⁊ munimētis ad causam spectātib⁹ accedāt ad sedē apostolicem sic parati: ut si nobis visum fuerit expedire finito appellatōis articulo vel de partiū volūtate omisso: ꝓcedat in negocio ꝓncipali: qȝtū de iure poterit et debebit. ¶ His q̄ i appellationib⁹ diffinitiuis sentētijs interpositis antiqtas statuit nō mutatis.
¶ Qꝫ si appellator q̄ premissa sunt nō obseruet: reputabit nō appellās: et ad priorꝫ iudiciū redibit in expēsis legitimis cōdēnādus. ¶ Si tamē appellatus cōtempserit hoc statutū in eū tāq̄ in cōtumacē tā in expēsis ꝙ in causa (ꝙtū a iure permittit) pcedatur. Iustum est equidem: ut in eū iura insurgant: qui ius et iudicem ⁊ partē eludit. ¶ Idem.

cap.ii. Legitima suspectiōis causa cōtra iudicē assignata: ⁊ arbitris a partib⁹ ꝓm formā iuris electis qui de ipsa cognoscant: sepe cōtingit qꝫ ipsis in idē cōuenire nolentib⁹: nec tertiū aduocantib⁹: cū quo ambo vel alter eoꝝ ꝓcedat ad decisionē ne ip sius negociū ut tenet: iudex ꝓferat ex cōmunicationis sentētiā cōtra ipsos quā ipsi tū ꝓpter odiū: tum ꝓpter fauorē partiū diutius vilipendūt: q̄re causa ipsa plus debito ꝓrogata: non ꝓcedit ad cognitionē negocij ꝓncipalis. ¶ Uolentes igit morbo hmōi necessariā adhibere medelā: statuimus ut ipsis arbitris per iudicē cōs petens termin⁹ ꝓfigat: infra quem in idem cōueniāt: vel tertiū cōcorditer aduocēt: cū q̄ ambo vel alter eoꝝ eiusdē suspitionis negociū terminare ꝓcurent. Alioquin iudex ex tunc in principali negocio procedere non omittat. ¶ Idem.

ca.iiii. ¶ Romana ecclesia: ⁊ infra Cum suffraganeoꝝ remeñ. ecclesie suoꝝqꝫ officialiū q̄ generaliter de causis ad ipsorū forū pertinentibus eorū vices supplendo cognoscūt: vnū et idē cōsistoriū siue auditoriū sit censēdum: ab ipsis officialib⁹ nō ad dictos suffraganeos (ne ab eisdē ad seipsos interponi appellatio videat) sꝫ de iure ad remeñ. est curiam appellandū.
¶ Ab archidiaconis vero aliisqꝫ inferiorib⁹ ꝓlatis suffraganeis subiectis eisdē: ⁊ eoꝝ officialib⁹ ad suffraganeos ipsos debetꝫ ad eādē curiā omissis dictis suffraganeis appellari: nisi aliud remē. eccl'ie de cōsuetudine cōpetat in hac parte.
¶ Dum autē ad prefatam curiam ab eorūdem suffraganeoꝝ vel suoꝝ officialiū audientia fuerit appellatus: remeñ. archiepiscopus q̄ p tempore fuerit vel officialis ipsius nullaten⁹ in appellatiōis causa interposite aꝯ diffinitiuā sententiā citent ptes nec etiā alijs illā cōmittant appellatiōnis eiusdem causa ꝓbabili seu legitima nō expressa. ¶ Si vero vocatis partib⁹ vel nullatenus aut nō infra .x. dies post interlocutoriā vel diffinitiuā sententiā appellatum fuisse seu aliqd aliud simile: sicqꝫ non esse per

appellationē ad eundē archiepm vel ei⁹ officialē devolutū negociū ppo-natur: hdē (nisi pnus ipis psitierit causā ipsā ad eos totalr fuisse dela tā) phibere ne i illa vel ne ad execu-tionē pcedat sententie non psumat. ¶ Quod si obiiciatur ex iniusta causa seu min⁹ legitia aū snias appellatio-nē iterpositā extitisse: ⁊ ex eo nō esse appellationē hmōi admittēdā: neqꝫ tunc pdicti archiepus vel ei⁹ offi. phi-bere ne pcedat i cā nisi pus appella tione receptavelut emissa ex cā pba bili cognoscere icipiant de cā hmōi an sit vera. ¶ Si aūt post sentētiam in casibus a iure phibitis/vt pote a sentētia sup manifesto ⁊ notorio cri-mine vel de quo qs i iure ꝯfessus ex titit pmulgata: vel psimilib⁹ appella tū fuisse dicat possūt ne snia executi oni mādet postꝙ cognoscere cepe-rit: vtrū sit recipiēda vel nō appella tio iterposita ihibere. ¶ In aliū qꝫ ꝙ circa res de qua iter appellātē ⁊ ap pellatū cōtroversia vertit: aliquid post eoꝝ ihibitionē attentāt nō va-let occasione hmōi iurisdictionē ali quā vendicare. ¶ Cū vero is ꝙ ad re mēsi. curiā sup aliqua causa vocem appellatiōis emittit: nichilomin⁹ in causis aliis ordinarū sui iurisdictiōi subiiciat Remēsi. archiepus vel offi-cialis ipius nequaꝙ iurisdictionem ipsā in aliis ipediāt vt ab eiusdē ordinarū ptāte totalr eximant taliter appellātem. ¶ Debet aūt ad eos ab epis pfate puincie sup causis in qui bus tpalē iurisdictionē exercēt (nisi forte ex ꝯsuetudine aut pnilegio sine iure alio spāli sit appellādū) ad aliū appellari. ¶ Sententias quoqꝫ inter-dicti vel suspēsiōis seu excōicatiōis in appellantē ab eo a quo appellatū pponitur pmulgatas: nullaten⁹ (ni-si vocatis partib⁹ ⁊ de appellatione legitime cognito) renocēt aut denūs ciēnt esse nullas. ¶ Cū aūt ad remē. archiepm ab audientia suffraganei sui sup aliqua causa fuerit aū senten tiā appellatū: idē archiepus postꝙ de appellatione cognito constiterit eā minus rationabilem extitisse: causā ad eundem suffraganeum remittere non postponat. ¶ Idem. ca. iii.

Ut super appellatione ac ei⁹ cau sa istructio facilior valeat i pro cessu habēri districte pcipim⁹: ꝙ ille a quo appellat aplos appellāti (iux-ta tenorē ꝯstitutiōis nre sup hoc edi te) tribuat reqsit⁹. ¶ Si vero nō ex-hibuerit extūc si forte i cā pcedat (ni si appellatōi renūciatū fuerit) ei⁹ i-naliditꝰ ⁊ irrit⁹ sit pcess⁹. ¶ Cle. iiii. ca. v.

Cum appellatiōib⁹ friuolis nec iusticia deferat: nec sit a iudice deferendū: si iudex inferior appella-tionē min⁹ legitimā nō admittat: eā appellatore nichilomin⁹ ꝓsequēte su perior de ipsa cognoscēs cām ad pōrē iudicē (iux: a sanctiōes canonicas) si ne difficultate remittat eadē die cōs demnationem faciens expensarum. ¶ Si vero iudex admittat eandē: licꝫ tā appellatio ꝙ ipius iudicis dela-tio a supiore valeant refutari: qꝛ tū iudex ipe ꝙtum i se fuit: a se iurisdi-ctionē abdicauit eandē appellationi deferēs min⁹ iuste totius cause deci sio i supioris est ptātē trāsfusa: nec ē illi cā ex necessitatevlteri⁹ remittēda ¶ Saluis his ꝙ sup appellationibus post sententiam interpositis sunt sta tuta. ¶ Bonifacius. viii.

Ab eo qui appellat infra. xxx. di es istāter apli peti debēt: ⁊ ei dē infra dictū tps a iudice exhiberi: alꝰ psumit appellationi sue renūcia-re appellās si eos ifra idē tps petere pretermittat etiā si vadat aut mittat ad appellationē hmōi ꝓsequendam. ca. vi.

¶ Illud aūt quod felicis recordatio nis Innocētius pa. iiii. pdecessor no ster statuēdū decreuit: vt si is a quo appellat: aplos appellāti nō tribuat reqsit⁹: extūc si forte i cā pcedat (ni-si appellatōi renūciatū fuerit) ei⁹ inali dꝰ sit pcess⁹: tūc demū obtinet: cū iu dex sup hoc cū debita istātia loco ⁊ tpe ꝯgruo reqsit⁹ eos exhibere denegat vel ifra pmissa tpa maliciose aut neg gligēter illi tradere pmittit. ¶ Idē. c. vii.

Non solū inuocata post appella tionē a diffinitiua snia iterie ⁊ cta dnt semp (exceptis causis i qbus

intra post sententiã prohibent appellare) ante oia per appellationis iudicẽ penitus reuocari: sed etiã eas oia que medio tpe inter sententiã et appellationẽ que postmodũ infra decendiũ interponitur ab eadẽ contingit innouari: ac si post appellationẽ eandẽ inouata fuissent. Illa vero que post appellationẽ interpositam ante diffinitiuã sententiã innouant donec appellationis causam verã esse constiterit reuocari non debẽt Nisi iudex appellationis postꝙ sibi constiterit per appellationẽ emissã ex causa pbabili fore de se negociũ deuolutũ: inhibere canonice iudici a quo appellatum extitit ne procedat: tunc eñ quicquid post inhibitionem hmõi fuerit innouatũ: eñ (lis causa eadẽ non sit vera) p eundẽ appellationis iudicem ante oia in statum pristinũ reducendũ. Idem.

C.viii. Oncertationi antique finẽ imponere presenti constitutione volentes. Statuimus vt ab electionibus: postulationibus: puisionibus et quibuslibet extraiudicialibus actibus in quibus potest appellatũ interponi quisquis ex eis grauatũ se reputãs per appellationẽ beneficiũ grauamen illatũ desiderauerit reuocari: infra .x. dies postꝙ scinerit: si velit appellet. Post decẽdiũ vero eisdem aditus non pateat appellandi. Sed si per cõtradictionẽ debitã: vel alia iuris remedia petierit reuocari grauamen ei (Dummodo medio tempore his non assenserit) lapsus decendiũ non obsistat. Idem.

Ca.ix. Appellatio quã in scriptis iudici a quo appellare volebas te porrexisse proponis: nõ potest ex eo qȝ coram ipso lecta non fuerit rationabiliter impugnari. Idem.

cap.x. Si a iudice a quo propter grauamẽ quod tibi proponis illatum appellas: ad docendum te fore grauatum: et ad audiendam reuocationẽ eiusdẽ grauaminis: si de ipso docueris/ tibi terminus pfigat. Nec corã eo (cũ ipẽ p se id videre nõ velit) hoc dicere; nec etiã tanꝗ corã iudice) cum per appellationem sit suspensa ipsius iurisditio comparere teneris. Nisi ad hoc solum vt reuocationem ipsam audias si eã duxerit faciẽdã: alias si nõ cõparueris: et ipse in fmino grauamen reuocauerit cũ effectu: poterit extunc libere in causa pcedere ac si appellatio interposita non fuisset. Idem

ca.xi. A Collatione beneficii quã cõmuniter per epm et capitulũ in tuum preiudicium factam eẽ proponis. Non ad ipsum episcopum (si in ea vt prelatus interfuit) sed ad superiorem te oportuit appellare. Alias siue canonicus interfuisset in ea: potuisti appellare licite ad eundem. Idem.

c.xii. Licet ab interlocutoria p quã pacti vel prescriptionis aut alio principali negocio preiudicãs vel iudicium nullum reddens exceptio est repulsa: non fuerit appellatum: si tamen a diffinitiua que postmodum etiam vltra decendiũ promulgatur appellari contingat: potest in appellationis cã ipm grauamen p interlocutoriã eandẽ illatum licite p appellationis iudiciũ emendari. Ubi vero interlocutoria fuit per eo proferẽ: quod nõ parat preiudicium negocio pncipali: vel iudiciũ nullũ reddit: nisi fuerit appellatum ab ipsa p appellationem diffinitiue postea interiectam/ grauamen illatum nequaꝗ poterit reuocari.

Liber tertius

De vita et honestate clericorum.

Ca.i. Bonifacius octauus.

lerici q clericali ordini et dignitati nõ modicũ detrahentes se ioculatores seu goliardos faciũt/ aut bufones: si per annũ artẽ illã ignominiosam exercuerint ipso iure. Si autem tempore breuiori/ et tertio moniti nõ resipuerit) careãt omni puilegio clericali. De clericis coniugatis

¶ Bonifacius octauus.

c. vnis cum. Clerici q̄ cū vnicis ⁊ vir ginib⁹ ɔtraxerūt si tonsurā ⁊ vestes deferant clericales ꝓuilegiū reti neāt canonis ab Inno. pa. ii. ꝓdecessore nr̄o es diti i fauorē totius ordinis clericalis. ¶ Et cū iuxta pariēsē cōcilii nulli⁹ distrigi aut ɔdēnari debeat a iudice seculari: presente declaram⁹ edicto hm̄oi clericos cōiugatos ꝓ ɔmissis ab eis excessibus vel delictis trahi nō posse criminalr̄ aut ciuilit̄ ad iudiciū seculare: nec ab ipsis secularib⁹ iudicib⁹ eos debere ꝑsonalr̄ vel ēt pecuniarit̄ (ne ꝑ vnā viā ɔcedat eis: ēt iudicib⁹: qꝺ ꝑ aliā denegat̄) vllatenus cōdēnari. ¶ In certis aūt vt nisi vt ɔmittit̄ tōsurā vel vestes deferāt clericales etiā i ɔmissis eos gaudere nolum⁹ ꝓuilegio clericali.

capi. ii. ¶ De clericis nō residētib⁹ i eccl'ia vel prebēda. ¶ Bonifacius octauus.

Consuetudinē q̄ i qbusdā partib⁹ solent: q: canonici ⁊ alii bn̄ficiati seu clerici cathedraliū ⁊ aliarū collegiatarꝫ eccl'iarꝫ distributōes qtidianas (q̄ alias mānualia beneficia seu victualia nūcupāt: ⁊ tm̄ residentib⁹ tribuūt) qūlibꝫ i ciuitatib⁹ seu aliis locis i qb⁹ ipe ɔsistūt eccl'ie sic ꝓsentes: lꝫ diuinis officiis nō īsistāt ex itegro ꝑcipiūt: ac si cōtinue ipsis ecclesiis i eisdē officiis deseruirent penit⁹ iꝓbātes. ¶ Statuim⁹: vt distributiōes ipe qtidiāe i qbuscūqꝫ reb⁹ ɔsistāt: canonicis ac aliis bn̄ficiatis ⁊ clericis eccl'iarꝫ ipsarū q̄ eisdem officiis i ipsis ecclesiis affuerit tribuāntur iuxta eccl'ie cuiuslibꝫ ordinatio nē rationabilē iā factā seu ēt faciendā. ¶ Qui vo alit̄ de distributiōib⁹ ipsis qcq̄ receperit (exceptis illis q̄s īfirmitas seu iusta ⁊ rōnabilis corporalis necessitas aut euidēs eccl'e vtilitas excusaret) rerū sic receptarꝫ dominiū nō acqrat: nec faciat eas suas: immo ad oim restitutionē q̄ ɔtra huiusmodi nr̄am ɔstitutionē receperit teneat̄. ¶ De distributionib⁹ etiam ꝓ defūctorꝫ āniuersariis largiendis idem decernim⁹ obseruandū.

¶ De ꝓben. ⁊ dignite. ¶ Clemēs. iii.

Susceptri regiminis nos cura sollicitat: vt vtilitatib⁹ subiectorū i illis ꝓcipue per q̄s aiarū saluti cōsulit̄: nūc nos norū editione iuriū: nūc antiquorū innouatione sollicite ꝓuidere curem⁹. Sane fuit olim per se. apo. ꝓuide cōstitutū: vt diocesani locorū ad presentationē religiosorū nulliū ad aliquam ecclesiā recipiāt: nisi tantū ei de ꝓuentib⁹ ipsius ecclesie corā eis fuerit assignatū: vn̄ iura episcopalia possint soluere: ⁊ ɔgruā sustentationē habere. ¶ Uerū (sicut nobis querela multorꝫ freqnēs insinuat) religiosi exempti de ꝓuentib⁹ parrochialiū ecclesiarꝫ in quib⁹ ius obtinēt patronatus: seu rectorꝫ ꝓsentatio ptinet: ad eosdē tm̄ percipiunt annuatim q̄ rectores ecclesiarꝫ ipsarꝫ nō possunt de residuo cōmode sustētari: et episcopalia iura persoluere: ac alia incūbētia eis onera supportare. ꝓpter qꝺ sepe cōtingit q̄ nō inueniūtur persone idonee / que hm̄oi ecclesias velint recipere. Sicqꝫ freqnēter minus idoneis cōferunt: ex quo pericula imminēt animarū. ¶ Nos itaqꝫ volētes sup hoc salubre remedium adhibere: presenti decreto statuim⁹ et mandam⁹ cōstitutionē huiusmodi que ad oēs patronos ecclesiarū religiosos: tam exēptos q̄ non exēptos: et alios inuiolabiliter obseruari / consuetudine contraria nō obstante. ¶ Idem.

Cap. iii. Licet eccl'iarū ꝑsonatuū / dignitatū: aliorūqꝫ bn̄ficiorꝫ eccl'iasticorꝫ plenaria dispositio ad romanū nosceat̄ pōtificē ptinere: ita q̄ nō solū ipa cū vacāt: pōt de iure ɔferre verūetiā ius i ipsis tribuere vacatur̄ collationē tn̄ eccl'iarū / ꝑsonatuū dignitatū ⁊ bn̄ficiorꝫ apꝺ sedē ap. vacātū specialius ceteris antiqua ɔsuetudo romanis pōtificib⁹ reseruauit. ¶ Nos itaqꝫ laudabilem reputātes hm̄oi ɔsuetudinē: ⁊ eam auctoritate apo. approbantes ac nihilominꝰ vo-

lentes ipsam inuiolabiliter obseruari:
eadē auctoritate statuim⁹ vt ecclias
dignitates/psonatus ꝛ bñficia q̄ apd̄
sedē ipsam deīceps vacare cōtigerit
aliqs preter romanū pontificē quas
cūqꝫ super hoc sit auctoritate muni
tus: siue iure ordinarie ptātis ipsoꝝ
electio ꝓuisio seu collatio ad eū pti
neat: siue litteras sup aliquoꝝ ꝓui
sione gn̄ales/ vel etiā speciales sub
quacūqꝫ forma verboꝝ receperit(ni
si et sic sup conferēdis eisdē in curia
romana vacātibus specialis ꝛ exp̄ssa
ab ipso pontifice summo auctoritas
attributa) ꝯferre alicui/seu aliqbus
nō p̄sumat ¶ Nos ei si sec⁹ actū seu
attentatū fuerit, decernim⁹ irritū et
Ca.ii. inane. ¶ Greg.x.in cōci. gn̄a. lugdu.

Statutū felicis recordationis
clemētis pape p̄decessoris no
stri dignitatib⁹ et bñficēs i curia ro
mana vacātibus: nequaq̄ p aliū q̄ p
romanū pontificē conferēdis decer
nimus taliter moderandū. ¶ Ut hi
ad quos eorūdē bñficioꝝ ꝛ dignitas
tū spectat collatio/statuto nō obstā
te p̄dicto demum post mensem a die
quo dignitates seu bñficia ipsa vaca
uerint nūerandū ea cōferre valeant
¶ Dūmodo p seipsos: vel(ipsis agē
tibus in remotis) p suos vicarios ge
nerales in eoꝝ diocesib⁹ existētes q̄
ca.iii. bus id canonice sit cōmissū. ¶ Idē.

Quāuis plenissima sit ais i bñ
ficijs interpretatio faciēda: lit
tere tū sup obtinēdis bñficijs impe
trate: dn̄t(cū sint ambitiose) restrin
gi. ¶ Et ideo si alicui vsqꝫ ad certā
summā ꝓuideri mādamus et nō i pē
sione: sꝫ in bñficijs ecclasticis tātū
volumus ꝓuideri: nisi de pēsione in
nostris lr̄is mentio habeat expressa.
¶ Qꝫ sub noīe ecclīaꝝ ciuitatis cō
p̄bendat alias eccla cathedralis cū
tū alicui de beneficio mādamus in
aliqua ecclesiarū ciuitatis vel dioce
sis ꝓuideri: ad cathedralē ecclesiā
(quā propter ipsius honorē sup hac
generalitate nolumus hoc casu inclu
di) se mandatum hmōi non extendit
¶ Secus est cū mandamus i aliqua
ecclesiarū prouincie ꝓuideri: tūc ei

et metropolitana et cetere cathedra
les eccle includunt sub tali mādato
cū vberiorem hoc casu q̄ alio impe
trāti grāz facere videamur. ¶ Idē.
¶ Cū de bñficio ecclesiastico cōsue ca.v.
to clericis secularib⁹ assignari ꝓui
deri mandat. de illo dꝫ intelligi qd̄
tanto tp̄e ab vno vel a plurib⁹ secu
laribus clericis istitutis in eo recto
rib⁹ extitit ꝯtinue ac pacifice guber
natū: vt p̄scriptio legitima sit cōple
ta etiā si ante vel post: religiosi qn̄qꝫ
ministrauerint in eodē. ¶ Qn̄ vero
scribit vt ꝓuideat de aliquo priora
tu alicui clerico sclari ꝓuideri non
pōt de priorati q̄ p religiosos iuxta
modū p̄missū est solitus gubernari.
¶ Nisi hoc i lr̄is caueat exp̄sse ¶ Id ca.vi.
¶ Sup eo q̄ prebendas qbus parro
chiales eccle sunt ānexe: in qb⁹ spi
ritualē iurisdictionē scd̄m eccle vsē
consuetudinē approbatā/ et sic scd̄ꝫ
aliquoꝝ interpretationē curā aiarū
habetis simul cū personatib⁹(quoꝝ
aliqbus cura imminet animarū) in
eadē eccla obtinetis: vobis(cū hoc
generali cōcilio nō obtinet) dispēsa
tio necessaria non existit. ¶ Idem.

Cum cui canonicat⁹ alicui⁹ ec
clesie a se. apo. est collatus/ lꝫ ca.vii.
nondū sit in ea receptus: decernim⁹
in assecutione p̄bende iuxta sue ꝓ
uisionis ordinē oibus p̄ferendū: qui
bus postmodū in ipsa ecclesia simi
lis gratia est cōcessa. ¶ Licꝫ isti pri
mo suas litteras p̄sentauerint/ ꝛ pri
mo recepti fuerint in eadē. ¶ Idem

Si p clerico paupib⁹ vel aliās
n̄fas lr̄as vt eis de bñficijs ꝓ
uideas: etiā si aiarū cura sit annexa c.viii.
eisdē: recipe te contigat ipsis(lꝫ nec
in sacris sint ꝯstituti ordinibus: nec
defectu ordinū i eisdē lr̄is mētio ha
beat̄ur) poteris de bñficijs curā ha
bentibus licite prouidere: nec p̄ters
tu dicti defect⁹ tua poterit ꝓuisio
impugnari. ¶ Oportebit tñ vt ipi ad
ordines quos reqrūt collata eis bñ
ficia se faciāt in primis statutis a iu
re tēporibus promoueri. ¶ Idem.
¶ Si eū super cuius ꝓuisione apo.
se. legatus in certa eccla suas lr̄as

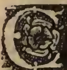
quibus obtemperatū nō fuerat/destis narat: mādam⁹ auctoritate nr̄a l ip̄sa ecclia in canonicū recipi z in fratrē: sibiq3 puideri de p̄benda iuxta ipsius legati ptinentiā litterarū tas lis receptus hmōi nr̄i auctoritate mādati nō legati: sed nostra īelligitur esse auctoritate recept⁹. Et id est assecutiōe p̄bēde oib⁹ post eū ea dē auctoritate receptis l dicta eccle
Cap. x sia preferendus. Idem.
Mādato nr̄o sub ea forma tibi directo vt alicui puideas de beneficio ad collationē tuā vel alteri⁹ ptinēte De beneficio qd p̄ximo vacabit (siue ad suā siue ad alt⁹ collationē ptinuerit) ei p quo scribit puidere debeb3 Si vero plura bn̄ficia ad tuā z illius collationē forsan spectātia simul vacēt: tūc scripture ordinē huare habebis: vt illi solū puideas de illo bn̄ficio: qd ad te noscit ptinere. Idē.
ca. xi. Si cleric⁹ p quo a se. ap. recepisti mādatū vt ei de p̄benda p̄ximo vacatura in certa ecclia prouideres: eūq3 postea in canonicū ipsius eccle recipi faceres z in fratrē p̄bendā sibi debitā qū vacat petere negligenter omittat: aliā postmodū in ipsa ecclesia vacaturā nequibit pretextu dicti mādati petere: nec tu de ip̄a sibi poterīs puidere. Cū facta ei gr̄a per ipsius negligētiā sit extīcta. Uerū si p̄fatus clericus fuisset auctoritate aplica effectus ab initio canonicus l ecclia p̄libata: tūc (cū remāserit in ea canonic⁹) dicta negligētia non obstāte ac p cōsequēs rōne canonicat⁹ sic in alia p̄benda nulli alīj de iure debita ceteris p̄ferēdus: petere poterit p̄bendā aliā p̄ime vacaturā. Dūmodo nō sint aliqui eadē auctoritate prebēdas in ip̄a ecclesia expectantes. Et eidē de ip̄a nō p te (cū mādatū nō susceperis super illa) sed p eū ad quē spectat in eadē ecclia p̄bendarū collatio pmouerī debebit. Alias facta de prebenda hmōi alteri collatio in illi⁹ preiudiciū eoip̄o viribꝰ nō subsistat. Idē.
ca. xij Hi q auctoritate apo. in aliquā ecclesia in canonicos sunt recepti: bn̄c in prebendarū assecutione ceteris asserri legatorū vel aliorū quorūcunq3 auctoritate receptis antea in eadem Est q3 q ad mādatū legati vel alteri⁹ auctāte ap. sibi spālit in hac pte suggētis cōcessa: recipit auctāte ap. receptū eē dubiū nō existit. Idem ca. xi.
Si postq canonicatū l aliqua ecclesia tibi cōtulim⁹: et de p̄bēda nulli alīj de iure debita inibi p̄ime vacatura mādauim⁹ puideri hi ad q's in ea spectat collatio p̄bendarū: p̄bēdā q vacauit ibi postmodū motu p p̄rio ignorantes tibi gratiā factā alīj duxerint cōferendā: talis collatio in tuū preiudiciū attētata nullā obtinȝ firmitatē. Nā eoip̄o q canonicus auctoritate apo. fuisti effectus: ius ad obtinendā p̄bendā p̄imo vacaturā ibidē tibi acq̄situ existit: eadē q3 (ꝗ̄ ictovacauit (ex q nulli alīj debebat) iuste petere potuit z id a p̄dict3 (l3 ig̅ātib⁹) alii p̄ferri nequiit. Idē. c. xiij.
Dudū venerabili fr̄i nr̄o. S. ep̄o palestrino quē ad partes destinauim⁹ gallicanas recipiēdi auctoritate nostra resignationē ab obtinētibus bn̄ficia ecclesiastica in eisdē ptibus q ea vellent libere l eius manibus resignare ac bn̄ficia ipsis psonȝ idoneis cōferēdi p nr̄as lr̄as ptāte cōcessa. Nos postmodū (de cōcessione hmōi habita mētiōe) Nicolao de bonefa. camerario dilecti filīj nr̄i N. tituli scti laurētīj l damaso pbr̄i cardinalis canonicatū leodiē. ecclesie q in partib⁹ illis existit z p̄bēdā nulli alīj de iure debitā (si qua tūc vacabat l dicta ecclia) ptulim⁹ z sibi prouidimus de eisdē. Si vero nulla talis p̄benda z vacabat ibidē: nos p̄bēdā p̄imo inibi vacaturā cōferendā dicto camerario cū vacaret donationi apostolice duxim⁹ reſuādā: decernētes extūc irritū z inane: si sec⁹ super hoc a quoq̄ ptingeret attētari cert3 sibi ad hoc executoribus deputatis. Cūq3 postmodū Nicolaus vassali cleric⁹ canonicatū et p̄bendā quos in dicta leodiē. ecclia obtinebat: l dicti ep̄i manibus resignasset: z dicte ptātis pretextu eos idē ep̄us (collas

tionis: prouisionis:reseruationis ꝛ
decreti predictoꝝ forsan ignarus)
Guillelmo vassalli presbitero cōtu
lisset:dicti executores(collatiōe nō
obstante ꝑdicta) lrarū nostrarum.
auctoritate:ꝑbendā eandē dicto ca
merario velut sibi debitā cōtulerūt
quā dictus pbr(preterea collatiōis
ꝑ dictū epm sibi facte) ꝙ ꝑbendā ip
sam pacifice possidere valeat:nō ꝑ
mittit:ꝑpter quod idē camerarius
nobis supplicauit hūiliter vt ꝓuide
re sibi super hoc de oportuno reme
dio dignaremur. ¶ Nos igr attē
dentes ꝙ ꝛ si memorato epo ꝑdictā
cōcessimus ptātē penes nos tamen
nichilominꝰ remāsit maior :lꝫ eadē
ptās etiā in predictis ꝑpter qd nr̄a
qui eandē preoccupauimꝰ ptātem
potior debet esse conditio:eo ꝑser
tim ꝙ scđm canonicas ꝛ legitimas
sanctiones ꝑ speciē generi deroga
tur:quanqꝫ de gnāe in derogante spe
ciei mentio nulla fiat.Considerātes
quoqꝫ ꝙ nos exposito nobis de ptā
te ꝑdicta:nihilominꝰ litteras gra
tiosas dare nus in dictis partibus
non habita mētione de ipsa.qꝛ foret
absurdū:si tā lata nostra impedire
tur ptās:et si oībus prouisionū nos
trarū litteris quas cōcederemꝰ in
partibus supradictis oporteret nos
de sepe dicta potestate specialē fa
cere mentionē.Et ꝙ decretū nostrū
ꝑdictū(maxie vbi iā dictus camera
rius aū dictā renūciationē per nos
erat leuoꝝ.effectꝰ canonicꝰ) statim
ignorātes ligauerat:cū sup incerto
esset editū:nec ex alieno pēderet ar
bitrio vel voluntate cuiussuis:q̄ ac
ceptandi ptātē haberet:et idcirco ꝑ
illud etiam expressisse videmur:ne
alius posset cōferre: et ptātē predi
ctā quātū ad phtē speciē reuocasse
q̄ in hoc casu:vbi de lucro dicti.G.
tm̄ agit et nō de preiudicio epi me
morati:ab ignorāte potuit reuocari
Nec post reuocationē hmōi ius per
eū in aliū etiā ignorantē,in re reuo
cata transferri .Ad instar etiā serui
kalendario prepositi qui post mortē
dñi prepositis mutuatas pecunias

accipientis non facit:licet inter cō
trahentes mors domini prepositū
exocāa fuerit ignorata.

¶ Et dñi qui peculiū quod ꝓ
prio seruo concesserat statim peri
init cū in eo suā mutauerit volūtatē
¶ Discretioni vestre mādamꝰ quas
tenus ꝑfatū presbyterū monitione
premissa:per censurā ecclesiasticā ꝯ
pellatis:vt collatiōe de canonicatu
et ꝑbēda ꝑdictis per dictū epm sibi
facta(que nulla extitit) nō obstāte
dicto camerario prebendam ipsam
omnino dimittat ꝛ eum super ea de
inceps nullatenus inquietet. ¶ Idē

Quia sepe dubitat a multis si ca Cap. xv.
nonicatus alicuius eccle sit
collatꝰ a sede aplica successiue duo
bus fueritqꝫ mandatū primo,de pre
benda.scđo vero de ꝑbenda ꝛ digni
tate ꝑsonarū vel officio cū se facul
tas obtulerit prouideri:q̄s ipsoꝝ in
prebenda q̄ cū dignitate:personatu
vel officio vacat: ibi postmodū de
beat offerri. ¶ Nos dubitationem
hmōi sopire volentes:phti declara
mus edito primū(cū sit ipe anterior)
cui ꝑ mandatū scđm preiudicari aut
ius ipsius absorberi non dꝫ: ex quo
de itentione mādantis cōtraria nō
apparet preferendū esse i dicta ꝑbē
da. ¶ Nisi vacanti dignitati ꝑsona
tui vel officio sit annexa.nā si eēt an
nexa scđs cui debet dignitas ꝑsona
tus vel officiū preferret i ipa. ¶ Idē

Um in illis q̄bus bñfi Cap. xvi.
cia curā aiarū habētia
cōmittuntur/ maior q̄
in his q̄ ad alia promo
uent idoneitas reqra
tur:itētionis nostre ne
quaq̄ exitit:vt cū aliq̄bus de eccle
siis ꝑsonatibꝰ/dignitatibꝰ/vel aliq̄s
beneficiis q̄buscūqꝫ(de aiarū cura
mentione nō habita) ꝓuideri māda
mus ipsis de his q̄bus hmōi cura
iminet:possit aut debeat prouideri
¶ Illis vero pro q̄bus scribimꝰ:vt
prouideat eisdē de ꝑsonatibꝰ vel di
gnitatibus q̄bus etiā si curā habeāt
aiarū ad collationē/ꝑ̄sitionē/ꝑsen
tationē vel dispositionē spectātibꝰ

quomodocunque: prouideri nequibit de personatibus vel dignitatibus ad quos seu quas per electionem hi qui eis preficiendi assumuntur. ¶ Cum autem inter collationem: presentationem et institutionem differentia magna esse noscatur si cui de beneficio ad alicuius collationem spectante prouideri mandetur de illo quod ad eius presentationem vel institutionem pertinet prouideri non poterit: nec etiam econuerso. expresso enim vno casuum predictorum mandatum super hoc factum (quod debet de sui natura restringi) ad alios extendi non debet ¶ Si vero de beneficio ad aliquorum collationem vel presentationem spectante non adiecto coniunctim vel diuisim prouisio iniungitur facienda: in beneficio quod ad collationem vel presentationem alterius ipsorum tamen pertinet adimpleri non potest. ¶ Sicuti si de beneficio spectante ad collationem vnius prouisio licita fuisset ipleri non potuisset in beneficio cuius collatio ad eum simul cum alio pertineret ¶ Idem

¶ Si tibi absenti per tuum certum conferat
Cap. xvij. beneficium. et per collationem huiusmodi (donec eam ratam habueris) ius in ipso beneficio vt tuum dici valeat: non acquiras Ipse tamen ex hoc vel quicunque alius de ipso beneficio (nisi consentire recuses) in personam alterius ordinare nequibit. ¶ Quod si fecerit. eius ordinatio facta de beneficio non libero viribus non subsistet. sed si ex hoc (notificata tibi collatione) ad consentiendum terminum competentem assignet: nisi consenseris poterit eo lapso beneficium libere (cui viderit expedire) conferre. ¶ Antequam tamen ipsum conferat: tunc poteris (non obstante quod lapsus sit terminus) prestare consensum et extunc de ipso non poterit aliter ordinari. ¶ Idem.

Cum quis beneficium cui aliarum cura imminet vt occupat: seu se scienter
Cap. xviij. iniuste intrudit in eo: decernimus in ipso iure fore priuatum beneficioque cum cura si nulli primitus obtinebat. ¶ Non enim decet vt stultus melioris conditionis existat: vel quod suasor ei qui in sic ingreditur priuilegio gaudeat potiori, ¶ Insuper volentes quod auctoritate (vel vlterius temeritate) proba occupare dignitates personatus aut alia quecunque ecclesiastica beneficia non verentur: et si non virtutis amore: pene saltem formidine a sue temeritatis audacia refrenentur: eo ipso tua si quid in dignitatibus / personatibus et beneficiis occupatis taliter vel ad ea ipsis forsitan competebat amittant. ¶ Idem.

Si cui conceditur: vt auctoritate
ca. xix. apostolica possit vni persone idonee in sua vel alia ecclesia prouidere alicui aliud beneficium sufficiens obtinenti prouidere non potest ¶ Nisi primo ille beneficium quod obtinet omnino dimittat vel nisi in concessione huiusmodi sit expressum: quod alias beneficiato valeat prouidere persone ¶ Tunc enim prouidere poterit vnicum dumtaxat beneficium obtinenti: dum tamen illi cura non immineat aliarum. ¶ Si vero concessum fuerit: vt prouidere illi valeat qui alia beneficia noscitur obtinere: huiusmodi pluralitas debet ad solum ad duo beneficia sine cura restringi. ¶ Prouisio quoque facta contra premissa eo ipso viribus non subsistat. ¶ Idem.

¶ Si beneficia que per sedem apostolicam conferuntur aut
ca. xx decreto interposito reseruantur. iterdum contigat ab his ad quos alias pertinet collatio eorundem aliquibus huiusmodi collationem seu reseruationem ignorantibus de facto conferri: et beneficia que illi tenebant antea et post predictorum adeptionem dimissa per eos aliis assignari. ¶ Ne talis ignorantia eis: cum sine sine culpa preiudicialis existat. ¶ Statuimus vt si ipsi de collatione seu reseruatione predicta postea certiores effecti sublata difficultate quacunque omnino dimiserint beneficia sic sibi de facto collata ad beneficia sua priora (collatione eorundem quibuscunque personis facta de ipsis nequaquam obstante) libere reuertantur ¶ Alioquin redeundi ad ea (si difficultatem adhibuerit in aliis dimittendis) sit ipsis penitus interdicta facultas. ¶ Eundem quoque modum in dimittendo recepta et recuperando dimissa / qui ad omnes alios qui forsan occasione predicta sua dimiserint beneficia: et dimissa per alios fuerint assecuti: per omnia decernimus obseruandum. ¶ Idem.

Non potest dispensatio super pluralita-
c. xxi. tate beneficiorum concessa impetranti

pđ esse: q̄ aliqđ quātūcunq̧ modicū bñficiū subticuit ī eadē. ¶ Illud aūt apo. se. Idultū vt duo bñficia: cur ā alarū habētia si alia canonice cōferā tur idē possit recipere ac simul licite retinere: intelligit̄ de duob⁹ p̄rimis bñficijs: q̄ cū cura post dictū idultū obtinere cōtingit eūdē. ¶ Cū vo tibi (nō obstāte q̧ aliđ bñficiū obtinere noscaris) a sede p̄dicta de aliquo bñficio p̄uideri cōtingit p̄ hoc tecū (vt p̄mū bñficiū cū secūdo retinere vales) nō intelligit̄ dispēsatū. ¶ Hoc eni soli p̄dicta operatur expressio q̧ facta tibi gratia nequeat subreptitia iudicari. ¶ Idem.

c. xxii. Si apostolice sedis legat⁹ potens tibi sue legatiōis auctoritate in certa ecclīa p̄uidere canonicatū ⁊ p̄bēdā: nulli aliđ de iure debitos p̄rime ī ipsa ecclīa vacaturos collationi sue reseruet: decernat irritū et inane: si secus sup̄ hoc ɔtigerit attentari: certis q̄ eos tibi conferant cū vacabunt executorib⁹ p̄ suas litteras deputat̄. ¶ Nosq̧ postmodū plena de his facta narratiōe: qđ ab ipso legato factum extitit ratū et gratū habentes: id auctoritate apostolica cōfirmam⁹ et eisdē executoribus vel alijs nostris dam⁹ litteris in mādatis in huiusmodi p̄uisionis negocio auctoritate nr̄a p̄cedāt/iuxta ipsius legati cōtinentiam litterarū. ¶ Certū est q̧ (cū ipsa p̄uisio ipsius legati post impartitā a nobis auctoritatē nr̄a censeatur effecta) omnib⁹ qb⁹ postea mādauim⁹ in eadē ecclīa p̄uideri (etiā si canonicatū ipius ecclesie duxerim⁹ cōferēdum eisdē) de iure preferri debebis in p̄bēda postmodū mihi vacatura. ¶ Idem.

Cpm xxiii. ¶ Si motu p̄p̄rio alicui aliquod bñficiū obtinēti cōferam⁹ aliud de illo nō habita mentiōe: nō ob hoc gr̄am huiusmodi que de nostra mera liberalitate p̄cessit inualidam volumus reputari. ¶ Secus si ad petitionem illius vel alterius pro eodem oblatā gratiā huiusmodi facim⁹: tūc enim (q̄ntūcunq̧ modicū beneficiū taceat ur in ea) ipsam veluti surrepticiam

vires nolumus obtinere. ¶ Motu quoq̧ p̄p̄rio tunc solum gratia fieri censeatur: cū hoc expresse cautū fuerit in eadem. ¶ Idem.

¶ Si pluribus simul in aliqua ecclesia vacantibus dignitatibus vel prebendis: nos de hac vacatione incerti dignitatē vel prebendā (si qua nulli aliđ de iure debita in ipsa vacat ecclesia) cuiq̧ ī genere cōferam⁹. ¶ Gratiam huiusmodi si motu p̄p̄rio eā fecerim⁹ (vt tūc fiat interpretatio plenissima in eadē) referri volumus ad dignitatē vel prebendā: que inter illas maioris censetur esse valoris seu (si sint forsan equales) ad eā quā is cui cō ferim⁹ infra decendiū post habitā de dicta vacatione notitiā duxerit eligendā. ¶ Si vero ad petitionē alterius ipsa gratia fuerit p̄ nos facta: eā (vt hoc casu p̄ut iuri cōgruit restringat̄) ad illā que minoris valoris existit: seu si sit equalitas ī eisdē: ad eā quam is ad quē ipsarū spectat collatio infra dictū tempus elegerit postq̄ sibi huiusmodi gr̄a erit nota decernimus referēdā. ¶ Alterutro quoq̧ ipsorū (p̄ut ad eum pertinet) infra tempus debitū eligere negligente: ad alium extūc electio libere deuoluatur. ¶ Idem. Capl. xxiiii.

Cum in ecclesia tua q̄. xx. canonicorū. ⁊. xxii. prebēdarū habet numerū cō suetudinē esse p̄ponas vt episcopus q̄ est p̄ tēpore vocem habeat in capitulo tāq̄ canonicus licȝ canonicus nō existat: ⁊ vnā de dictis prebendis sicut vnus canonicus obtineat eādē: certū est eā cui auctoritate apo. p̄uideri mādatur de p̄benda nulli aliđ de iure debita p̄rimo in ipsa ecclesia vacatura: prebendā quā per mortē episcopi vacare cōtingit. (Ne cōtra dictā ɔsuetudinē cui per prefatū mandatū nō intelligitur derogari: futurus eps̄ prebēda careat. Et dictus canonicoꝝ numer⁹ āplius) habere nō poss̄: sȝ expectare debere quosq̧ vacet alia oportebit eūdē. Idē. Cpm xxv.

¶ Si tibi cōcesso a nobis vt fructus beneficiorū que vsq̧ ad certū tēpus in tua vacabūt dioce. percipere pos Capl. xxvi.

leas p solvendis debitis quibus est sua ecclesia onerata: beneficiū vacās postmodū curā habens animarū annexam alicui simile beneficium obtinente conferre contingat.
Equum est ut quādiu fructus ipsius perceperis primū non debeat reputari vacare. Idem.

Cap. xxvij. Qui de non sacerdotali prebēda provideri mādatur: sibi etiā volenti sacerdotalis auctoritate mandati huiusmodi cōferri nequit. Similiter si in ecclesia in qua integre et dimidie prebende habent: mādet integra cōferri prebēda: quā ille p quo scriptū extitit dimidiā velit esse cōtētus: ei de ipsa nō poterit provideri. Idē cū iniūgit provideri alicui de prebenda certi valoris vel in prebēda minoris valoris etiā illo volēte mādatū nō possit adimpleri: nō ei hmōi mādata (quā fines diligēter servari opz) vbi ad casus alios quā expssos attendi. Idē.

Capl. xxviij. Licet eps beneficiū qd cū alarū cura tenebas (postquā aliud recepisti cōsimile ac ipius possessionē pacificā habuisti: vel p te stetit quo minus haberes eādē) possit alii de iure cōferre. Illū tñ cui ptulerit nō debebit te non vocato (cum tibi forsan ius possit cōpetere retinendi) in possessionem ipsius inducere corporalem. Idem.

Capl. xxix. Ei cui provideri mandat simpliciter de prebēda prio vacatura. Sacerdotalis prebēda cōferri nō pōt: si nōdū i etate tali existas q possit ad sacerdotium pmoveri. Sed aliā expectare decebit. Idem.

c.xxx. Si paup clericus cui (cū beneficiū nullū haberet) mādabatur de beneficio (iuxta sue pbitatis merita) per episcopū provideri: aliud anteq̄ sit p missum eidē beneficiū fuerit assecutus provideresibi eps (cū cesset causa mādati) pcetero nō tenet. Idem.

Capl. xxxi. Si a sede apostolica vel legato ipsius vni et ab ordinario alteri eodē die idem beneficiū cōferatur: nec apparet que collatio fuerit primo facta: erit potior cōditio possidentis. Si vero neuter possideat is cui sedes ipsa cōtulit vel legatus (propter conferentis amplioꝛem prerogativam) erit alteri preferendus. Idem.

Capl. xxxij. Cū singula officia sint singulis cōmittenda personis: et dissolutionis ac evagatiōis materia sit religiosis preceteris auferenda. Presenti ps hibemus edicto ne aliqui monachi vel religiosi aliq pluribus prioratib⁹ vel ecclesijs curā hābētib⁹ animaꝝ: etiā si eadem cura non per ipos sed per presbyteros ad eoꝝ presentatiōnem per ipsos institutos habeat exercēri: absq sedis apostolice auctoritate preesse psumāt: nisi forte vnus ex eis ab alio dependeat / vel adinuicem sint annexi. Statuentes vt quicūq ipsoꝝ prioratū vel ecclesiā talem obtinens aliū receperunt primū quo sit ipso iure privatus statim omnino dimittere teneatur: per eum ad quē pertinuerit libere alteri cōferendum. Quod nisi fecerit ex tūc eo ipso efficiatur ineligibilis et tanq̄ ambitiosum ab vtroq penitus repellat.
Circa eos autem qui plures prioratus vel ecclesias huiusmodi nunc detinent providem⁹: vt infra mensem postq̄ presens cōstitutio pervenerit ad eosdem: vnum ex ipsis quē retinere voluerint (reliquis dimissis) eligere teneātur: alioquin ex tūc penis subiaceant supradictis. Prohibemus insup ne priorātus vel eccl'ie aut administrationes seu officia vnius monasterij cōsueta per eosdē monachos gubernari: cōmittāt deinceps absq auctoritate sedis eiusdē alterius monasterij monachi gubernāda: nec hactenus pmissa dimittātur eisdē: sed per eos ad quos pertinent libere ordināt. Cū illis nō liceat hse locū in diversis monasterijs: quoꝝ vnū ab alio nō depēdent: nec alioꝝ monasterioꝝ nisi canonice trāsferāt ad ipsa priorat⁹ ecclesias: administratiōes: vel officia gubernare. Qui vero cōtra phibitionē presentē pdicta de cetero alienis monachis cōmiserit vel dimiserit iā cōmissa: eadice ordinādi de ipsis sint potestate privati: et

diocesanos (si exempti nõ fuerint) aliquis p se. apo. ordinentur. Qui autẽ q ea suscipere vel suscepta presumpserint detinere: reddantur inelegibiles ipso iure. ¶ Idem.

Cap. xxxiij. Cum in ecclesijs canonicorũ receptio aut prebẽdarũ vel bñficiorũ collatio iminet faciẽda absentes canonici (si cõmode fieri valeat) sũt vocãdi. ¶ Nisi ɔsuetudo habeat eos ad talia nõ vocari. Alioquin qđ in eorũ absentia fieri ɔtigerit: eis instantibus irritari debebit. ¶ Idem.

Capi. xxxiiij. Presenti declaramus edicto statutũ felicis recordationis. Clementis pape pdecessoris nři de bñficijs apud se. apo. vacantibus alii quã per romanũ põtificẽ minime ɔferẽdis: locũ hr̃e in bñficijs que legati aut nuncij sedis eiusdẽ vel quiuis alij ad romanã curiam venientes vel etiã recedẽtes ab ipsa obtinere noscũtur: si eos in locis vicinis ipsi curie mori cõtingat: quẽadmodũ si in loco vbi eadẽ curia residet morerẽt. ¶ Idẽ est si aliquis curialis (etiã ecclesia romana vacãte) peregrinationis: infirmitatis: aut recreationis: seu aliqua quauis causa ad locũ circumvicinũ discedẽs: hmõi loco vicino decedat dũmodo ibi (etiã si erat ad ipsam curiã reuersus) eius domicilium seu domus ppria nõ existat. ¶ Loca vo intelligãt vicina eidẽ curie in pmissis: q̃ remota vltra duas dietas legales (quas hoc casu sic specialiter volumus cõputari) a loco vbi moraẽ ipsa curia non existũt. Sane si quis in loco vbi degit curia sue originis domus habẽs diẽ claudet extremũ. in ea ipsius bñficia sub pdicto: nõ aliter includãt statuto qs si curialis esset absens: ⁊ ibidẽ occasiõe curie moraret. ¶ Porro cum curiã de loco ad locũ trãsferri cõtingit: si curiales in itinere (dũ curiã sequẽt eadẽ) vl' in loco vñ recedit ipsa curia forsitã remanẽtes infirmi rebus inibi eximantur humanis permissum statutum qs̃ticũqʒ locus vbi decedunt ab ipsa curia sit remotus: ad illorum bñficia se extendit. ¶ Idem.

Si apostolica sede vacãte aliqs quas parrochiales ecclesias vacare de cetero contigerit apud ipsam: statuimus vt de eis (ne ipsarũ vacatio diutina periculũ valeat aliquibus afferre) per eos ad quos ptinet: possit libere ordinari ɔsuetudine felicis recordationis Clemẽtis pape pdecessoris nři de bñficijs apud sedẽ ipsam vacãtibus per alium qs per romanũ põtificẽ minime cõferẽdis: vel alia qs̃s contraria sup hoc edita nõ obstãte. ¶ Idem volumus et de illis que ibidẽ ipso romano põtifice viuẽte vacabũt si de ipsis per eũ ipsius ante obitum nõ fuerit ordinatũ. ¶ Idem. Capi. xxxv.

¶ Si cui (nulla personarũ facta expressione) sit gratiose cõcessa facultas: vt auctoritate apo. possit aliquibus psonis idoneis i certa ecclia puidere: vel bñcia (quorũ collatio est ad sedẽ apostolicã legitime deuoluta) cõferre: ɔtradictores eadẽ auctoritate p censurã eccle. ɔpescẽdo: hmõi cõcessio (. Quã cũ specialẽ grãm cõtineat decet esse mansurã) nõ expirat etiã re integra per obitũ cõcedẽtis. Capi. xxxvi. ¶ Secus si sup ɔuisiõe certe psone facienda sit donata ptãs eidẽ nõ ob suã sed eius cui ɔuideri mãdaẽ grãm vl' fauorẽ illa qdẽ expirat olno: si cõcedẽs re integra moriaẽ. ¶ Idem.

¶ Si eps cui nullis psonis expressis in grãe cõmisisti: vt vice tua ordines in tua diocesi celebraret: ad sacros ordines pmouerit quẽpiã titulũ nõ habentẽ: ei (cũ i culpa fuerit taliter ordinãdo eũdẽ) tenebit otte necessaria ministrare: donec sibi per eũ/ vel aliũ de cõpetẽti bñficio sit ɔuisum. Capi. xxxvij. ¶ Si vo certas cõmisisti eidẽ ordinare psonas. In q ɔuidere hoc casu an haberẽt titulũ debuisti: talit̃ ordinato ad pdicta donec p te bñficiatus fuerit obligatus existis. ¶ Eis aũt qbus a diocesanis daẽ licentia vt possint a quo voluerint epo ad oẽs sacros ordines pmoueri: non qui ordinãt: sed qui tradunt licentiam (cum eã dare non debeant titulũ non habenti) ad premissa si titulum non habeant obligatur. ¶ Idem.

Capl. xxxviij. QUãuis tibi nuper in gñe ptātē dederim⁹ bñficia sex clericoꝝ tuoꝝ cedētiū vł decedētiū auctē nr̄a ꝑsonis idoneis ꝯferēdi. Canonicatū tñ et ꝑbēdā: q̄ ī tua ecclīa in q̄ post ꝑdictā grām tibi factā mādauimus cuidā specialiter ꝓuideri: obtineat cuidā ex eisdē tuis clericis nūc defūctis ꝯferre nō potes: cū illis ꝑ q̄ scripsim⁹ debeāt. ¶ Nā p̄ume gñali grē tibi facte derogat posterior spālitꝰ lꝫ de illa non fecerit mētionē. ¶ Simili ratione si post facultatē tibi cōcessam a nobis cōferēdi bñficia tue diocesis quoꝝ collatio est ad sedem apo. deuoluta: nos eoꝝ aliqđ anteq̄ꝫ tu cōferas cōferam⁹ spāliter alicui vel ꝯferri mādam⁹ de cōcessiōe tibi facta nō habita mētione: facta ꝑ nos collatio canonica ē cēsenda. ¶ Jō.

Capl. xxxix. ¶ Si is cui de canonicatu ꝑbēda et dignitate ꝑsonatu vel officio per felicis recordatiōis Nicolai vel Celestini ꝑdecessorū nostroꝝ litteras grā ī aliq̄ ecclesie facta erat cōstitutiōis nr̄e reuocatorie tp̄e canonicatū ⁊ ꝑbendā dignitati ꝑsonatui vel officio alicui nō annexā erat adeptus: lꝫ dignitatē ꝑsonatū seu officiū inibi expectaret ꝓpter expectationeꝫ hmōi ꝑuatus nō intelligit̄ iure qđ in canonicatu ⁊ ꝑbēda fuerat canonice assecutus: ius tñ qđ ad dignitatē ꝑsonatū vel officiū competebat eidē iuxta ꝟba dicte reuocatiōis intelligit̄ reuocatū. ¶ Nō sic autē si canonicatū cū dignitate ꝑsonatu: aut officio cōferri tm̄ canonicoꝝ ꝯsuetis: fuerat assecutus sub expeccatiōe ꝑbende. Cū ius magis dignū qđ iste ī dignitate ꝑsonatu/seu officio hmōi iā habebat ius min⁹ dignū canonicat⁹ retineat. cuius canonicatus ratione ius eidē saluū remaneat ad prebendam nulli aliū debitā apostolica aū tꝑm auctoritate recepto. ¶ Sed et si ex ehī vel alterius cuiuscūq̄ꝫ collatiōe vel ꝓuisione adeptus fuerat. ī eadē ecclīa dignitatē/ꝑsōatū/siue officiū ꝯferri tm̄ canonico ꝯsueta: ꝑfatus q̄ canonicatū auctoritate apo. iam habebat idem erit censendū. ¶ Jo...

Quodā per lr̄as felicis recordationis Nicolai pape. ꝑdecessoris nr̄i canonicatū sub expectatione vacature ꝑbende in certa ecclīa obtinente: successor ei⁹ Celestin⁹ cuidā alteri similē in eadē ecclīa grām fecit: quē oīb⁹ etiā aū tꝑm auctoritate aplīca vel q̄uis alia in ecclīa tꝑa receptis voluit anteferri: cū interpositiōe decreti: ꝑusq̄ꝫ ad ꝑmū ⁊ ei⁹ executores secūde grē noticia peruenisset: vacans ꝑbenda eidē ꝑmo ꝑ suos fuit executores collata: p⁹ hmōi aūt ⁊ ante factā secūdā collationē ipius ꝑbende: nr̄a constitutio reuocatoria emanauit: ⁊ q̄m quis eoꝝ ius habeat in prebēda hmōi dubitat̄: nos neutrū illoꝝ decernimus ius habere in eadē. ¶ Prima eñ collatione post: ⁊ contra decretū a dicto Celestino interpositū facta licet ab ignorātib⁹ ⁊ etiā ignorāti nō obtinet firmitatē. ¶ Jus v̄o qđ secūdo ad prebēdā: nō in ꝑbēda hmōi cōpetebat (cū nr̄am reuocationē ei⁹ collatio non ꝑcesserit) ꝑ eā penitus est sublatū. ¶ Jō. ca.xl.

Mandatum apostolicū tibi directū vt. T. clerico de beneficio spectāte ad collationē narboñ. capituli ꝓuideres: bñficia eiusdē capli: siue deñt in cōi ꝑ ipm siue ꝑ canonicos eiusdē eccł'ie singulares vice ac auctoritate capli: aut ex iure ipi⁹ de cōsuetudie vł statuto merito cōprehēdit. ¶ Ad bñficia tñ ratione dignitatū ꝑsonatuū vel officioꝝ q̄ nōnulli ex eisdē canonicis obtinēt ī ipsa ecclesia: ad eorūdē collationē spectantia amādatū hmōi minime se extēdit. ca.xli. ¶ Idē esse censem⁹ si rōne ꝑbendaꝝ suaꝝ ad ipos canonicos collatio dictoꝝ bñficioꝝ singulariter ꝑtinere noscatur. ¶ Nisi cōtineat̄ forsitan in mandato ꝙ eidē clerico ꝓuideas de bñficio ad collationē narboñ. capli ꝑtinēte cōiter vel diuisim: tūc eñ de bñficijs q̄ ad ipoꝝ collationē ꝑtinēt rōne hmōi ꝑbēdaꝝ poterꝭ ꝓuidere.

¶ De clerico egrotāte ¶ Bon. viij.

Pastoralis officij debitū exequētes: declaram⁹ atq̄ꝫ statuimus Capl. xlij. co adiutoriū episcopoꝝ et superioꝝ

prelatorum dationē intelligendā eē
de causis maioribꝰ ⁊ referēdā ad se
dē apo.ac ab ea(cōsuetudine nō ob
stāte ɔtraria)tm̄modo postulandā.
¶ Uerū ne hoc ꝓtextu eccle(existē:
tes precipue in remotis) dispendia
patiant:nos earū in hac parte indē:
nitatibus ꝓcauere volētes hac gene
rali cōstitutione sancimꝰ :vt eps̄ se:
nio aut valitudine corporali grauas
tus:vel etiā als a deo ipeditꝰ perpe
tuo:vt officiū suū nequeat exercere
possit de sui cōcilio et assensu capli
vel maioris partis vnū vel duos au
ctoritate apo.coadiutores assumere
ad dictū officiū exequendum.
¶ Si vero episcopꝰ demēs fuerit: ⁊
qd velit aut nolit exp̄mere nesciat :
vl nō possit tūc eiꝰ capitulū vel due
ipsiꝰ partes eadē auctoritate vnum
ad duos coadiutores assumāt idone
os qui eius officium exequentur.
¶ Si autē eps̄ senio aut incurabili
morbo grauatꝰ/vel ꝑpetuo impedi:
mento detētus: ad sui executionem
officij reddat inutilis:⁊ coadiutorē
assumere vel habere noluerit:lʒ a ca
pitulo requisitus ꝑ ꝓuo se illiꝰ nō indi
gere suffragio forsitā asserēdo:tunc
nil p capitulū innouet: sed hoc casu
et etiā primo idē capitulū epi et ec
clesie sue cōditionē et statū ac facti
circūstantias vniuersas:ꝗcito pote
rit fideliē et explicite referat ad nos
tiā dicte sedis:recepturi hūiliter
et efficacit ipleturi:qd sup hoc p se
dē ipsā ɔtigerit ordiari. ¶ Pn̄ti qꝫ
adijcimꝰ sanctioni: vt coadiutores
hmōi de ꝓuentibꝰ ꝓlatoꝝ in quoꝝ
assument auxiliū:sumptꝰ recipiant
moderatos:ab alienatione qualibet
de bonis ecclesiasticis ꝓlatoꝝ ipsoꝝ
vel ecclesiarū suarū quomodolibet
facienda penitus abstinentes :rōnē
non solū in districto examine: sed ⁊
prelatis eisdē(si sane mentis extite
rint)ac capitulis eorūdē seu etiam
ipsorū prelatoꝝ successoribꝰ (si hoc
antea nō fecerint)plenariā redditu
ri. ¶ Ceterū qd de epis premittitur
ad superiores etiam prelatos esse vo
lumus et intelligimus referendum.

¶ De institutionibus. Boni.viij.

Et si capitulū sede vacāte bene   Cap.i.
ficia q̄ ad collationē epi perti
nent conferre nō possit. ¶ Pn̄tatos
tm̄ a patronis pōt admittere si sint
idonei:et eos instituere in bn̄ficijs
ad que fuerint presentati. ¶ Licʒ ad
epm̄(si superesset)admissio et insti:
tutio hmōi pertineret. ¶ Idem.
¶ Si is ad quē rectoris pn̄tatio in   cap.ij.
aliqua parrochiali ecclesia noscitur
ptinere quēp̄iā nō constitutū in sa:
cris pn̄tet ad eā: ipm̄(dūmodo als
sit idoneꝰ.et infra tps a iure statu
tū ad ordines quos ipsius eccle cu:
ra requirit:valeat ꝓmoueri)decerni:
mus admittēdū. ¶ De cōcessione ꝓ: Cap.i.
de et eccle nō vacātis. ¶ Inno.iiij.
dilecto filio Andree capellano nr̄o.

Ilis cūctis ⁊ infra. Pro
ponebat itaqꝫ p parte
tua ꝙ cū ꝓdicta prepositura
cura dū vacabat tibi p
eū ꝗ ɔferrre potuit ipa
collata fuisset :collatio
hmōi canonica existebat : maxie cū
nulla p priorē ipm̄:q̄ illam impedire
posset ihibitio ꝓcessisset. ¶ Dicebat
aūt pars altera ꝙ cū ꝓmisse lr̄e sede
carnoten̄.vacante fuissent in caplo
publicate:ac ꝓfatus eps. tunc de ca
pitulo ipo esset:ibiqꝫ pn̄s existeret:
ignorare non potuit mādatū aposto
licū sup cōferēda memorato.M.pre:
benda vel dignitate sine cura quam
ipe duceret acceptandā:cū prior i ec
clesia ipsa ꝓdicta vacaret:aliū fuisse
directū.et sic p ɔn̄s facultatē sibi eē
sublatā cōferendi hmōi dignitatē:
propter qd videbat ꝙ nec per se nec
p aliū prefatā prepositurā curā non
habētē aliaꝝ annexā:que primo post
mandatū ipsū in ecclesia ꝓdicta va:
cauit/ potuerit alicui psone cōferre
Presertim cū iā dictꝰ prior eodē pu
blicato mādato mox ꝓfato.M.ꝓben
dā vl dignitatē/curā huiusmodi nō
habentem quā primo in eadem eccle
sia vacare cōtingeret/cōtulisset:nec
alias etiam(prout allegabatur pro:
desse poterat ipsius episcopi igno:
rantia in hac parte. nam si alicuia

sede apostolica concedatur ꝙ excō-
municari non possit: licet id forsitan
suus ignoret eṗs: non tamen ꝓpter
hoc eius ligatur sententia si quā ꝓ-
ferat in eundē. ¶ Similiter si alicui
conferendi prebendā aliquā tribuat
apostolica potestas ex hoc ipso vide-
tur ꝙ sit episcopo cōferendi tūc eā
penitus interdicta facultas. ¶ Nec
obstaret si forte obiiceret ꝙ lex seu
cōstitutio vel mādatū nullos astrin-
gunt: nisi postq̄ ad noticiā peruene-
rint eorūdē: aut nisi post tempus in-
fra qḋ ignorare minime debuissent
quis in priuilegiis et indulgētiis seu
cōcessionib9 specialib9 secus existit:
in quib9 sufficit ꝙ ad illoꝝ quib9 cō-
cedūtur noticiā perueniant vt patet
cū indulget alicui ꝙ excōmunicari
non possit: sicut superius est expres-
sum. Et quid cuꝫ tribuitur alicui po-
testas cōferendi prebēdam videt p-
culdubio ei cōcedi aliquid speciale.
¶ Adiiciebat insup ꝙ cum sententia
fiati artet etiā ignorātē: qm̄ si cōtra
ṗlatū aliquē absentē depositiōis seu
cēſis ṗferat: cōtractus quoꝫ initū
ignorāter postea vt ṗlatus: nullū ro-
bur obtinēt firmitatis et i supradictis
litteris irritū decreuim9 et inane q̄cq̄
qḋ sup hmōi ṗbēda vel dignitate cō-
tra nostrū ꝯtigerit attētari mādatū
collatio quā ideꝫ eṗs post tale nr̄m
decretū (siue illud ignorauerit: siue
nō) de prefata ṗpositura per se vel p
alium fecerat nō valebit. ¶ Ex parte
vo tua extitit replicatū: ꝙ hoc de il-
lis priuilegiis et indulgētiis (eq̄tate
suadente) debet intelligi: q̄ vim suā
habēt mox cū ad illos quib9 cōcedū-
tur perueniūt: ex quoꝝ tenore liq̄do
nosci pōt ꝙ talis circa ea fuerit intē-
tio cōcedētis vtpote cū alicui cōce-
ditur ꝙ excōmunicari non possit: ex
hoc em̄ euidenter apparet aliis ipm̄
excōmunicādi ademptā esse penit9
facultatē: nō sic autē si alicui confe-
rendi ṗbendā siue certā siue incertā
tribuat ptās. nō ei tūc esse videt tri-
buētis intētio. vt p hoc ei (ad cui9 do-
nationē ṗbēda ipa ptiet) ꝯferēdi pos-
sibilitas adimat Nisi p̄us ille sibi no-
tificet: ꝙ eā velit p hmōi ptātē con-
ferre aut ei collationē iterdicat illi9
vel postq̄ ipi notificauerit talē ptā-
tē fore sibi cōcessā vacuū decernat et
irritū si sec9 de ipa ṗsumet. Qr cū il-
li nō āplior det ptās / q̄ ipse roma.
pōtifex habeat i hac parte sicut p eā
quā obtinet ipe roman9 pōtifex: fa-
cultas cōferendi bñficiū vel ṗbendā
(nisi suā singuēt volūtatē) alicui non
aufert: sic et p eā q̄ taliter illi ab ipo
cōcedit et ad quē ipius ṗbende spe-
ctat collatio priusq̄ insinuat ille sibi
ꝙ velit eā cōcedere: vel etiā cōferat
si forte vacet: ptās nō tollit conferē-
di: nisi forsā ꝙ ipm cōferre nō possit
exprimat in cōcessione hmōi ptātis:
tūc eni li3 talē cōcessionē fortassis i-
gnoret sua tñ collatio si postmodum
ṗbendā ipsā cōferat: nihil valet: cuꝫ
satis sup hoc cōcedētis intētio agno-
scat: sicut cū indulget alicui ꝙ excō-
municari nō valeat vt i superiorib9 est
premissū ¶ Subiectū ēt extitit ꝙ cū
memorato ṗori p ṗfatas lr̄as mādas-
uissemus: vt memorato. D. ṗbendaꝫ
vel dignitatē sine cura quā acceptā-
dā duceret: si vacaret tūc: vel quam
ṗmo vacare cōtigeret i eccl'ia predi-
cta cōferret: idē ṗor ꝓuidēdi ei de ṗ-
benda vel dignitate ipa (nisi post ac-
ceptationē ipius) nō habebat aliquā
ptātē. Unde cū supradicta ṗpositura
fuerit tibi āteq̄ illā idem D. accepta-
ret ṗfati eṗi auctoritate collata hu-
iusmodi collatio talis mādati nr̄i ṗ-
textu (etiā si ṗus illud eṗs ipe sciuis-
set) nō poterat vacuari. Nr̄m aūt in
hac parte decretū ad ṗbendā seu di-
gnitatē quā ṗdictus. D. acceptaret
referri debeat: alioq̄n sup incerto fu-
isset editū nec aliquem astrinxisset.
¶ Sed extitit ex aduerso responsum
ꝙ et si ṗfatus ṗor iā dicto. D. ṗbēdā
vel dignitatē hmōi cū vacaret ante
hmōi acceptationē cōferre neq̄ret et
idem tñ. D. ṗbēdā vel dignitatē talē
licite posset et libere acceptare quas
re ṗdictus eṗs ṗfatā ṗposituā: cum
nō ṗus eū req̄sierit: an acceptare vel-
let eādem: cui q̄ cōferre nō poterat:
quinimo ipius collatio (cū idē. D. ṗs

positurā postmodū acceptarit) irri-
tari debet: ⁊ cōcessio ꝓ tā dictū ar-
chipꝛesbyterū sibi facta debet stabilis
ꝑmanere. Sicut cū legat alicui vn⁹
ex seruis quē elegerit vel optauerit:
et heres an optionē vel electionē il-
li⁹ manumittit aliquē vel alienat ex
illis: pfecto manumissio vel aliena-
tio irritat: ceditq; ille legato si lega-
tarius eū duxerit eligēdū. ❡ Ecōtra
vero p parte tua ppositū extitit q
id in vltimis volūtatib⁹ tenet nec p̄-
missa i legat; futurisquēadmodū in
errātib⁹ habēt locū: qꝛ nec etiam ad
optādū seu eligendū ex illis sicut ex
istis pōt termin⁹ assignari. Et grauis
inesset cōditio qᷓdāq; icōgruū vi-
deret si quādo mādaret alicui de be-
neficio qd duceret acceptādū in ali-
qua pūicia q̄ pmo illud vacare con-
tingeret puideri: opoꝛteret ipsū in
singulis beneficijs postmodū inibi
vacantib⁹ ꝓrogata non absq; piculo
forsitā ipoꝝ collatione) reqri: vnde
cū sepe pfato poti fuisset licitū vt di-
cto. M. pbendā vel dignitatē quā ac-
ceptādā duceret si vacaret in eccl'ia
memoꝛata vel q̄cito ptingeret eā va-
care sibi auctoꝛitate ap'lica pferret:
et ita eidē M. circa futuras sineuaca-
turas pbendas vel dignitates tales
ipius eccl'ie optio data esset: nō pote-
rat p hoc mēoꝛati epi i illis qū vaca-
rēt collatio ipediri: nisi forsan cū ali-
quā ex eis vacare ptingeret illā ipe
M. (priusq̄ eā pferret ep̄s) acceptaret
vel etiā nisi an vacationē alicui⁹ ipa-
rū vacaturarum ex his pmā vel ea
omissa ex aliqua causa vlterioꝛē du-
ceret acceptādā: qꝛ taliter accepta i-
tā ep̄s postmodū pferre nō valeret.
❡ Nos itaq; tā tuis q̄ pfati M. rati-
onib⁹ plenī⁹ itellectis qꝛ sepe dictā
ꝓpositurā ad te nouim⁹ ptinere: ipā
tibi (habito frm nroꝝ cōcilio) adiu-
dicare curauim⁹: ipsi M. super ea ꝑ-
petuū silētiū iponētes. ❡ Boni. viij.
ca.ij. Petestāda iniqꝛ puersitas absti-
nere nesciēs a vetitis nec gau-
dere debito mō cōcessis: digne ple-
rūq; officiū excitat pūidētis ad ea q̄
iusta fuerāt ꝯsideratiōe ꝯcessa (cum

in abusū ea derogere circūspicit) di-
scretiōe pūia reuocāda ❡ Sane licz
olim fuerit canonica ꝯstitutione de-
cretū q hi q̄ pmittūt aliqb⁹ de bñ-
ficijs eccl'iasticis: cū poterūt vel cū
facultas se obtulerit puidere: pmis-
siōes suas (facultate se offerente) de-
beāt adiplere qꝛ tñ (sicut experiētia
docuit) p pmissiōes hmōi q̄ p ipoꝛ-
tunitatē nimiā p quā nō cōcedenda
multotiēs ꝯcedunt ⁊ p ābitionē ipꝛo-
bā vt plurimū extoꝛquēt: aperit via
sub tali palliatiōe vboꝝ ad pmittē-
da dānabiliter ꝯtra iura. cōci. bñficia
vacatura: moꝛtis aliene votū igerit:
et ecclesijs ac platis ⁊ ꝑsōis ecclesia-
sticis grauamina plurima iferūtur.
❡ Nos malis hmōi ⁊ aliaꝝ piculis
occurrere cupiētes: pmissiōes easdē
dē ⁊ alias quascūq; sub qūisuīs aut
foꝛma verboꝝ de cetero faciēdas: p
q̄s directe vel idirecte apiri via va-
leat ad bñficia vacatura auctoꝛitate
ap'lica penit⁹ repbam⁹. ⁊ oīno virt-
b⁹ vacuam⁹: decernētes p eas vel ip-
saꝝ aliquā ad puidēdū alicui nullū
deicepꝰ q̄modolibz obligari. ❡ Idē
ca.iij. Ne optāde aliene moꝛtis occa-
sio ex benignitate grāꝝ se. apo-
sto. tribuat. ❡ Declarādū duxim⁹ q
is cui ab eadē sedevt ei puidiat de p-
bēda dignitate vl' ꝑsōatu aut alio bñ-
ficio i aliq̄ pūicia diocesi vel eccl'ia
quē seu quod duxerit acceptādū: cer-
tis sibi sup hoc executoꝛib⁹ deputatꝫ
gratia noscit esse facta. ❡ Licet i ge-
nere pꝛimum personatum dignitatē
pꝛebendam seu beneficium in eadem
pꝛouincia: diocesi vel ecclesia vaca-
turum. Aut secundū eū vlterius (si
rationabilꝫ cā subsit) valeat accepta-
re. ❡ Certū tamē et expꝛessum pꝛiusq̄
vacet acceptare non potest ❡ Quod
si fecerit: etiam si per executoꝛes ei⁹
secūdum acceptationem huiusmodi
facta fuerit reseruatio/ihibitio/va-
rijq; processus ac sn̄ie pꝛomulgate:
tā acceptatio ipsa q̄ processus virtu-
bus careant: nec aliquam obtineant
roboꝛis firmitatem: immo nisi acce-
ptoꝛ ille dignitatem: pꝛebēdam: per-
sonatum: seu beneficium taliter acce-

psētū: ⁊ reuustū p collationē vł institutionē postmodū factā de vacāti iā adept⁹: vł et ei⁹ ipo fuerit acqsitus p eū ad quē eiusdē psonat⁹: dignitatis: pbēde aut bñficij collatio: seu p uisio ptinet (dictis acceptatiōe ac executoꝝ pcessib⁹ iā secutis nequaq̄ obstātib⁹) de illo vacāte libere potit alij puideri. ¶ Idem.

ca. iiij. Executor super puisiōe alicui sedis apo. p gñales lras l aliq̄ p uicia deputat⁹: plat⁹ ⁊ aliis ad q̄s beneficioꝝ l eadē puicia spectat collatio ne ad puisionē aliquoꝝ pcedāt: donec illi p q̄ scribit sit puisū: non pōt gñalr īhibere. ¶ Nisi exp̄sse l ipsis lris facultate hmōi īhibitiōis cōcedat. ¶ Pōt tñ reseruationē ⁊ eiusdē inhibitionē facere spālē de pmo: vel (si hoc illi ex bñficiis ꝯpetat lraꝝ) de scdo vel vlteriori bñficio ibi vacaturo eidē clerico cōferēdo. ¶ Qd aūt ꝯtra talē reseruationē ⁊ īhibitiones ab eo ad quē bñficiū reseruati collatio pertinebat fuerit attentatū non tenet. ¶ Idem.

ca. v. Si capl'o alicui⁹ eccle cū ad ipz canonicoꝝ receptio ac pbēdarū collatio ptīebat vt tñ l canonicū reciperet ⁊ tibi de pbēda (si tūc vacaret) inibi puideret vel cū se facultas offerret: ac executori q̄ eodē capitulo negligēte mādatū apostolicū exequatur directa fuerint scripta nra. ¶ Per solā illoꝝ p̄sentationē capitulo ipi factā. ¶ Absq3 alia etiā executoris īnouatiōe īhibitiōe seu reseruatiōe bñficiū p quo tibi ꝯferendo scriptū extiterat adeo est affectū q̄ de illo alteri facta collatio nō obtinet firmitatē. ¶ Immo si capitulū infra terminū cōpetentē sibi ab executore pfixū mandatū aplicū et p te directū inq̄tū poterit: non duxerit adimplendū extūc l ipsū executorē potestas puisiōis hmōi trāsferat ⁊ executor ipe canonicatū incōtinēti poterit tibi dare ac pbēdā (etiā sine alia capli vacatōe vel monitiōe) si vacat vł cū obtulerit se facultas. ¶ Idē.

ca. vi. ¶ Si soli ordinario p te bñficiando executore nō dato. Uel ordinario et executori: vt eū ad faciendū qd mandatur cōpellat. Aut soli executori vt tibi faciat de canonicatu ⁊ pbēda vł alio beneficio l certa eccl'ia: diocesi seu prouincia prouideri: mandatū apostolicū sit directū per talis p̄sentationē mādati ordinario ipi factam (licz si ꝯtra faciat puniēdus existat) ⁊ tamen potestas sic nō admittitur cōferēdi quin teneat alteri collatio ab eodem. ¶ Nisi nos in gratia tibi facta decreuissemus irritum et inane quod fieret contra ipsam.

¶ Aut executor huiusmodi ordinario suam insinuans potestatem ne alteri conferret beneficium de quo tibi soli est secundum tenorem huiusmodi mandati apostolici prouidendum interdixisset eidem presertim cum interpositione decreti. Uel nisi tu iuxta dictum mandatum esses in canonicum iam receptus: tunc enim prebende collatio alteri facta firmitatem aliquam non haberet. ¶ Idē.

Auctoritate Martini pape predecessoris nostri quondam ad prebendam primo in parmensi ecclesia vacaturam nulli alij de iure debitam in eiusdem ecclesie canonicum receptori ⁊ alio a nobis in eadem ecclesia similem gratiam adepto secūdo: tercius deinde auctoritate nostra in ipsa parmensi ecclesia in canonicum ⁊ in fratrem recipitur cum prerogatiua gratie q̄ omnibus predecessorum nostrorum auctoritate nō autem nostra receptis in assecutiōe prebēde debeat āferri: post hec autem quedam vacat prebenda in ecclesia memorata: querit quis eorum alteri preferat ⁊ secundum quem ordinem prebendas assequi debeāt tres predicti. ¶ Cum igitur ex tenore gratie tercio a nobis concesse appareat euidenter nos voluisse primo terciū et secundum tercio anteferri decreuimus q̄ primam secundus: secundam tercius: et terciam primus debet obtinere prebendam: alias forma mandati minime seruaretur. c. viii.

¶ Licet enim ex persona sua secundus primam obtinere nō posset

ex persona tñ tercij q̄ hmōi supat ils
lā habet. Sicut cōtigit ĩ successione
illi⁹ q̄ ab itestato relictis patre ĩ ado
ptiua familia cōstituto mr̄e atq; fr̄e
decedit ĩ qua successiōe pr̄ ex se mr̄ez
excludit: sed qm̄ talē patrē agnatus
mr̄q; vincit agnatū: mr̄ pr̄i nō ex se s
metip̄a: sed agnati persona ĩ succes-
sione hmōi antefertur. ❡ Idem
c.vnič. ❡ Qm̄ ex cōstitutione nostra p̄ quaz
paulopost pmotionē nr̄am ad sūmi
pōtificat⁹ apicē oēs collatiōes: puis-
siones reseruatiōes: ⁊ cōcessiōes su
per canonicatib⁹: dignitatib⁹: psona
tib⁹: p̄bendis: officijs portionib⁹: p̄s
stimonijs ecclesiis parrochialib⁹: ru
ralibus ⁊ alijs quibuscūq; bñficiis
ecclesiasticis vacaturis quocūq; no
mine censerent ac etiā sup canonica
tibus sub expectatione dignitatum
vel alioꝝ quorūcūq; bñficioꝝ: q̄bus
tus nō esset q̄situ in re: lz ad rē a feli
cis recordatiōe Nicolao pa. iiij. ⁊ Ce
lestino. v. p̄decessoribus nr̄is factas
siue cōcessas auctoritate apo. ĩ frm
nostroꝝ presentia olno cassauim⁹: ir
ritauim⁹: ⁊ vacuauimus: cassas irri-
tas: ⁊ vacuas nūciauimus: ⁊ nullius
fore decreuim⁹ firmitatis multe du
bitatiōes insurgūt: vt vnde p̄fate cō
stitutiōis reuocatorie pcessit editio
interp̄tatio eius quoq; procedat.
❡ Presenti declarandū duxim⁹ san-
ctione: q̄ ĩ illis q̄ editiōis t̄p̄e supra-
dicte vltra statutū numerū erāt per
eosdē p̄cessores canonici sub expecta
tione p̄bendarū. vel etiā portionum
eadē ɔstitutio locū hz. Si aūt hmōi
recepti vltra numerū distributiōes
et alia vt canonici de numero existē
tes sic t̄p̄e dicte reuocatiōis habeāt
q̄ per cessionem: vel decessū illoꝝ
qui erāt ĩtra numerū ex vigore poris
gr̄e nil āplius assequi expectabant:
nisi distributionū seu partiū suarum
augmētū: cū forsan eīz ecc̄lia ĩ qua
canonicoꝝ nō aūt portionū numer⁹
vel p̄bēdarū distictio habeat: quāto
q; ĩter pauciores cuiusuis ecc̄le diui
dunt prouēt⁹: tāto maiores fieri p̄nt
singuloꝝ percipientiū portiones ad
istos vel eos q̄ p̄ lr̄as facultatis dis

ctoꝝ p̄decessoꝝ nr̄oꝝ ĩ aliquarū ec-
clesiarū canonicos erant recepti (lis
cet p̄bēdas vel alia bñficia expecta-
rēt) cōstitutionē certū est nō extēdi
p̄fatā. ❡ In illis vero q̄ vltra nume-
rū auctoritate p̄fata. in aliquarū ec-
clesiarū canonicos iā recepti: q̄ntum
ad capl̄m ⁊ ad chorū ad distributios
nū pceptionē quotidianarū plenitu-
dinē iuris canonici tūc habebāt: sed
in eis dignitates/psonat⁹/p̄bēdas/
portiones vel alia bñficia q̄ dātur tā
tū existētibus de nūero expectabant
cōstitutionē p̄fatā locū habere (ra-
tione hmōi expectatiōis) dubiū non
existit. ❡ Sane ĩ his q̄ sup canōicati
bus p̄bēdis ⁊ dignitatib⁹ p̄rochialis
b⁹ vel alijs ecc̄liis seu beneficijs qui
buscūq; a dictis p̄de. nr̄is lr̄as ĩpe-
trauerūt: etiā si p̄ executores illoꝝ
facte fuerit reseruatiōes decreti ĩu-
terpositiōes: variq; pcessus ⁊ etiā si
eadē bñficia tūc vacabāt: ⁊ p̄ ĩpetrā
tes petitū fuerat ab executoribus q̄
eis illa cōferrēt: nō tñ ip̄oꝝ bñficios
rū vacātiū collationes tūc t̄p̄is erāt
facte/locū hz cōstitutio supradicta/
vt oēs hmōi gr̄e quaꝝ rōne tūc non
erat ad collationē pcessū: ⁊ sic p̄ cōs
sequēs ius ĩ re nō fuerat ip̄is impe-
trantib⁹ acq̄situ: ĩtelligātur penitus
reuocate. ❡ Ne sede vacāte aliquid
innouetur. ❡ Bonifacius. viij.

SI ad ep̄m ⁊ capitulū cō c.vnico
muniť ptineat collatio cum.
p̄bendaꝝ: mortuo ep̄o vel
a beneficioꝝ collatione
suspēso: poterit capitus
lū vacātes conferre pre
bendas. Etiam si ep̄us interesse habe
at ĩ collatione hmōi vt p̄lat⁹. Idem
poterit ep̄s si capl̄m ab ip̄a collatōe
suspēdi cōtingat: vel singulariť oēs
de capitulo maioris excōicatiōis vi
culo ĩnodari. ❡ Cū vero ad solū ep̄m
p̄bendarū spectat collatio cū cōsilio
sui capli vel assensu: defūcto ep̄o vel
suspēso (nisi ep̄s ĩ pecēda relaxatiōe
suspēsiōis hmōi sit ĩ mora) capl̄m se
nō potest intromittere de eisdem.
❡ Ubi vero de speciali alicui⁹ ecc̄le
cōsuetudīe vel statuto bñficioꝝ col-

latio ad aliquẽ cũ ꝯcilio epi noscitur ptinere sublato epo de medio (cũ ꝯsiliũ neq̃at tũc peti ab eo) nõ erit ꝓpter hoc vacãtis bñficij collatio differẽda. Nec etiã si egerit i remotis: itaq̃ nõ possit ipius p̃sentia i breui haberi. Qz i petẽdo vel expectãdo ei⁹ cõsilio posset vacãti bñficio periculũ imminere. ¶ De rebus ecclesie non alienandis. ¶ Innocentius. iiij.

Cap. i. Dudũ ꝛ infra. ¶ Dictus vero archidiacon⁹ ex aduerso r̃ndit illas decimas illi eccl'ie restitui nõ debere: pferẽs in mediũ ordinationem quãdã epi. Dulmeñ. de cõsensu capituli sui factã iter alia ptinẽtẽ: q̃ idẽ Episcopus attẽdẽs puẽtus archidiaconatus Dulmeñ. adeo fore tenues ꝛ exiles q̃ nõ sufficiebãt ad eius onera supportãda: p̃fatas decimas archidiaconatui memorato cõcessit ꝛ infra ¶ Quia vero i cõcessiõe hmõi p̃dicta eccl'ia cũ vacaret legitimo caruit defensore: q̃ sibi p̃us ab eodẽ epo debuerat deputari. ¶ Quia etiam tractatus solẽnis ꝛ diligẽs: qui in talibus cõcessionib⁹ ppetuis ꝛ alienationibus rerũ eccl'iasticarũ exigit non fuit habit⁹ i eadẽ: ordinationẽ ꝛ concessionẽ ipsã. ¶ (Presertim cum euidens necessitas quare fieri deberet: vel vtilitas nõ subesset) de fratrũ nostrorum cõcilio decernimus nõ valere dictas decimas ipi eccl'ie tanq̃ pertinẽtes ad eã sententialiter adiudicare curantes. ¶ Gregorius. x. in ꝯcilio generali lugdunensi.

ca. ii. ¶ Hoc cõsultissimo prohibem⁹ edicto vniuersos ꝛ singulos prelatos ecclesias sibi cõmissas bona imobilia seu iura ipsarum laicis submittere: subijcere: seu supponere absq̃ capituli sui ꝯsẽsu ꝛ apl'ice se. licẽtia spãli. Nõ ꝯcedẽdo bona ipsa vel iura i emphiteosim / seu alias alienãdo in forma et casib⁹ a iure permissis: sed constituendo vel recognoscendo seu ꝓfitendo ab illis ea tanq̃ a superiorib⁹ se tenere: seu ab ipsis eadem aduocando / prout in quibusdam partib⁹ vulgariter dicitur / auouer: vel ipsos patronos vel aduocatos ecclesiarũ seu bonorum ipsarũ ppetuo / aut ad tempus non modicum statuendo. ¶ Cõtractus autem omnes etiam iuramẽti pene vel alterius cuiuslibet firmitatis adiectione vallatos quos de talibus alienationibus sine huiusmodi licentia et consensu contigerit celebrari: et quicq̃d ex eis secutũ fuerit decernim⁹ adeo viribus omnino carere: vt nec ius aliquod tribuant nec prescribendi etiam causam parent. ¶ Et nihilominus prelatos qui sec⁹ fecerint ipso facto ab officio ꝛ administratione: clericos etiam qui scientes contra inhibitionem predictam aliquid esse presumptum id superiori denũciare neglexerit: a perceptione beneficiorum que in ecclesia obtinent sic grauata triennio statuimus esse suspensos. ¶ Laici vero qui prelatos vel capitula ecclesiarum seu alias personas ecclesiasticas ad submissiones huiusmodi faciendas hactenus compulerant. nisi post cõpetentem monitionem (remissa submissione quã per vim vel metum exegerãt) eccl'ias ꝛ bona ecclesiastica eis submissa taliter in sua libertate dimittant.

¶ Illi vero qui decẽtero prelatos vel personas easdem ad talia faciẽda cõpulerint cuiuscunq̃ sint conditiõis aut status: excommunicationis sint sententia innodati. ¶ Ex contractibus preterea super premissis (huiusmodi licentia et consensu interuenientibus) hactenus initis: vel quos i futurum iniri contigerit seu occasione illorum laici vltra id quod ex natura contractuum ipsorum vel adhibita i illis lege permittit aliquid nõ vsurpent. ¶ Qui vero secus egerint: (nisi si legitime moniti ab huiusmodi vsurpatione destiterint: restituendo etiam ea que taliter vsurparent) eo ipso sententiam excommunicatiõis incurrant: et extunc ad supponendũ terram ipsorum (si opus fuerit) ecclesiastico interdicto libere procedatur

¶ De rerum permu. actione. Bonifacius octau⁹ Biterñ. epo.

capitulum unicum. Licet i tua dioceli aliq auctori tate apostolica beneficia prio vacatura expectent illos tamē q ses cundū formā iuris sua bñficia in ea dē dioceli ad tuā collationē spectā tia permutare volētes libere ac sine fraude in manib⁹ tuis ipsa resignēt ¶ Nolum⁹ occasione pmissa (eq̄ta s tem preferentes in hac parte rigori (circa faciendā permutationē bene ficiorū hmōi) que alias minime reli gnassent pilaten⁹ ipediri. ¶ De testa mētis 7 vltimis voluntatib⁹. Bo. viij

Cap. i. Si pater filiū et filiā ha bēs impuberes 7 vxorē filiā i re certa filiū vo in ceter bonis suis vni versalē heredē istituit: vxori aliq i suo testamē to legauit adijciens: vt si decederet filia sine liber eidē filio: 7 si ipe abs sq liber obiret filius pfate filie mo reret xpi pauperes istituēdo heredes siutrūq sine liber mori cōtingeret filiorū Testatore mortuo ac deinde fi s lio subsequēter 7 filia (supstite ma s tre) defūctis āte tēpora pubertatis Absq deductiōe trebellianici siue partis iure nature debite facienda ipis pauperib⁹ bona omnia deferūs tur. ¶ Premisse nāq substitutiōis facte de filio ad filiā 7 ecōtra: 7 de il lis ad pauperes directe debent itel ligi pupillares. Cū in substitutioni bus sit sp iterptatio faciēda (dūmō sicut i casu pposito eap verbis 7 p s sonis cōueniat institutio) vt substi s tutio directa itelligat potiusq obli qua: quāq directa interdū ad fidei commissū ex cā trahat. ¶ Licet aūt filij testamēto suo matrē portiōe iu re nature debita puare non possit: pr cū in testamēto qd filio inpuberi facit pōt: nā testamētū hmōi pupil lare paternū vl paterni pars potius est concessum. ¶ Idem.

ca. ij. ¶ Religiosus executor ab aliquo in sua volūtate vltima deputatus non potest. ¶ (Cū velle vel nolle nō ha beat) hmōi officiū suscipere vl ereq̄ nisi a superiore suo petita sup hoc licentia 7 obtenta. ¶ Sane pluribus a testatore simpliciter executoribus deputatis vno eop mortuo vel in re motis agente: aut id ereq̄ forte nolē te. ¶ Ne voluntatē testatoris ipedi ri: vel nimiū differri contigat pote rit ali⁹. ¶ (Nisi testator aliud expres serit) officiū executionis iuncte li s bere adimplere. ¶ De sepulturis Bonifacius octauus.

Animarū periculis 7 scā dalis q frequēter ex his pronenīūt / obuiare vo lentes vniuersis religio sis 7 secularib⁹ clericis cuiuscūq status vel cō ditionis existātibus i virtute sancte obe dientie ac sub itermiatione maledi ctionis eterne districtissime phibe mus: ne aliquos ad vouendū: iuran dum: vel fide iterposita: seu als pro mittendū: iducant: vt apud eop ec s clesias sepulturā eligāt: vel iam ele ctam vltери⁹ non imutent. ¶ Nos et (si secus actū fuerit) electionē talē decernimus nullius penit⁹ existere firmitatis. ¶ Statuentes vt hi q sic elegerint: sic apud electas ecclesias vllaten⁹ sepeliri: nec alibi (ne cōtra votū iuramētū / aut pmissum hmōi a se factū materiā habeant veniēdi) possint eligere sepulturā: sed cōtra dictione quacūq cessante sepeliant oīno apud illas ecclesias: apd quas sepeliendi de iure fuissent: si als ses pultura nō electa foisitā decessissēt ¶ Si vero q̄dē religiosi vel clerici predictos i suis ecclesijs vel cimite rijs psūmpserint sepelire: ad restitu tionem tā sepultop corpop (si petā s tur) q etiā omnium que occasione sepulture illop peruenerit quomos dolibet ad eosdē: infra decendiū in tegraliter faciendā ipso obligatos esse censem⁹. ¶ Quā nisi fecerit: ec clesie ipse apud quas sepulti fuerit: necnon 7 cimiteria earūdem: ex tūc et ipso fine: 7 tandiu maneāt ecclias stico suppósita interdicto: donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium predictorum. ¶ Idem.

Cap. ij.

Ca. iij. Cum q̄s cui⁹ maiores sunt soli ti ab antiq in aliqua ecclia se

pelliri ea dimissa eligit alibi sepult: ꝯ rã: canonica portio dimisse nõ debet eccl'ie: sꝫ illi dũtarat i qua ille officia cõsueuit audire diuina: ⁊ eccl'iastica recipere sacramẽta. ¶ Cũ ab eo qui duo habꝫ domicilia se collocãs eq̃lr i vtroq: i loco ẽtio eligit sepulturã. domiciliorꝫ eccl'ie habebũt iter se diuidere canõicã portionẽ. ¶ Si q̃ñ aũt q̃ dimissa nouã ẽt i loco min⁹ religioso elegerit sepult̃: electionẽ hmõi (lꝫ iura sup hoc videãt eẽ diuersa) neq̃q̃ volum⁹ ipugnari. ¶ Idem.

ca.iij. Is q̃ hꝫ domiciliũ i ciuitate vel castro q̃nq̃ ad villã ruralem se trã̃sfert recreatiõis cã: vel vt rura ibi exerceat i eadẽ: si nõ electa sepultura decedat ibidẽ: nõ i eccl'ia dicte ville: sꝫ i sua prochiali: vl' i ea potius in qua maiorꝫ ip̃ius ab ãtiq̃ sepltura extitit sepeliri debebit. ¶ Dũmodo absq; pi̇culo ad ip̃as valeat deportari ¶ Mulier ãt q̃ plures viros habuit successiue: si sepulturã nõ eligat ẽ cũ viro vltio cui⁹ domiciliũ retinet ⁊ honorẽ tumulanda. ¶ Idem in eodem.

ca.iiij. Licet pr̃ minores filios q̃ neq̃ũt añs ad ãnos pubertatꝫ puẽtãt eligere sepl'turã possit (si ꝯsuetudo t̃re id hẽat) q̃ voluerit sepelire hoc tñ nõ põt vbi ꝯsuetudo hmõi nõ habeẽ: sꝫ sũt cũ suis maiorib⁹ vl' i prochiali eccl'a tumulãdi. ¶ Suis aũt filiisfamilias absq; p̃ris assẽsu sibi possit licere eligere sepulturã p aĩa tñ sua p̃t ip̃ius assẽsũ (nisi peculiũ castrẽse aut quasi castrense habeat) aliq̃d iudicare non potest. ¶ Idem in eodem.

ca.v. ¶ Religiosi (Nisi a ꝓpriis monasteriis adeo forsitan sint remoti: q ad ea cũ mortuĩ ꝯmode portari nõ possint) neq̃ũt (cũ velle vel nolle nõ habeãt) sibi eligere sepulturã: sꝫ sũt apd̃ sua monasteria tumulãdi. ¶ De decis.

¶ Bre.ꝯ.fr̃ib⁹ p̃dicatorib⁹ ⁊ minorib⁹

Cap.i. Discretioni vr̃e mãdam⁹ districtius inhibẽtes: ne talia (q̃ auditentes a decimarũ seu aliarum rerũ ecclesiis debitarũ solutiõe detrahant: vel alias aĩas corrũpãt audiẽtium) in sermonibus vestris vl' alibi proponere de cetero p̃sumatis.

¶ Immo vbo2 ope informet eosdẽ vt ad solutionẽ p̃dictorũ p̃pte pos sibilitatis aĩo sint intenti. ¶ Litera.iiij.

Statuto perpetuo declaram⁹ q indultũ illõ apostolicũ qõ plerisq; cõceditur: vt noualiũ decimas p ea portione p̃cipere valeant: qua veteres eos contingũt: ad illas noualiũ decimas quas tp̃e illo quo impetratũ vel obtẽtũ extitit hoc indultũ aliq̃ possidebant: (cum de hoc ip̃o mẽtio nulla fiat) nullaten⁹ se extendit: nec ad alias etiam nisi in his tm̃ locis vbi veteres tunc (q̃ñ dictũ indultũ impetratũ fuit) ip̃i ip̃etratores habebãt: ⁊ p ea solũmodo portione qua ip̃i tp̃e ip̃etratiõis hmõi percipiebãt antiquas. ¶ Statuim⁹ p̃terea q idẽ indultũ obtẽtũ ab his q̃ tẽpore ip̃etratiõis totaliter veteres p̃cipiebãt decimas. vltra medietatẽ decimarũ noualiũ nullatenus extendaẽ: q: nõ est verisimile si tunc de plena ⁊ integra. p̃ceptione veterũ fuisset exp̃ssũ: q ap̃lica sedes pariẽ et similiter noualiũ decimas in tam graue parrochialiũ ecclesiarꝫ dispẽdiũ indulsisset: q̃q; ratione talis indulti / siue ip̃etrati iã / siue ip̃etrandi deinceps non possit in noualib⁹ que ammodo fient / vendicari ⁊ acquiri vel percipi plus q̃ medietas decimarũ ip̃sarũ noualiũ: etiã si ãplius in veteribus habebaẽ cũ nõ sit dicẽdum asperũ: sed piũ potius et benignũ: si sup decimis futurorꝫ noualiũ cõtra parrochialiũ ecclesiarũ grauamẽ (qõ ex districtione indulti huiusmodi possit accidere) taliter obuiaẽ. ¶ Religiosos tamẽ cisterciẽ. et carthusieñ. ordinũ statuto ⁊ declaratione hmõi (q̃tũ ad hos duos articulos: vcꝫ de medietate decimarũ noualiũ) cõp̃hendi nolum⁹ vel cõstringi. ¶ Ubi autẽ per hmõi cõcessiones decimarũ parrochiales ecclesias adeo grauari ꝯtingit: q earꝫ rectores de ip̃sarũ redditib⁹ cõgrue sustentari et cõmode iura episcopalia exhibere nõ possunt: p̃uideaẽ per locorũ ordinarios ⁊ ordineẽ taliter: q eisdẽ rectoribus tm̃ de illarũ re

linquatur prelatibus q exinde cōpetē-
tem sustētationē habere: ⁊ ep̄alia iu
ra soluere valeāt: aliaq onera debi-
ta supportare ¶ Sane q̄uis forte a
religiosis exēptis et aliis fiāt infeu-
dationes de decimis detētis a laic:
q̄dē laici q illas ab ipsis religiosis
in feudū teneāt/recognoscāt: nō t̄n
liceat religiosis eisdē post talē infeu-
dationē vel recognitionē sic de facto
presumptā hm̄oi decimas de mani-
bus laicoꝝ ipsorū acq̄rere vel recipe-
re absq diocesanorū ep̄oꝝ assensu.
¶ Illas aūt decimas intelligimus
posse taliter a religiosis de manib⁹
laicorū recipi vel acquiri q̄ añ late-
ran. concil. ipsis laicis in feudū ppe-
tuo fuere cōcesse. ¶ Diocesani vero
parrochialiū ecclesiarū ad req̄sitionē
rectoꝝ earūdē: de ipsis religiosis su-
per decimis quas habēt/vel eos ha-
bere ptinget: q̄quidē al's ad ipas spe-
ctauerūt ecclias (nisi de reb⁹ exēptis
agatur) exhibeāt: iusticie cplemētū
¶ Ceterū q̄dē religiosi/tā exēpti q̄
non exēpti: de terris ⁊ possessionib⁹
acq̄sitis hactenus ⁊ ammodo acq̄rē-
dis decimas itegre soluant illis ec-
clesiis: q̄bus eedē possessiones ⁊ ter-
re prius fuerant decimales: nisi sup
hoc spāli iure vł p̄uilegio sint muniti
¶ Nec p eo q forte in aliq̄bus parro-
chiis oēs maiores decimas: seu par-
tē illarū acq̄runt de manib⁹ laicoꝝ:
p̄nt p eadē vel simili portione (si de
nouo postmodū fiāt noualia) ī eisdē
petere vel pcipere nonaliū decimas
earundē nisi alia rationabilis (p quā
hoc facere valeant) causa subsit.
¶ De regularib⁹ et trāseuntib⁹ ad
religionem. Innocentius quartus.

Cap. i

S qui monasteriū ante
xiiij. annū vt monach⁹
efficiat̄ igredit̄ (nisi eo
cōpleto professionē fa-
ciat in sequēti vel habi-
tū religionis suscipiat
qui dari pfitentib⁹ cōsueuit seu pro-
fessionē a se prius factā ratā exp̄sse
habeat) libere pōt infra ip̄m sequen-
tem annū ad seculū remeare. ¶ Qd
si per totū sequētē annū in monaste-
rio permāserit: vbi professoꝝ et no-
uitioꝝ sunt habitus indistincti: pro-
fessionē p hoc fecisse: vel si quā prius
fecerat ratā habuisse vr̄. nisi tāta in-
distinctio ibi habitus habeat̄: q ⁊ p-
fessi ⁊ nouitij ac etiā alij cōmunem
vitā cū eis ducentes/simili penitus
habitu induant̄. ¶ Qui vero post q̄r-
tūdecimū annū habitum religionis
assumpserit si p annū illū gestauerit
extunc religionē assumptā presumit̄
veraciter esse pfessus. vbi professi a
nouitijs dissimilitudine h̄itus mini-
me distingunt̄/ etiā si alij degentes
cū eis similib⁹ vestib⁹ cōtātur: q̄m
cū iā hic ad discretionis annos puē-
nerit: qd agat agnoscit ac ideo susce-
ptū discretionis t̄pe ordinē (postq̄
hūc anni pbauerit spacio) intelligi-
tur firmiter approbasse. Sec⁹ autē
in illo q̄ añ discretionis annos h̄itū
induit regularē: cū eoꝝ q̄ tunc agit
plenū non habeat intellectū. ¶ Di-
stinctos quoq seu dissimiles itelli-
gimus esse h̄itus: siue nouitij: siue
pfessis dissimiles vestes dēt: siue h̄ñ
dicant̄ cū pfitentib⁹ ɔcedūtur: siue
etiā aliqd aliud fiat/p quod nouitio-
rū a pfessoꝝ h̄it⁹ discernat̄. ¶ Ale. ca. ij.
iiij. fratrib⁹ p̄dicatoribus ⁊ minorib⁹

N On solū: ⁊ infra. Licet zelū aīa-
rū habentes eas lucrari dño
sollicite cupiatis: qr t̄n decet ⁊ expe-
dit vt conscie puritati nō desit iudi-
ciū rōnis: ne vnde sp̄ualis pfectus
q̄rit̄ salutis dispendiū subsequatur.
¶ Vobis de fratrū nr̄oꝝ concilio in
xtute obediētie et sub pena excoica-
tiōis auctoritate p̄ntiū districti⁹ ihi-
bem⁹: ne añ ānū pbatiōis elapsum
(q̄ est marie in subsidiū fragilitatis
h̄ūane regularit̄ institut⁹) quēq̄ ad
cōfessionē vestri ordis: seu renūcia-
tionē in seculo faciēdā recipere: nec
cōstitutū infra hm̄oi ānū aliquates-
nus īpedire: q̄minus īfra ipsum ad
aliā religionē quā maluerit trāseat
vel nisi (maior t̄n quattuordeci ānis
existēs) pfessus sit tacite vel exp̄sse:
aut euidēter ɔstet illū vitā voluisse
mutare: qd t̄n non p̄sumit̄ nisi clara
pbatione vel cōpetentibus indicijs

ostendatur: olno ad seculū redeat: si
cut de sua volūtate pcesserit presu
matis. ꝙ si forte ptra hanc nostrā
phibitionē quēquē recipe psūpserit
tis decernim⁹ eū (qui aliter receptus
fuerit) nullaten⁹ pfo esse ordini alli
gatū: vos ꝙ a receptione quorūlibꝫ
ad professionē eiusdē ordis fore ipso
facto suspēsos: ⁊ lisdē pene subiciē
dos: q̄ frib⁹ ipsi⁹ ordis p culpis illi
gi grauioribus cōuenit. Boni. viii.

ca.iii. Constitutionē innocentianā q̄ p
hibet cōuersoꝝ pfessionē reci
pi añ annū pbationis elapsum: pie
mēorie Alex. p apa. iiii. pdecess. nr̄ ad
fratrū pdicatoꝝ ⁊ minoꝝ ordies dū
taxat declarauit extēdi. Unde nos
pari similitudine rōnis inducti: de
claratione eādē ad aliorꝝ mēdicātiū
ordines prorogamus. In aliis autē
religionib⁹ pfessio expsse vel tacite
fieri pōt licite infra annū. Sꝫ expsse
emissa (etiā seculari hitu nō mutato)
illi religioni pcise obligat quā psi
tens est pfessus: tacite vero fctā in
fra pbationis annū p susceptionem
hitus (q̄ pfitētibus tm̄ dat) nō illi
spāliter cui⁹ habitus est suscept⁹: sꝫ
gnaliter religioni alicui recipientē
obligat si etatis apte fit: sciēs et vo
luntarius ac triduo perseueret.

Idem parisiensi epo.

ca.iiii. Beneficiū illi⁹ q̄ religionē igre
ditur nō est infra probationis
annū alicui cōferendū. Nisi ad id
ipsi⁹ accedat assensus: aut cōstet ꝙ
vitā voluerit absolute mutare vel p
fessionē expssam fecerit / seu scienter
habitum receperit pfessoꝝ. Sed
iterū eidem beneficio per aliū deser
uiri debebit: assignata sibi congrua
de ipsius puentib⁹ portione. Idē

ca.v. Qui post votū a se de certa reli
giōe itrāda emissū religionē
aliā etiā laxiorē igredit ⁊ pfitetur i
ipsa: pōt (voto nō obstāte priori cui
tñ simplici p scdm solēne noscitur
derogatū) remanere licite in eadē.

ca.vi. Pro voto tñ nō completo erit ei
dem penitentia imponēda. Idem

SI ad solū abbatem pertineat
creatio monachorū: eo defū
cto neqbit nouus monachus con
uētu creari. Alias poterit si eorū
creatio spectat simul ad vtrumqꝫ.

De voto et voti redemptione. Bo
nifacius. viii. biterē. episcopo. Cap. vnicū

Quod votum debeat dici solen
ne: ac ad dirimēdū matrimo
niū efficax nos consulere voluisti.
Nos igit attēdētes ꝙ voti solē
nitas ex sola pstitutiōe ecclie ē iuē
ta: mr̄imonū vo vīculū ipso ab ec
clesie capite rerꝫ olim cōditore ipsū
in paradiso ⁊ i statu innocētie istituē
te vnionē ⁊ idissolubilitatē acceperit
pntis declarādū duxim⁹ oraculo
sanctiōis illō solū votū debere di
ci solēne quātū ad post ptractū ma
trimoniū dirimēdū: qd̄ solennizatū
fuerit p susceptionē sacri ordinis.
Aut p professionē expressā vel taci
tā factā alicui de religiōib⁹ p sedē
apostolicā approbatis. Reliqua
vero vota ⁊ si qñqꝫ matrimoniū im
pediāt ptrahēdū: ⁊ quāto manifesti⁹
fūt emissa: tāto pp̄ter plurīū scāda
lū ⁊ exēpla durior penitentia trans
gressorib⁹ debeat: nō tñ rescindere
possūt mr̄imonia postptracta. De Cap.
statu regulariū. Bonifacius octau⁹ vnicū

Periculoso ⁊ detestabili quarū
dam monialiū statui q̄ hone
statis laxatis habenis ⁊ monachali
modestia sexusqꝫ verecūdia impudent
abiectis: extra sua mōasteria nōnū
q̄ p habitacula secularīū psonarū di
scurrūt frequēter infra eadē mōasteria
psōas suspectas admittūt: i illi⁹ cui
suā integritatē volūtate spōtanea
deuouerūt: graue offēsā / religionis
opprobriū ⁊ scādalū plurimoꝝ / pro
uidere salubriter cupientes presenti
pstitutione ppetuo irrefragabiliter
valitura: sācimus vniuersas et sin
gulas moniales presētes atqꝫ futu
ras cuiuscūqꝫ religiōis sint vel or
dinis i qbuslibet mūdi partibus exi
stētes: sub ppetua i suis mōasteriis
debere decetero pmanere clausura
Ita ꝙ nulli earꝫ religionē tacite vel
expsse pfesse sit / vel esse valeat quā
cūqꝫ rōne vel causa: (nisi forte tan
to ⁊ tali morbo euidēter earum ali

quā laborare pstaret q nō posset cū aliis absq graui periculo seu scan dalo cōmorari) monasteriis ipa dein ceps egrediēdi facultas: nulliq ali quatenꝰ ihoneste psone: nec etiā ho neste (nisi rōnabilis τ manifesta cā existat: ac de illius ad quē ptinuerit spāli licētia) ingressus vel accessus pateat ad easdē: vt sic a publicis et mūdanis ɔspectibꝰ separate oino seruire deo valeāt liberius: τ (lasci uiendi opoztunitate sublata) eidem corda sua τ corpora i oī sanctimonia diligētius custodire. ¶ Ut aūt hoc salutare statutū cōmodiꝰ valeat ob seruari: districtiꝰ inhibemꝰ: ne i mo nasteriis ordinū non mēdicantiū ali que recipiant de cetero i sorores: ni si quot poterunt de ipsoꝝ monaste rioꝝ bonis sine penurie pouētibꝰ absq penu ria sustētari: si secus actū fuerit irri tum decernentes. ¶ Uerū qn̄ abbas tissa vel priorissa cuiusuis monaste rij p feudo qd monasteriū ipm tenꝫ ab aliquo pncipe seu dn̄o tꝑali sibi debebit homagiū vel fidelitatis sa cramentū pstare (nisi p procura toꝛe illud pstet possit efficere apud eū) de monasterio cū honestate decē ti societate exire poterit eo casu lici ter. homagio facto: qꝫ pꝛimū cō mode poterit: seu fidelitatis pstito sacramento ad ipsum monasteriū e vestigio reuersura: sic q i fraudem residētie siue more claustralis nihil fiat omnino. ¶ Porro ne moniales cām seu occasionē habeant euagan di principes seu seculares ac alios dn̄os tꝑales rogamus reqrimus et obsecramꝰ p viscera mīe Jesu xp̄i: eisdem in rem issionē peccaminū ni hilominꝰ suadentes: q abbatissas ipas τ pꝛiorissas ac moniales quascū q monasterioꝝ suoꝝ curā admini strationē: negociave gerētes qbus cūq noībus cēseant: q pcuratores in suis tribunalibꝰ seu curiis litiga re pmittāt: ne ɔstituēdis pcurato ribꝰ: q atornati i aliqbus partibꝰ nū cupant seu aliis hmōi: easdē opoꝛ teat euagari. ¶ Si q vero ɔtra hūi pserit exhortationi hmōi rōnabili atq sctē obtēperare nolētes: cū ille iuri contrariū: q mulieres pꝑti reli giose p seipsas litigare cogant et a via deuiet honestatis τ periculuꝫ alaꝝ inducat: ad hoc p suos ordina rios ecclasticos cēsura ecclastica cōpellant. ¶ Epīs aūt τ aliis plātis superioꝛibꝰ τ iferioꝛibus qbuscūq iniūgimus: q τ ipsi cās seu negocia q pfate moniales habebūt hꝫe corā ipsis aut i curiis eorūdē: siue sint ho magia fidelitatis sacramēta litesvꝫ qcquid aliud ipsa p pcuratores eaꝝ fieri faciāt et tractari. ¶ Et qm̄ paꝝ esset cōdere iura nisi essent q ea exe cutioni debite demandarent pꝛiar chis pmatibus archiepīs τ epīsvni uersis districte in virtute sctē obe dientie seu obtestatione diuini iudi cij et interminatione maledictionis ęne pdicēdo mādamus. quatenus eoꝝ qlibꝫ i ciuitate ac dioceū ppria i monasteriis monialiū sibi ordina rio iure subiectis sua: in his vero q ad ro. imediate spectāt ecclesiā se dis apo. auctoritate: abbates vero τ aliā tā exēpti q nō exēpti prelati ec clesiarū monasterio: ūr τ ordinū quo rūcūq i monasteriis hmōi sibi sub iectis de clausura ɔuenienti vbi nō est ipsoꝝ monasterioꝝ expensis τ fi deliū elemosinis: qs ad hoc pcurēt diligentiꝰ faciēda: τ de ipsis monia libus icludēdis qꝫ pꝛimū ɔmode po terūt: puidere pcurent: si diuine ac nr̄e idignationis voluerit acrimo niā euitare ɔtradictores atq rebel les p censurā ecclesiasticam appel. postposita compescendo inuocato ad hoc (si opꝰ fuerit) auxilio brachij se cularis. ¶ Per hoc aūt in monaste riis exēptis ordinarij locoꝝ quo ad alia nullā sibi credant iurisdictionē vel potestatē aliquatenus attributā

¶ De religiosis domibus. Cap. vnicū

¶ Gre. x. in cōcilio generali lugdn.

Religionū diuersitatē nimiā ne ɔfusionē induceret gnāle consi liū cōsulta pꝛhibitiōe vetauit. ¶ Sꝫ qꝛ nō solū iportuna petētiū ihiatio illarū postmodū multiplicationē ex toꝛsit verūetiā aliquoꝝ psūmptuosa temeritas diuersoꝝ ordinū pcipue

mendicantiū quorū nondū approbationis meruere principiū effrenatam quasi multitudinē adinuenit: repetita constitutione districtius inhibentes ne aliquis de cetero nouū ordinē aut religionē adinueniat: vel habitū noue religionis assumat. ¶ Cūctas affatim religiões et ordines mēdicātes post dictū cōciliū adinuētos: q̄ nullā confirmationē a se. apo. meruerūt perpetue prohibitioni subijcim⁹ et quaten⁹ processerant reuocam⁹. ¶ Cōfirmatos aūt p sedē eādē: post idē tñ concilium institutos q̄b⁹ ad congruā sustentationē redditus aut possessiones habere professio, siue regula quilibet interdicit: sed p questū publicū tribuere victū solet incerta mēdicitas: modo decernimus subsistere infrascripto vt vez professoribus eorūdē ordinum ita liceat in illis remanere si velit q̄ nullū deinceps ad eorū professionem admittāt nec de nouo domū vel aliquē locū acquirant: nec domos seu loca que habēt alienare valeant sine sedis eiusdē licentia spāli. ¶ Nos enim ea dispositioni se. apo. reseruam⁹ in terre sancte subsidiū: vel pauperū vel alios pios vsus p locorū ordinarios vel eos q̄b⁹ sedes ipa cōmiserit cōuertēda. ¶ Siuero sec⁹ presum ptū fuerit: nec personarū receptio nec domorū vel locorū acquisitio: aut ipsorū cæterorūq; bonorū alienatio valeat: et nihilomin⁹ contrariū facientes sniam excōicationis incurrūt. ¶ Personis q̄z ipsorū ordinū oīno interdicim⁹ quo ad extraneos p̄dicationis et audiēde confessionis officiū: aut etiā sepulturā. ¶ Sane ad p̄dicatorū et minorū ordines (q̄s euidēs ex eis vtilitas ecclie vli prouenies perhibet approbatio) p̄sitem nō patimur cōstitutionē extendi. ¶ Cæterū heremitarū scti aug. carmelitarū ordines: quorū institutionē dictū cōci. gñale p̄cessit sic i solido statu volum⁹ pmanere. ¶ Ad hec personis ordinū (ad q̄s constitutio p̄sens extēdit) trāseūdi ad reliquos ordines approbatos licētiā cōcedim⁹ gñalē ita q̄ null⁹ ordo ad aliū vel conuēt⁹ ad conuētū se ad loca sua totalit̄ transfe rat sedis eiusdē sup hoc permissione specialiter non obtenta.

¶ De capellis monachorū. Bo. viij.

Cap. vnicū

P Resbyteri q̄ ad curā populi p monachos i eorū ecclesijs p̄n: tāt epis. et instituūt ab ipis (cū debeant esse ppetui) consuetudine vel statuto quis cōtrario nō obstāte ab eisdē nequeūt ecclesijs (nisi p eposs et ex cā rōnabili) amoueri. ¶ De iure patronatus. ¶ Bonifacius octauus.

Capl. vnicū.

S I laic⁹ ius patronat⁹ ecclie sibi cōpetēs eidē: vel alij ecclie seu loco religioso donerit cōferēdū hmōi collatio (cōtinuis absq; assensu epi facta fuerit) efficax est cēsenda. ¶ Per prefatā tñ collationē iuri epi (q̄ eisdē assensū nō p̄buit) nolum⁹ i aliquo derogari. ¶ Uerū lz patronus laicus ad p̄ntandū tp̄s habeat quadrimestre dūtaxat: ecclia tñ (vel monasterium cui facta est a laico iuris collatio patronatus) tp̄s hz semestre ¶ Et oīno q̄tū ad p̄ntationē ptinet non vt patron⁹ laicus: sed vt patron⁹ debet ecclesiasticus reputari.

¶ De censibus exactionibus et procurationibus. Innocentius. iiij.

Cap. primū

R Omana ecclia: et infra ¶ Statuim⁹ vt q̄libz archiepūs suā volēs visitare puīciā p⁹ eccllē sue capl'm ac ciuitatē et diocesim ppā plene visitare pcuret: nec sit solū erga maiorū sz et minorū eccliarū nec circa clericorū tm̄ sz et pplorū visitationē intēt⁹. ¶ Et si cōmode vel absq; difficultate accedē ad vnāquāq; nō poterit de plib⁹ locis ad vnū cōgruū clericos et laicos studeat cōuocare ne i illis visitatio postponat. ¶ Deinde liceat ei p totā puīciā vel ei⁹ partē visitationis officiū exercē ciuitates et dioceses suffraganeos suos et eorū subditos cathedraliū et aliarū eccliarū capl'a et monasteria: eccliās et religiosa et pia loca cleros et pplos libere visitādo ac pcurationes a locis tm̄ recipere visitatis. ¶ Ex q̄ tñ aliquā de ipis dioce sib⁹ visitare cepit: nisi postea siue totā siue partē ei⁹ visitauerit: reuer

tetur causa visitationis ad eã p̃susꝗ oẽs reliquas ipsius p̃uincie dioceses in toto vel i parte (quas iure visitare poterit) et sua denuo fuerint visitare. Quod si forte eadẽ diocesis vel aliꝗ ibi ecclesia plus aliꝗs idiguerit visitari: tũc aliã visitatiõe intermissa redeat ad eãdẽ: si a loci diocesano requisitus existeret vł de omniũ aut maioris partis episcoporũ eiusdem p̃uincie p̃cesserit cõcilio ꝛ assensu: ad qđ ijdem se p̃nos exhibeãt ne aut marũ pfectus aliquatenus negligat ¶ Si vero maliciose in his difficultatem adhibuerit archiepiscopus licentiã sup hoc a sede apostolica postulet cõsidẽter. ¶ Postꝗ aũt semel oẽs p̃uincie sue diocesis visitauerit licitũ sit ei postea (prius tamẽ suffraganeorũ suoꝝ requisito cõcilio: ꝛ ipsi⁹ diffinitione sup hoc habita corã eis que in scriptis redigi volum⁹ vt possint aliꝗs esse nota) visitationem per eãdẽ reiterare p̃uinciã iuxta modũ superius annotatũ: etiã si nõ iteruenit i hoc suffraganeoꝝ ipsoꝝ assensus: illã semp p̃udẽtiã adhibẽdo: vt i posteriorib⁹ visitatiõib⁹ illas ecclesias eosqꝫ clericos ꝛ populos prius visitet: qui nõ fuerant ab eo in prioribus visitati nisi magis sit aliꝗs visitationis officiũ opportunũ. ¶ Sane hmõi ipẽsurus officiũ: p̃posito v̾bo dei querat de vita ꝛ cõuersatiõe ministrãtiũ in ecclesijs ꝛ locis aliꝗs diuino cultui deputatis ac ceteris que ad officiũ ipꝫ spectãt absqꝫ coactiõe et exactiõe qualibet iuramẽti ad ipsorũ emẽdationẽ p salubria monita: nunc leuia: nũc aspera: iuxta datã sibi a deo prudẽtiã diligẽter intẽdẽs. ¶ Quod si de aliquib⁹ orta fuerit infamia contra eos ordinarijs ipsorum (vt sup his solẽniter inquirãt) denũciet: si viderit expedire. ¶ Notoria vero crimina que examinatione non egeãt (cum super his merito notari possit ordinariũ negligẽtia eorũdẽ) libere corrigat: penã p illis debitam infligendo. ¶ Procuratiões autẽ recipiat secũdũ ꝙ est in canonib⁹ cõstitutũ: nullã tñ pecuniã ipse vel aliꝗs de sua familia: occasiõe alicui⁹ officij aut cõsuetudinis: seu ꝗlibet alio modo earũ nole: sed in victualib⁹ expensas tantum recipiat moderatas. ¶ Caueat insup ne ipse vel ꝗsꝗ suoꝝ aliquod mun⁹ quodcũqꝫ sit ꝛ ꝗliter cũꝗ offeratꝫ: p̃sumat recipere: vt nõ que sua sunt videat querere: sed que Jesu christi. ꝙ si fuerit cõtra p̃sumptũ recipiẽs maledictionẽ incurrat: a qua nũꝗ (nisi duplũ restituat) liberetur: volum⁹ eni in his fraudẽ quãslibet penitus euitari. ¶ Hãc autẽ visitãdi formã abnoluerint etiã episcopis aliꝗsqꝫ p̃lat͛ ordinario iure suos subiectos visitãtib⁹ plene obseruari p̃cipim⁹. saluis sup hoc rationabilibus ꝛ approbatis religiosoꝝ cõsuetudib⁹ ꝛ regularib⁹ istitut͛. ¶ Greg. x. in generali cõcilio lugdunẽsi.

Exigit peruersoꝝ audacia vt nõ simus sola delictorũ p̃hibitiõe cap. ij
cõtenti: sed etiã penã delinquẽtib⁹ imponam⁹. ¶ Cõstitutionẽ itaqꝫ felicis recordationis Innocen. pa. iiij. p̃decess. nostri editã sup nõ recipiendis in pecunia p̃curationib⁹: ac sup receptione munerũ visitãtib⁹ eorũqꝫ familiarib⁹ interdicta: quã multorũ fertur temeritas preterire: volentes inuiolabiliter obseruari: eã decernimus pene adiectione iuuandã. Statuentes vt cõtinuerit et singuli ꝗ ob p̃curationẽ sibi ratiõe visitatiõis debitã exigere pecuniã vł etiã a volẽte recipere: vel alias cõstitutionẽ ipsã recipiẽdo munera siue visitatiõis officio nõ impẽso p̃curationẽ i victualib⁹: aut aliqd aliud p̃curationis occasione violare p̃sumpserint: duplũ eius quod receperint ecclesie a qua id receptũ fuerit: infra mẽsem reddere teneãtur. ¶ Alioquin ex tũc patriarche/archiepiscopi: epĩ duplum ipsum vltra predictum tempus restituere differẽtes: ingressũ sibi eccl͛e sentiãt interdictũ. Inferiores v̾o ab officio ꝛ bñficio nouerit se suspẽsos quosqꝫ de duplo hmõi grauat͛ ecclesijs plenariã satisfactionẽ impẽdãt: nulla eis i hoc dãtiũ remissiõe liberalitate seu gr̃a valitura. ¶ Ion. viij

Ca.iii. Felicis recordationis Gregor.
papa.x.p̃decess.noster phibuit
in cõcilio Lugd. ne aliqui ob pcura-
tionẽ sibi ratione visitatiõis debitã
exigere pecuniã presumerẽt vel etiã
recipere a volente. ¶ Uerũ quoniam
rerũ experiẽtia nos instruxit ex hoc
tam personis visitãtibus q̃ locis et
ecclesiis visitatis multa incõmodo-
rũ dispẽdia puenire/ cõcedimus vt
patriarche: archiepi epi: et alii q̃b⁹
ex officio cõpetit visitare a volẽtib⁹
ecclesiarũ ⁊ locorũ visitatorũ recto-
rib⁹ seu personis pecuniã licite reci
pere valeant: p sumptib⁹ moderatis
faciẽdis in victualib⁹: dieb⁹ quibus
visitationis officiũ personaliter ex-
ercebũt: ¶ Adiiciẽtes q̃ nõ liceat vi
sitanti: nisi vnã pcurationẽ recipere
vna die: sive vnũ locũ solũ visitaue-
rit sive plura: etiã si locus q̃libet vi-
sitatus ab illo sufficeret ad procura-
tionẽ integrã persolvẽdam: cũ eidẽ
sufficere debeat vt temporalia metat
a locis personaliter visitatis p die-
bus quib⁹ eis spiritualia ministrat.
¶ Cetera vero in eiusdẽ predecesso-
ris cõstitutiõe cõtẽta in suo volum⁹
robore perdurare. ¶ Idem.

ca.iiii. ¶ Quanq̃ pedagiorum exactiones:
tã iure canonico q̃ civili regularis
ter merito sint dãnate: tanto tamen
districtius (ne ab ecclesiis et psonis
ecclesiasticis talia exigantur) prohi
beri oportet: quãtũ si id fiat maioris
inde trãsgressionis reatus incurrit:
et offensa evidẽtior cõprobatur.
¶ Cum igit ecclesie ecclesiasticeq̃
persone ac res ipsarũ non solũ iure
humano: quinnimo ⁊ divino: a secu-
lariũ psonarũ exactionib⁹ sint immu-
nes cõstitutionẽ felicis recordatio-
nis alexãdri pape q̃rti predecessoris
nri q̃ statuit eccl'ias ⁊ psonas eccl'ia-
sticas ad pedagia ⁊ guidagia penit⁹
nõ teneri: nec ad exhibẽdũ vel solvẽ
dũ ta l'as p reb⁹ suis ppriis q̃s nõ cã
negociandi deferũt vel deferri faciũt
seu trãsmittũt) Uolentes ppter mul
torũ insolentiã ⁊ abusum pene admi
niculo adiuvare adiicim⁹ districti⁹
inhibẽdo (ptraria cõsuetudine quo-
rũcunq̃) que dicenda est corruptela
verius (nõ obstante) vt nec collegiũ
nec universitas: nec aliqua etiã sin-
gularis persona cuiuscũq̃ sit digni
tatis cõditionis aut status a prefatĩ
ecclesiis aut personis p psonis ipsis
aut rebus predictis talia exigat. vel
extorqueat per se vel per aliũ suo no
mine vel etiam alieni aut eas ad hu-
iusmodi persoluenda cõpellat. Qui
v̾o cõtra fecerint: si persone fuerint
singulares excõmunicationis: si aũt
collegium vel universitas civitatis
castri seu loci alteri⁹ cuiuscũq̃ ipsa
civitas castrum vel locus interdicti
sententias ipso facto incurrant: nec
ab excõmunicatione huiusmodi ab-
solutionẽ vel interdicti relaxationẽ
obtineãt: donec exacta plenarie re-
stituerint et de trãsgressione satisfe
cerint cõpetenter. ¶ Idem.
Perpetuo declaram⁹ edicto archi- cap.v.
episcopũ posse secũdũ tenorem con-
stitutionis felicis recordatiõis In-
nocentii pape quarti predecessoris
nostri super hoc edite suã puinciam
visitare libere: licet nõ sint eius suf-
fraganei negligẽtes: et iterare visi-
tationem eandem ac pcurationes a
locis recipere visitatis. ¶ Consue-
tudine (si qua forsan ab ipsis suffra-
ganeis vel ab eis allegetur premis-
sis) cõtraria non obstante. ¶ Potest
etiã idẽ archiepũs dũ visitat cõfessio
nes subditorũ suffraganeorũ audire
ac absoluere cõfitẽtes: et ipsis peni
tẽtias iniũgere salutares. ¶ De cõ-
secratione ecclesie vel altaris.

¶ Bonifacius. viii.

¶ Si ecclesiã pollui sanguinis aut Capi. vnicũ.
seminis effusiõe ptingat: ipsius cimi
teriũ si cõtiguũ sit eidẽ cẽset ẽe pol
lutũ: vñ anteq̃ recõciliatũ fuerit: nõ
debet i eo aliq̃s sepeliri. ¶ Secus si
remotũ fuerit ab eadẽ. ¶ Nõ sic q̃q̃
i casu ɔuerso sentim⁹ vt dez polluto
cimiterio (q̃uis eccl'ie cõtiguo) de-
beat eccl'ia reputari polluta ne min⁹
dignũ mai⁹: aut accessoriũ p̃ncipale
ad se trahere videat. ¶ Nõ vnũ sz plu
ra cimiteria esse noscũt: q̃ q̃uis sibi
coherẽtia pariete tñ medio seiũgũt

Ideoq3 violato eo᷑ altero: alterum
(licet de vno ad aliud per portam ins
termediā habeat accessus) nō ppter
hoc reputabitur violatū.

¶ De reliquijs et veneratione sctō᷑.

¶ Bonifacius.viij.

Cap. vnicū Gloriosus deus in sanctis suis:
et in maiestate mirabilis cui⁹
ineffabilis altitudo prudētia nullis
inclusa limitibus: nullis terminis
cōprehensa recti censura iudiciū ce-
lestia pariter τ terrena disponit: τ si
cunctos eius ministros magnificet:
altis decoret honoribus: et celestis
efficiat beatitudinis possessores: il-
lo᷑ nomē (vt dignis digna rependat)
potiorib⁹ attolit insignijs dignitatū:
et premio᷑ vberiori retributiōe ꝓse
quitur: quos digniores agnoscit cō
mēdat ingētior excellētia merito᷑.
¶ Sic et alma mater ecclesia ei⁹ sas
cra vestigia ꝓsequens: et exēplo dus
cta laudabili: licet vniuersos in res
gnis celestib⁹ cōstitutos studijs ho
norare sollicitis et sanctorib⁹ efferre
preconijs nō desistat / gloriosissimos
tamē christiane fidei ꝑncipes: athles
tas dei electos: iustos seculi iudices
lumina vera mūdi videlicet xp̄i redē
ptoris apostolos: numero duodeno
cōtentos: q̄ viuētes i carne predictā
ecclesiā suo ꝑcioso sanguine plātas
uerū: ipsam erigēdo sublimiter: τ di
sciplinis sanctissimis dirigēdo. Re-
uerēdissimos etiā patres virosq3 cas
rissimos q̄ttuor euāgelistas dn̄i per
quo᷑ diligētissima τ fidelissima stu
dia eidē eccl'ie sacra euāgelia illuxe
runt. egregios q̄q3 ipsius doctores
eccl'ie btōs Gregoriū q̄ meritis ins
clitus se.apo.curā gessit Augustinū
τ Ambrosiū venerādos antistites. ac
hieronymū sacerdotij ꝑditū titulo:
eximios cōfessores summis attolle
re vocib⁹ laudib⁹ ꝓsonare ꝑcipuis: τ
spiritualib⁹ disponit honorib⁹ vene-
rari. Ho᷑ quippe doctorū perlucida τ
salutaria documēta ꝑdictā illustra-
rūt ecclesiā: decorarūt virtutib⁹: et
morib⁹ informarūt: per ipsos ꝑterea
quasi luminosas ardētesq3 lucernas
sup candelabrū in domo dn̄i positas
(errorū tenebris ꝓfugatis) toti⁹ cor
pus eccl'ie tāq̄ sydus irradiat matus
tinum: eorum etiam facunda celestis
irrigui gr̄a insluēte scripturarū enig
mata reserat: soluit nodos: obscura
dilucidat: dubiaq3 declarat: ꝓfūdis
q̄q3 ac decoris illo᷑ sermonib⁹ āpla
ipsius eccl'ie fabrica velut gemmis
vernātib⁹ rutilat: τ verbo᷑ elegātia
singulari gl'iosi⁹ sublimata coruscat.
¶ Ideoq3 circūspecta prudētia dis
cte sedis / q̄ actib⁹ intenta salubrib⁹:
et operib⁹ exposita pietatis libēter
et solerter exeq̄tur q̄ sunt dei ꝯmissa
sollicite digneq3 cōsiderās: τ debita
meditatiōe perlustrās: ad diuini no
minis honorē τ gl'iam exaltationē ca
tholice fidei: salutēq3 fideliū merito
cēsuit: riteq3 ꝓuidit aplos: euāgeli-
stas τ cōfessores eosdē in vniuersali
ecclesia honorificētie potioris impē
dijs attollēdos vt ab eo tanto ppēsi⁹
honorari se sentiāt: q̄to ipam pre ce
teris excellētius illustrarūt. ¶ Nos
itaq3 pijs dicti cōsilij: dignisq3 stu
dijs excitati: nōnullos ꝑdecessores
nr̄os romano᷑ pōtificū (q̄ specialis
deuotionis ꝓseq̄ntes affectum alis
quo᷑ festa sancto᷑ sub duplici ordis
naueft officio celebrāda imitari sols
licite intēdētes: eorūdē aplo᷑ euans
gelistarū τ cōfessorū festiuitates ꝑs
cipuas (de fratrū nostro᷑ cōcilio et
assensu) sub officio duplici: p vniuer
sas orbis eccl'is volum⁹: statuim⁹ et
precipim⁹ annis singulis perpetuis
futuris tēporib⁹ solēniter celebrari.

¶ De imunitate eccl'ia᷑ cimiterio᷑
et alio᷑ loco᷑ religioso᷑. Alex.iiij.

Quia nōnulli habētes tēporale ca.i.
dn̄iū vel potestatē gerētes of-
ficiū seculares libertatē τ imunitatē
ecclesiasticā ledere ac minuere tāq̄
honoris et priuilegij ecclesiarum ins
uidi moliūtur: expedit q̄ per diligētiā
et auctoritatē se.apo. (que curā ha-
bet ecclesiarum olm τ tutelam) ↄtra
taliū ausus τ conamina oportunum
remediū apponatur: vt eccl'ie ipse i
plenitudine iuris sui τ libertatis ins
tegritate letēt: ac detestabilis magno
rum audacia et insolentiū nepharia

temeritas propulsetur. ¶ Sane leci lezimus q in regno fra̅cie ꝯmunie: scabini: seu cōsules et alij domini tē poꝛales: et hi qui iurisdictionem i ip̄s comunitatibus ciuitatibus: castris et villis tempoꝛalem exercent: vel quibus i illis ꝯmissa ē executio iusticie secularis molesti sūt nimiū ecclesijs sup pluribus infesti: et iter cetera nitūtur et studēt vt illis collectas et talias et alia hmōi eedē ecclesie ꝓptera bonoꝝ que acquisiuerunt tribuāt et persoluāt vel extra manū suā ponāt hmōi acquisita. ¶ Volētes itaq sup his omnibus (put expedit) sollicite puidere: totiq temerarijs ausibus cō gruis presidijs obuiare: auctoꝛitate apostolica ꝓhabita cum fratribus nr̄is diligēti deliberatiōe decernimus nō licere ꝓfatis cōmunijs: scabinis / et his q in eis iurisdictionē tēpoꝛalē obtinēt: vel iusticiā scularē: exercēt tal lias vel collectas seu exactiōes q̄scūq ecclesijs vel ꝑsonis ecclesiasticis īpōere vel exigere ab eisdē p domibus ꝑdijs: vel q̄buscūq possessionibus ab eisdē ecclesijs vel ꝑsonis ecclīastici legitime hactenus acq̄sitis: vel impo sterū acq̄rēdis: etiā si ipe ecclesie vel ꝑsone vel res hmōi sint īfra illoꝝ di strictū vel territoꝛiū constitute. Nec etiā liceat illis ipsas ecclīas vel ꝑso nas ad distrahendū vel alienādū vel extra manū suā ponēdū acq̄sita iam vel q deincepa acquirēt: aliquatenus coartare. ¶ Gregoꝛius decimus in generali cōcilio lugdunensi.

ca.ij. Decet domū dn̄i sanctitudo de: cet vt cuius in pace factus est locus eius cultus sit cū debita veneratiōe pa cificus. ¶ Sit itaq ad ecclīas humi lis et deuotus ingressus: sit i eis q̄eta cōuersatio deo grata: inspiciētibus placita: q cōsiderātes nō solū istruat sed et reficiat. ¶ Cōuenientes ibidem nomē illud qd est sup omne nomē: a quo aliud sub celo nō est datū homi nibus: in q saluos fieri credētes opoꝛ teat nomē videlicet Jesu chꝛisti: qui saluū faciet ppl'm suū a peccatis eoꝝ exhibitiōe reuerētie spiritualis at: tollant: et qd generaliter scribit: vt in nomie Jesu omne genu flectatur singuli singulariter in seipsis implē tes precipue dum agūtur missarū sa cra misteria: gloꝛiosum illud nomen q̄ncūq recolit: flectāt genua coꝛdis sui qd vel capitis inclinatiōe testēt: attendātur in locis eisdē intētis pie coꝛdibus sacra solēnia: deuotis oꝛatio nibus insistat: nullis in locis eisdē in q̄bus cū pace ac q̄te vota puenit celes briari seditionē excitet: ꝓclamationē moueat: ipeditū ve cōmittat. ¶ Ces sent in locis illis vniuersitatū et so cietatū quarūlibet cōsilia: ꝯciones: et publica ꝑlamēta. ¶ Cessent vana et multo foꝛtius feda et ꝓphana colloq̄a. ¶ Cessent cōfabulationes quelibet. Sint postremo q̄cūq alia q diuinū ꝑsit turbare officiū: aut oculos diuie maiestatis offendere ab ipsis ꝑsus extranea: ne vbi peccatoꝝ ēuenia po stulāda: ibi peccādi det occasio: aut deprehēdant peccata ꝯmitti. ¶ Ces sent i ecclesijs earūq cimiterijs ne gociationes: et ꝓcipue nūdinarū: ac foꝛi cuiuscūq tumultus: ois i eis se cularium iudicioꝝ strepitus cōq̄escat nulla inibi causa p laicos criminalis maxie agitet. sint loca eadē a laicoꝝ cognitionibus aliena. ¶ Oꝛdinariū los coꝝ hoc faciāt obſuari: suadēdo sua deant interdicta huius canonis au ctoꝛitate compescant ad hoc alios: etiā i ecclesijs ipis magis assiduos ad premissa idoneos deputando. Et nihilominus ꝓcessus iudicum secu lariū ac spiritualiter ꝑlate sententie in eisdē locis omni careāt robore fir mitatis. ¶ Qui vo ꝓmissas ihibitiōes aío petulāti cōtēpserit ꝓter ꝓcessus oꝛdinarioꝝ et deputādoꝝ ab ipis diuie vltiōis et nr̄e poterūt acrimoniā foꝛ midare: donec suū cōfessi reatū a si milibus firmato ꝓposito deliberauerit abstinere. ¶ Bonifacius. viij. ca.iij.

¶ Clericis laicos ifestos oppido tra: dit atiq̄tas. qd et ꝑsētiū experimēta tpoꝝ manifeste declarāt: dū suis finibus nō cōtēti nitūt in vetitū: ad illicita fre: na relaxāt: nec pruderter attendūt q̄ sit eis i clericos ecclīasticas ve ꝑso nas: et bona interdicta ꝑtās ecclīas

rum prelatis:ecclesiis:ecclesiasticisq; p
sonis regularib9 τ secularib9 imponūt
onera grauia: ipsosq; talliant et eis
collectas imponūt:ab ipsis suoꝝ pro
uētuū vel bonorū dimidiā decimam
seu vicesimā:vel quāuis aliā portio
nem:aut quotā exigūt τ extorquent
eosq; moliunt multifarie sub̄icere
seruituti:suecq; submittere ditiōi:et
(qđ dolēter referim9)nōnulli eccl'ia
rū prelati ecclesiasticeq; psone tre
pidantes:vbi trepidādū nō est trāsi
toriā pacē q̄rentes plus timētes ma
iestatē temporalē offendere q̄ eternā
taliū abusib9non tā temerarie q̄ im
puide acquiescūt se.apo.auctoritat
te seu licentia non obtenta.
¶ Nos igr̄ talib9 iniqs actib9 obuia
re volētes de fratrū nroꝝ cōci.apo.
auctoritate statuim9: q̄ q̄cūq; plati
ecclesiasticeq; psone religiose vel secu
lares quorūcunq; ordinū cōditiōis
seu status collectas vel tallias deci
mā/vicesimā/ seu cētesimā suorū et
eccl'iarū puentuū vel bonorū laicis
soluerit vel promiserit:vel se solutu
ros psenserint.aut q̄uis aliā q̄titā
tē:portionē:aut quotā ipoꝝ puētuū
vel bonoꝝ estimationis vel valoris
ipoꝝ sub adiutorii mutui subuētiōis
subsidij vel doni noīe: seu quouis
alio titulo modo vel q̄sito colore abs
q; auctoritate sedis eiusdē:necnō i
patores:reges:seu principes: duces:
comites:vel barones:ptātes capita
nei vel officiales vel rectores quocū
q; noie censeant: ciuitatū/castrorū/
seu quorūcūq; locoꝝ pstitutoꝝ vbi
libet:et quis aliꝰ cuiuscūq; p̄eminē
tie cōditionis et stat9 q̄ talia īposue
rint exegerint vel receperit:aut apō
edes sacras deposita ecclesiaꝝ vel ec
clesiasticaꝝ psonaꝝ vbilibet arresta
uerint:saisiuerint seu occupare psū
pserint:vel arrestari:saisiri: aut oc
cupari mādauerit:aut occupata sai
sita seu arrestata receperint necnon
oēs q̄ scienter dederit:in pdictis au
xiliū consiliū:vel fauorē publice vel
occulte eoipso sentētiā excōicatōis
incurrāt.¶ Uniuersitates q̄; q̄ i his
culpabiles fuerint :ecclesiastico sup-
ponimus iterdicto.¶ Prelatis τ pso
nis ecclesiasticis supradictis in virtute
obediētie τ sub depositionis pena di
stricte mādantes:vt talib9 absq; ex
pssa licentia dicte sedis nullatenus
acquiescant: q̄q; ptextu cuiuscūq;
obligationis pmissionis τ pfessiōis
factarū hactenus vel faciēdaꝝ i an
tea priusq̄ hmōi constitutio/phibi
tio seu preceptū ad noticiā ipsoꝝ p
uenerint nihil soluāt:nec supradicti
seculares q̄quomō recipiāt.Et si sol
uerint vel pdicti receperit: in excōi
cationis sniam incidunt ipso facto.
¶ A supradictis aūt excōicationū τ
interdicti sententijs nullus absolui
valeat.pterq; in mortis articulo abs
q; se.apo.auctoritate τ licētia spāli.
Cū nře intētionis existat tā horrēdū
seculariū potestatū abusum nullate
nus sub dissimulatiōe trāsire.¶ Nō
obstantibus q̄buscunq; priuilegijs
sub q̄buscūq; tenoribus/formis seu
modis:aut verboꝝ pceptione cōces
sis:Imperatoribus:regib9/τ alijs supra
dictis q̄ ptra pmissa i nullo volum9
alicui/vel aliq̄b9 suffragari.¶ Idē.

Q Uoniā (vt intelleximus) quorū Ca.iiij
dā iusticiariorū:balliuorū:īn
dicto de seculariū ac tpaliū dñorū in
quibusdā partib9 psumptuosa teme
ritas sic excreuit:vt i terris eorū si
ue districtibus lras aplicas īpetrā
tes:vel ad iudices ordinarios eccl'ia
sticos recurrentes sup causis nego
cijs:seu q̄stionibus q̄ ratione psona
rū:aut rerū de iure:aut antiqua con
suetudine ad forū eccl'iasticum per
tinēt:obtinere nō possūt in eis per
eosdē ordinarios iudices vl' apo. lit
teras iusticie complemētū:quin po
tius sup illis recurrere ad iudicium
seclare:vel a lite; cā/seu q̄stiōe desi
stere cōpellūtur.¶ Nos iusticiā nos
trā τ eccl'ie spōse nostre nolētes ne
gligere: qui alios in sua iusticia con
fouem9:statuim9 districti9 inhibē
do ne q̄s impetratores lraꝝ nraꝝ:vel
alios i foro ecclesiastico delegato seu
ordinario litigātes:seu litigare vo
lentes siue ambe partes hoc volue
rint/siue pna sup causis ecclesiasticis

sine que ad forum ecclesiasticum ra- tione personarū/negocioꝝ: vel rerū de iure: vel ex antiquā consuetudine pertinere noscuntur: per se vel per alium ad desistendum: vel in foro se- culari de questionib⁹ huiusmodi liti- gandū per eorūdem iudiciū ecclesia- sticorū vel impetrantiū aut litigan- tium seu volentiū litigare: aut ꝓpin quorum ipsoꝝ: seu rerū illorum: aut ecclesiarū suarū etiam captionem: modis vel aliis quibuscūqꝫ cōpellat seu cōpelli faciat vel ꝓcuret: nec per se alios ve impediat quomin⁹ coram iudicib⁹ ecclesiasticis delegatis: seu ordinariis querelātes de causis que (vt premissū est) ad cognitionē per- tinēt eorūdem: possit libere iusticiā obtinere: ad predicta faciēda det au xiliū/cōsiliū/vel fauorē. ¶ Si quis po cōtra presumpserit: excōicationi se ipso facto nouerit subiacē: a q̄ (nisi cū iudici cuius cognitio fuerit īpedita vt iurisdictio vsurpata: ꝯ parti q̄ tur bata in ꝓsecutiōe fuerit sui iuris: de iniuria: damnis expēsis: et interesse ꝑus p eūdē ītegre fuerit satisfactū) nullatenus absoluatur. ¶ Idem.

Os q̄ tpale dominiū obtinētes suis subditis neꝫ platis: aut cle ricis: seu psonis ecclesiasticis q̄cꝫ vēdāt: aut emāt aliqd ab eisdē: neqꝫ ipsis bladū molant coquāt panem: aut alia obsequia exhibere p̄sumant aliqn̄ interdictū. ¶ (Cū talia ī derogationē libertatis ecclesiastice p̄su- mātur) eo ipso excōicatiōis sentētie decernimus subiacere. ¶ Ne clerici vel monachi secularib⁹ negociis se immisceāt.

Cap. i ¶ Bonifacius octauus.

Tatutū felicis recorda tiōis honorii pape ter- tii predecessoris nostri qd decanis/archidia- conis/ꝑpositis plebanis/cantorib⁹ aliis cle ricis habētib⁹ personatus audire le ges vel phisicā interdicit: ad eos q̄ parrochiales ecclesias obtinere no- scitur pie memorie Clementis pape quarti ꝑdecessoris nr̄i vestigiis inhe rentes declaram⁹ p̄ntis cōstitutōis oraculo ratione ecclesiarū hmōi nō extendi. Nisi eedē ecclesie fuerit ple bante sub se capellas habētes ī qb⁹ instituant clerici ꝑpetui neqūtes ab ipsisabsqꝫ cā rōabili amoueri ¶ Idē ca. ii.

T piculosa religiosis euagādi materia subtrahat districtius inhibēmus: ne de cetero aliqs quan cūqꝫ religionē tacite vel expresse ꝓ fessus ī scholis vel alibi temere ha bitum religiōis sue dimittat: nec ac cedat ad qūis studia līarū: nisi a suo plato cū ꝯsilio sui cōuēt⁹ vel maioris partis eiusdē sibi eūdi ad studiū licē tia ꝑmiss'ū sit cōcessa. ¶ Si qs aūt ha rū temerari⁹ violator extiterit: excōi catōis īcurrat sentētiā ipso facto.

¶ Doctores quoqꝫ sine magistri qui religiosos habitu suo dimisso: leges vel phisicā audiētes scīēter docere: aut ī scholis ꝑsuperit retinere: sūt eo ipso sint sententia inodati. ¶ Idem ca. iii.

Piscopus seu q̄cūqꝫ ali⁹ plat⁹ vel clericus iurisdictionē obti nens tpalē: si homicidio aut alio ma leficio ab aliqb⁹ ī iurisdictiōe sua cō misso: balliuo suo/vl aliū cuicūqꝫ ins iūgat: vt super hoc veritatē inqrens iusticie debitū exequat̄: irregularis cēseri nō debet: ꝯuis ipe balliu⁹ vel ali⁹ cōtra malefactores ad penā sans guinis ꝓcesserit iusticia mediante. ¶ Nā ꝯ clericis cās sanguinis agitare nō liceat: eas tn̄ (cū iurisdictionē ob tinēt tpalē) debēt ⁊ p̄nt metu irregu laritatꝫ cessante aliis delegare.

¶ Sequitur quartus liber.

¶ De spon. ⁊ matrimōio. Boni. viii. Cap. m unicū

Z spōsalibus ꝓ rie ⁊ certis/ēt si cōsāguinitatis/a finitatis: frigidi tatis/religiōis (aut alie q̄uis ra tiōe sint nulla) dūmodo nō sint nulla ex defectu ꝯsensus oriᵗ efficax ad īpediēdū ⁊ dirimēdū seqn̄tia spō salia vel matrimonia/nō aūt ad pre cedentia dissoluendū īpedimētū ius ticie publice honestatis. ¶ Quare

ille qui spõsalia pure ac determina-
te cũ aliqua muliere cõtraxit: ꝛ post-
modũ cũ secũda ꝑoris consãguinea
idẽ fecit/ex ꝑorũ sponsaliorũ vigore
(q̃b⁹ꝑ publice honestatis iusticiã ex
scd̃is spõsalib⁹ subsecutã minime dero
gat) ad m̃rimoniũ ꝯtrahẽdũ cũ p̃ria
remanet obligat⁹. ¶ Ille xõ q̃ spõsa
lia cũ aliq̃ muliere sub ꝯditiõe ꝯtra-
xerit: si postmodũ añ ꝯditiõis euẽtũ
cũ alia ꝑoris cõsãguinea p x̃ba ꝯtra
xerit de p̃nti: cũ scd̃a remãere debe-
bit: cũ ex spõsalib⁹ cõditiõalib⁹ ante
cõditionẽ extãtẽ: sicuti cõsẽsũ nõ ha
bẽtib⁹: ꝛ icertis nulla publice hone-
statis iusticia oriat̃. ¶ De desponsatio
ne impuberum. ¶ Bonifacius. viii.

Ca. pm
vnic.

Illi ãtes adinicẽ vl̃ vn⁹
maior septẽnio ꝛ alt̃ mi
nor spõsalia ꝯtraxerint
ipi vel parẽtes p eis: ni
si ꝑ cohabitationẽ eorũ
mutuã: seu alias verbo
vel facto ꝑ hoꝝ liq̃do appareat eosdẽ
in eadẽ volũtate factos maiores sep
tẽnio ꝑdurare: spõsalia hm̃oi q̃ ab ii
tio nulla erãt: p lapsũ dicti tp̃is mi-
nime cõualescũt ꝛ iõ cũ sint nulla ra
tione defectu cõsẽsus: publice hone
statis iusticiã nõ iducũt. ¶ Idẽ q̃ꝫ
si pubes ꝛ ipubes vl̃ duo ipuberes ꝓxĩ
primi pubertati: ꝛ i quib⁹ etatẽ ma
litia nõ supplebat p x̃ba ꝯtraxerint
de p̃nti (spõsalia em̃ illa q̃ iuris iter
ꝓtatiõe tñ fuerĩt spõsalia de futuro)
i x̃ba ꝯsensũ exp̃mẽtia de p̃nti ha-
berẽt: ꝛ m̃rimoniũ ꝯtrahere licẽterẽt
ꝯtrahẽtes per aduẽtũ pubertatis in
m̃rimoniũ nõ trãseunt de p̃nti: nec
m̃rimõiũ (q̃d vt m̃rimoniũ etate sit re
nuit ꝓhibẽte) p lapsũ dicti tp̃is pua
lescit. nisi ꝑ carnis copulã subsecutã
vel aliquẽ modũ aliũ ꝯtrahẽtes eos
dẽ cũ eiusdẽ ꝑseuerãtia volũtatis ad
pubertatẽ tp̃a puẽisse ꝯstiterit euidẽ
ter p dictũ tñ ꝯtractũ q̃ valuit vt po
tuit nõ sicuti agebat̃: publice hone
statis iusticia est iducta. ¶ Porro ex
spõsalib⁹ q̃ parẽtes p filiis puberi-
b⁹ vel ipuberib⁹ plerũq̃ꝫ ꝯtrahunt
isti filii si expsse ꝯsẽserit vl̃ tacite ve
si p̃ntes fuerit nec ꝯtradixerit obli-
gãt̃ ꝛ ex eis orit̃ iusticia publice ho
nestatis. Et est idẽ si filiĩ ipe spõsa-
lioꝝ abiẽtes ꝛ etiã ignorãtes eadem
spõsalia post sciẽtes ratificauerĩt ta
cite vl̃ expsse: alĩs ex spõsalib⁹ cõtra
ctis a parẽtib⁹ p filiis/nec ipi filii o-
bligãt̃/nec publice honestatis iusti-
cia inde surgit. ¶ De cognatione spi
rituali. ¶ Bonifacius octauus.

Cap. i.

Edũ iter baptisatũ ꝛ il
lũ q̃ eũ suscepit de ba-
ptismo ac iter eũdẽ ba
ptisatũ ꝛ suscipiẽtis fi
lios ꝛ vxorẽ ãte susce-
ptionẽ carnalit̃ cognitã ab eodẽ imo etiã iter suscipientẽ
p̃rẽq̃ꝫ baptisati ꝛ m̃rẽ cognationẽ
spũalẽ i baptismo ꝯtrahi iure ꝯstat:
q̃ cognatio ꝛ ꝯtrahẽdũ m̃rimoniũ i-
pedit ꝛ dirimit post contractũ. ¶ Et
eadẽ q̃ de suscipiẽte sũt dicta: sũt ẽt
de baptisãte cẽsẽda. ¶ Ex cõfirmati-
one q̃ꝫ frõtis chrismatiõe spũalis
cognatio eisdẽ modis cõtrahit̃ m̃ri-
monia silr̃ ipediẽs contrahenda ꝛ di
rimens post contracta. ¶ Idem.

ca. ii.

Er cathecismũ q̃ ꝑcedit baptis
mũ sacramẽtoꝝ fũdamẽtũ ꝛ ia
nuã reliq̃ꝝ: cognatio spũalis ꝯtrahi
tur p quã cõtrahẽdũ m̃rimoniũ ipe-
dit. ¶ Ut ex ꝑdecessoris nr̃i Clemen.
pa. iii. decretali colligit̃ euident̃ dis
cẽdo ei q̃ꝫ talis reo vix cõtrahendo
m̃rimonio ipedimẽtũ afferret: velle
videt̃ q̃ꝫ afferat/nã q̃d vix fit: fieri tñ
dubiũ nõ existit. ¶ Per illã tñ cogna
tionẽ m̃rimoniũ post eam contractũ
minime separatur. ¶ Idem.

ca. iii.

Uãuis nõ plres q̃ꝫ vnus vir: vl̃
vna mulier accedere debeant
ad suscipiẽdũ de baptismo ifãtẽ iux
ta sacroꝝ canonũ istituta: si tñ plu-
res accesserit spũalis cognatio inde
cõtrahit̃: m̃rimonia ꝯtrahẽda ipedi
ens ꝛ ẽt post ꝯtracta dissoluẽs. ¶ De
cõfirmatiõe isup q̃ꝫ tũ ad hoc idẽ ius
dictũ est habẽdũ. ¶ Ex datiõe vero
alioꝝ sacramẽtoꝝ cognatio spũalis
nequaq̃ꝫ oritur: q̃ matrimoniũ impe-
diat: vel dissoluat.

¶ Sequitur Quintus Liber.
¶ De accusationibus/inq̃sitionib⁹/

et beneficiationibus. ¶ Bonifa.viii.

Cap.i. Postq̄ corā eo q̄ contra te sup certis criminib9 inq̄sitor fuerat deputatus eadē crimina fuisti cōfessus: frustra cōfessionē tuā (q̄minus punitionis ex ea pro iusticia suadebit) eo pretextu ipugnare ptēdis q̄ sup eisdem criminib9 nō fueras ātea diffamat9. ¶ Vel q̄ p eūdē inq̄sitorē capitula sup qb9 cōtra qb9 te volebat iq̄rere tibi tradita nō fuerūt. ¶ Idem.

cap.ii. Si is cui cōtra te cōmissā fuerat simplr inq̄sitio sup certis criminib9 facieda pcesserit te p̄nte/ nec reclamāte aut q̄cq̄ sup hoc excipiēte (infamie iq̄sitiōe omissa) adversitatē eorūdē criminū inq̄rēdā pcessi hmōi ex eo q̄ nō fuit de infamia p̄missus inq̄situ vlteri9 ipugnare neq̄bis.

¶ De hereticis. ¶ Grego.ix. Remē archiepo ꝛ suis suffraganeis.

Cap.i. Quoniā epoꝝ numer9 ad degradationē clericoꝝ a cānonib9 pstitut9 nō pt de facili cōuēire. ¶ Cōcedim9 vt sacerdotē vl aliū clīcū i sacris ordinib9 pstitutū (cū p heresi fuerit sclari curie relinquēd9: aut ppetuo imorād9) cōuocatis abbatib9: aliisq prelatis ꝛ religiosis psōis ac lr̄atis: sue diocesis de quibus expedire videbitur suus solus possit eppiscopus degradare. ¶ Alexāder.iiii.

cap.ii. ¶ Quicūq hereticos credentes receptatores: defensores: vel fautores eoꝝ scienter p̄sumpserint ecclesiastice tradere sepulture vsq ad satisfactionē idoneā excōmunicationis sētentie se nouerint subiacere. ¶ Nec absolutiōis bn̄ficiū mereātur/nisi ppriis manib9 publice extumulēt. ꝛ piiciant hmōi corpa dānatoꝝ. ¶ Et locus ille perpetua careat sepultura. ¶ Inhibem9 quoq ne cuiq laice psone liceat publice vel pbati de fide catholica disputare. ¶ Qui vero cōtra fecerit excōmunicationis laqueo innodet. ¶ Heretici aūt credētes receptatores: defēsores: ꝛ fautores eoꝝ rum ipsoꝝ filii vsq ad secūdā generationē ad nullū ecclesiasticū beneficiū seu officiū publicū admittant. ¶ Quod si secus actū fuerit: decernimus irritū ꝛ inane. ¶ Ad hec quoscūq viros ecclesiasticos q̄ ad p̄cs huiusmodi pestilentiū personarum dignitates psonat9: ꝛ quecūq alia ecclesiastica beneficia sunt adepti: ex nūc pūamus talib9 acq̄sitis. volentes q̄ tales ꝛ habitis careāt ppetuo. ꝛ si receperīt illa scīēter ad alia vel similia nequaq in posterū admittantur. ¶ Illorum aūt filiorū emācipationē quorū parētes post emancipationem etiā hmōi apparuerit āte ipsā a via veritatis ad heretice supstitionis inuiā declinasse: nulli9 volum9 esse momenti: velut factā de hōib9 sui iuris cū dignū sit vt pp̄ter tāti atrocitatē delicti filii eē i parentū hereticorum referīt potestate. ¶ Idem inquisitoribus heretice prauitatis.

Filii vel heredes illorum q̄ dū in egritudinis lecto decūberent petierunt hereticos consolaturos: vt ab eis p man9 ipositionē cōsolationē reciperēt secūdū pessimā cōsuetudinem eorūdem: sicq viam fuerunt vniuerse carnis ingressi ad pbādū q̄ ipi defūcti cōsolationē illa immo veri9 desolationē nō sane mētis effecti susceperint vel post pdictā tā loquelā (cū tn̄ moriasit) vt dicitur apud eos q̄ nullū talib cōsolet q̄ nō sit sane mētis ꝛ memoriā hēat ordinatā) admitti nō debēt si dū viuebāt diffamati erāt de heresi: vel suspecti aut legitime cōstiterit q̄ sane mētis existētes hmōi hereticos petierunt. ¶ Alioqui admitti poterūt pdicti filii vl heredes ad pbandū pmissa. ¶ Nō tn̄ p vxores/filios/familiares vl de suis aliqs testes alios fide dignos ꝛ specialiter fidei zelatores. ca.iii.

¶ Idem eisdem. ca.iiii.

¶ Sup eo q̄ scripsisti legit: eccl'a nulli claudit gremiū redeūti. q̄sq hi q̄ p9 abiurationē erroꝝ vl postq̄ se ppriā sētētiq examinatiōe purgauerit si dephēsi fuerit i abiuratā heresim recidisse: sclari decernūt iudicio sū

vlla penitus audiētia relinquēdi: cū
scripture hmōi videant̄ sibiluicē ad
uersari. qd tenēdū sit p sedē edoceri
aplicā postulastis. ¶ Nos itaq̄ inq̄si
tioni vr̄e de frm nostrorum ꝯsilio rn̄de-
mus q̄ taliter dep̄hēsis etiā sic (vt di-
ctū ē) sine vlla penitꝰ audiētia relinq̄n
di sint iudicio seculari: si tn̄ postmo-
dū peniteāt ⁊ pn̄ie signa i eis appa-
ruerit manifesta: nequaq̄ sūt (humi
lit̄ petita) sacramēta pn̄ie/ac eucha-
ristie denegāda. ¶ Idem i eisdem.

Ca. v. IN fidei fauorē. ¶ Cōcedimꝰ vt i
negocio inq̄sitōis heretice pra
uitatis: excōicati ⁊ participes vel so
cij criminis ad testimoniū admittantur.
¶ Presertim in pbationū aliarū defe
ctū ꝯtra hereticos credentes/fauto
res: receptores: ⁊ defēsores eorum: si ex
verisimilibꝰ cōiecturis. ¶ Et ex nu-
mero testiū: aut psonarū (tā deponē
tiū quā eorum cōtra q̄s deponit̄) quali
tate ac alijs circūstantijs sic testifi-
cātes falsa nō dicere presumantur.

¶ Idem eisdem.

ca. vi. PResidentes regimini alicuius
regni: pn̄cie: siue loci (lz excō
municati vel de facto tm̄ ⁊ nō de iu
re iurisdictionē habētes ac eorum offi
ciales ad req̄sitionē ordinariorū vel
delegatorum ipsorum: aut inq̄sitorum hereti-
ce prauitatis non valentiū sine more
dispēdio vel negocij pi͂culo recursū
habere ad superiores q̄ legitime i lo
cis ipsis possint iusticiā exeq̄) pn̄t ⁊
debēt cōtra hereticos credētes: fau
tores: receptatores: ⁊ defēsores eorum
iusticiam ⁊ suum officium exercere.
¶ Nec requirētes hmōi excōicatos
ppter hoc sn̄iam excōicatōis icurrāt
¶ Non tamē p̄sidentibꝰ p̄litbatis vel
officialibꝰ eorūdē ppterea i alijs ca-
sibus itelligat̄ concessū aliquid vel
permissum. ¶ Idem eisdem.

ca. vij CUm ꝯtumacia (i cā p̄serti fidei)
suspitiōi p̄sūptionē adijciat ve
hemētē si suspectꝰ de heresi vocatꝰ a
vobis vt de fide rn̄deat: excōicatōis
vinculo (p eo q̄ parere subterfugit:
aut cōtumacit̄ se absentat) p vos fue
rit inodatꝰ: quā p annū animo sustis
neat ꝯtinaci: extunc velut hereticus
condennetur. ¶ Idem eisdem.

cap. 8 ACcusatꝰ de heresi vel suspectꝰ
cōtra quē de hoc crimine ma-
gna ⁊ vehemēs suspitio orta erat: si
heresim i iudicio abiurauit ⁊ postea
cōmittit i ipa: cēseri dz quadā iuris
fictiōe relapsꝰ: lz añ adiurationē suā
heresis crimē plene pbatū nō fuerit
cōtra ipz. ¶ Si aūt leuis ⁊ modica su
spitio illa fuerit (q̄uis ex hoc sit gra-
uiꝰ puniēdus) nō tn̄ dz i heresim re-
lapsorum pena puniri. ¶ Eū vero q̄ in
vna heresis specie vel secta cōmisit:
aut i vno fidei articulo seu eccl̄ie sa-
cramēto errauit: ⁊ postmodū heresiz
simplr̄ vel gn̄alr̄ abiurauit: si extunc
in aliā etiā heresis speciē: siue sectā:
aut alio articulo: seu sacro cōmittat
volumꝰ vt relapsū i heresiz iudicari.
¶ Ille quoq̄ de cuiꝰ lapsu i heresim
añ adiurationē cōstiterat: vel nunc
ꝯstat: si post illā hereticos acceptet:
deducat/visitet/siue associet/aut do
na vel munera eis donet: vel mittat:
seu fauorē eis ipēdat: q̄ excusari nō
possit etiā sine adoratiōe (vt verbis
vr̄is vtamur) merito debet iudicari
relapsus cū illū ex approbati a se hu-
us erroris cōsequētia nō sit dubium
id fecisse. ¶ Licz vero pluri a testio-
nio etiā post penitētiā repellāt̄: si tn̄
hi q̄ corā iquisitoribꝰ iurantes tā de
se q̄ de alijs sup facto heresis dice-
re veritatē eā celando deierēt: ⁊ post
modū velit corrigere dictū suū ꝯtra
se ac alios suos cōplices deponēdo
cū crimē hmōi sit exceptū: si ex ma-
nifestis indicijs apparuerit tales nō
ai leuitate aut odij fomite: seu corru
ptione pecunie sed zelo fidei ortho-
xe dictū suū velle corrigere: ac modo
(que prius tacuerat) reuelare i fauorē
fidei (nisi aliud obsistat) stari debz tā
cōtra se q̄ cōtra reliquos attestatio
nibꝰ eorūdē. ¶ Sane cū negociū fi-
dei (qd̄ summe priuilegiatū existit) p
occupatiōes alias nō dz ipediri: pe-
stis inq̄sitores heretice a sede apl̄i-
ca deputati: de diuinationibus: etiā
sortilegijs (nisi heresim saperēt) ma
nifeste itromittere se nō debent: neq̄ ca.
punire talia exercētes sed eos relin-

quere suis iudicibus puniendos.
¶ De questionibus preterea vsurarũ
motis: ⁊ cõtra illos quibus restitutiões
nẽ vsurarũ i penitẽtia p heresis cri-
mine iniũxerũt: ac illi se ⁊ sua ad hoc
faciẽdũ i iudicio eccl'ie obligarũt: in
tromittere se nõ p̃nt: ne p cãs hmõi
offendiculũ negocio fidei preparet.
¶ Si vero p his q̃ i heresi receptan
do vel defendẽdo: hereticos seu eis
fauẽdo: nõ tñ ex his hereticus q̃s cõmi
serit sub obligatiõe bonoꝝ suoꝝ iq̃si
toribus se astrinxit ad recipiendam ab
eis penitẽtiã: ⁊ cõplendã: ⁊ ea licz in
iũcta nõ tñ pacta decessit: si p hmõi
penitẽtiã onus iipositũ fuerit pficiens
ad salutẽ: i bõis eius tp̃alibus exeq̃ndũ:
ad cõplementũ ip̃ius p iq̃sitores co-
gi debẽt heredes vel aliĳ: ad quoscũ
suo onere bona hmõi deuenerunt.
¶ Porro si pp̃ter hmõi hereticorũ
receptationẽ: defensionẽ: seu fauorẽ:
quis ad faciendã penitẽtiã quã iq̃si-
tores ip̃i iniũgere vellẽt bona sua o-
bligauerit eisdẽ: ⁊ añq̃ ei penitentia
iniũgeret decessit: eius heredibus nõ
est satisfactio p extincto iã crimine
iniũgẽda. ¶ In eo vero casu quo he
redes ad successionẽ nõ debẽt ob he
resim sui auctoris admitti nõ obstã-
te q auctore ip̃o viuẽte hoc nõ fue-
rit (interueniẽte ip̃ius morte) p sen
tentiã declaratũ ad cõfiscationẽ bo-
norũ post mortẽ eiusdẽ nihilominus
pcedatur. ¶ Sacerdotes insup ⁊ aliĳ
clerici q̃ negociũ iquisitiõis istruen
do citatos hereticos vel eoꝝ creden
tes de celanda veritate: vel dicenda
falsitate: seu eos idebite liberãdo in
uenti fuerint ipedire (cũ nõ sit dubi-
um: eos ip̃a facere i fauorẽ heretice
prauitatis) p iq̃sitores a talibus com-
pesci p̃nt: ⁊ pena debita castigari: tã
p captionẽ psonaꝝ: q̃ aliis put culpa
exegerit delinq̃ntis. ¶ Religiosi etiã
sũt imutatiõis pena: vel alia grauius
puniẽdi q̃ seculares: si iueti fuerit i he
resi vł aliis p̃dictis deliq̃sse. ¶ Urbanus .4. Co.li.tr.
¶ Statutũ ciuitatis: castri ville vł alteri
loci: p qõ negociũ inq̃sitiõis hereti-
ce prauitatis directe vel indirecte (ne
in eo libere pcedi valeat) ptigerit i-
pediri: vel q̃modolibet retardari nul
lius existere firmitatis. Ip̃iusq̃ ciui
tatis vel loci dominũ/ ptãtem capi-
taneũ: cõsules vel rectores: p quẽ vł
q̃s eadẽ ciuitas seu locus regit q̃cũq̃
noie cẽseat: ad statutũ hmõi loci dio
cesano vel eius vicario: aut inq̃sitori
seu inq̃sitoribus labis p̃fate sine more
dispendio exhibẽdũ: et si tale inuẽtũ
fuerit reuocãdũ oĩno vł saluẽ caute-
nus moderãdum: q p illud inq̃sitio-
nis pcessus nõ impediãt: vel aliquã-
tenus retardent p cẽsurã ecclesiasticaꝫ
decernimus pcellẽdos. iuꝫ. iq̃sitoribus
heretice prauitatis. Clemẽs quartus iq̃sitoribus heretice prauitatis. cap.fi.
Ne aliqui dubitationẽ sollicitã
excitãtes in dubiũ reuocẽt: an
officiũ iq̃sitiõis heretice prauitatis
sollicitudini vr̃e ifra certos limites
ab apo. se. cõmissũ expiret: p mortẽ
roma. põtif. q̃ pmisit. ¶ Presẽti de
claramus edicto ip̃sũ officiũ nõ solũ
quo ad negocia viuẽte mãdatore ice
pta: imo etiã quo ad itegra ⁊ nõ ce-
pta: ⁊ qõ plus est q̃tũ ad ea q̃ tũc neq̃-
q̃ emerserant i fauorẽ fidei post cõ-
mittẽtis obitũ pdurare. ¶ Idẽ eisdẽ. ca.fi.
¶ Ut officiũ inq̃sitiõis cõtra hereti
cos i puĩcia i qua vobis idẽ officiũ
est pmissũ auctoritate ap. posistis ef
ficacius adiplere: discretiõi vr̃e p apo
stolica scripta mãdamus q̃tenus vbiq̃ i
p̃fata puĩncia simul vel separati aut
singulariter (put negocĳ vtilitas sua-
debit) cõtra hereticos credẽtes/ re-
ceptatores/ fautores/ ⁊ defẽsores eo-
rũ: necnõ ptra ifamatos de heresi vł
suspectos iuxta sãctiões canonicas
(hoim metu diuinoq̃ timore postpo
sito) pcedatis. ¶ Si vero aliq̃s ex p̃-
dictis heretica labe pmitus abiurata:
redire voluerit ad eccl'ie vnitatẽ: ei
iuxta formã eccl'ie absolutiõis b̃nfi-
ciũ ipẽdẽtes ⁊ iniũgatis eidẽ qõ iniun
gi talibus psueuit. puiso solerter: ne
simulata puersiõe redeãt fraudulẽt
et vos imo seipsos fallẽtes sub agni
specie lupũ gerãt. ¶ Uerũ qz i tã gra
ui crie cũ multa opꝫ cautella pcedi
(vt i reos sine vllo pferat errore du-
re ac digne seueritatis vltiõis) volu

mus z mādamus vt i examinatione
testiū quos recipi super crimine pre
dicto ipsumqꝫ contingētibus opor
tuerit: adhibeatis duas religiosas
et discretas psonas. in quarū psen-
tia per publicas (si commode po-
testis habere) personas aut p duos
viros idoneos fideliť conscribi depo
sitiones testiū scribant. ¶ Ad cōscri
bēdas quoqꝫ hmōi depositiones tes
stium: z ad faciendū omnia q in com
misso vobis officio ad scriniarij seu
tabellionis officiū ptinent teneri di
stricte precipim⁹: cū p vos fuerit re
quisiti oēs z singulos vestri ordinis
fratres qui dū essēt i seculo tabel-
lionat⁹ officiū habuisse aut exercuis
se noscant z illos etiā quib⁹ idē ta-
bellionat⁹ officiū ratiōe prefati ne-
gocij fidei fuit ab apo. se. commissū
et imposterū committet. committen
tes huiusmodi fratribus necnon et
aliis religiosis quibuslibet: q similiť
dum essent i seculo tabellionat⁹ offi
ciū habuerūt: z exercuerūt: qbuscūqꝫ
etiā clericis secularib⁹ officium ip-
sum habentib⁹: etiam si iidē fratres
religiosi z clerici sint in sacris ordi-
nibus constituti: exercēdi libere of-
ficiū ipsum quo ad premissa nō ob-
stante statuto aliquo cōtrario cano
nis vel ordinis quocunqꝫ vallato
munimine potestatē. ¶ Compescēdi
preterea monitione pmissa per cen-
suram ecclesiasticam appellatione
postposita: pdicatores: questuarios
vbi contigerit pro inqsitionis seu fi
dei negocio cōgregationez fieri vel
aliis eidē negocio quomodolibet ex
hoc impedimentū aliquod afferri)
a predicationis officio: quod ad ip-
sos nullaten⁹ ptinet (quorū interest
tantū charitatiuā subsidia supplici-
ter petere: ac indulgentiā si forte ha-
bent exponere) liberaz vobis et sin
gulis vestrū cōcedim⁹ aucte psentiū
facultatē. ¶ Deniqꝫ vt circa pmissa
plene vobis z singulis vestrū cohertio
nis expedita z inuiolabilis assit aucto
ritas: volum⁹ vt ea omnia viriliter
exequamini (si opus fuerit) inuocato
auxilio brachij secularis: cōdictores

per censurā ecclesiasticā appellatiō
ne postposita cōpescendo: nō obstan
tibus aliqbus priuilegiis vel indulgē
tiis qbuscūqꝫ psonis cuiuscūqꝫ cōdi
tionis: dignitatis: vel grad⁹ religio
nis/vel ordinis ciuitatibus/vel vni-
uersitatib⁹ ciuitatū z locoꝝ spāliter
vel gnāliter sub quacūqꝫ verboꝝ ex
pressiōe vł forma a mēorata se de cō
cessis vel iposterū concedendis: cū
ex hmōi vel aliis puilegiis vel indul
gentiis nullū vobis i tante pietatis
negocio velim⁹ obstaculū inponi: z
cōstitutione de duab⁹ dietis edita
in cōci. gene. ¶ Statuimus isup vt
ptās/capitane⁹/seu rector/vel cōsu
les/seu quis alius q ciuitati psunt vel
loco alteri ad pñs aut perunt in fu-
turū: ad reqsitionē diocesanorū vel
vicarioꝝ suoꝝ seu inqsitoꝝ heretice
prauitatis iurēt pcise attēdere inuio
labiliť z obseruare ac facere a suis sub
ditis obseruari toto tpe sui regiminis
in terris sue iurisdictiōis regimini sub
iectis ↄstitōnes ↄ hereticos credētes
receptatores fautores: z defensores
eoꝝ ipsoꝝqꝫ filios z nepotes a se. ap.
pmulgatas ac etiā approbatas: q q
iurare noluerit z seruare vt infamis et
tāqꝫ hereticoꝝ fautor ac de fide sus
spect⁹ officio z honore sui regiminis
spoliet nec vlteri⁹ ptās capitaneus
cōsul vel rector habeat saliq. aut de
cetero in aliquā dignitatē vel officiū
publicū vlteri⁹ assumat: z que ptās
balliu⁹ cōsul vel rector fecerit nullā
obtineant firmitatē. ¶ Bonifa. viij.
inquisitoribus heretice prauitatis.

Ut commissi vobis officiū debitū Ca. iij
prouli⁹ z vberi⁹ exequamini: san
cte mēorie Innocētij Ale. z Cle. pre
decessoꝝ nostroꝝ vestigiis inheren
tes: vobis z vłm singulis cōmittēdi
citationes et denūciationes sinlarū
qs i quoslibz hereticos credētes re
ceptatores defēsores z fautores eoꝝ
inferitis. ¶ Aduocādi qz prout expe
dierit piros qslibet vt vobis assistāt
et in hmōi ferēdis sentētiis pbeant
ↄsiliū oportunū ac eis q sup hoc vo
bis humiliter pareāt i virtute obediē
tie iniungēdi. ¶ Cōuocādi etiā clerū

et populū ciuitatū: castrorū: aliorūq; locorū (put dicto negocio fidei videritis expedire) ℭ Et ptra illos quos in pulcis (in quas vobis inquisitionis officiū est cōmissū) heresis crimē pstiterit cōmisisse (licet ad alias partes se transferendos duxerint) procedendi ℭ Necnō faciendi quibuslibz assignari vobis libros seu quaternos et alia scripta in quibus inquisitiões facte ac processus p quoscūq; auctoritate se. a. s. po. vel legatorū eius habiti ptra hereticos ptinēt: et illorū q vris mādatis obediētes humiliť stāt ppť heresim in carcere vel muro reclusi penāvna cū p̄ statis quę iurisdictiōi subsūt mitigādi vel mutādi: cū videritis expedire. ℭ Priuādi pterea vel puatos nūciādi dignitatibus ac aliis bñficiis ecclesiasticis de diocesanorū vel etiā absēntibus vicariorū suorū cōsilio: et officiis publicis ac honoribus quibuscūq; eosdem hereticos credētes receptatores et defensores ipsorū eorūq; filios et nepotes plenā pcedimus facultatem ℭ Sint aūt diocesani in puando tales vel nūciādo puatos bñficiis et huiusmodi requirēdi nisi forte pstaret legitime: q idem scilicet huiusmodi psonis eadē bñficia cōtulissēt: tūc ei eos in hoc requirēdos nō eē censemus: sed potius a suo iudice puniendos. ℭ Idem.

C.xiii ℭ Ontra christianos q ad ritum trāsierint vel redierint iudeorū (Etiam si huiusmodi redeuntes dū erant infantes aut mortis metu: nō tamen absolute aut precise coacti baptizati fuerint) erit tanq̄ contra hereticos si fuerit de hoc cōfessi aut p xp̄ianos seu iudeos pulcti. Et sicut ptra fautores receptatores et defensores hereticorum: sic contra fautores receptatores et defensores talium est p cedendum. ℭ Idem.

c.xiiii Decreuit felicis recordationis Innocētius papa. iiii. q ppť heresim maritorū / vxorū catholicarū dotes nō debeāt cōfiscari. ℭ Quod intelligendū fore censemus: nisi forte mulieres ipse cum viris matrimonia cōtraxissent quos hereticos tūc sciebant. ℭ Idem.

ca.xv. Statutū felicis recordationis Innocētii et Alexādri pdecessorum nostrorū ne videlicet heretici credentes receptatores defensores et fautores eorū ipsorūq; filii vsq; ad secūdā generationē ad aliquod bñficiū ecclesiasticum seu publicū officiū admittantur: quod si secus actū fuerit sit irritū et inane. ℭ Primū et secūdū gradū per paternā lineā cōprehendere declaramus per maternā vero ad primū dūtaxat volumus hoc extendi. Hoc sane de filiis et nepotibus hereticorū credētiū et aliorum huiusmodi: q tales esse vel tales etiā decessisse pbātur intelligēdum esse videtur: nō aūt illorū quos emēdatos esse pstiterit: et reincorporatos ecclesie vnitati: et p culpa huiusmodi ad mādatū ecclie penitētiā recepisse quā ipi vel iā perfecerunt vel humiliť psecutioni eius insistūt: vel parati fuerint ad recipiēdā eandē. ℭ Idem.

c.xvi. Inquisitores heretice prauitatis ab apostolica sede seu alio. vel aliis quibuslibet deputati: de huiusmodi crimine inqrere cōtra episcopos nequeūt aut eius pretextu pcedere ptra eos. ℭ Nisi in litteris cōmissionis apostolice (q hoc possint) ptineať expresse. ℭ Si tñ inquisitores ipsi epos vel alios superiores prelatos sciuerint vel inuenerit circa crimen hereseos cōmisisse. aut eos de hoc diffamatos extitere vel suspectos id tenebūtur sedi apo. nūciare. ℭ Idē.

c.xvii Per hoc q negociū heretice prauitatis alicui vel aliquibus ab apostolica sede gñaliter in aliq̄ puincia ciuitate vel diocesi delegat: diocesanis epis qui ipi auctoritate ordinaria vel delegata (si habēt) in eodē pcedere valeāt: nolumus derogari. ℭ Uerū vt dictū inquisitionis negociū efficacius melius ptinusq; pcedat cōcedimus q ḡ epos ipsos et per inquisitores de facto eodē inqrivaleat cōiter vel diuisim: et si diuisim pcesserūt: teneať sibi inuicē cōicare pcessus: vt p hoc possit melius veritas inueniri: et nisi hoc casu inquisitores in sententie platiōe dioce sani vel ecōtra duxerint deferēdū (

perutrosꝗ ſimul ſnīa ꝓferet᷑: ſi quã
ferenda (ſi nõ conuenerit) ꝑ utrosꝗ
negociũ ſufficiẽter īſtructũ ad ſedẽ
apoſtolicã remittat᷑. ¶ Siue aũt or
dinaria ſiue delegata epī ptãte ꝓce
dant. illũ in ꝓcedendo modũ obſer
uent: quem inquiſitores poſſunt et
debent per iura cõmunia vel ꝑ ſpã
les cõceſſiones ſeu ordinationes ſe
dis apoſtolice obſeruare. ¶ Idem.

Capl. xviij.
UT inquiſitionis negociũ contra
hereticã prauitatẽ ad dei glo
riã ⁊ augmẽtũ fidei noſtris tẽpori
bus proſperetur: leges quaſdã per
Federicũ olim romanoꝝ īperatorẽ
tunc ī deuotione romane ꝑſiſtẽtem
eccliſe ꝓmulgatas (quatenꝯ dei ⁊ ec
cleſie ſctẽ ſue honorẽ promouẽt ⁊ he
reticoꝝ exterminiũ ꝓſequunt᷑: ⁊ ſta
tutis canonicis nõ obſiſtunt) appro
bãtes ⁊ obſeruari volẽtes vniuerſos
ſeculi ptãtes et dños tẽporales: ad
ꝓuinciarũ/ terrarũ/ ciuitatũ/ alioꝝ
qꝫ locorũ rectores qbuſcũqꝫ digni
tatibus vel officiis aut noībus cen
ſeant᷑: reqrimus ⁊ monemꝯ vt ſicut
reputari cupiũt ⁊ haberi fideles: ita
ꝓ defenſione fidei dioceſanis epīs
et inqſitoribus heretice prauitatis
a ſede aplica deputatis: aut ī poſte
rũ deputandis pareãt et īteudãt in
hereticoꝝ credẽtiũ fautoꝝ/ recepta
torũ/ ⁊ defenſoꝝ ipſoꝝqꝫ inueſtiga
tione/ captione/ ac cuſtodia diligẽ
ter: cũ ab eis fuerint reqſiti: ⁊ vt ꝑfa
tas pſonas peſtiferas in ptãtẽ ſeu
carcerẽ eꝑoꝝ aut inqſitoꝝ dictorũ
vel ad locũ de quo ipſi vel aliqui ex
eis mandauerit īfra eorũdẽ dñorũ
poteſtatũ vel rectoꝝ diſtrictum du
cant vel duci faciãt ſine mora: vbi ꝑ
viros catholicos a ꝑfatis epīs ſeu
inqſitoribus vel eoꝝ aliquos depu
tatores ſub arcta ⁊ diligenti cuſto
dia teneant᷑: donec eoꝝ negociũ per
eccliſe iudicẽ terminet᷑. Atqꝫ de he
reſi a dioceſano epō vel inquiſitore
ſeu inqſitoribus condẽnatos: ꝑfati
poteſtates dñi tẽporales: ſiue Recto
res vel eoꝝ officiales ſeu nũcii ſibi
relictos ſtati recipiant indilate ani
maduerſione debita puniẽdos: non
obſtantibus appellationibꝯ: ſeu ꝓ
clamationibꝯ predictoꝝ neqtie filio
rũ cũ tã ſecundũ ordinationẽ prede
ceſſoꝝ noſtroꝝ q̃ ſecundũ legẽ īpe
rialẽ appellationis: ⁊ ꝓclamatiõis
beneficiũ expreſſe ſit hereticis ⁊ cre
dẽtibus: ac eoꝝ receptatoribꝯ: fau
toribus: ⁊ defenſoribus interdictũ.
¶ Prohibemꝯ quoqꝫ diſtrictius po
teſtatibus: dñis tꝑalibus ⁊ rectori
bus: eorũdẽqꝫ officialibus ſupradi
ctis. ¶ Ne ipſi de hoc crimine (cum
mere ſit eccleſiaſticũ) quoquomodo
cognoſcãt vel iudicent: ſiue captos
ꝓ eodẽ crimine abſqꝫ dictoꝝ eꝑoꝝ
ſiue inqſitorũ: aut ſaltẽ alterius eo
rũdem licẽtia vel mandato a carce
re liberẽt: aut executionem ſibi pro
hmõi crimine a dioceſano/ vel inqſi
toribus ſeu inqſitore iunctã: promi
pte (prout ad ſuũ ſpectat officiũ) fa
cere ſeu adiplere detractẽt vel aliis
dioceſanoꝝ aut iqſitoꝝ/ iudiciũ ſen
tentiã ſeu ꝓceſſum directe vel indi
recte īpedire ꝑſumant. ¶ Si qs vo
de predictis ptãtibus: dñis tꝑalibꝯ
rectoribus: vel eoꝝ officialibꝯ ſeu
balliuis cõtra ꝑdicta fecerit: aut ꝑ
fato fidei negocio ſepe fatis dioce
ſano eꝑo vel inqſitoribus incũbẽti
ſe opponere forte ꝑſumpſerit vel ip
ſum aliquatenus īpedire: necnõ ⁊ q
ſciẽter ī predictis dederit auxilium
conſiliũ vel fauorẽ excõicationis ſe
nouerit mucrone ꝑcuſſũ quã ſi per
annũ aīo ſuſtinuerit ꝑtinaci: extũc
velut hereticus condẽnetur. ¶ Idē.

Um ſm leges ciuiles nefarias c. xix.
nature ꝯtrarias: inceſtas nu
ptias cõtrahẽtes. eoipſo ſuarũ do
miniũ rerũ ꝑdant. Et mulier hũanã
legẽ tranſgrediẽs (ꝑſerti parentibꝯ
ſuis nõ cõſentiẽtibus) raptoris nu
ptias eligens bona oīa q̃ ꝑ legẽ ſibi
obuenerãt a raptore: ac aliis cõſor
tibus raptus ipſo iure amittat: cer
to qꝫ caſu deferant ī fiſcũ. Ac etiam
illicitas ſꝑes trãſuehẽs. Aut rerũ
vecturarũ ꝓfeſſionẽ omittẽs: earũ
dẽ ſpecieꝝ ⁊ rerũ ꝓprietate hoc ip̄o
priuet᷑: ⁊ fiſco rerũ ⁊ ſꝑerũ dictarũ
proprietas acqrat᷑. Bona hereticorũ

(qui grauius horribilius ac detestabilius ꝙ predicti delinquunt) ipso iure de fratrum nostrorum consilio decernimus confiscata. ¶ Confiscationis tamen huiusmodi executio: vel bonorum ipsorum occupatio fieri non debet per principes / aut alios dominos temporales (iuxta Gregorii pape predecessoris nostri declarationem) antequam per episcopum loci vel aliam personam ecclesiasticam que super hoc habeat potestatem: sententia super eodem crimine fuerit promulgata. ¶ Idem.

Ca.xx Statuta quedam felicis recordationis Inno. Alex. et Clementis predecessorum nostrorum quibusdam declarationis et additis recensentes concedimus ꝙ in inquisitionis heretice prauitatis negocio procedi possit simpliciter et de plano: et absque aduocatorum ac iudiciorum strepitu et figura. ¶ Iubemus tamen ꝙ si accusatoribus vel testibus in causa heresis interuenientibus seu deponentibus (propter potentiam personarum contra quas inquiritur) videant episcopus vel inquisitores graue periculum iminere: si concitat fieri publicationem nominum eorundem: ipsorum nomina non publice sed secreto coram diocesano episcopo vel (eo absente) ipsius vicario: quando inquisitores procedunt: quando vero procedit episcopus coram inquisitoribus si haberi commode possit copia eorundem: ac nichilominus / siue episcopus / siue inquisitores processerit: aliquibus personis prudentis et honestis iurisque peritis (quas ad hoc vocari: et eis per totum processum super quo deliberandum est seriose manifestari ac integraliter explicari / et de ipsorum consilio ad sententiam vel condemnationem procedi volumus) exprimantur. sicque (non obstante ꝙ illi contra quos huiusmodi deposuerunt: nomina ipsorum non fuerit publicata) adhibeatur ad cognitionem iudicis instruendam plena fides depositionibus testium eorundem. Et vt eorundem accusatorum et testium periculis efficacius occurratur et cautius in inquisitionis negocio procedatur: presentis constitutionis auctoritate permittimus: ꝙ episcopus vel inquisitores secretum possint iniungere illis quibus (vt premissum est) processum huiusmodi explicabunt: et in eos si archana consilii seu processus sibi sub secreto ab eisdem episcopo vel inquisitoribus patefacta: preter eorum licentiam aliis patefecerit excommunicationis sententiam quam ex secreti violatione ipso facto incurrant: si eis expedire videbitur promulgare sic tamen ꝙ inquisitores episcopum vel episcopus inquisitores non excommunicent hac de causa: sed ipsi ex iuncto ex nunc a nobis sub virtute sancte obedientie districto precepto ad secretum huiusmodi teneantur. ¶ Cessante vero periculo supradicto accusatorum et testium nomina (prout in aliis fit iudiciis) publicentur. ¶ Ceterum in his omnibus precipimus tam episcopos / ꝙ inquisitores puram et prouidam intentionem habere: ne ad accusatorum vel testium nomina supprimenda: vbi est securitas periculum esse dicant: nec in eorum discrimen securitatem asserant: vbi tale periculum iminere: super hoc eorundem conscientias onerantes. ¶ Constitutiones vero ordinationes et mandata alia prede. nostrorum in negocio heretice prauitatis facta concessa seu etiam ad consulta responsa: que constitutionibus supradictis super eadem heretica prauitate non obuient: in suo volumus robore permanere.

¶ De scismaticis. Bonifacius. viij.

Ad succidendos infructuosos palmites pestiferos et nociuos quos (quasi ficus fatua) domus de columna produxit nescientes in semitis iusticie dirigere gressus suos ad cor reuerti: et agere penitentie dignos fructus / licet diutius expectatos Iacobum videlicet de columna et petrum nepotem ipsius olim sancte romane ecclesie cardinales: et filios quondam Iohannis de columna fratris dicti Iacobi: et patris petri prefati posteros et fautores et sequaces eorum) in virtute altissimi exurgentes: spiritualiter et temporaliter contra eos duximus procedendum. ¶ Consequenter dictis Iacobo et petro descendentibus in profundum malorum et molientibus inconsutilem tunicam domini: sancte videlicet ecclesie scindere vnitatem: et vt gladium acuentibus linguas suas et prorumpentibus: non tam in verba blasphemie et scismatica quam insana que in scriptis redacta sub sigillis que Cap. unicum

bus anteq̄ȝ essent depositi ꝓhent
ꝑ vrbē ⁊ diuersa mūdi climata desti
nauerant: estimātes loquacitatē fa
cundiā: ⁊ maledicere cōsciē bone si
gnū: ⁊ conficta materia disputandi
(q̄ veritate nō poterāt) nos saltem
lacerare ꝯuitiis ꝓsumpserint: quoꝝ
dicta lȝ possemus superiori assertio
ne ꝯuincere: ⁊ luce clarioꝛib⁹ rōni
bus cōfutare: duxim⁹ eoꝝ latratib⁹
non dare responsum. vt contrita eoꝝ ra
bies/auctoꝛitate sonoꝛa ꝓsidētis in
supremo iudicij solio frangeret: ⁊ pa
tens veritas ꝑ seipsam vere in publi
cam notionē nostrūq̄ꝫ silentiū i sup
pliciū eis foret. ꝓcessus tñ cōtra ip
sos ⁊ alios fecim⁹ successiue varios
diuersisq̄ꝫ tꝑibus spirituales ⁊ tꝑa
les penas: ⁊ sniās cōtinentes ⁊ mul
tas: quoꝝ (q̄ totū tenoꝛē ꝯstitutio
ni p̄nti inserere longū esset) ex eis
quedā cōpendiose collata huic nr̄e
constitutioni duxim⁹ inserenda: ad
certitudinē p̄ntiū ⁊ memoꝛiā futu
roꝝ (vȝ q̄ ex causis q̄ rōnabiliter
nos mouerūt de fratrū nr̄oꝝ consi
lio) deposuim⁹ dictos Jacobū ⁊ pe
trū a cardinalibus eiusdē eccl̄ie/et
ab oī cardinalat⁹ cōmodo ⁊ honoꝛe
ipsosq̄ꝫ iudicauimus scismaticos et
blasphemos tanq̄ꝫ hereticos puniē
dos/expositis ꝑsonis eoꝝ a fidelib⁹
capiēdis: oīb⁹ bñficijs/officijs/ho
noꝛibus/dignitatib⁹ ⁊ ꝓlaturis ꝑpe
tuo priuantes eosdē: ⁊ reddentes in
habiles ad habēda: cunctis eoꝝ bo
nis mobilib⁹ ⁊ imobilib⁹ iuribus ⁊
iurisdictionib⁹ publicatis. ¶ Cōtra
natos insup ⁊ posteros dicti Johā
nis spūaliter ⁊ tꝑaliter duxim⁹ mul
tipliciter ꝓcedendū eoꝝ bonis ⁊ iu
ribus publicatis ac cōfiscatis: ipsisq̄ꝫ
posteris dicti Johānis ꝑ masculi
nā ⁊ feminā lineā descendētib⁹ idi
gnis ꝑpetuo redditis ad cardinala
tus honoꝛē ⁊ quelibet officia/ bñfi
cia ⁊ ministeria i eccl̄ia mētoꝛata vel
eius cura: alibi vero vsq̄ꝫ ad quartā
generationē. ¶ Omnē ꝑsonā p̄ntē ⁊
futurā cuiuscunq̄ꝫ fuerit preeminen
tie conditionis dignitatis aut eccle
siastici vel mūdani (etiā si foret sa

cre romane ecclesie cardinalis) que
ipsos Jacobū ⁊ Petrū vel eoꝝ alte
rum scienter ⁊ deliberate ꝑ cardina
lib⁹ habuerit ⁊ tenuerit: aut ad car
dinalatū admiserit: seu votū eoꝝ vl̄
alicuius ipsoꝝ suffragiū i electione
romani pontificis admiserit: aut in
pontificē romanū elegerit/nolauerit/
assumpserit/vel receperit: seu
dederit in his vel ad hoc auxilium/
consiliū/vel fauoꝛem: excōicationis
snīa duximus inodandū: a qua (abs
q̄ꝫ expressa licentia roma. pon.) non
possit absolui. nec etiā ꝑ collegium
apostolice sedis: eadē sede vacante ex
cūq̄ꝫ ꝓlatione/dignitate/ statu ⁊ ho
noꝛe ecclesiasticis oīno priuamus ni
chilominꝰ oēs q̄ dictis Jacobo et
Petro alās ⁊ natis dicti Johānis fa
uoꝛē prebuerit vel auxiliū i rebellio
ne/vel scismate ꝑsistentib⁹ excōica
tionis snīa inodantes. ¶ Hec ⁊ alia
ꝑ nos facta in ꝓdictis nr̄is ꝓcessib⁹
et i lr̄is nr̄is bullatis sup eis ꝯfectꝭ
contēta: hac ꝯstitutione ꝑpetuo va
litura ratificam⁹: ꝯfirmamus ⁊ etiā
innouam⁹: eandēq̄ꝫ de nouo facim⁹
de fratrū nr̄oꝝ cōcilio predictoꝝ.
Et vt dictoꝝ malicia nō inueniat suc
cessoꝛē: ⁊ punitē trāsgressionis exē
plar retrahat alios ab offensa: ac in
obliuionē veritas veniēs non vage
tur incerta statuimus atq̄ꝫ decerni
mus vt ⁊ ipa inuiolabiliter obseruēt
et q̄ illi eis excessus ⁊ culpe/penis si
milibus in posterum puniantur.

De homicidio.

Innocen. iiii. i concil. gn̄ali. Lugd.

PRo hūani redemptiōe
gn̄is de summis celoꝝ
ad ima mūdi descēdēs:
et moꝛtē tandē subiens
tꝑalē/dei fili⁹ Jes⁹ xp̄s
ne gregē sui ꝓcio san
guinis glꝛiosi redēptū ascēsur⁹ post
resurrectionē ad patrē absq̄ꝫ pasto
re desererꝫ: ipsi⁹ curam beato petro
aplo (vt sue stabilitate fidei ceteros
in xp̄iana religiōe firmaret: eoꝝq̄ꝫ
mentes ad salutis opa sue accēderꝫ
deuotionis ardoꝛe) cōmisit. vñ nos
eiusdē apostoli effecti (disponente

Capi. primū

dño:licz immeriti)successores z ipsi9 redēptoris locū i terris q̃q̃ idigne tenētes circa gregis eiusdē custodiā sollicitis excitati vigiliis:z alaꝝ sa luti iugis attētiōe cogitatiōis itendere submonēdo noxia:z agēdo pro futura debem9: vt excusso a nobis negligētie somno nřiq̃ cordis ocu lis diligētia sedula vigilātib9: alas deo lucrifacere sua nobis coopante gratia valeamus. ¶ Cū igit illi qui sic horrenda ihūanitate detestāda q̃ senteīa mortē sitiunt aliorū vt ipsos faciant p assassinos occidi: nō solū corpoꝝ sed mortē procurent etiam alarū (nisi eos exuberans gr̃a diuina preueniet) se sint armis spūalibus p̄muniti) ac omnis potestas tribuatur a dño ad iusticiā rectūq̃ iudicium exercendū. ¶ Nos tanto periculo volētes occurrere alarū z tā nephārias p̄sumptiones ecclesiastice aiaduersionis mucrone ferire (vt metus pene meta hmōi presumptionis existat) presertim cū nōnulli magnates taliter perimi formidantes coacti fuerint securitatē ab eorūdē assassinoꝝ dño ipetrare sicq̃ ab eo non absq̃ xp̄iane dignitatis opprobrio redimere quodammodo vitam suā. ¶ Sacri approbatione concilij statuimus: vt q̃cunq̃ p̄nceps: prelatus: seu quevis alia ecclīastica secularis ve psona quempiā xp̄ianoꝝ p p̄dictos assassinos interfici fecerit vel etiā mandauerit (q̄q̄ mors ex hoc forsitā non sequat) aut eos receptauerit vel defenderit seu occultauerit: excōmunicationis z depositiōis a dignitate: honore: ordine officio z beneficio incurrat sentētias ipso facto: z illa libere aliis p illos / ad quos eoꝝ collatio pertinet / conferant. Sit etiā cū suis bonis mundanis oībus tanq̃ xp̄iane religionis emulus a toto xp̄iano populo ppetuo diffidatus et postq̃ pbabilibus cōstiterit argumentis aliquē scelus tā execrabile cōmisisse nullaten9 alia excōmunicationis vel depositionis seu diffidationis aduersus eum in sententia requiratur. ¶ Bonifacius octauus

Prelatis vel clericis q̄buscūq̃ q̄ de laicis suis malefactorib9 querelā penes secularē iudicē deponentes. petūt emendā sibi fieri: z prouideri ne ꝯtra eos talis de cetero p̄sumant: ꝯtestando expsse q̄ ad vindictā seu penā sanguinis nō intendūt iputari nō d3: q̄uis als i tali casu de iure debeat pena sanguis irrogari: si iudex mortē illis iferat iusticia exigēte. ¶ Aliodn si p̄lati aut clerici ppter hmōi (qr iudex ad penā sanguinis posset pcedere) de suis malefactorib9 taliter cōqueri nō auderēt: daret plerisq̃ materia trucidandi eosdem: et ipsorum bona libere depredandi. ¶ Idem. ca.ij.

Is qui mandat aliquem verberari (lz expsse ihibeat ne occidat vllaten9 vel mēbro aliquo mutiletur) irregularis efficit si mādatarius fines mandati excedēs mutilet vel occidat. ¶ Cū mādato in culpa fuerit z hoc euenire posse debuerit cogitare. ca.iij.

¶ De vsuris.

Gre.x. in concilio gn̄ali lugdunen̄.

Usurarū voraginē (que aīas deuorat z facultates exhaurit) ꝯpescere cupiētes ꝯstitutionem latera. ꝯcilij ꝯtra vsurarios editam sub diuini maledictionis ꝯminatione p̄cipim9 inuiolabilit obſuari. ¶ Et qr q̄ mior feneratorib9 aderit fenerādi ꝯmoditas eo magis adimet fen9 exercēdi libertas. hac gn̄ali ꝯstōne sācim9 vt nec collegiū nec alia vniuersitas vl singularis psona cuiuscūq̃ sit digni tatis: ꝯditionis: aut stat9 alienigenas et alios non oriūdos de t̄ris ipsoꝝ publice fenebrē pecuniā exercētes: aut exercere volētes ad hoc domos i t̄ris suis ꝯducere vl cōductas hēre aut als hitare permittāt: sed hmōi vsurarios manifestos oēs ifra tres menses de terris suis expellāt: nūq̄ aliquos tales de cetero admissuri: nemo illis ad fen9 exercēdū domos locet: vel sub alio titulo q̄cūq̃ cōcedat. Qui vero ꝯtra fecerit: si psone fuerit ecclīastice p̄triarche archiepī Cap. primū

epi suspensionis/minores vo psone
singularis excoicationis si aut colle
gium seu alia universitas: interdicti
sententiã ipso facto se noverint incur
suros. Quã si per mensem alo sustis
nuerint indurato: terre ipsorum (quãdiu
in eis iidẽ usurarii cõmorant) extũc
ecclesiastico subiaceant interdicto.
¶ Ceterũ si laici fuerit: per suos ordis
narios ab hmõi excessu (eo, cessante
privilegio) per cẽsurã ecclesiasticã
compescãtur. ¶ Idem.

ca.iii. Quanq usurarii manifesti de usu
ris quas receperant satisfieri
expressa quãtitate vel indistincte in
ultima voluntate mãdaverint: nihilo
minus tñ eis ecclesiastica sepultura
denegetur donec de usuris ipsis fue
rit (put patiunt facultates eorum) ple
narie satisfactũ: vel illis quibus fa
cienda est restitutio: si presto sint ipsi
aliis q eis possint acquirere: vel eis
absentibus loci ordinario aut eius vi
ces gerenti: sive rectori parrochie in
qua testator habitat corã aliquibus
fide dignis de ipsa parrochia quibus
quidem ordinario vicario et rectori
predicto modo cautionẽ hmõi eorũ
nomie liceat presentis cõstitutionis
auctoritate recipere: ita q illis per
inde actio acquiratur: aut servo pu
blico de ipsius ordinarii mãdato ido
nee de restitutione faciẽda sit cautũ
Ceterũ si receptarũ usurarũ sit quãti
tas manifesta illaz semp in cautione
pdicta exprimi volumus alioquin aliã
recipientis cautionẽ hmõi arbitrio
moderãdã ipse tñ scienter nõ minorẽ
q verisimiliter credit moderet: et si
secus fecerit: ad satisfactionẽ residui
teneat. ¶ Omnes autẽ religiosos et
alios q manifestos usurarios cõtra
presentis sanctionis formã ad eccle
siasticã ausi fuerint admittere sepul
turã: pene late. cõci. cõtra usurarios
pmulgate statuimus subiacere ¶ Nul
lus manifestorũ usurariorũ testamẽ
tis intersit: aut eos ad cõfessionẽ ad
mittat: sive ipsos absolvat: nisi de usu
ris satisfecerint: vel de satisfaciẽdo
p suarum viribus facultatũ psitẽt (ut pre
mittit) idoneã cautionẽ. ¶ Testamẽ
ta quoq manifestorũ usurariorũ aliter
facta nõ valeãt: sz sint irrita ipso iure.

¶ De excessibus prelatorum ¶ Bo. viii.

Cum ex eo q pdicatores: et relis
giosi alii mendicãtes: i civitas
tibus castris: villis: aut aliis locis ad
habitandũ domos vel loca de novo
suscipiunt seu olim suscepta dimittũt
se ibidẽ ad alia trãsferẽtes: diversa
scãdala quãdoq pveniãt: et frequẽ
tes clamores ad sedẽ apostolicã pfe
rant. ¶ Nos sup hoc pvidere volẽs
tes: hoc perpetuo phibemus edicto:
ne deinceps aliqui: vel aliqui de pdis
ctis quibuscunq sup hoc privilegiis
muniti existãt (que ipsis ptra tenorẽ
cõstitutionis psentis nullatenus volu
mus suffragari) in aliqua civitate: ca
stro: villa: seu loco quocũq ad habi
tãdum: domos/vel loca quecũq de
novo recipere: seu hactenus recepta
mutare. vel ea venditionis: permuta
tionis: aut cuiuscuis alienationis tis
tulo quocũq in alios trãsferre psus
mant: absq sedis aplice licẽtia spe
ciali: plenã et expressam faciẽte de ps
hibitiõe hmõi mẽtionẽ: si secus ege
rint irritũ decernẽtes ¶ Per hoc tñ
eis q vitã duxerit heremiticã seu so
litariã eligẽdã: de maiorũ suorum licẽ
tia (quin cellas: seu habitacula i he
remo sive locis ubi nõ sit hoim habi
tatio de ppinquo possint acquirere
ac mutare) nõ intelligimus interdictũ.

¶ De privilegiis. Inno. iiii. in cõci.
generali lugdunen.

Ca. i. Volẽtes libertatẽ: (quã
iõnullis ap. sedes privi
legio exceptiõis indul
sit) sic itegrã observari:
ut et illã alii nõ infrin
gãt et ipsi eius limites nõ
excedant declaratione irrefragabili
diffinimus: q quãtũcũq sic exempti
gaudeãt libertate: nihilominus tamẽ
rõne delicti sive ptractus aut rei de q
cõtra ipsos agit rite psit corã locorũ
ordinariis pveniri: et illi quo ad hoc
suã in ipsos iurisdictionẽ (put ius exi
git) exercere. ¶ Nũquid ergo carẽt
oino in his cõmodo libertatis: non
privilegii: q: nec corã ordinariis ipsis uiis

modo sunt i loco exẽplo ꝯmissũ de
lictũ vel cõtract⁹ initus: aut res liti
giosa: nec vbi domiciliũ hñt: si alibi
delinquãt vel cõtrahãt aut res ipsa
cõsistat cõuentri pñt aliquaten⁹ sup
istis. neq; domiciliũ pretextu locorũ
diocesani (si vbi deliquerũt vel ꝯtra
xerũt aut res ipsa cõsistit: illi cõue
niãt) remittẽdi eos illuc: vel ibi vel
illic r̃ñdeãt inuĩgẽdi hñt aliquã pote
statẽ. Saluis nihilomin⁹ casib⁹ aliĩs
in qb⁹ eos epõrũ iurisdictioni subesse
canonica ɔ̃scriptiõe istituta ❡ Et idip̃
decernim⁹ circa illos qb⁹ vt nõ nisi
sub vno certo iudice teneãt de se cõ
q̃rentib⁹ r̃ñdere: ap̃lico p̃uilegio est
cõcessũ. ❡ In eos aũt qb⁹ ne i̇̃terdici
suspẽdi vel excõicari a q̃ ꝗ̃ valeãt: a
sede ap̃lica est idultũ (sicut sunt reli
giosi ꝗ̃ plures) quorũ p̃uilegiĩs cõ
tinet: ne dicti ep̃s vel archiep̃s mona
sterioꝝ suoꝝ monachos ꝓ vllis causa
vllove loco i̇̃terdicere: suspẽdere: vl̃
excõicari ꝓ̃sumat: ĩdẽ ordinariĩ iu
risdictionẽ suã ꝗ̃tum ad ista vbicũq;
illi fuerĩt: penit⁹ exercere nõ possint
Nisi forsan ipsi mõachi ad monaste
riorũ suoꝝ priorat⁹ ordinariĩs eisdẽ
subiectos (vt vel gerãt eoꝝ regimẽ:
vel in eis tãꝗ̃ ꝓpriĩ locoꝝ ipsoꝝ mo
nachi resideant) fuerĩt destinati. tũc
eñi r si libere possint ad eadẽ mona
steria reuocari: ac tã illoꝝ ꝗ̃ ipsorũ
prioratuũ mõachi reputẽt (cũ nõ sit
i̇̃cõuenitẽs aliquẽ sic vtrobiq; locoꝝ
habere mõachiũ) vnũ alteri subesse
monasterio: vel ab ipso noscit̃ depẽ
dere rõne tñ eorũdẽ prioratuũ dicti
ordinariĩ sua iurisdictione i ipis etiã
quo ad ɔ̃missa (ꝗ̃diu morãt̃ in illis)
licite vti possunt. ❡ Idem.

cap.ij. Cum de diuersis mũdi partib⁹
multi cõfluãt ad sedẽ apostoli
cam q̃si matrẽ: nos ad cõmunẽ tam
ipoꝝ ꝗ̃ alioꝝ oĩm cõmodũ r ꝓfectũ
paterna sollicitudine intendẽtes (vt
sit eis mora hmõi fructuosa) ꝓuidi
m⁹: ꝙ ibidẽ de cetero regat̃ r vigeat
studiũ iuris diuini et humani: cano
nici vz r ciuilis. Unde volum⁹ r sta
tuim⁹ vt studẽtes i scolis ibi ꝑ̃manẽtes
sedẽ eandẽ talib⁹ p̃uilegiĩs oĩno li

bertatib⁹ r imunitatib⁹ gaudeãt: qb⁹
gaudent studẽtes i scholis vbi gñale
regitur studiũ: ac recipiant integre
prouentus suos ecclesiasticos sicut
illi. ❡ Alexan. iiij.

Abbates: quos ap̃lica sedes in
exhibitione benedictiõis sup ca.iij.
ppl̃m spãli p̃uilegio isigniuit i eccle
siĩs: q̃ ad eos pertinẽt pleno iure: q̃ñ
in eis diuina officia celebrãt possũt
post missarũ solẽnia et vespertinas/
ac matutinas laudes bñdictionẽ so
lẽnẽ sup ppl̃m elargiri. ❡ Alibi aũt
publice aut ꝑ vias: ciuitates: castra:
et villas: ppl̃is r plebib⁹ bñdictionẽ
facere vel i̇̃partiri nõ valeãt. ❡ Nisi
hoc eis exp̃sse ap̃lico p̃uilegio sit cõ
cessũ. ❡ Nec eis liceat sit aliĩs ꝗ̃ mo
nasterioꝝ suoꝝ cõuersis: et q̃ ad illa
cõuolauerĩt: r in quos ecclesiasticã r
q̃si episcopalẽ iurisdictionẽ obtinẽt:
primum clericalẽ conferre consurã.
❡ Nisi eis id cõpetat ex pleno ꝓ̃fate
sedis indulto. ❡ Idem.

Auctoritate sedis ap̃lice de frm
nostrorũ cõsilio statuimus ꝙ ca.iiij.
oratoria vel capellas in locis nõ exẽ
ptis sine diocesanoꝝ locoꝝ ipsoꝝ li
cẽtia exẽpti cõstruere nõ presumãt:
neq; i sic cõstructis nec tpe interdi
cti (casibus expressis in iure dũtaxat
exceptis) celebrẽt. vel faciãt celebra
ri diuina. ❡ Qꝙ si talia ꝓ̃sumpserit ab
his ꝑ locoꝝ ipsoꝝ ordinarios cõpe
scãt. Et si q̃s ꝓpt̃ hoc exẽptoꝝ ipsoꝝ
ɔ̃seruatores in eos s̃ĩtẽtias ꝓtulerĩt
illas penit⁹ reuocam⁹. ❡ Inhibem⁹
insup nec i locis etiã exẽptis hoc ipi
exẽpti facere audeãt: nisi sup his li
cẽtiã vel p̃uilegiũ habeãt sedis apo
stolice speciale. ❡ Causas q̃z siue li
tes ꝓprias suoꝝ hoĩm liberoꝝ: q̃ vt
tñ ad ipsos hoĩes pertinẽt ĩdẽ exẽ
pti suo noĩe: siue vt auctores siue vt
defensores aliquaten⁹ nõ assumant.
❡ Etiam si sint ipsis dicti homines
censuales: cum id nequaꝗ̃ licitũ sit
eisdem. ❡ Clemens quartus.

Ne aliq̃ vt indultis apostolicis
cõfidentes alios cõfidenti⁹ in Ca.v.
suo iure molestent: r ordinarioꝝ iu
risdictionẽ ɔ̃temnãt pariter r claudãt.

¶ Omnes indulgentias et priuilegia
quibuscumque singularibus personis eccle
siasticis vel singularibus cuiuscumque
sint preeminentie: dignitatis/conditio
nis aut status quod interdici a quocumque
vel excommunicari non possint: nec terre
vel ecclesie ipsorum ecclesiastico interdi-
cto supponi: sub quacumque forma verborum
concessa. ¶ (Illis per que regibus
et reginis eorumque filiis necnon et re-
ligiosis quibuscumque non personarum tamen
sed ordinum priuilegiatorum vel locorum ra
tione in hoc immunitas huiusmodi conce-
ditur dumtaxat exceptis) de fratrum no-
strorum consilio ad ordinariorum senten
tias et processus edicto perpetuo prohi-
bemus extendi. ¶ Idem.

Ca. vi. Ut apostolice sedis benignitas (que
nonnullis abbatibus aliisque prelatis
quibus non competit ex propria dignitate
concessit in ecclesiarum suarum gloriam et
honorem: quod mitra et aliis pontificalibus
uti possint) prudeat ne inde scandala
oriantur: sic tamen quod ipsi priuilegiati
suorum priuilegiorum non frustrentur effe-
ctu: ut ex maioritate ac decore maioris
ornatus maioritas appareat digni-
tatum. ¶ De fratrum nostrorum consilio pre-
senti decreto statuimus ut abbates et
alii quibus mitre vsus est ab eadem sede
concessus. ¶ Exempti quidem in prouin-
cialibus conciliis et episcopalibus synodis
(quibus nonnulli eorum interesse te-
neantur) mitris tantummodo aurifrisiatis
(non tamen aureas vel argenteas laminas
aut gemmas habentibus) uti possint.
¶ Non exempti vero simplicibus: et albis
ac planis utantur. In aliis vero locis
exemptis et non exemptis mitris liceat
illis uti: prout concessa eis ab eadem
sede indulta permittunt. ¶ Io. viii.

Ca. vii. ¶ Cum persone ecclesiastice tam religiose
quam seculares plura presumant, que ipsis in
famiam pariunt et aliis inferunt lesio-
nem: preterea exemptionis vel liber
tatis quam asserunt se habere: ordi-
nariorum correctiones et ordinationes
subterfugientes ac eorum forum sine iudi
cium declinantes. Nos volentes super hoc
de salubri remedio prouidere/ statui
mus: ut hi qui se asserunt per priuilegia
seu indulgentias apostolice sedis exem-
ptos: a locorum ordinariis requisiti hu-
iusmodi priuilegia vel indulgentias:
(quibus se dicunt fore munitos) ipsis
ordinariis in loco congruo et securo:
aut aliquibus prudentibus viris omni sus
pitione carentibus ad hoc per dictos
ordinarios deputatis: infra terminum
competentem pro facti qualitate ipsorum or-
dinariorum vel delegatorum suorum arbi-
trio moderandum iusto impedimento
cessante ostendere: ac ad legendum inte
graliter exhibere: necnon de articulis
de quibus controuersia fuerit: transcri-
ptum tradere teneantur. ¶ Si autem ad fun
dandam intentionem suam super huiusmodi liber
tate solummodo prescriptionem cano-
nicam duxerint opponendam: eisdem ordi-
nariis vel delegatis ab eis viris pru
dentibus non suspectis de prescriptione
huiusmodi facere debent fidem. ¶ Quod si tales
priuilegio et prescriptione asserant se mu-
nitos priuilegium quidem ipsum exhibeant:
ut in primo huiusmodi constitutionis articu-
lo superius est expressum. Et si priuilegium
exhibitum non ad plenum per se sufficiat
ad exemptionem seu libertatem huiusmodi com
probandam: seu tale est quod saltem causam
prebeat prescribendi coram personis predictis
annorum .xl. prescriptionem teneantur probare:
prescriptionisque probatione pendente. Li-
cet ordinariorum intentio iure communi fun
detur: tamen quia de priuilegio (quod saltem causam
prescribendi prebet) faciunt fidem libertas
tis vel exemptionis possessione non vio
lenta: non clandestina: nec concessa preca
rio de qua fidem coram eisdem fecerint non
turbentur. ¶ Si vero priuilegium per se suffi
ciens: quo solo priuilegio se defendunt vel
saltem tale quod prescriptioni canonice
causam prestet: cum prescriptionem allegant
non exhibuerint est dictum (cum de iure
communi ordinariorum intentio sit fundata)
sua iurisdictione uti possint in eosdem li-
bere: donec de prescriptione canonica (vt
premissum est) fecerit plenam fidem. ¶ Idem.

Episcoporum et aliorum prelatorum quere
lis frequentibus et querulosis cla- Ca. viii.
moribus excitati: presenti decreto duximus
statuendum: ne aliqui seculares aut re-
gulares quantumcumque exemptionis seu li-
bertatis sedis apostolice priuilegiis com
muniti cuiuscumque ordinis: religionis

statua vel cōditionis existāt: scilicet celebrent vel faciant celebrari diuina in ciuitatibus: castris villis (nisi quatenus eis a sede p̄cedit) seu locis aliis interdictis ab ordinariis siue delegatis iudicibus vel a iure. aut excōicatos publice vel interdictos ad diuina officia seu ecclesiastica sacramenta: vel ecclesiasticā sepulturā admittāt. ¶ Qui vero cōtra presumpserint (preter alias penas a iure statutas) ingressum ecclesie sibi nouerit interdictum donec de trāsgressione huiusmodi ad arbitriū eius cuius sententiā cōtempserūt

Ca.ix. satisfecerint cōpetenter. ¶ Idem.

Per exemptionē ecclesie cōcessam ipsa ecclesia ipsius mōachi vel canonici: clerici etiā et cōuersi: perpetuoque oblati (nō autē ecclesie eiusdē presbyteri: qua parrochianorū curā habet: que ad ea que ad curā eandē ptinere: nec ipsi parrochiani etiam) intelliguntur exēpti. ¶ Uerū si canonici (nō aūt ecclia vel aliq eius clerici) sunt exēpti. ¶ Si autē clerici cuiuslibet ecclesie eximātur: tūc tam canonici quam alii clerici eximūtur: nō tamē ecclesia nisi aliud in exēptionis huius

Ca.x. legio exprimatur. ¶ Idem.

Si papa in aliquo priuilegio vel scriptura nō facta principaliter sup donatione vel sententia exēptōis seu etiā libertatis aliquā ecclesiam ad ius et proprietatē ratiōe ecclesie ptinere: vel cōsimilia verba narret. Non propter hoc illius ecclesie exēptio est probata nisi de libertate aliter doceat. ¶ Si autē ecclesie: vel monasterio exēptionis priuilegiū cōcedēdo: vel sup ipsius exēptione sententiādo (cū de ipsius exēptiōis negocio ageretur) asserat ipsam ecclesiā fore exemptā aut eā iuris beati Petri existere: siue ad ius et proprietatem roma. ecclie. vel ad roma. ecclesiā specialiter aut sine medio vel etiā simpliciter pertinere. per hoc plene debet exempta huiusmodi ecclesia iudicari cū eam iure cōmuni oēs ecclesie p orbē diffuse ad roma. ecclesiā pertineāt: si id alicui cōcedatur ecclesie: vel de ea per sententiam iudicetur: ex hoc ipsius cōprobat exemptio: vt priuilegiū nihil aliās allatura cōcessio ei cui cōceditur: et sententia nullū aliud datura subsidiū ecclesie (cum verba aliquid operari debeant) conferat gratie specialis. ¶ Et est idē si priuilegiū cōtineat vel ipse papa per modū exprimat supradscriptū: quod ecclia sit libera: seu quod potiatur romane ecclie libertate: vel quod in hoc prerogatiua gaudeat speciali aut si dicat indefinite: quod ecclie romane annuū censum soluat ad percipiendum dictū libertatis siue quod ipsam ecclesiā eximit ab ordinariū potestate: vel quod nō audeat illic episcopus cathedrā collocare: aut imperādi seu ordinationē quātis leuissimā faciēdi exercere aliquā potestatem. ¶ Similiter si aliq recipiātur in proprios et speciales subiectos censētur exēpti. ¶ Nō sic si in proprios et speciales filios romane ecclie sint suscepti: tales quippe exempti propterea nō existūt. ¶ Si vero dicatur simpliciter quod aliqua ecclia romane ecclie annuū censum soluat: nō propter hoc exempta ecclia dici debet. ¶ Idem dicimus si circa aliqua priuilegii cōcedat et libertas: et clausula de censū annuo persoluendo sequatur vt si aliquibus quod ab alio quam a papa seu eius legato excōmunicari suspendi aut interdici nō possint: vel aliquid aliud specialiter a se. apo. sit indultū vel etiā dicat quod in speciales romane ecclie filios sint assumpti: et sequatur in priuilegio quod ecclie romane ad indiciū libertatis percepte ānuū censum soluāt. ¶ His enim et cōsimilibus casibus sic in certis priuilegiati artis cuiuslibet ordinariorum iurisdictioni quantum ad alia sunt subiecti. ¶ Licet autem sic diuersos priuilegiorū quibus ecclesie ac monasteria eximātur tenores ac litiū materiā amputandā duxerimus designados: per hoc tamen aliis exemptionū (si repetantur) seu aliarum libertatū modis vel eorum effectibus nolumus aliquatenus derogari. ¶ Idem.

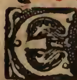
Ca.xi. Licet vobis pcessum existat vt interdicti tpe ianuis clausis excōicatis et interdictis exclusis voce sub

missa diuina celebrare possitis ad ea eā aliquos(etiā si aliūde venerint) nisi sup hoc p̄uilegiati extitant:reci pere nulla rōne debetis. ¶ Cū cōce ditur singulari psone vt modo pres misso tp̄e īterdicti celebrare valeat vel audire diuina: eius familiares domestici ad audiendū cū ea ⁊ cele brandū sibi diuinū officiū licite ad mittuntur. ¶ Nō sic aūt in familiari bus alicuius cōuentus seu collegij est censendū:illi em̄(nisi p̄uilegiati fuerint)admitti nō debent. ¶ Hmōi quoqꝫ cōcessiōe gaudere nō potest is cuius cā seu culpa dolo vel frau de fuit sentētia īterdicti prolata:seu q̄ ad perpetrandū delictū cuius ocs casiōe lata extitit:prebuit consiliū auxiliū vel fauorem. ¶ Idem.

Ca. ij. Quoniā ep̄i eorūqꝫ superiores se h̄nt diuersis ex causis suis ecclesijs ⁊ diocesib⁹ absentare fre quēter:nec sēp possunt cōmode ad ecclias accedere p missa celebrāda vel audiēda in ipsis sine qua eos trā sire non decet absqꝫ cā rōnabili vi lam diē,p̄nti cōstitutione īdulgem⁹ eisdē:vt altare possint habere viati cum:⁊ in eo celebrare ac facere cele brari vbicūqꝫ:absqꝫ interdicti trāsi gressione illis permittitur celebra re/vel audire diuina.

¶ De iniurijs et damno dato.

¶ Grego.x.i cōcilio gn̄ali lugd.

Cap. unicū.

Cū pignorationes q̄s vulgaris elocutio re presalias nolat :i q̄b⁹ alius p alio p̄grauat tanq̄ graues legibus et eqtati naturali con trarie:ciuili sint cōstitutione prohi bite. ¶ Ut eā earū prohibitio i psō nis ecclesiasticis tāto amplyꝰtimes sur q̄to in illis specialius inhibent: eas cōcedi contra psonas p̄dictas: seu bona ipsoꝝ:aut q̄tūcūqꝫ gn̄alit̄ p̄textu cuiusuis cōsuetudinis (quā potius reputam⁹ abusum fore)con cessas:ad illas extendi p̄nti decreto districtius īhibem⁹. ¶ Illi aūt qui cōtra fecerit aduersus psonas easdē pignorationes/seu repsalias pcedē do vel extendēdo ad eas(nisi p̄sumē ptionē hmōi reuocauerit)a pcessio nis vel extēsionis tp̄e infra mensem si psone singulares fuerit:snīam ex cōmunicatiōis icurrāt.si vo vniuer sitas ecclesiastico subiaceat īterdicto

¶ De penis. Inno.iiij.

Cap. primū

Omans eccl'is:⁊ infra. Licz aūt Remen.archi ep̄o suā prouinciā vissi tanti eos q̄ tunc sibi vl sue familie aut alijs ꝙ ppter hoc p eandē pro uinciā dirigit ⁊ etiā q̄s cōsiliū con uocat eos q̄ nūcijs suis quos p illo vel alias p puinciā ipsam sua debi ta iurisditione vtēdo trāsmittit iiu riari p̄sumunt:si hec occasione sua i his īpediatur iurisditio :pro iiuria hmōi(dūmō existat notoria)proba auctoritate punire:nisi apli⁹ ei de re mes. eccli e consuetudine cōpetere dinoscat. ¶ Sibi etiā ⁊ metropolis tanis alijs i suis puincijs(dū sic in illis iurisditionē exercent) puniēdi manifestas ⁊ notorias offensas tūc eisdem illatas vel suis(etiā si ex ide īpediri iurisditionē hmōi non ptin gat) libera sit de nr̄a spāli pcessiōe facultas. ¶ Bon.vi.Bitteren ep̄o.

Ca. ij. Degradatio qualiter fieri de beat a nobis tua fraternitas requisiuit. ¶ Sup quo tibi taliter re spōdem⁹ q̄ vbalis degradatio seu depositio ab ordinib⁹ vel gradibus ecclesiasticis est a ppio ep̄o sibi assis stente i degradatione clericoꝝ i sa cris pstitutoꝝ ordinibus certo ep̄o rū numero diffinito canonib⁹ factē da:q̄d p̄ proprij ep̄i sententia sine alio rū ep̄oꝝ presentia sufficiat i degra datione eoꝝ q̄ minores dūtaxat ordi nes receperūt. ¶ Actualis vero sine solēnis celestis milicie milit̄ .i. cle rici degradatio(cū ad eā fuerit pce dēdū)fiet vt exauctorizatio ei⁹ q̄ mi litie defuit armate: cui militaria de trahūt īsignia:sicqꝫ a milicia remo tus castris reijcit̄ priuat⁹ cōsortio ⁊ priuilegio militari. Cleric⁹ igit̄ de gradād⁹ vestib⁹ sacris indut⁹:i ma nibus habēs librū:vas:vel aliud ins

strumentū seu ornamentū ad ordinē suū spectans: ac si deberet in officio suo solēniter ministrare: ad epī presentiā adducat: cui eps publice singula sive sint vestes: calix: liber seu queuis alia q̄ illi iuxta morē ordinū dorū clericorū in sua ordinatione ab epo fuerit tradita: seu collata singulariter auferat: ab illo vestimēto seu ornamento qd̄ datū vel traditū fuerat vltimo inchoando: ꝛ descendēdo gradatim degradationē ptinuet vsq; ad primā vestē q̄ datur in collatione tōsure: tūcq; radatur caput illi9. seu tōdeatur: ne tōsure: seu clericat9 vestigiū remaneat in eodē. ¶ Poterit autē eps in degradatione hmōi vti verbis aliquib9 ad terrorē/ illis opposittis: que in collatione ordinū sūt plata dicendo presbytero hec vel similia vba in remotione platene. auferim9 tibi vestē sacerdotalē ꝛ te honore sacerdotali priuam9: sicq; i remotione reliquorū insigniū similib9 verbis vtens in ablatione vltimi qd̄ in collatione ordinū fuit hmōi: infrascripto vbī alio similimō pnūciet sive dicas. Auctoritate dei omnipotētis patris/ ꝛ filij/ ꝛ spūsancti: ac nostra: tibi auferim9 habitū clericalē et deponimus: degradamus spoliam9: et eximimus te omni ordine beneficio ꝛ priuilegio clericali. ¶ Idem.

ca.iij. Quānis ad reorū custodiam nō ad penā carcer specialiter deputatus esse noscat. ¶ Nos tñ nō īpros bam9 subiectos tibi clericos pfessos de criminib9 seu cōuictos (eorū excessib9 ꝛ psonis ceterisq; circūstātijs puida deliberatiōe pēsatis) imperpetuū vel ad tēpus prout videris expedire carceri mācipes ad penitētiā peragendā. ¶ Idem.

ca.iiij. Bicūq; alicui ꝛ ei9 filijs seu posteri9 vsq; i certā gñationē pena iponit ab hoie vel a iure: pēa ipa eos tm̄ afficit q p masculinā: si p femininā lineā dnoscūt. ¶ Nisi aliud in iure vel sentētia sit expressum. ¶ Idem.

cap.v. Elicis recordatōis honorij pe.iiij. predecessr. nri vestigijs inherētes quibusdā additis ꝛ detractis de cōsilio frm nrorū pslilio: hac ipperpetuū valitura pstitutiōe sancim9: vt si quis deinceps i hoc sacrilegū gen9 irrepserit q sctē ro.ec. cardinalē fuerit hostilit isecut9: vel pcusserit aut ceperit vel soci9 fuerit facientis aut fieri mādauerit: vel factū ratū habuerit aut cōsiliū dederit aut fauorē: aut postea receptauerit vel defēsauerit sciēter eū dē sicut re9 crimīs lese maiestatis ppetuo sit isamis: diffamat9 nihilomin9 et bānit9 sit itestabilis: vt nec testamēti liberā hēat factionē: nec ad alicui9 bōa ex testamēto vel ab itestato post ceſ: qteu9 ab oi successiōe repulsus: publicoq; repulsa cōfus9 min9 inueniat sue malicie successorē: fiāt hitatiōnes ei9 deserte: ꝛ vt nō sit q̄ eas ihabitet: deniq; cūcta ipius edificia i ruinā: ꝛ vt ppetue notā infamie ppetua ruina testet nullo tpe repent: null9 ei debita reddere: null9 rñdere i iudicio teneat: qcqd ēt i bōis inuenit ipi9 fisci vel reipublice dominio applicetur vt ex illis nil trāsmittat ad posteros: s3 ppetuo cū ipo quodāmō dānent ꝛ sua. Si qua vo feuda/ locationes/ officiū/ vel bñficiū speciale vel tpale ab aliqbus ecclesijs obtinet sic eis ipo iure puat9: q sic libere ad ecclesias reuertāt q ecclia⁊ rectores de ipis p sua volūtate disponant. ¶ q si qs pdictoꝝ filiū/ vel filios habeat: nepotē vel nepotes p rectā lineā descēdētes bñficiatū seu bñficiatos quis bñficio (etiā si pōtificalem adept9 vt adepti fuerit dignitatē) sic eis ipo iure puatis pe pmotiōis oīo sublatis. ¶ Nulli pterea taliū filiorū atq; nepotū ex virili seu descēdētiū ab eisdē/ alicui9 aperiat ianua dignitatis aut honoris ecclesiastici vt mūdani: seu ad alicui9 loci regimē sit ascēsus: sit eis postulādi negata facultas sit notarie iudicat9: ꝛ qlibz aliū offiitū seu ministeriū publicum iterdicat: i iudicijs eoꝝ asserti ptra quēq̄ nihil fidei/ nihil credulitatis inditat/ vt ad testioniū proſ9 reddāt idigni sit eis ad ordies ascēs9 ihibit9: sit ad bñficiū vel officiū ecclesiasticū denegat9 accessus: ꝛ (vt magis famosa sit

rou infamia) ad act⁹ legitimos null⁹ eis pateat aditus: nulla porta pādat̃ eisdem super aliquo premissorū: omni spe dispēsationis adempta. ¶ Presenti nichilomin⁹ adiicim⁹ sanctioni: vt ex insecutione predicta sicut ex iniectione manuum violēta ipso facto excōmunicationis sentētiā quis incurrat: et tam insecutor ꝙ alii supradicti tāti mali participes: quādiu in sua cōtumacia pdurarint: singulis diebus dñicis et festiuis pulsatis cāpanis et cādelis accensis per omnes illius loci ecclesias in quo tantū facinus fuerit attentatū: necnō ciuitatū et diocesū vicinarū excōicati publice denūcientur. Nec ab alio ꝙ a romano pōtifice pōnt absolutiōis bñficiū obtinere: nisi dūtaxat in mortis articulo pstituti. ¶ Cū aūt fuerit absoluēdi pmo sufficiēter et idonee caueāt ꝙ iterende pene parebūt: et auxiliāte dño penitentiā peragēt iniūgendā deinde p oēs illi⁹ loci ecclias pncipales vicinou locou diebus dñicis et solēnib⁹ icedāt nudi corā pplo femoralia tm̄ hñtes: et ferulas deferentes in manib⁹: cū qb⁹ p easdē ecclas publice fustigent̃: iturt postmodū vltra mare et ibidē acturi pniam p tres ānos ad min⁹: nec exinde postmodū reuersuri absq3 sedis apo. licētia spāli. ¶ Uerū cū tal' grām recōciliatiōis meruit (bñficio absolutiōis obtēto) indulgeat̃ ei licētia: vt suam et suou iniuriā psequat̃: et debitou illou ꝙ cōtracta fuerit de postmodū acquiitis repetitio nō neget̃. ¶ Illud aūt nō duxim⁹ omittendū: ꝙ si quis fuerit in pmissis nudo cōsilio: aut simplici fauore culpabilis: inde ex in talem penā metiat̃ ex culpa: vt scd̄m ꝙ excessus exegerit vindicta procedat. ¶ Ceteu qz dignū ē vt nephādi rōe flagitiū vltionis. seueritas āpli⁹ extendat̃: et ppt̃ enormitatē culpau plagarū mod⁹ exuberet: nec penis solitis cōtentei: statuim⁹ vt ad collaterales fres: vcz nepotes et pnepotes talitū possit extēdere penas in hmōi nr̃a pstōne pt̃tas circūspectio ro. pō. put circūstātie rōnabiles suadebunt. ¶ Premissis etiā dignū censuim⁹ ꝙ nectēdū: vt si qsꝙ aliquo pdictou excessuū queꝙ de clericis vel religiosis nr̃e familie: vel cardinaliū afficere forte psūpserit: pportionet̃ pena delicto: ita ꝙ vindicta ex equo excessui rñdēte ab offēsa nr̃ou cohibeant̃ delcepe man⁹ temerarie formidīe vltionis: quas vel vl' nr̃a seu frm nr̃ou reuerētia nō cohercet. ¶ Si qs v̄o per se vel p aliū occiderit cardinalē (qd̄ absit) vel dederit causā mortis vltra ꝙ pmissa cōtineāt: sic in eū ptās iurisdictiōis insurgat: sic rigor vltiōis illis liat: ꝙ cōtra vite subsidiū mortis solatiū inocet vinēs pene nō vindicte spe cuiū nō offēse. ¶ Per hoc quoq3 secularib⁹ ptātib⁹ nō adimim⁹ facultatē vtēdi legib⁹ ptra tales: qs aduersus sacrilegos Catholici Principes ediderūt. ¶ Quis ei loc⁹ regiminis poterit esse tut⁹? Quis rector securitate gaudebit? Si Romana ecclia que olm eccliarū disponēte dño caput ē et magistra casib⁹ istis subiiciat̃ si ei⁹ filii spāles hmōi picualis exponunt̃. Quē ecclie filiū: quē fidei zelatorem cōtumelia tāta nō tangeret: et pfusiotē aspera nō moneret? porro si filius est dolebit: si fidelis mr̃e fidei lesā ledet̃. ¶ Quapropt̃ si pnceps senator/ cōsul/ ptās vl' ali⁹ dñs siue rector cōtra psūptores pdictos pñtis cōstitutiōis tenorē nō fecerit obseruari tamipe ꝙ officiales eius infra mēsē (postꝙ res ad noticiā eou puenerit) eoipso snīam excōicatiōis icurrāt. ¶ Ciuitas v̄o quis alia pret̃ vrbē ꝙ talis facienti vel facientib⁹: seu psumētibus in his psiliū vel auxiliū dederit aut fauorē: vel infra mensē salte talit̃ delinquētes (put tāti facinoris enormitas exegerit et facultas ei affuerit) nō duxerit puniēdos: pōtificali et supra sit eoipso dignitate puuata: et nichilominus remaneat iterdicta. ¶ De penitentiis et remissio. Inno. 4. in pci. lug.

Omana ecclia: et infra. Questoribus aūt fabrice remēs. ecclie remēsis archiepis seu ei⁹ officiales citādi suffraganeou ibi⁹ ecclie subditos (qs Cap. 4.

sedē questores sibi resistere aut nolle parere dixerint) vt sup hoc compare ant corā ipo: nequaq̄ tribuāt ꝓtātē. Sup benigna ꝟo ipoꝝ receptiōe ac subuētiōe ipi fabuce faciēda: possūt eosdē suffraganeos τ alios ep̄isde s les remēsis pulcle charitatiue mo τ nere. ¶ Jn cōcedēdis quoq̄ idulgē
ca. ii. tijs nō excedat Remensis archiep̄o statutū ꝯcilij gn̄alis. ¶ Bonifa. viij.

Si ep̄s suo subdito ꝯcesserit vt sibi possit idoneū eligere confessorē ille quē is elegerit I casibus q̄ eidē ep̄o spālit̄ reseruant: nullā habet penit9 ꝓtātem. Cū in generali cōcessione illa nō veniāt que non esset de verisimilit̄ I specie concessurus. ¶ Nulla quoq̄ pōt cōsuetudine itroduci: q̄ aliq̄s ꝑter sui superioris licentiā confessorē sibi eligere valeat qui eū possit soluere vel ligare. ¶ Jde.

Indulgētie q̄ ab vno vel pluribꝰ
ca. iij. ep̄is I ecclīarū dedicationibus vel aliis q̄buscūq̄ casibꝰ cōcedūtur vires nō obtinēt si statutum excesserint cōcilij gn̄alis. ¶ De snia excōicatiōis/suspēsionis/τ interdicti.
cap. i. ¶ Inno. iiij. in concilio Lugdunēsi.

Cum medicinalis sit excōicatio nō mortalis: disciplinās nō eradicans nō tñ is I quē lata fuerit nō cōtēnat: caute puideat iudex ecclīasticꝰ: vt I ea ferēda ostēdat se ꝓsequi q̄d corrigētis fuerit τ medentis. ¶ Quisq̄s igit̄ excōicat excōicationē I scriptis ꝓferat τ causā excōicatiōis expresse cōscribat: ꝓpt̄ quā excōicatio ꝓferat̄. Exemplū ꝟo hmōi scripture teneat̄ excōicato tradere īfra mēsem si fuerit requisitus: sup qua reqsitione fieri volumus publicū instrumētum: vel litteras testimoniales confici sigillo autentico consignatas. ¶ Si quis autem iudicum hmōi constitutiōis temerarius extiterit violator: per mensem vnum ab ingressu ecclīe τ diuinis officiis nouerit se suspensum. ¶ Superior vero ad quē recurrit̄ sētentiam ipsam sine difficultate relaxans latorē excōicato ad expēsas et omne interesse condēnet: τ alias puniat animaduersione condigna vt pena docente discant iudices q̄ graue sit excōmunicationum sententias sine maturitate debita fulminare. ¶ Et hec eadem in suspensionis τ interdicti sententijs volumꝰ obseruari. ¶ Caueāt aūt ecclīarum prelati τ iudices vniuersi/ ne predictam penam suspensionis incurrant: quoniam si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi sicut prius irregularitatē nō effugient iuxta canōicas sanctiōes sup qua nō nisi p sūmū pōtificē poterit dispēsari. ¶ Jdē I eod.

Solet a nōnullis in dubium re ca. ii.
uocari an cū aliquis per superiorem absolui postulat ad cautelam dū in se latam excōicationis sniam asserit esse nullam: sine contradictionis obstaculo munus et debeat absolutiōis impēdi? Et an aū absolutionē hmōi is q̄ se offert I iudicio ꝓbaturū se post appellationē legitimā excōicatiōe inodatū: vel itolerabilem errorē I snia fuisse patenter expssū: τ sic in ceteris (excepto probationis illius articulo) euitandus. ¶ Jn pma igitur dubitatione sic statuimus obseruandum vt petenti absolutio non negetur: q̄uis in hoc excommunicator vel aduersarius se opponat. Nisi eum excōmunicatum pro manifesta dicat offensa. Jn quo casu terminus octo dierum indulgebitur sic dicenti: vt si probauerit quod opponit nō relaxetur sententia nisi prius sufficiens ꝑstetur emenda: vel ꝯpetens cautio de parēdo iuri / si offensa dubia ꝓponatur. ¶ Jn secūda vero q̄stiōe statuimus: vt is q̄ ad ꝓbandū admittitur pēdente ꝓbatōis articulo: I ceteris q̄ vt actor I iudicijs atteēdauerit interim euitet̄. Extra iudiciū vero I officijs/postulationibꝰ/τ electionibus ac aliis legitimis actibꝰ nihilominus admittat̄. ¶ Jdem in eod.

Statuimꝰ vt nulli iudicū ꝓtici ca. iij.
pātes cum excōmunicatis ab eo I locutione τ aliis quibꝰ ligat̄ participāo excōmunicatiōe minori ante monitionē canonicam excōmunis

care maiori excōicatiōe ꝑsumat: sal
uis ꝯstitutiōib⁹ ꝯtra illos legitime
ꝓmulgat;: q̄ i crimīe ꝑsumūt partis
cipare dānato. ¶ Qđ li ex locutione
ꝛ aliȷs q̄b⁹ participās labit̄ i minorē
excōicat⁹ forti⁹ īduresc at potit īde
post monitionē canonicā hm̄ōi par
ticipātes ꝯsiliȷ dānare cēsura. ¶ Ali
ter sūt i participātes excōicatio ꝓ
lata nō teneat ꝛ ꝓferētes penā legis
timā poterit formidare. ¶ Idē i eoꝝ.

ca.iiij Q Uia piculosū est ep̄is ꝛ eoꝝ su
periorib⁹ ꝓpt̄ executionē pōtifi
calis officii qđ frequēt̄ icūbit: vt in
aliquo casu intēdicti: vel suspēsionis
incurrāt sniam ip̄o facto. ¶ Nos de
liberatiōe ꝓuida duximꝰ statuēdum
vt ep̄i ꝛ aliȷ supiores p̄lati nulli⁹ ꝯsti
tutiōis occasione sētētie siue mādas
ti p̄dictā icurrāt sētētiā ꝓlatenꝰ ip̄o
iure. ¶ Nisi in ip̄is de ep̄is expressa
mentio habeatur. ¶ Idem.

Cap.v ¶ Romana eccl̄ia: ꝛ ifra. Ceterū inter
dicti suspēsiōis vł excōicatōis snias
latas ab officialib⁹ archidiaconoꝝ
seu q̄buslib; aliȷs iurisdictionē h̄nti
b⁹ suffraganeoꝝ Remēsis eccl̄e sub
ditis: Remeñ. archiep̄s ꝛ ei⁹ officia
les (omissis ip̄is excōicatorib⁹) non
relaxēt salua cōtraria sup hoc ꝯsue
tudine si quā habēt. ¶ Porro excōis
catōis snie a Remē. archiep̄o suisq;
officialibus gn̄alr ꝓmulgate: subie
ctos eiusdē iurisdictiōi archiep̄i tm̄
ligāt. ¶ Sed nec i specie: nec i gn̄e
ꝓ culpis ꝛ offēsis p̄teritis vł p̄ñtib⁹
excōicationū sentētiȷs absq; ꝯpetēti
monitiōe p̄missa ꝓmulgent: ꝛ si con
tra p̄sūpserit: iniustas noverit esse il
las. ¶ Caveāt etiā ne tales snias ex
cōicatōis: siue spāłr/ siue gn̄ałr i ali
quos ꝓ futuris culpis: vez si tale qđ
fecerit vel etiā ꝓ iā ꝯmissis sub hac
forma/ si de illis ifra t̄ps minime satis
fecerit: ꝓferre p̄sumāt: nisi mora: in
exhibēda satisfactiōe/ vel culpa seu
offensa p̄cesserit: q̄bus merito ad in
iūgēdā satisfactionē hm̄ōi: ꝛ talit̄ ꝓ
hibēda similis īducant̄: aut alia rōa
bilis (quā i ip̄is sniis exprimāt) caus
sa subsit. ¶ In universitatē vel colle
giū ꝓferri excōicatiōis sniam peni

tus ꝓhibemꝰ: volētes aīaꝝ piculum
vitare qđ exinde seq̄ posset cū nōnūq̄
cōtingeret inoxios hm̄ōi snia irreti
ri: s; i illos dūtaxat de collegio vel
universitate: quos culpabiles eē ꝯsti
terit ꝓmulget̄. ¶ Idem in eodem.

D Ilecto filio decano Aurelia. ꝛ
infra. Preterea cū oēs leges
oiaq; iura vim vi repellere cūctisq;
sese defēsare ꝑmittāt: licuit vtiq; ip̄i
decāno (cū p̄dict⁹ balliu⁹ eū bōis iu
is mūdanis iniuriose spoliare: vł ea
violēter occupare p̄sūpserit: vt sugge
tus est ex p̄sū) cōtra illi⁹ violētā iniu
riā se tueri. ¶ Et q̄m adversus eius
nimiā potētiam sufficiēs t̄poralis
defēsio sibi forte non aderat. Potuit
se etiā spiritualiter gladio videlicet
vtendo ecclesiastico defensare: ac re
currere ꝓpter hoc ad arma spiritua
lia q̄ sūt eccl̄ie ꝓpria: et ꝓ suo munis
mine illis vti: p̄sertī cū dict⁹ balliu⁹
post latas i eū ab eodē decano ex ali
is causis excōmunicatiōis snias (si
cut idē decan⁹ asseruit) ip̄m tā͡q ex
inde ꝓvocat⁹: sententiȷs ipsis cōtēs
ptis bonis spoliasset eisdē: et ꝓpter
hoc postmodū ipse decan⁹ sentētiā
tulerit interdicti tā͡q spūali se mucro
ne defēdēs ꝯtra illius iniuriā ꝛ violē
tiā sibi ab eodē occasiōe p̄dictaꝝ sēn
tētiarū ꝛ i ip̄aꝝ cōtēptū illatā. ¶ Et
q̄dē cū liceat cuilib; suo vicino vł ꝓ
ximo ꝓ repellēda ip̄ius iniuria suū im
partiri auxiliū: imo si pōt ꝛ negligit
videat̄ iniuriātē fovere: ac eē ꝑticeps
ei⁹ culpe: licuit ꝑfecto ip̄i decano ꝓ
ꝓprio sibimet subvenire subsidio ꝛ suā
met t̄palē iniuriā sua ꝓpa spūali defē
sione tueri: sicq; vtrūq; quodāmodo
gladiū ꝛ t̄palē ꝛ ecclesiasticū alterū vez
alt̄o adiuvare: maxie q: hi duo gla
dȷ ꝯsueverūt (exigēte necessitate) si
bi adinvicē suffragari ꝛ i iuvamē al
terius subventione mutua frequens ca.vij
tius exerceri. ¶ Idem.

ca.vi V Enerabilib⁹ ꝛ ifra. Ceterū Ro
thomageñ. archiep̄o: vel ei⁹ of
ficiali nō li; excōicatis ab archidia
conis vel aliȷs subditis suffraganeo
rū ip̄ius archiep̄i (cū nec excōican
tiū: nec excōicatoꝝ sint iudices) abs

solutiõis beneficiũ impẽdiri: excõica
tos aũt ab ipsis suffraganeis vel eo
rũ officialib⁹ põt absoluere: si ab ip
sis litigãtib⁹ ad eos fuerit prouoca
tũ. Neutra vero partiũ appellante:
si qua ipsarũ per archiepiscopũ: vel
eius officialẽ ab excommunicatione
contra eã lata ꝑ reliqua postulet se
absolui: vel alias corã eis de parte
aduersa querimoniã sine appellatio
nis interpositione deponat: non est ĩ
hoc ab ipsis (cũ sui nõ sint iudices)
audiẽda. Sed si excõmunicat⁹ depo
nat apud eos de suffraganeo vt ipo
nat ei pena et pro suo interesse sup
iniusta excõicatiõe q̃relã audire vel
q̃z debẽt eũ sec⁹ aũt si cõq̃rat de ipo
vt relaxet hmõi snia cõtra se ab eo
ꝑ alio ꝓmulgata. q̃m iueri hãc cau
sã nõ ad ipz suffraganeũ: sz ad eũ ꝑ
quo est snia lata spectat. Attamen si
suffragane⁹ vel extra iudiciũ ꝑ suo
rũ defensiõe iuriũ: vel etiã ĩ iudicio
ex suo ꝓcedẽs officio inquirendo vcz
vl simile q̃d agẽdo aliquẽ excõicet ĩ
hoc casu cõueniẽd⁹ est ipe suffraga-
ne⁹ corã archiepo vel ei⁹ officiali: q̃z
ipius iterest defẽdere causam suam
¶ Porro archiepus vel ei⁹ officialis
excõicatos a suffraganeis semꝑ añ-
q̃ audire causã icipiãt: ĩ casib⁹ ĩ qui
b⁹ eis iurisdictio ꝯpetit iuxta ecclie
formã debẽt absoluere: vt pote si p⁹
diffinitiuã fuerit excõicationis snia
ꝓmulgata: ⁊ ad eos fuerit appellatũ
exceptis casibus ĩ q̃b⁹ iura ꝓhibent
post sniam appellare. Silr si suffra
ganeus extra iudicium excõicet ali-
quẽ ꝑ ei⁹ offensa: vel ꝑ sui defensio
ne iuris. et sup hoc querimoniã ille
ꝓponat: est ille ꝑmit⁹ iuxta formã ec
clesie absoluẽd⁹: nisi suffragane⁹ ꝓ-
baturũ se offerat q̃ ꝑ manifesta of-
fensa excõicatiõis eũ vinculo innoda-
uit. Idẽ est etiã si quẽq̃ ꝑ ꝓsumpta
cõtumacia (vcz qua citat⁹ ꝓfixo sibi
termino nõ cõparuit) excõicatione
constringat: q̃z si sic ligat⁹ ꝓposita q̃
rimonia petat ab archiepo se absol-
ui: siue q̃m suffragane⁹ ex suo ꝓcessit
officio siue q̃m est ad ipm archiepm
ante diffinitiuã sniam appellatum;

et ab aduersario ꝓponat q̃ absoluẽ
dus nõ sit: nec ꝓcẽdi ei debeat iudi-
cũ adit⁹ nisi ꝑus expẽsas restituat: ⁊
iudicio sisti exhibeat cautionẽ ipeq̃
respõdet q̃ recte cõtumax reputari
nõ debet: ꝑ eo q̃ ĩ itinere capt⁹ vel
etiã alio ĩpedimẽto detent⁹ ĩ termi-
no cõparere neq̃uit: tũc ꝓtinus sibi
(iuxta formã ecclie) bñficiũ dz abso
lutiõis ĩpẽdi. ¶ Sec⁹ aũt si se cõtu-
macẽ ꝯfiteat vel al's de contumacia
sua cõstet q̃z forte ꝓdixerat ĩ iudicio
q̃ minime cõpareret. tũc ei (cũ mãife
sta sit cõtumacia: ⁊ manifesta repu-
tet offensa) nõ est ei (nisi ꝑmo expen
sarũ satisfactione ac de stãdo iudi-
cio cautione ꝓstita) absolutio ĩpẽdẽ
da. ¶ Et hoc idẽ est ĩ sitib⁹ obs̃uãdũ
sicut si aliq̃s ad certũ locũ citet: ⁊ il
le ꝓponat ipsũ nõ esse sibi tutũ: ⁊ iu
dex postea ĩ eũ (q̃z nõ ꝓbauerit hoc:
nec cõparuit) sniam excõicatiõis ꝓ
mulget: nã tũc si excõicat⁹ ipe ad su
periorẽ appellet: ⁊ añ oia se ab eo pe
tat absolui: (cũ ꝓbare corã eo velit
ipsũ locũ nõ existere sibi tutũ) ĩ hoc
est ꝓculdubio audiẽdus: cũ presum
pta solũmodo eius cõtumacia vide
atur. Sed si iudex ꝓnũciasset locum
illũ esse idoneũ ⁊ securũ: ⁊ ille nõ cõ
paruisset. ac ideo excõicassz eundem
ipe postmodũ sup hoc (nisi post latã
interlocutoriã infra descendium ꝓ-
uocasset) nullatenus audiri debet.
¶ Sed si ex causa legitima seu ꝓba-
bili q̃s appellet (puta q̃z loc⁹ nõ ẽ ei
tutus) ⁊ post appellationẽ hmõi ex-
cõicatione liget ac deinde cõstet su-
periori q̃ ad ipz ex tali cã extitit ꝓ-
uocatũ: nõ tamẽ illico ꝓnũciare de
bet excõicatiõis sententiã fore nul-
lã: sed potest eã ad cautellam iuxta
formã ecclie relaxare. ¶ Sane si cer
tũ est excõmunicationis sententiam
esse iustã velut cum propter manife
stum excessum est in aliquẽ promul-
gata: superior iudex (nisi periculũ sit in
mora) excõmunicatũ ad excõmuni-
catorẽ prorsus remittere debet: nec
debet eũ absoluere: nisi excõmuni-
cator req̃situs maliciose illi absolu-
tio nis beneficium deneget exhibere.

¶ Si vero constet hmõi sñiã esse
iniustã nequaq̃ remittendus est ad
suũ excõicatorẽ excõmunicatus:sed
debz sine difficultate aliqua mox ab
solui. q̃ si dubitet̃ vtrũ iusta sit vel
iniusta superior(nisi excõicatori de=
ferat)relaxare iuxta formã ecclesie
põt illã q̃ honestius ꝛ cõuenientius
agat si ei deferat in hoc casu. ¶ Ubi
aũt superiori cõpetit de excõicatiõe
cognoscere absolutio seu relaxatio
quã ipse fecerit tenet̃: lz forsitan sit
iniusta:qm ꝛ si contra ius litigato=
ris:non tñ contra ius constitutiõis
absoluit. ¶ Denicq̃ a subditis suffra
ganei emendas pecuniarias põt ar=
chiepũs sm̃ consuetudinem regionis
exigere i casibꝰ i q̃bus ei lz eos ex=
cõicationis vĩculo innodare. ¶ Põt
quoq̃ archiepũs beneficiũ absolutio
nis iuxta formã ecclesie nonnũq̃ im
pendere ad cautelã:vtpote si asserit̃
excõmunicationis sñia intolerabilẽ
errorẽ fuisse patenter expressum: id ẽ
aliq̃d sub vi precepti vel mãdati ap=
ti in ea contineri:qđ cõmuniter vel
in suo gñe est peccatũ: veluti si di=
cat forte aliq̃s suffraganeo excõica
tum fuisse pro eo q̃ elemosynã pau
peri tribuebat:vel q̃ faciebat aliq̃d
aliud qđ in se bonũ est aut q̃ nõ ope
rabatur id qđ suo actu illicitũ est ꝛ
prauũ.ꝛ suffraganeus ipse asserat:q̃
pro digna ꝛ rationabili cã vel p cõ=
seruanda vel exeq̃nda iusticia hoc
illi phibuisset vel etiã iniunxisset nõ
tunc archiepũs ad cautelã absolue=
re põt eũ. ¶ Similiter si aliq̃s ppo
nat se ante diffinitiuã sñiam in iudi
cio vel extra post appellationẽ ex cã
legitima interpositã vinculo excõi=
cationis astrictũ põt archiepũs(post
q̃ sibi de hoc ɔstiterit)(etiã priusq̃
incipiat de veritate cause appellatio
nis cognoscere)absolutionis illi bñ
ficiũ ad cautelã(iuxta formã eccl'e)
impartiri. ¶ Alexander quartus.

c.viij. Decernimus vt iudices secula=
res p censurã ecclisiasticam ab
ecclisiasticis iudicibꝰ(canonica moni
tione pmissa)repellere excõicat̃ ab
agendo patrocinãdo/ꝛ testificando
in suis curijs ꝛ iudicijs cõpellãtur.

¶ Grego. x. i concilio gñali lugdun. ca.

Constitutione felicis recorda=
tionis Innocẽtij pa. iiij. pdecesso
ris nr̃i q̃ phibet participãtes excõi
catis ea participatiõe q̃ solã minorẽ
excõicationẽ iducit(monitiõe cano
nica nõ pmissa)maiori excõicatione
ligari:decernẽs pmulgatã taliter ex
cõicatiõis sñiam nõ tenere. ad tollẽ
dũ oẽm ãbiguitatis scrupulũ decla
rantes decernimꝰ:ita demũ eẽ mo=
nitionẽ canonicã in hoc casu si aliq̃s
rite seruatis eos q̃ monent̃ expmat
nolatĩ. Statuimꝰ q̃q̃ vt int̃ mõitio
nes quas(vt canonice pmulget̃ ex=
cõicationis sñia)statuũt iura pmitte
ti:iudices siue monitionibꝰ tribus
vtant̃:siue vna p oĩbus obs̃uet aliis
quorum dierũ ɔpetentia interualla.
Nisi facti necessitas aliter ea suase=
rit moderanda. ¶ Idem. ca.x.

Presenti gñali declaramꝰ edi=
cto bñficiũ relaxatiõis ad cau
telã quo ad īterdicti sñias:i ciuitates
castra vel q̃libet alia loca/siue fran
aliq̃s gñaliter pmulgatas locũ ali=
quatenus nõ hr̃e. ¶ Idem in eodem.

Uicissi p eo q̃ in regis/ pnci ca.xi.
pes/barones/ nobiles /balli=
uos/vel quoslibet ministros eorum
aut quoscũq̃ alios excõicationis sus
pẽsionis seu interdicti sñia fuerit p=
mulgata licẽtiã alicui dederit:occi
dendi/capiẽdi:seu al's in psonis aut
bonis suis vel suoꝝ grauandi eos q̃
tales sñias ptulerũt:siue quoꝝ sint
occasione plate:vel easdẽ sñias ob=
seruãtes seu taliter excõicatis cõi=
care nolentes)nisi licentiã ipsam re i
tegra reuocauerit:vel si ad bonorũ
captionẽ occasione ipsius licẽtie sit
pcessum:nisi bona ipsa fuerit infra
octo dierũ spaciũ restituta(aut sa=
tisfactio p ipsis ipensa)eo ipso sñiaꝝ
excõicationis icurrant. ¶ Eadẽ q̃q̃
sñia sint innodati oẽs q̃ ausi fuerint
predicta licentia data vti vel aliq̃d
premissoꝝ:ad q̃ ɔmittenda dari licẽ
tiam phibuimus al's cõmittere suo
motu. ¶ Qui aũt in eadẽ sñia pman
serit duoꝝ mensium spacio extunc

ab ea nō possint nisi per sedē aplicā s absolutiōis bñficiū obtinere. ℂ Jō. 8.

c.xv. ¶ Si iudex laicus malefactorem captum detineat: et is se clericū dicens ad curiam ecclesiasticā petat remitti: vel curia ipsa tanq̄ suū clericū repetat iudici illū isiciante clericū: ac ob hoc minime remittendū dubitatōis hmōi. an scz sit q̄ repetit clericus ad iudicē ecclesiasticū (qz de re ecclesiastica et spūali vocato tū iudice sclari vel alio cuius interest) cognitio ptinebit. ¶ Et si notoriū fuerit q̄ idē malefactor sit clericus q̄ hmōi priuilegio gaudere debeat: statim absq̄ alia cognitione: vel fama publica de hoc extiterit: aut ipe p clerico cōmuniter habeatur: icōtinēti etiā ante cognitionē de clericatu ecclesiastice curie debet reddi. ¶ Idē esse censemus si reus ipe ante deprehensionē p laico publice se nō gerens dephēsus fuit in habitu clericali: tonsurā vez et vestes deferēs clericales: nā talē debemus clericū (donec cōstet de ptrario) reputare. Sicut de illo q̄ i possessione ingenuitatis extitit: si dicat ab alio libertinus: legalis sanxit auctoritas vt pbādi necessitate nō ipe sz aduersarius astrigat. Iustū est enī vt ipe talis quē gesta ex habitu (quousq̄ appareat aliud) p̄sumat qualis is esse cuius fert habitū pprobat. Ex stigmate nāq̄ consueto fabricentibus ipimis latitans fabricētibus agnoscit. Et custodes aquarū (quos hydrophilatos nomināt) q̄ eis iniūgi solet annotatio ne signati manifesti sūt olbus et angariarū nole nō tenētur. Isq̄ stat9 alicuius esse videt in quo ipe deprehenditur/donec contrarium doceatur. ¶ Non sic autem volumus obseruari si ante deprehensionē p laico publice se gerebat: ac pro tali cōmunit habeatur q̄uis dephēnsionis tēpore repertus fuerit in habitu clericali: tunc enim restituendus nō est quousq̄ fidem de titulo fecerit clericali eius eidē pbationis onus incūbat propter presumptionē q̄ aduersus ipsū orta est ex delatione laicalis habitus pcedēti: ptra eū sit iteri q̄lz pcessus iudicis penitus pquiescat. ℂ Idem.

c.xiij. ¶ Statutū greg. pape. x. factū ad declarationē pstitutionis innocētiane q̄ phibet participātes excōicatis ex pticipatiōe que solū minorē inducit maiore excōicatiōe ligari monitiōe canonica nō p̄missa: in suspēsiōis et interdicti sentētijs (q̄ p hmōi pticipatiōe plerūq̄ ab ordinarijs vl delegatis iudicibus pmulgant) pcipimus inuiolabiliter obseruari. ¶ Decernentes easdē sententias non tenere aliter pmulgatas. ℂ Idem.

c.xiiij. Licet excōicatōis sententia post appellationē legitimā pmulgata negligētia appellātis appellationē suā minime psequētis nō ratis sicet nec etiā pualescat. Excōicat9 tñ nō nolari vel spāliter et expsse q̄ post appellationē legitimā excōicatiōis sententiā asserit in se latā: si appellationē eādē: isra tps ad ipsam psequēdā ab hoie vel a iure statutū nō fuerit (vt debuit) psecutus: lapso eodē tempore excōmunicatus publice nūciari et nedum in iudicialibus sed etiā in extra iudicialibus euitari: ac legitimis actib9 remoueri debebit: quousq̄ q̄ post appellationem legitimā excōicatus fuerit: vel alias de ipsius sentētie docuerit nullitate. ℂ Ide.

ca.xv. ¶ Si clericos tue iurisditioni subiectos ppter pmissos excessus. ¶ Etiā per laicos capi facias: et eos (ne fugiāt) i carcere pena debita postea castigandos includas, te vel carpētes eosdem (licet nūdū appareat incorrigibiles illos esse) nulla credimus excōmunicatione nodari. ¶ Cū in (his nisi alias ex pposito excedatur in ipsis) temeritas vel iniuria nequeat deprehendi. ¶ Eosdē qz clericos si de parendo iuri tibi fideiussoriā dederint cautionē: detinere nō debeā. ¶ Nisi excessus enormitas vel alia causa ratiōabilis eos suaserit detinendos. ℂ Idem.

ca.xvi ¶ Si sentētia interdicti pferat i clericū nō intelligit (Nisi aliud sit expsum in ea) interdict9 popul9 nec etiā ecōuerso. ¶ Unde vno interdicto ipsorū alius licite admittit ad diuina.

¶ Ceterū cū ꝓpter delictū dñi vel
rectoris est ciuitas iterdicta: ciues
eiusdē (Qui culpabiles nō existūt.
Dūmō ⁊ ipsi ꝓpter dñm vel recto
rē puniendū i eis non fuerit iterdi
cti) pñt extra ipsam licite iteresse
diuinis. ¶ Cū vero alicuius terre po
pulus interdicto nodat: singule ex
eo ꝑsone quas iterdictas esse ꝯstat
(Re snia effectu car eat cū diuinoꝝ
auditio ⁊ sacramentoꝝ ꝑceptio po-
pulo vt vniuersis non ꝯpetant) non
debēt alicubi (casibus expressis a iu
re dūtaxat exceptis) audire diuina
vel ecclīastica recipe sacra. ¶ Idē
c.xvii. SI ciuitas castrū aut villa sub
ijciat ecclīastico interdicto:
illoꝝ suburbia ⁊ continētia edificia
eoipso itelligi volumus interdicta.
¶ Nā licet ṗdicta videant alīs mu-
roꝝ ambitu terminari: hoc tñ casu
ne vilipendi valeat snia interdicti
(quod fieri si posset in ipsoꝝ subur
biis vel cōtinētibus edificijs licite
celebrari vt prius) expedit intꝑreta
tionē fieri latiorē. ¶ Ratione quoqꝫ
simili si sit ecclīa intdicto supposi-
ta vel subiecta nec i capella eius cele
brari: nec i cimiterio ipsius eidem
ecclīe ꝯtiguo poterit sepeliri. ¶ Se
cus si ei cōtigua nō existant. ¶ Idē
Extra. IS q̄ in ecclīa sanguinis aut se
xvii. minis effusione polluta. Uel q̄
ṗtitibus maiori excōicatione noda-
tis scienter celebrare ṗsumit: licꝫ in
hoc temerarie agat: irregularitatē
tñ (Cū id non sit expssum i iure) ali
quā non icurrit. ¶ Is vero q̄ scientī
in loco celebrat supposito iterdicto
(nisi sup hoc priuilegiatus existat)
aut a iure sit cōcessum eidē irregu
laritatē icurrit: a qua neq̄ ꝑ aliū
q̄ ꝑ romanū pontificē liberari adeo
est icit ineligibilis: ꝙ nec ad eligē-
dū cū alijs debebit admitti. ¶ Idē.
c.xix. QUoniā in baptismo ⁊ ꝯfirma-
tione (q̄ nedū pueris sꝫ ⁊ adul
tis ꝓpter more periculum exhiberi
possunt) licite tpe iterdicti chrisma
tis vtimur vnctione: posse (lꝫ terra
itdicta existat) chrisma die cene dñi
confici dubiū nō existit. ¶ Idem.

IS cui est ecclīe intdictus in-
gressus (cū sibi ꝑ ꝯsequēs cen
seatur i ipsa diuinoꝝ celebratio in-
terdicta) irregulariꝫ efficit: si cōtra
iterdictū hmōi diuinis i ea se inge c.xx.
rat: i suo agens officio sicut prius.
¶ Talis quoqꝫ si hoc intdicto durā
te decedat: nō dꝫ in ecclīa vel cimi-
terio ecclīastico: nisi penituerit, se-
peliri. ¶ Sane sicut excōicatio: sic
ab officio vel ab igressu ecclīe lata
suspēsio aut ipsius effectus ꝑ appella-
tionem sequentem minime suspen-
duntur. ¶ Idem.
REligioso q̄ manus violētas in c.xxi.
clericū secularē iiecit, ne hoc
ṗtextu habeat materiā euagādi, po
terit ab epō eo casu absolutiōis bñ
ficium exhiberi: quo seculari cleri-
co posset si aliū clericū ꝑcussisset.
¶ Quāuis autē is qui religionē in
gredit. religiosus cēseri cū effectu
nō possit donec sit tacite vel expsse
ꝓfessus: si q̄s tñ violētas manus in
eū iniūciat excōmunicationis late a
canone vinculū non euadit. ¶ Idē.
EOs q̄ a snia canonis vel hois c.xxii.
cū ad illū a quo alias de iure
fuerāt absoluēdi: nequeūt ꝓpt imi
nentis mortis articulū: aut aliō im
pedimentū legitimū ꝑ absolutiōis
bñficio hre recursum ab alio absol
uuntur: si cessante postea ꝑiculo vel
ipedimento hmōi se illi a quo his
cessantibus absolui debebant ꝗcito
cōmode poterūt cōtēpserit ṗntare
mādatū ipsius sup illis ꝑ q̄bus ex-
coicati fuerāt hūiliter recepturi et
satisfacturi prout iusticia suadebit
decernimus (ne sic cēsure illudāt ec-
clesiastice) in eandē sniam recidere
ipso iure. ¶ Idem statuimus de his
q̄bus (cū a se. apo. vel a legatis ipsius
absolutionis bñficiū a q̄busuis sen
tētijs cōsequunt) iniungit: vt ordina
rioꝝ suoꝝ vel alioꝝ quorūlibꝫ susce
pturi penitētiā ab eisdē se ꝯspectui
repñtent. et passis iniuriam seu his
q̄bus ꝓpter hoc obligati existūt sa
tisfactionē exhibeāt competentē. si
hec cū ṗmū ꝯmode poterūt non cu
rauerit adimplere. ¶ Idem.

Cap. xxiij.

Cum q̄s absq; tuo mādato ma nus īiciat in clericū tuo nole violētas ⁊ si hoc ratū habuerꝭ: excō municationē latā a canone icūctan ter icurris Cū ratihabitio retro tra hat ⁊ mādato debeat ꝯparari ¶ Si ꝓ iniectio eadē tuo noīe nō sit fa cta: tūc lȝ pecces ratā habēdo eam dē: non tñ ꝑpter hoc excōicatiōis vīlius vīculo innodaris. Cum quis ratum habere nequeat quod eius nomine non est gestum. ¶ Idem

Cap. xxiiij.

Alma mr̄ eccīa plerumq; nō nulla rōnabilr̄ ordinat ⁊ cō sulte q̄ suadēte subiectorū vtilitate postmodū ꝯsulti9 ac rōnabili9 reuo cat: i melius ve cōmutat. ¶ Sane a nr̄is dubiū fuit ꝑdecessoribus cōsti tutū vt in t̄ris seu locis ecclīastico suppositꝭ interdicto nulla (certis casi bus ⁊ sacramētis exceptis) diuina celebrent̄ officia: vt̄ ministrent̄ eccle siastica sacr̄a. ¶ Qz ꝓo ex districtiōe hmōi statutoꝝ excrescit deuotio po puli: pullulāt hereses: ⁊ īfinita ꝑicu la aīaꝝ īsurgūt: ab ecclesijs sine cl̄ pa earū debita obseq̄a subtrahunt̄: cū fr̄ibus nr̄is deliberatiōe habita sup his diligēti ꝯcedimus q̄ tpe in terdicti ad homīe vel a iure plati: non tm̄modo morientes sȝ etiā viuē tes: tā sani q̄ quā infirmi ad pnīam (q̄ ꝑpter ꝑnitatē ⁊ facilitatē hoīm ad peccādū summe necessaria est) licite admittant̄: dū tñ excōicati nō fuerint q̄s admitti (ꝑterq; ī mortis articulo) nolum9 ad eandē. ¶ Illis etiā propter quorū culpā dolū vel fraudē lata est snīa interdicti: vel qui ad ꝑpetrandū delictū (cui9 occasio ne ipsum interdictū est latū) ꝑbuerūt auxiliū: ꝯsiliū vel fauorē nisi de ipo delicto (si sint tales q̄ id facere va leant) ꝑus satisfecerit: vel de satis faciēdo idoneā dederit cautionem aut si satisfacere nequeūt vel hmōi cautionē ꝑstare iurauerit q̄ q̄ncito poterit satisfaciēt ⁊ ad satisfactionē hmō ip eū vel ꝑ eosq̄ facere ipsā de bent ⁊ ꝑnt ꝑstandā dabūt ꝯsiliū ⁊ au xiliū: ac iuxta posse suū fideliter labo rabūt: nō est pn̄ie bñficiū aliquate nus cōcedendū ¶ Nec tūc etiā quo ad istos vel alios q̄ circa hoc minis me deliq̄rūt (vbi ciuitas vel locus ali9 seu vniuersitas interdicti existūt) faciēda est relaxatio interdicti: sed est eis solūmō insiūgēda pn̄ia salutarꝭ. Adijcim9 ꝑterea q̄ singulis diebus in ecclesijs ⁊ monasterijs misse ce lebrent̄ Et alia dicant̄ diuina officia sicut ꝑus submissa tñ voce ⁊ ianuis clausis excōicatis ac interdictis exclu sis ⁊ cāpanis etiā nō pulsatis: ⁊ tā canonici q̄ clerici ecclīarū in q̄bus distributiones q̄tidiane illis q̄ hos ris intersūt canonicis tribuūt̄: si ad officia nō venerit supradicta: distri butiones easdē amittant: sicut iter dicto perderēt nō extāte si diuinis officijs nō adessent. ¶ In festiuita tib9 ꝓo natalis dn̄i pasche / ac pen thecostes ⁊ assumptiōis ꝟgīs glio se cāpane pulsent̄: ⁊ ianuis apertis al ta voce diuina officia solenniter cele brent̄: excōicatis prorsus exclusis: sed interdictis admissis q̄b9 ob reue rentiā dictarū solēnitatū: vt ipi ad hūilitatis grām ⁊ reconciliationis affectū facili9 inclinent̄: ꝑfatis die bus participationē ꝑmittim9 diuis noꝝ: sic tñ q̄ illi propt̄ quoꝝ exces sum interdictū hmōi est ꝑlatū altari nullaten9 appropinquēt. ¶ Ceteris q̄ circa obseruationē interdictoꝝ a nr̄is sunt ꝑdecessorib9 instituta: in suo robore duraturis: nō obstātib9 q̄buslibet ꝑuilegijs / ecclesijs mona sterijs / ordinib9 / religionib9 seu ꝑ sonis ecclīasticis secularib9 vel re gularib9: exēptis ⁊ nō exēptis / sub quauis forma vel expssione ꝟborū ab apo. sede ꝯcessis: q̄ ꝯtra tenorem pn̄tis cōstitutionis nulli volumus suffragari. cū q̄buslibz tā secularis bus q̄ regularib9 sufficere debeat vt tempore interdicti modo ꝑmisso diebus celebrent supradictis.

¶ De verboꝝ significa tione. Innocentius .iiij. Cap. l.

Eniens ⁊ lra. Per illa ver. ꝑuilegū ispeciales ⁊ ꝑprios eccelesie rom. filios vos recepim9 vt

ctos fratres exemptos nō itelligi:ꝛ ipsos ex illo i ꝓpositos eiusdē eccle filios fuisse receptos ꝙ ab alio ꝙ a romano pōti. vel legato ab ei⁹ latere destinato itdicivel excōicari a ꝗs nō valeāt declaram⁹. Illū locum debēt in ꝑmissis itelligim⁹ ꝗ nō habitatus penit⁹ neqꝫ cult⁹ fuerit vel vltra mēoriā hoim ꝑm idulgētiā Lucii ē sub sarracenoꝝ ꝑtāte detentus cēsentes ecclias i talib⁹ desītis loci a fratrib⁹ ipsis ꝯstructas: seu etiam ꝯstruēdas i eo plena libertate gaudere: vt ꝑꝫ idulgētiā lucii nichil ab ipsis legis diocesane nōie valeat ꝑ epos exigi: ꝗ(ꝑm ꝑuilegiū alex.) nō possunt itēdicto seu excōicationi supponi: ꝗs in locis hmōi dicti ffēs habeant ꝑtātē (petita a se. apo. licētia) ꝯstruendi: easqꝫ cū suis plebibus ꝑ suos clericos gubernāt: ꝗ rōne plebiū examiandi eꝑis ꝑsitent vt ab eis curā recipiant alaꝝ cū plebes eꝑis sint subiecte. Ceterū dicti ffēs decimas de labozib⁹ ꝛ nouālibus suis ꝗs ꝓpriis manib⁹ aut sumptib⁹ excolunt: aut aliis bonis sibi a deo prestitis ꝓuentib⁹ clericoꝝ oīdis sui (a ꝗb⁹ quarta vl tertia nullaten⁹ exigat) cū integritate ꝑsolu ät. salua modesratiōe ꝯsilii gñalis. In aliis eoꝝ possessionib⁹ iure cōi seu ꝗlibet alio ecclesiis parrochialibus ꝛ diocesano eꝑo reſuato. Per declarationē autē hmōi nolum⁹ defensionib⁹ aliis seu iurib⁹ partiū derogari. ℭ Alex. iiii.

ca. ii. Onstōnē felicis recordatiōis grego. pa. ꝑdecessoris nr̄i edit ā in ꝯci. lugdu. vt si forte int̄ cetera ꝗ obiciunt electo aut postulato seu al's ꝓmouendo ad aliquā dignitatē euidentē sicie vel aliū ꝑsone defectū opponi ꝯtigat / de illo ꝑmit⁹ cognoscat: ꝛ si opponētē inuētū fuerit deficiēni veritate ac cāe alius ꝓsecutione totalit̄ sit exclusus ꝛ al's puniat ac si i obiectoꝝ ꝓbatione olm defecisset: i illo ꝗ manifestū defectū inꝑsu: auditu: ꝛ aliis corpis sensib⁹: nec nō ꝛ in mēoria ꝛ etiā itellectu opponit electo locū hꝫe: ac quo ad itentionē ꝯdōnis ipsius manifestūꝛ eui dena idem supponere declaramus.

Ceterū canonicos cuiusuis eccle ꝗ statutū fecerūt solēnit̄: ꝛ iuramento firmauerūt ꝙ ecclesiā suā ꝛ seipsos ꝯ oēs īpetrātes canonicatū ipsius eccle defenderent: vsqꝫ ad ius vel sniaꝫ ꝗtū possēt ad iudiciū dn̄i pa. vl ꝑsāli mādati eiusdē: ꝛ ꝙ cōibus expēsis ac cū ꝓcuratorio sigillo capli sigillato eadē defēsio fieret ꝛ ꝙ ꝗdiu aliꝗs de canonicis eiusdē eccle defēsionē hmōi ꝛ oppositionē vellet ꝑdicto mō subire aliꝗ canonici nō possent nec deberēt recipe in canonicū nec hr̄e ꝓ canonico i capitulo vel extra caplm īpetrantē: ꝯspiratores ꝛ ꝯiuratores ꝯ sanctā romanā ecclesiā ac libertatē obedītiā ꝛ auctoritatē ipsi⁹ decernim⁹: ꝛ eosdē tanꝗ cōspiratores ac ꝯiuratores ꝑꝫ sanctiones canonicas puniendos.

Statutū ꝗqꝫ ipm (ꝗ caplo ꝑliba to ꝛ singulis eius ꝑsonis libertatē obedientiā eidē eccle romane debitā exhibendi saltem vsqꝫ ad sniam ꝛ pōtificū romanoꝝ iudiciū seu ꝑpsā le mandatū) iꝗdoīndicit ꝓ ꝓptum futuroꝝ grauaminū ꝛ expensarū discrimē ingerēs ꝯtra legitimas sanctiones laudabile votū execrantiū litesvetat: iustā litē mouereꝯpellit iniꝗ ꝯtrouersie seu liti cedendo: bonam fidē seu cōsciam agnoscere ꝓhibet ꝛ adigit ad peccandū: cōspirationē ꝛ ꝯiurationē cōtinere ꝯtra libertatē ꝛ auctoritatē se. apo. manifeste ac aliis detestabile ꝓrsusqꝫ illicitum reputamus. ℭ Idem. ca. iii.

Xiit ꝗ seminat semiare semen suū De sinu p̄ris i mundū desse scꝫ hūanitatis indut⁹ vel fili⁹ Jesus xp̄s ꝟbū euangelicū saturus in singulos ꝓbos ꝛ reprobos īsipiētes et ignaros: studiosos ꝛ desides: iuxta ꝓphetā colon⁹ futur⁹: in terra semen suū doctrinā euāgelicā sine delectu dispsit in oēs ꝗ ols tractur⁹ ad se oēs saluare venerat: ꝗ tandē seipsum deo p̄ri ꝓ salute olm in redemptionis hūane ꝑciū imolauit. Licet asit hoc semen i singulos cōicatius vel caritate dispsum: aliū ceciderit

secus viã sup corda/scilz demonum suggestionib⁹ pnis. aliud supra petrã corda scilz nullo fidei vomere pene trata. aliud inf spinas: corda scz holz diuitiarũ sollicitudinibus lacerata Et id vnũ prauis affectib⁹ pculcatũ aliud aridũ qz gře carebat humore reliquũ ꝟo legiť inordiatis sollici tudinib⁹ suffocatũ. Aliud est mite cor z docile fra bona suscepit. hoc ẽ minoꝝ fratrũ mitis z docilis I pau ptate ac hũilitate p almũ xpi ꝯfesso rẽ franciscũ radicata religio: q̃ ex illo ꝓo semie germinãs germẽ illud p regulã sparsit I filios: ꝗs sibi z deo p suũ misteriũ in obßuatione euãge lij gńauit. Isti sunt filij q̃ docẽte Ja cobo verbũ eternũ dei filiũ insitum hũane nature I otro virginali veteri potẽs saluare alas in mãsuetudine susceperũt. Hi sunt illi⁹ sancte regu le pfessores q̃ euãgelico fundaẗ elo quio: vite xpi roboraẗ exẽplo: fun datorũ militãtis eccle aplor̃ eius sermonib⁹ actibusq̧ firmaẗ. ¶ Hec est apud deũ z patrẽ mũda z imacu lata religio: q̃ descẽdẽs a pře lumi nũ p eius filiũ exẽplarit z ꝟbaliter aplis tradita: z deinde p sp̃m sãctũ btõ Francisco z eũ sequẽtib⁹ inspi rata: totius I se quasi ptinet testimo niũ trinitatis. Hec est cui (attestãte paulo apostolo) nemo de cetero dz esse molest⁹ quã xps stigmatib⁹ sue passionis ꝯfirmauit: volẽs istitutos rẽ ipsi⁹ passionis sue signis notabi liter insigniri. ¶ Sed nec sic ꝯtra fra tres ipos minores z regulã: hostis antiq̃ cessauit astutia: qñ potius cõ tra eos nitẽs supseminare zizaniam interdũ emulatores agitatos liuidia iracũdia z indiscreta inscitia ꝯcita uit: mordẽtes fres z eoꝝ regulã q̃si illicitã/inobseruabilẽ/z discrimino sam caninis latratib⁹ lacerãtes nõ attendẽtes hãc sanctã regulã (vt p̃ dicit) p̃ceptis ac monitis salutarib⁹ institutã: aplicis obseruationib⁹ ro boratã: p plures romanos põtifices approbatã, z etiã p se. apo. ꝯfirmatã tot diuisoꝝ testioniũ ꝯmunitã: q̃ credi bilia facta sunt nimis I tot scilz pirs

in obseruantia huius regule agẽtis bus z finiẽtib⁹ dies suos: quoꝝ non nullos scõꝝ cathalogo sedes eadẽ ex eoꝝ vita z miraculis fecit ascribi ¶ Ac nouissime q̃ñ dieb⁹ istis p pie mẽorie Sie. pa. nonũ p̃decessorẽ nr̃z approbatam eẽ ex euidenti vtilitate quã de ipa ꝯseqĩ vniis eccla I gńali sug. pci. declaraẗ. Nec nos min⁹ at tẽdim⁹ imo pfundi⁹ cogitam⁹ sicut pẽsare vnit subtilius ceteri catholi ce fidei pfessores qz ipe de⁹ ordinẽ p̃dictũ z ei⁹ obßuatores ispiciẽs sic eos ab isurgẽtib⁹ in ipos rãcorib⁹ salutari subsidio p̃seruauit: q nec ips sos fluctus tẽpestuosus allicit: nec alios I ordine ipo degentiũ mõstra uit: qñ poti⁹ I vigore regulari ꝯcres scant z ãpliẽt in suoꝝ obßuãtia mã datoꝝ. ¶ Verũtñ vt ordo predictus (q̃bus sibi p̃ciss anfractib⁹) distincta et pura vigeat claritate: z sicut fra tres eiusdẽ ordis nup in gńali capi tulo ꝯgregati pũderãt: dilectis fi lijs gńali z nõnullis alijs puncialis bus eiusdẽ ordis mĩstris q̃ in caplo ipo ꝯuenerãt in nr̃a p̃ntia ꝯstitutis cũ ad plenã obßuationẽ regule eius dẽ I vigore spũs eoꝝ feruere noscaẗ intẽtio. Visũ eit nobis (vt mordacis bus ꝓmõi mordendi vias p̃cludere mus) aliquas q̃ in ipa regula viderẽ poterãt dubia declarare. nõnulla p p̃decessores nr̃os etiã declarata ple niori claritate differere: I alijb⁹ ẽt regulã ipam contigentib⁹ puritati eoꝝdẽ ꝯscie puidere. Nos aũt q̃ a teneris ãnis ad ordinẽ ipsũ affectus nr̃os erexim⁹ I illis succẽdẽdo cũ ali q̃bus eiusdẽ cõfessoris socijs: q̃bus ei⁹ vita z cõuersatio nota erat: sup ipa regula z scã ipi⁹ btĩ Frãcisci in tẽtione frequẽti collatione tractaui mus Et tãdẽ cardialis ac postmodũ eiusdẽ ordis p p̃dictã sedẽ guberna tor z ptector z correctore effecti p ditio nes p̃dicti ordis ex iminẽti nob cu ra palpauim⁹ I apl'at⁹ officio: tã de pia itẽtiõe pfessoris p̃dicti q̃ de hiis q̃ regulã ipaz z ei⁹ obßuãtiã ptigũt ex p̃dictz lõga ẽt expiẽtia isormati: nr̃os ad ordiez pfati [illegible]

tus. Et tã ea q̃ p eosdẽ pdecessores
approbata ꝛ declarata esse noscunt:
q̃ etiã ipsam regulã ꝛ eã cõtingen-
tia: maturitate plena discussimus.
Nõnulla in p̃sẽti serie statuim⁹: de-
clarauim⁹ certius approbauim⁹ ap-
probata cõfirmauim⁹ edidim⁹: ꝛ cõ-
cessim⁹. plura etiã ordinando serio-
sius et clarius: q̃ infra scriptis arti-
culis plenius exprimũt. ¶ In p̃mis
quia (sicut intelleximus) ab aliquib⁹
hesitat an fratres eiusdẽ ordinis tã
ad cõsilia q̃ ad precepta euãgelij te
neãtur. tum q: in regule p̃dicte p̃nci
pio habet. regula et vita minoꝝ fra-
trũ hec est: scꝫ dñi nr̃i iesu xp̄i sctm̃
euãgeliũ obseruare: viuẽdo in obediẽ
tia: sine pprio: ꝛ in castitate. tũ ex eo
q: in eadẽ regula cõtinet sic. Finito
ꝟo anno pbationis recipiãt ad obe
dientiã: pmittentes vitã istã semp ꝛ
regulã obseruare. tum etiã q: in fine
ipsius regule cõtinent hec ꝟba pau
pertatẽ/ ꝛ humilitatẽ/ ac sanctũ euã
geliũ dñi nostri Jesu christi qđ fir-
miter pmisim⁹ obseruem⁹. ¶ Licet
Fe. re. Gregori⁹ papa. ix. pre. no. hũc
articulũ ꝛ nõnullos alios eiusdẽ re-
gule declarauerit: q: tamẽ ei⁹ decla
ratio ppter aliquoꝝ insurgentiũ in
fratres et regulam inordinarios vel
mordaces insultus: ꝛ multoꝝ postea
emergẽtiũ casuũ ↄsiderãdos euẽt⁹:
in aliquib⁹ obscura: in aliqb⁹ semi-
plena/ ꝛ in multis etiã ↄtẽtis in ipa
regula insufficiẽs videt. ¶ Nos ob-
scuritatẽ ac insufficiẽtiã hmõi p̃fate
interpretatiõis declaratiõe amoues
reuolẽtes. ꝛ cuiuslibet ambiguitatꝭ
scrupulũ in eiusdẽ de singuloꝝ mẽ-
tib⁹ pleniori expositiõis certitudĩe
amputare: dicimus q: cũ in p̃ncipio
regule nõ absolute sꝫ cũ quadã mo-
dificatione seu specificatione ponat
regula ꝛ vita minorũ fratrũ hec est:
scilicet dñi nr̃i Jesu xp̄i sanctũ euã-
geliũ obseruare: viuẽdo in obedien
tia: sine pprio: ꝛ in castitate. que tria
eadẽ regula multũ arcte psequit: ꝛ
nihilomin⁹ alia nonnulla subnectit:
precipiendo/ p habendo cõsulendo/
monẽdo/ hortãdo: ꝛ sub aliqs verbis

ad aliquẽ modoꝝ reducibilib⁹ p̃di-
ctoꝝ: de intẽtiõe regule liquere va-
let apertius: vt illud qđ in pfessione
quasi absolute subnecti videt. pmit-
tes vitã istã semp ꝛ regulã obsuare
et qđ in fine subiũgit ꝛ sanctũ euã-
gelium dñi nostri Jesu christi qđ fir
miter pmisim⁹ obseruem⁹: totũ ad
ipsius regule modificatũ vel deter-
minatũ seu specificatũ principiũ re-
ducat: videlicet ad obseruãtiã euã-
gelij (vt p̃dicitur) per ipsam regulã
in illis trib⁹ modificatã vel determi
natã seu specificatã. Cum nõ sit vert
simile ipsum sanctum verbũ ab ipso
semel cũ quadã modificatione / vel
determinatiõe/ seu specificatiõe p-
latũ lꝫ q̃si succictori e repetitũ voluis
se in sui repetitiõe data sibi p eũ mo
dificatõe seu specificatõe sine certa
causa carere. Et vtriusq: iuris argu
mẽta nos doceãt ea q̃ in p̃ncipio ad
mediũ ꝛ ad finẽ: illa ꝟo que in medio
ad finẽ atq: p̃ncipiũ: ꝛ ea que in fine
ad vtrũq: vel eoꝝ alterũ sepe referri
Et dato q: absolute diceret omnino
pmitto sanctũ euangeliũ obseruare
non professor hmõi intẽderet se ad
omnẽ cõsilioꝝ obseruãtiã obligare
qđ vix aut nunq̃ possꝫ ad litterã ob-
seruare: ppter qđ talis pmissio illa-
queare p̃fitẽtis animũ videret. Clare
videt pmissionẽ hmõi ad aliũ intel-
lectũ absq: intẽtione pmittẽtis non
debere perstringi: nisi vt obseruãtia
euangelij sic sicut tradita reperit a
xp̄o: vcꝫ q: p̃cepta: ꝛ cõsilia vt cõsilia
a pmittẽtib⁹ obseruãtur. Quẽ intel
lectũ etiã in eisdẽ ꝟbis habuisse: idẽ
beatus Franciscus in serie sui pcess
sus in regula patẽter ostdit: cũ aliq̃
euãgelica ↄsilia indicat vt cõsilia ibi
ꝟbis monitiõis: exhortatiõis:: ꝛ cõ
silij. nõnulla ꝟo sub phibitiõe ac ꝟbo
precepti. per quod patet q: non fuit
loquẽtis intentio q: ffes ex pfessiõe
hmõi regule ad oĩa consilia sicut ad
p̃cepta euãgelica tenerent: sed solũ
ad illa cõsilia que i eadẽ regula p̃ce
ptorie vel inhibitorie seu sub verbis
equipollẽtib⁹ sunt expressa. ¶ Unde
nos ad fratrũ eiusdẽ ordinis cõsciẽ

cias plenarie seruādas declaram⁹/
ꝙ ex ꝓfessione eiusdē regule fratres
ipsi ad ea tantū euāgelica obseruā-
da consilia sunt astricti q̄ in ipsa re-
gula preceptorie vel inhibitorie: seu
sub verbis equipollentib⁹ exprimū-
tur. Ad nōnulla vero alia per euan-
geliū data cōsilia et magis secūdū
exigentiā sui status tenentur plusq̄
ceteri christiani quo per statū perfe-
ctionis quē per ꝓfessionē hmōi as-
sumpserūt se obtulerunt dn̄o holo-
caustū medulatū per cōtemptū om-
niū mūdanoꝝ. ¶ Ad oīa autē que in
ipsa regula cōtinētur tam ꝑcepta q̄
cōsilia q̄ cetera ex voto ꝓfessionis
hmōi nō aliter tenent̄ q̄ eo mō q̄ in
regula ipsa traduntur vt scilicet te-
neant̄ ad eoꝝ obseruātiā que i eadē
regula ipsis sub verbis obligatorijs
indicūtur. Ceteroꝝ vero obseruātia
que sub v̄bis monitorijs: exhortato-
rijs: informatorijs: et instructorijs
seu quibuscūq̄ alijs cōtinētur: eate-
nus magis cōdecet de bono et equo
eos ꝓsequi: quo imitatores tāti pa-
tris effecti xp̄i semitas elegerunt.

¶ Porro cū ipsa regula expresse cō-
tineat ꝙ fr̄es nihil sibi approprient:
nec domū nec locū nec aliquā rem:
sitq̄ declaratum per eūdem predec.
no. Grego. ix. ⁊ nonnullos alios hoc
seruare debere tam i speciali q̄ etiā
in cōmuni. quā sic arctā abdicatio-
nem venenosis obtrectationib⁹ ali-
quoꝝ insensata damnauerit astutia:
ne fratrū eoꝝūdē perfectionis clari-
tas in taliū imperitis sermonib⁹ la-
ceret̄/ dicim⁹ ꝙ abdicatio ꝓprietatis
hmōi oīꝫ rerū nō tā i speciali q̄ etiā
in cōi ꝓpter deū meritoria est ⁊ sctā.
quā ⁊ xp̄s viā perfectionis ostēdēs
v̄bo docuit: ⁊ exēplo firmauit. quāq̄
p̄mi fundatores militātis eccl̄ie ꝓut
ab ipso fonte hauserāt volentes ꝑfe-
cte viuere ꝑ doctrine ac vite exēpla
in eos deriuarūt. ¶ Nec his q̄sq̄ pu-
tet obsistere ꝙ interdū dicit̄ xp̄m lo-
culos habuisse: nā sic Jes⁹ xp̄s cui⁹
perfecta sunt opera: in suis actibus
viam perfectionis exercuit ꝙ inter-
dū infirmoꝝ imperfectionib⁹ cōde-
scendēs. Et viā perfectionis extolle-
ret: et imperfectoꝝ infirmas semi-
tas nō damnaret. Sic infirmoꝝ ꝑso-
nam christus suscepit in loculis sic⁊
in nōnullis alijs infirma hūane car-
nis assumēs. (Prout euangelica te-
statur hystoria) non tantū carne: sed
et mente condescendit infirmis.

¶ Sic enim humanā naturā assum-
psit ꝙ in suis operib⁹ perfectus exi-
stēs: in nostris factus humilis: in ꝓ-
prijs permāsit excelsus. ¶ Sic⁊ sum-
me charitatis dignatione ad actus
quosdā infe imperfectioni cōformes
induci ꝙ a summe perfectionis re-
ctitudine nō curuat̄. Egit nāq̄ xp̄s
et docuit opa perfectiōis. Egit etiā
infirma sicut interdū ⁊ in fuga patet
et loculis sed vtrūq̄ perfecte perfe-
ctus existens vt perfectis ⁊ imperfe-
ctis se viā salutis ostēdere t: q̄ vtros-
q̄ saluare venerat. q̄ tandē mori vo-
luit ꝓ vtrisq̄. ¶ Nec q̄cq̄ ex his in-
surgat erronee ꝙ taliter ꝓpter deū
ꝓprietatē omniū abdicātes tāq̄ ho-
micide sui vel tentatores dei viuendi
discrimini se cōmittāt: sic eñ se ip-
sos cōmittāt diuine ꝓuidentie inui-
tendo vt viā nō cōtennāt ꝓuisionis
humane: q̄ vel de his que offerūtur
liberaliter vel de his que mendicāt̄
humiliter: vel de his que cōquirunt̄
per laboriciū sustinētur q̄ triplex vi-
uēdi modus in regula ꝓuidetur ex-
presse. ¶ Profecto si (iuxta ꝓmissum
saluatoris) nūq̄ deficiet fides eccle-
sie: per cōsequēs nec opera mīe sub-
trahentur. ex quo xp̄i pauperib⁹ oīs
ratio diffidētie cuiuslibet videt̄ esse
sublata. Et quidēꝫ vbi (qđ nō est ali-
quatenus ꝑsumēdū) hec cūcta defi-
cerent: sicut nec ceteris: sic nec ip̄is
fratrib⁹ iure poli in extreme necessi-
tatis articulo ad ꝓuidendū sustenta-
tioni nature via omnib⁹ extrema ne-
cessitate detētis cōcessa ꝑcludit̄: cū
ab omni lege extrema necessitas sit
exēpta: nec talē abdicationem ꝓprie-
tatis omnimode renūciationē vsus
rerū cuiq̄ videat̄ inducere. nā cum
in rebus temporalib⁹ sit cōsiderare
precipuū: ꝓprietatē: possessionē: vsu

fructū: ius vtendi: et simplicē facti
vsum τ vltimo tā necessario egeat
licet pmis carere possit vita mortas
liū: nulla ꝓrsus potest esse ꝓfessio q̄
a se vsum necessarie sustētatiōis ex
cludat. verū cōdecēs fuit et ꝓfessiōi
q̄ spōte deuouit xp̄m pauperē i tāta
paupertate sectari: oīm abdicare dn̄iū
et rerū sibi cōcessarū necessario vsu
fore cōtentā. Nec ꝑ hoc ꝙ ꝓprietatē
vsus rei cuiuscūq̄ dominiū a se ab
dicasse videt̄: simplici vsui oīs rei re
nūciare cōuincit̄: q̄ inq̄ vsus nō iuris
sed facti tātūmō nomē habēs: qđ fa
cti est tātū inytēdo ꝑbet vtentibꝰ nil
hil iuris q̄nnimo necessariarū rerū
tam ad vite sustentationē q̄ ad offi
ciorꝝ sui statꝰ executionē (excepto qđ
de pecunia infra subiūgit̄) modera
tus vsus: s₃ secūdū eorꝝ regulā τ veri
tatē oīmodā ↄcessus ē fratribꝰ: q̄bꝰ
rebꝰ fratres licite vti possent durāte
cōcedētis licētia: τ iuxta id qđ in ꝑ
senti serie cōtinet̄. ¶ Nec his obuia
re dinoscit̄ ꝙ ciuilis ꝓuidētia in hu
manis rebꝰ humane cōstituit. vc₃ et
non posse vsum vel vsufructū a dn̄o
ꝑpetuo separari. qđ ne dominiū do
minis (semꝑ abscedēte vsu) redderet
inutile: tēporalē vtilitatē tm̄ in ↄsti
tuēdo ꝓspiciēs ista decreuit. Retens
tio nāq̄ dominiū taliū rerū cū cōces
siōe vsus facta pauperibꝰ nō est ifru
ctuosa dn̄o cū sit meritoria ad eterna:
et ꝓfessioni pauperū oportuna: que
tāto sibi censet̄ vtilior quāto cōmu
tat tēporalia ꝓ eternis. ¶ Profecto
nō fuit ↄfessoris xp̄i regulā institue
tis intētio, q̄nnimo cōtrariū in ipsa
cōscripsit: cōtrariū viuendo ſuauit.
cū et ipse tēporalibꝰ ad necessitatem
vsus fuerit. τ in pluribꝰ locis i regu
la vsum talē licere frīb₉ manifestet.
¶ Dicit nāq̄ in regula ꝙ clerici fa
ciāt diuinū officiū ex q̄ habere pote
rūt breuiaria ex hoc patēter insinuās
ꝙ fratres sui habituri essent vsū bre
uiarū et librorꝝ q̄ sunt ad diuinū offi
ciū oportuni. ¶ In alio quoq̄ capi
tulo dicit̄ ꝙ ministri et custodes pro
necessitatibus infirmorū τ aliis fra
tribus indutēdis ꝑ amicos spirituas
les sollicitam curā gerant secūdum
loca τ tēpora τ frigidas regiones: si
cut eorꝝ necessitati viderit̄ expedire.
¶ Alibi etiā exhortās fratres ꝑ cō
gruū laboris exercitiū ad ociū euis
tādū: dicit ꝙ de mercede laboris ꝓ
se et suis fratribꝰ corporis necessa
ria recipiāt. ¶ In alio q̄q̄ capitulo
cōtinetur ꝙ fratres vadant ꝓ elemo
sinis cōfidēter. ¶ Habet̄ etiā i eadē
regula ꝙ in ꝑdicatione quā fratres
faciūt sint examinata et casta eorum
eloq̄a ad vtilitatē τ edificationē ppli.
annūciādo eis vitia / τ virtutes. penā
et gloriā. Sed cōstās est ꝙ hec pre
supponūt scientiā. scientia requirit
studiū exercitiū vero studij cōuenie
ter haberi nō potest sine vsu librorꝝ.
¶ Ex quibꝰ omnibꝰ satis claret ex re
gula adiectū: vestitū: diuinū cultū τ
sapientiale studiū necessariū rerum
vsum fratribꝰ esse concessum. Patet
itaq̄ sane intelligētibꝰ ex ꝑdictis re
gulā quo ad abdicationē hmōi / non
soliū obseruabile possibilē et licitā:
sed meritoriā τ perfectā: τ eo magis
meritoriā / quo per ipsam ꝓfessores
ipsius magis a temporalibus ꝓpter
deum (sicut predicitur) elongantur.
¶ Ad hec cū fratres ipsi nichil sibi
in speciali acquirere vel eorꝝ ordini
possint etiā in cōmuni et cū aliquid
ꝓpter deū ipsis offertur: cōceditur
vel donatur ea (si secus nō exꝑmat)
offerentis cōcedentis vel donantis:
verisimiliter credat̄ intētio: vt rem
hmōi oblatā: cōcessam vel donatam
perfecte cōcedat: donec auferat a se
abdicet: ac in alios trāsferre cupiat
propter deū: nec sic persona in quam
loco dei cōgruentius huiusmodi rei
dominiū trāsferat q̄ sedes ꝑfata vel
ꝑsona roma. pon. xp̄i vicarij q̄ pater
est oīm τ fratrū minorū nihilominꝰ
specialis. Ne taliū rerū sub incerto
videat̄ esse dominiū cū₃ pr̄i filiꝰ suo
modo: seruꝰ dn̄o: τ monachus mona
sterio res sibi oblatas: concessas vel
donatas acquirāt: oīm vtensiliū τ li
brorꝝ ac eorꝝ mobiliū ꝑsentiū τ futu
rorꝝ q̄ τ quorū vsum fructū .s. ordi
nibus vel fratribꝰ ipsis licet habere

ꝓprietatē et dominiū (quod et fe. re.
Inno. papa. iiij. predecess. no. fecisse
dinoscitur) in nostram romanam eccle-
siam plene et libere pertinere hoc ꝑ
senti constitutione imperpetuū vali-
tura sancimus. ¶ Preterea loca em-
pta de elemosinis diuersis et obla-
ta seu cōcessa fratribus sub quacū-
q3 forma ṽborū (licet fratres sibi ca-
uere debeant: ꝙ huiusmodi verbis
statui suo incōpetentibꝰ nō vtātur)
a diuersis seu ꝓ indiuiso possidens-
tibꝰ: seu certas partes in ipsis locis
habentibꝰ in quibꝰ ipsi possidētes ꝓ
indiuiso seu certas partes habētes
nihil sibi in oblatione seu cōcessiōe
hmōi reseruarint: similiter ī ius ⁊
dñiū ac proprietatē nostrā ⁊ ecclesie
ꝑdicte eadē auctoritate suscipimꝰ.
¶ Loca ṽo seu domos ꝓ habitatiōe
fratrū a singulari persona vel colle-
gio vel ipsis fratribꝰ ex integro cōce-
denda seu etiā offerenda. (si talia de
volūtate cōferentis fratres inhabi-
tare cōtigerit) perseuerante tātum
voluntate cōcedentis inhabitent.
¶ Ac illa libere preter ecclesiā ⁊ ora-
toria ad ecclesiā destinata: ⁊ cimite-
riū q̄ tam ad ꝑsentia ꝙ̄ ad futura in
ius ⁊ ꝓprietatē nostrā et ꝑdicte Ro-
mane eccle simili modo / et auctori-
tate recipimꝰ mutata cōcedentis vo-
lūtate: ac ipsis fratribꝰ patefacta di-
mittant. in quo℞ loco℞ dominio seu
ꝓprietate nihil nobis vel prefate ro-
mane ecclesie retinemꝰ omnino: nisi
ea specialiter de nostro seu ipsiꝰ ro-
mane ecclesie recipiant assensu: ⁊ si
in eisdē locis reseruauerit dñiū sibi
in cōcedendo cōcedēs / preter inha-
bitationē fratrū tale dñiū in ius ec-
clesie sepedicte nō trāseat: sed potiꝰ
plene liberū maneat cōcedēti. ¶ In-
super nec vtensilia nec alia ꝑter eo℞
vsum ad necessitatem et officio℞ sui
status executionē (non enim omniū
rerum vsum habere debent vt dictū
est) ad vllā superfluitatem: diuitias
seu copiā que deroget paupertati:
vel ad thesaurizationē vel eo animo
vt ea distrahant siue vendant: reci-
piant, nec sub colore puidētie in fu-
turum: nec alia occasiōe quinimmo
in omnibus appareat in eis quo ad
dñiū oīmoda abdicatio et inopsa ne-
cessitas. Hoc autē secūdum exigen-
tiam personarū et locorū ministri et
custodes simul: et separatim in suis
administrationibus ⁊ custodiis cum
discretione disponāt. cum de talibꝰ
interdum personarum qualitas tem-
porum varietas: locorū conditio: et
nonnulle alie circunstantie plus mi-
nus ve ac aliter ꝓuideri requirant.
ita tamen sic faciant: ꝙ semꝑ in eis
et eorum actibꝰ paupertas sancta re-
luceat: prout ipsis ex eorū regula ina-
uenitur indicta.
¶ Ceterū cū in eadem regula sit sub
precepti districtione ꝓhibitum: ne
fratres recipiāt per se vel per alios
denarios vel pecuniā vllo modo idq3
fratres imperpetuū seruare cupiant
et velut iniunctum necesse habeant
adimplere ne ipsorū puritas in hu-
iusmodi obseruatione precepti ma-
culetur in aliquo: ne fratrū ꝯsciens-
tie aliquibus aculeis stimulent. Ar-
ticulum istum ꝓpter detrahentium
morsus ꝓfundius ꝙ̄ nostri predecess-
sores fecerint assumentes ac ipsum
clarioribus determinationibꝰ prose-
quentes: dicimꝰ imprimis ꝙ fratres
ipsi a mutuis ꝯtrahendis abstineant
cum eis mutuū cōtrahere (ipsorum
statu cōsiderato.) non liceat: possint
tamen ipsi pro satisfactione faciēda
pro eo℞ necessitatibus que pro tem-
pore occurrerint (Cessantibꝰ elemo-
sinis. De quibus satisfieri cōmode
tunc nō posset) citra cuiuslibet obli-
gationis vinculū dicere ꝙ ꝑ elemo-
sinas et alios amicos fratrū absolu-
tionē huiusmodi faciendā intendat
fideliter laborare. Quo casu ꝯcurret
a fratribus ꝙ ille q̄ dabit elemosinā
per se vel per aliū nō nominandū ab
ipsis si fieri poterit. Sed ab eo potiꝰ
iuxta suum beneplacitū assumendū:
huiusmodi satisfactionē faciat in to-
tum vel in partem: ꝓut sibi dominꝰ
inspirabit. Si tñ ipse hoc nole face-
re: vel non posset: vel q̄ recessus eiꝰ
immineat; aut quia q̄bꝰ hoc velit cō-

mittere noticiã non habꝫ fideliũ ꝑ sonarũ: seu quacũq3 alia occasione vel cã declaramus ꝛ dicimus ꝙ in nullo regule puritas īfringit: aut q̄ modolibet ipsius obseruãtia macu lat. si fratres ipsi alicui⁹ vel aliquo rũ sibi curẽt dare noticiã vel aliq̄s seu aliquẽ nolare: aut etiã presenta re: cui vel q̄bus si elemosinã faciẽti placuit: cõmitti possit executio pre dictoꝝ ac ipsius habeat assensus su per subrogationibus infrascriptis. Ita tñ ꝙ penes ipsum dantẽ dñio: ꝓprietate ac possessione ipsius pe cunie ac libera ptãte reuocãdi sibi pecuniã ipsam semꝑ vsq3 ad cõuer sionẽ ipsius ī rẽ deputatã plene libe re ac ītegre remanentib⁹ ī ipsa pe cunia nichil oĩno fratres iuris ha beãt nec administrationẽ seu dispẽ sationẽ: nec cõtra ꝑsonã nolatã vel nõ nolatã ab eis cuiuscũq3 ꝯditio nis existat: ī iudicio vel ex̄ actionẽ/ ꝑsecutionẽ seu aliq̄d aliõ instētent qualitercũq3 ꝑsona ꝓdicta ī cõmis sione hmõi se habeat/ liceat tñ fra trib⁹ suas necessitates insinuare ac specificare vel exponere ꝑsone ꝓdi cte ac eã rogare ꝙ soluat. Possint etiã ꝑsonã eandẽ exhortare ac indu cere ꝙ fideliter ī re cõmissa se ha beat: et aie sue saluti ī cõmissa sibi executione ꝓuideat. Ita tñ ꝙ ab oi eiusdẽ pecunie administratione seu dispẽsatione/ ꝛ ꝯtra predictã ꝑsonã actiõe seu ꝑsecutiõe (vt ꝓdictũ est) fratres abstineãt oĩmo. Si vero personã hmõi nolatã vel non nola tam a fratrib⁹ (quomin⁹ ꝑ se possit exeq̄ quod predicit) contigerit per absentiã/ infirmitatẽ/ voluntatẽ/ seu locoꝝ distantiã ad que ipse nollet ac cedere in q̄bus esset solutio seu satis factio faciẽda: vel ꝑ occasionẽ aliã īpediri: liceat fratrib⁹ cũ cõsciẽtie puritate quandã aliã ꝑsonã subro gandã ad premissa ī nolandoꝝ aliis (si ad hmõi dantẽ nõ possint vel no lit hre recursũ) cũ ista ꝑsona facere sicut supra ꝓxime declarauimus eis licere cũ prima. duarũ eñ ꝑsonarũ ministeriũ ꝑ viã subrogatiõis (vt dic

tum est cõmunius et gñali⁹ videtur posse ī ꝓdictorũ executiõe sufficere cũ predicta satisfactio ꝓsumat pos se celeriter expediri. Si tamen (vt īterdictũ est) ꝓpter locorũ distãtiã in quib⁹ esset satisfactio facienda: et cõditiones seu circunstãtias alia casus emergeret in quo videt plu rium ꝑsonarũ subrogandarũ mini steriũ oportunũ: liceat ipsis fratri bus ī hoc casu iuxta negocii qualis tatẽ (seruato modo ꝓdicto) plures ꝑsonas assumere nolare seu ñitare ad istud ministeriũ exequendum.

¶ Et q2 oportet ꝛ expedit fratrũ ne cessitatibus: non solũ illis ꝓ q̄bus iam esset solutio satisfactio faciẽda vt superius ꝓxime dictũ est. sed et īminentibus: siue tales necessitates īgruentes īmineant q̄ breui tẽpore expediri valeant: siue tales lꝫ pauce cõparatiue quarũ ꝓuisio ꝛ sui cõdi tione necessario tractu tpis habeat vt ī libris scribendis: ecclesiis seu edificiis ad vsum habitationis ipo rũ cõstruendis / libris ꝛ pannis in locis remotis emendis ꝛ aliis simi libus. Si qua occurrerit cũ mode ramie supradicto salubrit ꝓuideri.

¶ Sic ī istis necessitatib⁹ clare dis tinguimus. sic in eis fratres posse tute ꝛ salua cõscientia ꝓcedere de claramus vcꝫ vt ingruenti vel imi nenti necessitate q̄ breui tempore/ vel que īterdũ ex aliq̄bus circũstã tiis non sic breui (Ut supra ī proxi mo casu dictũ est) valeat expediri. Tã quo ad dantẽ elemosinã/ q̄ꝫ quo ad nolatum vel substitutũ in oĩbus et ꝑ oĩa (sicut in articulo solutiõis ꝓ necessitatib⁹ preteritis faciende supra proxime declarauim⁹) proce datur. ¶ In ea vero necessitate q̄ tuncunq3 ꝑñaliter īgruenti q̄ tñ ex qualitate sui vt predicit tractũ tem poris hꝫ innexũ. ne distantie locoꝝ q̄ expeditio necessitatis ipsi⁹ ex sui conditione reqreret: tũ etiã circũstã tiarum ipsius necessitatis ratione pensata frequenter casus acciderẽt in q̄bus ad expeditionẽ necessitatꝭ hmõi oporteret ꝙ ꝑ diuersas men⁹

et psonas transiret pecunia necessitati hmōi deputata/quarum omniū psonarū impossibile quasi esset dñs pncipalem p ipsa necessitate pecuniā deputante seu etiā substitutū ab eo: τ tertiū etiam ab ipso substituto (si casus talis accideret) postea subrogatū habere noticiā declaram⁹ et dicimus φ in hoc articulo pter dictos duos modos in necessitatibus preteritis τ ingruentib⁹ que possint breui tpe vel interdū nō breui (vt supra exprimit) expediri (vt pdixim⁹) ob seruādos ab obseruādam ipsius regule et pfessorū eius omnimodā puritatē: φ si preslo sit elemosine huiusmodi elargitor: vt ei⁹ nūcius qui possit hoc facere τ velit: exprese illi predicat a fratrib⁹ φ sibi placeat vt a dño talis pecunie cum libera potestate reuocādi sibi pecuniā ipsam penes ipsum semp vsqȝ ad cōuersionem ipsius i rem deputatā libere remanente vt in aliis duob⁹ casib⁹ superius dictū est) per quorūqȝ man⁹ pecunia seu elemosina ipsa tractet: siue personas ab eo vel a fratrib⁹ nominatas totū suo cōcensu: volūtate ac auctoritate pcedat. quo assensum suū pbente predictis: secure fratres re empta vel acqsita de illa pecunia per quēcūqȝ (iuxta modū annotatū superius) vti possunt. ¶ Ad maiorem autē predictorū omniū claritatē hac imperpetuū valitura pulsionis serie declaram⁹ φ fratres (prefat modis vt predicit circa pecuniā in supportandis eo℞ preteritis τ ingruentib⁹ necessitatib⁹ obseruatis) nō intelligāt: nec dici possint p se vel p interpositā psonā pecuniā recipere ptra regulā vel pfessiōis sui ordinis puritatē: cū manifeste pateat ex premissis ipsos fratres non solū receptiōe ppietate: dominio/siue vsus ipsius pecunie: verūetiā cōtractatiōe quaslibet ipsius τ ab ea pecunia penitus alienos. ¶ In eo vero casu quando (anteqȝ ipsa pecunia in licitū rei habende vel vtende cōmercium sit cōuersa) concedente pecuniā mori cōtigerit: si cōcedens in cōcedēdo dixerit vel expresserit φ persona deputata pecuniam ipsam in necessarium vsum fratrū expenderet quicquid de ipo concedente viuendo vel moriendo cōtingeret: siue concedens hmōi heredem reliquerit siue non possint fratres ad personam deputatā (non obstante concedentis morte vel heredis contradictione) p ipa pecunia expendēda recurrere: sicut poterāt ad ipm dominum concedentem.

¶ Quia vero puritatem ipius ordis intima cordis affectiōe zelamur: cū in pdictis casib⁹ ad determinatā necessitatē (vt pdicit) per aliquē pecuniā cōcedi cōtigerit: concedent pecuniā rogari posita ffib⁹ φ si quid de pecunia ipa (habita necessitate determinata) superrerit: psentiat ipe cōcedēs φ residuū pfate pecunie i res alias p aliis ipo℞ fratrū pdictis necessitatib⁹ cōuertat: quo nō cōsentiēte pdictis ipm residuū (si qd fuerit) restituat eidem. ¶ Caueāt tñ ffes φ sollicite se coaptēt vt nō plus sciens ter cōcedi consentiant qȝ verisimiliter extimari possit rē necessariā pro qua pecunia ipa conceditr valituram.

¶ Et qr predicto℞ seriosa expositiōe a dante vel recipiente de facili possit errari. vt clarius vtilitati dātiū puritati ordis: simplicitati aliquo℞ simplicitū: saluti aiarū hincinde securius cōsulat: itellectū illum q̄ satis i hoc casu a sane itelligente percipit: psentis ac i eternū valiture cōstitutiōis serie lucidamus volētes illū ad cōmunē deduci noticiā: videlicet φ sēper quādo pecunia ffib⁹ ipis mittit vel offert (nisi expresse per mittētem vel offerentem aliud exprimatur) pdictis modis prorsus oblata intelligatur τ missa. Non eni verisimile est aliquē elemosine sue sine expressiōe modum illum prefigere per quem et donās merito: vel illi quorum necessitatibus intendit per donum hmōi prouideri: vel effectu doni vel sue cōscientie puritate fraudetur.

¶ Ad hec quia fratribus ipis interdum in vltimis voluntatibus sub diuersis modis nonnulla legantur: nec

expresse quid de his agendũ sit: i re-
gula vel predecessoꝝ nrõꝝ declara-
tionib9 cõtinet: ne i ipsis dubitari cõ-
tingat i posterũ ꝓuidẽdo legãtibus
et fratrũ cõsciẽtijs ꝑcauẽdo declara
mus: ordinam9 ꝛ dicim9 ꝙ si testator
modũ scdm quẽ fratribus (eoꝝ con
ditione inspecta) recipe nõ liceret ex-
ꝑmat i legãdo: vt si legaret fratrib9
vineã vel agrũ ad excolẽdũ: domum
ad locandũ vel similia verba i sil'ib9
ꝓferret: aut modos similes in relin-
quẽdo seruaret: a tali legato ꝛ ei9 re
ceptione ꝑ oĩm modũ ffes abstine-
ant. Si vero modũ licitũ fratrib9 in
legãdo testator expressẽrit vt si dice
ret lego pecuniã ꝓ fratrũ necessita-
tib9 expẽdendã: vel domũ/agrũ vine
am/ꝛ similia/ad hoc ꝙ ꝑ certã ꝑso-
nam vel ꝑsonas idoneas distrahant:
et pecunia de reb9 ipsis accepta: i edi
ficia vel alia fratrũ necessaria ꝯuer-
tatur: aut i legãdo similib9 modis vł
verbis ꝯtat. In hoc casu illud in oĩ-
bus ꝛ ꝑ oĩa (cõsideratis eoꝝ necessi-
tatibus ꝛ moderaminib9 supradict()
quãtum ad ffes seruari decernim9 qd
per nos est supius i cõcessis pecuni-
arijs elemosinis declaratũ. Ad q̃ le-
gata soluẽda tam heredes testatorũ
ꝙ executores se liberales exhibeãt.
Et etiã prelati ꝛ seculares qb9 de iu-
re vel consuetudine ꝓuisio ista com
peteret (cum expediret) se ex officio
suo prõptos exhibeãt ad pias volũ-
tates deficientiũ adimplendas. Nam ꝛ
nos etiã ꝑ modos licitos ꝛ fratrũ re
gule ꝯgruos itẽdim9 ꝓuidere: ꝙ he
redũ cupiditas legitimis telib9 feri
etur: ne pia defũctoꝝ destituat inten
tio: ac ipi ffes pauperes oportunis
auxilijs nõ fraudent. Si vero fratri
bus ipis generał'r aliqd absq3 modi
expressiõe leget: i hoc legato sic ide
terminate relicto in oĩbus ꝛ ꝑ oĩa in
telligi ac seruari volum9 ꝛ imppetu
um pñti cõstitutione iubem9 qd su-
pra in pecunia seu elemosina fratri-
bus indeterminate oblata vel missa
voluimus ac expressimus obseruari
videlicet vt sub modo licito fratrib9
intelligat esse relictum: ita ꝙ nec le-

gans merito: nec fratres ipi effectu
relicti fraudentur. ¶ Quia vero li-
bros ꝛ alia mobilia quibusiam ordo
ꝙ fratres vtunt: quoꝝ dominiũ (cũ
non sint dominiũ alioꝝ) ad prefatam
ecclesiam specialiter spectare dinosci
tur: interdum contingit seu expedit
vendi vel etiam cõmutari: fratrũ vtĩ
litatib9 ꝛ eorũ cõsciẽtijs ꝓuidere vo
lentes: eadẽ auctoritate concedimus
vt cõmutatio taliũ rerũ ꝛ ad easres
quarũ vsũ fratribus licet habere de
generalium et ꝓuincialiũ ministroꝝ
in suis administratiõibus cõiũctim
vel diuisim auctoritate ꝓcedat qui-
bus etiã de dispositione vsus talium
rerũ cõcedimus ordinare. ¶ Si ve-
ro res hmõi estimato precio vẽdi cõ
tingat: cũ fratrib9 ipis per se vel per
aliũ recipere pecuniam (regula ꝓhi
bente) nõ liceat: ordinam9 ꝛ volum9
ꝙ talis pecunia seu precium recipia
tur ꝛ expendat in rem licitam: cuius
vsum fratribus licet habere per pro
curatorẽ a prefata sede vel a cardina
li: gubernationẽ per ipsam sedẽ ge-
rẽti eiusdẽ ordinis deputandũ iuxta
modũ in supioribus necessitatib9 ꝑ-
teritis ꝛ ingruentibus ordinatum.
¶ De vilibus autem mobilibus vel
parũ valẽtibus liceat ex presenti nr̃a
cõcessione fratribus (pietatis seu de
uotionis intuitu vel ꝑ alia honesta et
rõnabili causa) obtẽta sup hoc prius
supiorũ suoꝝ licẽtia iuxta qd iter fra
tres in generali vel i ꝓuincialib9 ca-
pitulis: iã de ipis rebus vilibus seu
parũ valentib9 ꝛ earum valore: ꝙ ꝑ-
fata licentia scilicet a quibus ꝛ qua-
liter sit habenda extiterit ordinatũ:
intra et extra ordinem aliq̃s elargiri.
¶ Licet aũt cõtineat i regula ꝙ ffes
habeãt vnã tunicã cũ caputio ꝛ aliã
sine caputio: ꝛ videri possit illa fuisse
i'stituẽtis intẽtio ꝙ necessitate cessã-
te pluribus non vtantur/ declaram9
ꝙ possint fratres de licentia mini-
strorum ꝛ custodum coniunctim ꝛ di
uisim in administrationibus illi cõ-
missis cum eis videbitur (pensatis
necessitatibus ꝛ aliis circunstantijs
que secundum deum et regulam a-

tendende videntur) vel pluribus: nec per hoc videantur a regula deviare: cum etiam in ipsa dicatur expresse quod ministri et custodes de infirmorum necessitatibus et fratribus induendis sollicitam curam gerant: secundum loca et tempora: et frigidas regiones Et quamquam predicta regula contineat: quod de fratribus induendis et necessitatibus infirmorum ministri tantum et custodes sollicitam curam gerant: et dictis illa tantum adeo ministros et custodes in hac cura perstringere videatur: quod ab ea ceteros prima facie excludat: quia tamen sollicite considerare nos convenit et tempus regule institute quo fratres isti ad comparationem presentem numero pauci erant: et forsan ministri et custodes videbantur tunc ad ista procuranda posse sufficere: ac nihilominus multiplicationes fratrum et moderni temporis qualitatem nec sit verisimile beatum Franciscum institutorem regule vel ipsis ministris et custodibus importabilitatis iugum voluisse perstringere: vel ex ipsius impossibilitatis consequentia fratres ipsos suis necessitatibus velle carere: concedimus quod ipsi ministri et custodes possint per alios huiusmodi cure sollicitudinem exercere. Debent etiam et alii fratres curam huiusmodi que prefatis ministris ac custodibus precipue incumbit ex hac regula cum sibi ab illis commissa fuerit gerere diligenter.

¶ Continetur quoque in regula quod fratres quibus gratiam dedit dominus laborandi laborent fideliter et devote. Ita quod (excluso ocio anime inimico) sancte orationis et devotionis spiritum non extinguant. ¶ Quia vero ex verbo isto fratres ipsos de ociositate vite et de regule transgressione improbe notare interdum hactenus aliqui sunt conati: nos morsus huiusmodi nepharios reprimentes: declaramus quod consideratis verbis predictis et forma seu modo loquendi sub quibus fratres ad huiusmodi exercitium inducuntur non videtur ea fuisse instituentis intentio: quod vacantes exequendis manuali labori seu operationi subiiceret: vel ad hoc illos artaret.

¶ Cum exemplo christi multorum sanctorum patrum labor iste spiritualis tanto illi preponderet: quanto que sunt anime corporalibus preferuntur.

¶ Ad alios vero qui se in predictis spiritualibus operibus non exercent nisi tales aliorum fratrum licitis servitiis occupentur (ne ociose vivant) verba predicta declaramus extendi.

¶ Nisi et tales tam excellentis et notabilis contemplationis et orationis existerent / quod merito propter hoc non esset a tanto bono pro huiusmodi exercitio subtrahendi. Fratres enim quiete quibus studio vel divinis ministeriis non vacantes: sed aliorum fratrum studio vel aliis divinis officiis et ministeriis vacantium servitiis inherentes tantum pro servitiis eisdem cum ipsis quibus serviunt sustentari merentur: quod astruit illa qua lege strenuus pugnator ille david iuste decrevit. videlicet quod descendentium ad prelium: et remanentium ad sarcinas portio equaretur.

¶ Verum quia expresse continetur in regula quod fratres non predicent in episcopatu alicuius episcopi cum ab eo illis fuerit contradictum nos in hoc et defferentes regule et nihilominus auctoritate apostolice plenitudinis conservantes dicimus quod predictum verbum ad literam sicut regula ipsa protulit observetur: nisi per sedem apostolicam circa hoc pro utilitate populi christiani sit concessum vel ordinatum aliud: vel in posterum concedatur seu etiam ordinetur. Et quia in eodem capitulo regule immediate subiungitur quod nullus fratrum populo penitus audeat predicare: nisi a ministro generali fuerit examinatus et etiam approbatus: ac ab eo predicationis officium sibi sit concessum. Nos et statutum preteritum ipsius ordinis in paucitate sui et modernum in ampliato fratrum numero ad utilitatem animarum (ut condecet) advertentes concedimus necdum generalem examinare et approbare fratres predicaturos in populis: ac illis concedere licentiam predicandi quatenus persone idoneitatem et predicatio-

in regula continet: per diuersa prouinciales ministros cum diffinitoribus: quod etiam hodie obseruari dicitur: et in fratrum priuilegiis contineri, quam quidem sententiam praefati ministri reuocare et suspendere valeant et arctare: sicut et quando id eis videbitur expedire. ¶ Sed quoniam in desideriis nostris hoc gerit ut ad dei gloriam salus proficiat animarum ac dicto ordini per quem iugiter ad amorem diuinum affectio christianae religionis accenditur: meritum et numerus augeatur: concedimus et praesenti statuto firmamus licere non solum generali sed etiam prouincialibus ministris personas fugientes a seculo in fratres recipere: quae ministrorum prouincialium licentia per ipsum generalem (sicut expedire viderit) possit arctari. vicarii vero prouincialium ministrorum officio vicariae licentiam hanc sibi nouerit interdictam nisi per ministros eosdem (quibus hoc posse committere vicariis et aliis licere decernimus) hoc ipsis vicariis spiritualiter committatur. ¶ Caueant tamen ibi prouinciales quod hoc non indiscrete non passim / sed sic considerate committant ut illos quibus hoc committi contigerit fidelibus consiliis fulciant: quae omnia discrete procedant. Nec indifferenter omnes admittant ad ordinem: sed illi tantum quos suffragantibus eis litteratura / idoneitate / vel aliis circumstantiis possint utiles esse ordini sibi que per vitae meritum ac aliis proficere per exemplum. ¶ Insuper dubitantibus fratribus praedicti ordinis / an pro eo quod in regula dicitur ut decedente generali ministro a prouincialibus ministris et custodibus in capitulo penthecostes fiat electio successoris omnium custodum multitudinem oporteat ad generale capitulum conuenire aut (ut omnia cum maiori tranquillitate tractentur) sufficere possit ut aliquem de singulis prouinciis qui vocem habeant aliorum intersint. Taliter respondemus ut scilicet singularum prouinciarum custodes prouinciae ex se constituant quem cum suo prouinciali ministro pro se ipsius ad capitulum dirigant: voces aut vices suas committentes eidem. quod et constituerit per se ipsos statutum huiusmodi ducimus approbandum. ¶ Quod idem praedecessor noster Grego. ix. in casu huiusmodi dicitur respondisse.

¶ Denique quod continetur in regula supradicta quod fratres non ingrediantur monasteria monacharum praeter illos quibus a sede praedicta concessa fuerit licentia specialis: quidam hoc de monasteriis pauperum monialium inclusarum fratres attentius intelligendum esse crediderint: cum eorum sedes praefata curam habeat specialem: et intellectus huiusmodi per constitutionem quandam tempore regulae dateuinente ad hoc beato francisco per prouinciales ministros fuisse credatur in generali capitulo declaratus quidem fratres certificari nihilominus postularunt an hoc de omnibus generaliter: cum regula nullum excipiat / an de illis solum monasteriis monialium praedictarum debeat intelligi: Nos utique generaliter id est prohibitum de quarumlibet cenobiis monialium respondemus et nomine monasterii volumus claustrum domos / et officinas interiores intelligi pro eo quod ad alia loca ubi homines seculares conueniunt: possunt fratres illi causa praedicationis vel elemosinae petendae accedere. his quibus id a superioribus suis pro sua fuerit maturitate vel idoneitate concessum exceptis: seu pro praedictarum monasteriis inclusarum ad quae nulli datur accedendi facultas sine sedis eiusdem licentia speciali: quod etiam ipse idem praede. nost. Grego. ix. in eo casu dicitur respondisse. ¶ Ceterum sanctae memoriae confessor christi franciscus mandasse dicitur circa ultimum vitae suae (cuius mandatum ipsius dicitur testamentum) quod verba ipsius regulae non glosentur: et (ut verbis utamur eiusdem) quod sic vel sic intelligi debeat non dicatur: adiiciens quod fratres nullomodo litteras aliquas ab apostolica sede petant. et alia quaedam interserens quae non possent sine multa difficultate seruari: propter quod fratres haesitantes an tenerentur ad obseruantiam testamenti praedicti: dubitationem huiusmodi per eundem praed. no. Greg. ix. petierunt de ipsorum conscientiis amoueri. qui (sicut asserit) attendens periculum animarum et difficultates quas propter hoc possent incurrere: dubietatem de ipsorum conscientiis amouendo dixit fra-

eres ipſos ad ipſius mandati obſer
uantiam nō teneri: quod ſine conſen
ſu fratrū ⁊ maxime miniſtroꝝ quos
vniuerſos tangebat obligare nequi-
uit: nec ſucceſſorem ſuū quomodoli
bet obligauit: cū non habeat imperi-
um par in parem. Nos autem circa
preſentem articulum nihil duximus
innouandum. ¶ Ad hoc a nonnullis
prede. noſtris roma. ponti. circa de-
clarationē ipſius regule et ipſā regu
lam cōtingentia diuerſas litteras in
telleximus emanaſſe. Sed nec ꝑ hoc
mordaciū ꝑdictorū cōtra regulā ip-
ſam ⁊ ffes quieuit inſultus: nec ꝑ ip-
ſas litteras ſtatui fratrū prouidetur
in multis: in quibus de nouo vel ali-
ter neceſſario prouidēdum eſſe mul-
torum poſtea caſuum cōtingentium
experientia indicauit. Nos itaqꝫ ne
litterarum hmōi ⁊ preſentis cōſtitu-
tionis diuerſitas vel intellectus ad-
uerſitas i ꝑdictoꝝ obſeruatiōe ffm
animos perturbaret: ⁊ vt plenius cla-
rius / ⁊ certius / eoꝝ ſtatui ⁊ obſeruā-
tie ꝑdicte regule cōſulat i oībus ⁊ ſin
gulis illis articulis quos cōſtitutio
ipſa continet. quē ibi vel eoꝝ aliqui
contineāt in alijs litteris apoſtolicis
ſupradictis. Hanc noſtram cōſtitutio
nem / declarationē / ſeu ordinationem
tm̄ a ffribus ipſis preciſe / ac inuiolabi-
liter decernim⁹ ꝑpetuis tꝑib⁹ obſer-
uandam. ¶ Cū igitur ex predictis et
alijs per nos cum multa maturitate
diſcuſſis: regula ipſa licita / ſancta. ꝑ-
fecta / ⁊ obſeruabilis nec vlli patens
diſcrimini euidenter appareat: illa ⁊
oīa ſubſcripta ꝑ nos ſtatuta / ordina-
ta cōceſſa: diſpoſita: decreta: decla-
rata etiā ⁊ ſuppleta: de aplice ptātis
plenitudine approbamus / confirma-
mus ⁊ volum⁹ exiſtere ꝑpetue firmi-

ipſum in diuerſas et aduerſas ſentē-
tias ꝑducentes ſuis adinuentionibus
deprauare ⁊ opinionū diuerſitas / ac
diſtortio itellectus multoꝝ pios ani-
mos poſſet inuoluere: ⁊ a religiōis in
greſſu multoꝝ corda ſubtrahere: ta-
liū detrahentiū vitanda ꝑuerſitas co
git nos ꝑ viā ipſis ad predicta ꝑclu-
dere: ⁊ certū ꝑcedendi modum hanc
conſtitutionem legentibus prefinire
¶ Itaqꝫ ſub pena excommunicatio-
nis ⁊ priuationis officiū ac beneficiū
diſtricte precipimus: vt preſens con
ſtitutio cum ipſam legi contigerit ſi
cut prolata eſt ſic fideliter exponatur
ad litterā: concordātie cōtrarietates
ſeu diuerſe vel aduerſe opiniōes a le
ctoribus: ſeu expoſitoribus nullaten⁹
inducantur. Sup ipſa cōſtitutiōe glo
ſe nō fiant (niſi forſan ꝑ quas verbū
vel verbi ſenſus ſeu conſtructio: vel
ipſa cōſtructio quaſi grammaticalit
ad litterā vel intelligibilius expona
tur) Ne intellectus ipſius per legem
deprauetur in aliquo ſeu diſtorquea-
tur ad aliud quā littera ipſa ſonat.
Et ne ſecundum predicta contra de-
tractores huiuſmodi oporteat vlteri-
us laborare: vniuerſis ac ſingulis cu-
iuſcūqꝫ preeminentie / conditionis /
aut ſtatus diſtricte precipim⁹ ne cō-
tra predictam regulam ⁊ ſtatum fra
trum predictoꝝ ſeu contra premiſſa
per nos ſtatuta / ordinata / conceſſa /
diſpoſita / decreta / declarata / ſupple
ta / approbata / ⁊ etiā cōfirmata dog-
matizēt / ſcribāt / determinēt / ꝑdicēt /
ſeu praue loquāt publice vel occulte
¶ Sed ſi quid penes aliquem in his
ambiguitatis emerſerit ad culmen
predicte ſedis apoſtolice deduca-
tur: vt ex auctoritate apoſtolica ſua
in hoc manifeſtetur intentio. ¶ Cui

tate determinantes in scholis seu
p̄dicantes contra p̄dicta: vel aliquas
seu aliquod predictoꝝ nō obstantibus
aliquibus p̄uilegijs vel indulgētijs/
aut litis apostolicis quibuscūq; digni
tatibus psonis ordinib⁹ aut locis re
ligiosis vel secularib⁹ gñaliter: vel
singularit̄ sub quacūq; forma vel ex
pressiōe verboꝝ cōcessis: q̄ nolum⁹
aliquibus i premissis quolib; suffra
gari excōicationis sn̄ie: quā nunc in
ipsos pferimus se noverit subiace
re: a qua p nemin̄e nisi p ro.pō. pos
sint absolui. Insup tā istos contra
quos p nos excōicationis est plata
sentētia: q̄ alios (si qui fuerint) con
tra p̄missa vel eoꝝ aliqd venientes:
ad sedis memorate volum⁹ deduci
noticiā: vt quos pulsus modus eq̄
tatis nō arcet a vetitis: cōpescat ri
gor aplice vltionis. Nulli ergo oīno
hoim liceat hanc paginā n̄re decla
rationis ordiationis: ɔcessionis: et
dispositionis: suppletiōis: approba
tionis: ɔfirmationis: ꝛ ɔstitutionis
infringere: vel ei ausu temerario cō
tra ire. Si q̄s aūt hoc attentare pre
sumpserit: indignationē oipotentis
dei ꝛ btōꝝ Petri ꝛ Pauli aploꝝ ei⁹
se noverit incursurū. Datū Serias
ni. xvij. kal. septembris: pōtificatus
n̄ri anno scdo. ¶ Bonifacius.viij.

ca.iiij Privilegiū monasterio tuo cō
cessum vt monachi siue fres
in cellis ad monasteriū ip̄m spectā
tibus habitantes: ab alio q̄ a papa:
vel eius legato excōicari: aut suspē
di: vel ipse celle īt̄dicto supponi nō
possint nō fres in horatib⁹ ecclesijs
seu capellis eiusdē monasterij ɔmo
rantes: aut ip̄os horatus ecclias vl
capellas ab ordinarioꝝ iurisditione
in aliquo: sed residētes tm̄ i cellis ꝛ
cellas ip̄as (hoc est loca secreta ꝛ so
litaria q̄ ab hoim separata cōspectu
sunt ad ɔtēplādū ꝛ deo vacādū spā
liter deputata) defendat. ¶ Idem.

Ca.v. Sicut nobis significare curas
sti: tibi gratiose cōcessimus:
vt distictis clericoꝝ tuoꝝ cedētiū vel
decedentiū possis cōferre. q̄ q̄ idē
clerici p̄bendarum suarum fructus
percipiant: ac si in suis ecclesijs pso
naliter residerent. ¶ Verū qz dubi
tas q̄ clericoꝝ tuoꝝ appellatione de
beāt contineri: breui r̄ndemus ora
culo: q̄ illos in his ꝛ similibus casi
bus tuos volum⁹ intelligi clericos
qui p te non ɔsisti ppterea vel reces
psi sine fraude ꝛ fictione qualib; ve
re tui clerici familiares existūt: ꝛ in
tuis expensis cōtinue domestici cō
mēsales: etiā si quos ex illis aliqñ
p tuis gerēdis negocijs abesse con
tingat.

¶ De regulis iuris quas
Bonifacius.viij. edidit: ꝛ sunt in nu
mero octo ꝛ octuaginta. ¶ Bo.viij.

Beneficiū ecclesiasticum non pos
test licite sine institutione ca
nonica obtineri.

Possessor male fidei vllo tempore
non prescribit.

Sine possessiōe p̄scriptio nō pcedit.

Peccatū nō dimittit̄ nisi restituat̄ ablatū

Peccati venia nō dat̄ nisi correcto.

Nemo potest ad impossibile obligari

Privilegiū personale psonam sequi
tur: ꝛ extinguitur cum persona.

Semel mal⁹ semp p̄sumit̄ esse mal⁹

Ratum quis habere non potest: qđ
ipsius nomine non est gestum.

Ratihabitionem retrotrahi: ꝛ man
dato non dubium comparari.

Cum sunt partium iura obscura: reo
fauendum est potius q̄ actori.

In iudicijs non est acceptio perso
narum habenda.

Ignorantia facti non iuris excusat

Cum q̄s in ius succedit alterius: iu
stam ignorantie cām censetur h̄re.

Odia restringi: ꝛ fauores conuenit
ampliari.

Decet concessum a principe benefi
cium esse mansurum

Indultum a iure beneficium nō est
alicui auferendum.

Non firmatur tractu temporis: qđ
de iure ab initio non subsistit.

Non est sine culpa qui rei que ad eū
non pertinet se immiscet.

Nulli⁹ pluribus vti defēsiōib⁹ ꝓhibet̄

Quod semel placuit: amplius displi
cere non potest

¶ Non debet aliquis alterius odio

pregrauari.
Sine culpa(nisi subsit causa)nõ est aliquis puniendus.
Quod quis mandato facit iudicis dolo facere non videtur cũ h abeat parere necesse.
Mora sua cuilibet est nociua.
Ea q̃ fiunt a iudice si ad eius nõ spectant officiũ :viribus nõ subsistũt.
Scienti et consentienti non fit iniuria neq3 dolus.
Que a iure cõmuni exorbitãt nequaq̃ ad consequentiam sunt trahẽda.
Quod omnes tangit :debet ab omnibus approbari.
In obscuris minimũ est sequendũ.
Cum quis certus est certiorari vlterius non oportet.
¶ Non licet actori quod reo licitum non existit.
¶ Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.
Generi per speciem derogatur.
Plus semper in se cõtinet quod est minus.
¶ Pro possessore habetur qui dolo desijt possidere.
Utile non debet per inutile viciari.
Ex eo non debet q̃s fructum consequi quod nisus extitit impugnare.
Cum quid prohibetur:prohibentur omnia que sequuntur ex illo
Pluralis locutio duorum numero est contenta.
Imputari non debet ei per quẽ non stat:si non faciat quod per eum fuerat faciendum.
Accessorium naturã sequi congruit principalis.
Qui tacet consentire videtur.
¶ Is qui tacet non fatetur: sed nec vtiq3 negare videtur.
Inspicimus i obscuris qđ est verisimilius vel qđ plerũq3 fieri cõsueuit

Actus legitimi conditionem nõ recipiunt neq3 diem.
Semel deo dicatũ nõ est adVsus humanos vlterius transferendum.
Non prestet impedimẽtum quod de iure non sortitur effectum.
Cui licet quod est plus : licet vtiq3 quod est minus.
Qui prior est tẽpore:potior est iure
Qui sentit onus:sentire debet commodum:et econtra.
In re communi potior est conditio prohibentis.
Contra eum q̃ legem dicere potuit apertius est interpretatio facienda.
Non est obligatorium cõtra bonos mores prestitum iuramentum.
¶ Dolo facit qui petit quod restituere oportet eundem.
Non est in mora qui potest exceptione legitima se tueri.
Quod ob gratiam alicuius conceditur non est in eius dispendium retorquendum.
Nullus ex consilio(dũmodo fraudulentum non fuerit)obligatur.
Exceptionem obijciens nõ videtur de intentione aduersarij confiteri.
Que contra ius fiunt : debent vtiq3 pro infectis haberi.
In pari delicto vel causa potior est conditio possidentis.
Cũ nõ stat per eũ ad quem pertinet quominus conditio ipleatur haberi debet perinde ac si impleta fuisset.
Quod alicui suo non licet nomine : nec alieno licebit.
Potest quis per alium quod potest facere per seipsum.
In malis promissis fidem non expedit obseruari.
In alternatiuis debitoris est electio et sufficit alterum adimpleri.
Qui ad agendũ admittitur:est ad ex

Frustra sibi fidē quis postulat ab eo servari: cui fidem a se prestitam servare recusat.
Delictum persone nō debet in detrimentum ecclesie redundare.
¶ Rationi cōgruit vt succedat l one re qui substituitur in honore.
In argumentum trahi nequeūt que ppter necessitatem/ aliquando sunt concessa.
Nemo potest plus iuris trāsferre in alium: q̄ sibi cōpetere dinoscatur.
In toto partem non est dubium cōtineri.
In generali concessione non veniūt: ea que quis nō esset verisimiliter in specie cōcessurus.
Qui cōtra iura mercatur: bonā fidē presumitur nō habere.
Bona fides non patitur vt semel exactum iterum exigatur.
¶ Cum q̄d vna via p̄hibetur alicui ad id alia non debet admitti.
Contractus ex cōuentione legē accipere dignoscūtur.
Damnū quod quis sua culpa sentit: sibi debet: non aliis imputare.
Infamibus porte nō pateant dignitatum.
Certum est q̄ is cōmittit in legem: qui legis verba cōplectēs contra legis nititur volūtatem.
Data rome apud sanctum Petrum: q̄nto nonas martii pontificatus nostri anno quarto.

¶ Finis.

¶ Uita bonifacii octavi qui et auctor fuit Sexti huius decretalium.

Onifacius octavus natōe hernicus: Patria Anagninus. Benedictus caietanus antevocatus neapoli pōtifex creat in vigilia natalis dn̄i: Millesimo ducentesimo nonagesimo q̄rto: vir q̄dē doctrina et experiētia rerū insignis. Diu eñ in curia versatus fuerat: et per oēs dignitatis gradus ad pōtificatū nō sine eñ ambitionis crimine pervenerat ¶ Nam dum esset sancti Martini in mōtibus presbyter cardinalis: adeo dignitatē pōtificatus ex optauit vt nil ambitione et fraude pretermiserit: quod ad eā rem cōsequēdam pertinere arbitraret. Tante p̄terea arrogantie fuit: vt et omnes fere cōtēneret: et gratias a Nicolao q̄rto et celestino quinto factas revocaverit Gibellinos quoq̄ mirifice persecutus est. ¶ Hinc oritur illa inter pōtificem et colūnēses Gibellinos cōtentio: qui etiā Anagnie cōtra pōtificem factionis sue partes fovebāt. ¶ Hos itaq̄ maxime duo cardinales duos. Petrū et Jacobū eiusdē familie viros insignes calumniari cepit: q̄ thesauros ecclesie in morte pōtificū diripuissent: quodq̄ libellos famosos cōtra se sparsissent ¶ Scripserūt siquidem post illatā sibi iniuriā ad reges/ ad p̄ncipes: ad natiōes de arrogātia Bonifacii et de ābitiōe q̄ cōtra ius fasq̄ pontificatus sedē occupasset reiecto fraudibus Celestino: eodemq̄ in carcerem contecto. Sunt eñ q̄ scribāt Bonifaciū immisisse subornatores clāculū quosdā q̄ noctu dimissa q̄si celitus voce in cubiculum celestini hominis simplicis et persuaderēt vt pontificatū dimitteret si salvus fieri vellet.

¶ Irati autē cardinales cū nusq̄ apparuissent Bonifacii periculis nactāverint Nepesum eñ secesserāt vna cum tota columnēsiū familia publico decreto scismatici habentur.
¶ Beneficiis dignitatibus: fundis pa

Ternis: castellis: et oppidis priuantur: quã priuationẽ Bonifacius postea in decreti formã retulit vt libro appa-ret quem sextũ appellant. Sumptis deinde armis bonifacius: cõcitatis-q̃ multis cruce signatis eos oppri-mere conatus preneste quo se cũ sar ravito insigni eorum patruo recepe rant obsidiõe cingit. Dilapsos inde capto ac direpto preneste zegaroliũ z colũnam confugientes persequitur: vnde nõ ita multo post abire ob mul titudinẽ hostiũ necesse fuit a quib⁹ hec item castella diripiũtur maxime vbo colũne paternũ solũ. Cardinales autẽ inde quoq̃ dilapsi reate perue nere Sarra vero apud antiũ multũ diuq̃ in nemorib⁹ vixit seuiciã boni facij veritus: sed in piratarũ manus incidens remigio admot⁹ multas ca lamitates perpessus est: q̃ q̃ sic q̃dẽ equiore animo exilium pati malet q̃ seuiciã bonifacij experiri: qui Gibel-linos om̃s vno odio persequebatur. Notũ est illud certe q̃d ꝓ certo dixe-rit genuẽsi archiepiscopo ad pedes ei⁹ die cinerũ ꝓcedenti. Nam cũ dici a sacerdote tum soleat memento hõ quia cinis es et in cinerẽ reuerteris dixit mutatis quibusdã verbis: me-mẽto homo quia gibellinus es et cũ gibellinis i cinerẽ reuerter⁹: in eius-q̃ oculos cinerẽ cõiecit: nõ in caput vt mos est eũdẽq̃ ob nomẽ factiõis archiepiscopatu priuauit: licet postea in itegrũ restituerit: cũ intellexisset cardinales colũnenses (quẽadmodũ ipse suspicabatur) Genuã non petiis-se. Pulsis hoc modo colũnensibus Bonifacius duplicẽ celebritatẽ apo stolis z euãgelistis: z quattuor eccle sie doctoribus: gregorio: augustino: hieronymo: ãbrosio statuit. Idẽ etiã

rea sextũ pontificũ iuris codicẽ: suo iussu a tribus doctissimis viris com pilatũ: quibusdã decretis nouis a se additis: Urbem quoq̃ Eugubiũ que Gibellinoꝝ auspicijs ab ecclesia de-fecerat breui recuperauit. Alberto du-ci austrie imperiũ confirmationẽ bis terq̃ petenti negauit. Mortuo autẽ Jacobo aragonio cum Robert⁹ caroli fili⁹ calabrie dux in siciliã traiecisset Catinamq̃ cepisset: tãtũ repẽte bel-lum exortũ est: vt tota fere italia tu-multuaret. Nã z siculi aragonẽsib⁹ fauẽtes: comparata classe Philippũ Roberti fratrem bello superant: et captũ in carcerem coniiciunt: quare Robertus relicta cathina re infecta in italiam reuertitur.

¶ Federicus autem Arago ex hispa nia cum exercitu in siciliam delatus non solum siciliam totam verũetiã calabriam recuperauerit. In hetru-ria vero adeo contra pisanos genuẽ ses exarserant vt et liburnum cepe-rit incendioq̃ euerterint: et naues onerarias in fluminis ostio dimerse rint: ne pisanis nauigare liceret. Fie bant hec in italia cum magno prouin cie detrimento: pontifice nullibi ad pacem conficiendam auctoritatem suam interponente.

¶ Et ne existimares eum deum cum hominib⁹ pacem habuisse: tantus re pente terremot⁹ exortus est: quãtus nũq̃ antea. quo quidẽ multis diebus per internalla durãte: plurima edifi cia passim corruere. Reate pontifex tum erat cũ tota curia: q̃ certe veri-tus ne ruina edificiorũ opprimeret: casulã quandã z tabulatis subtilib⁹ in medio claustro fratrũ predicatoꝝ prato admodum lato edificari iussis eoq̃ in loco aliquãdiu resedit: licet

Richardus senensis. Nicolaus tar-
uisinus ordinis pdicatorũ: magister
Johannes murro ordinis minorum
generalis. Petrus hyspanus Jubi-
leũ quoqꝫ idẽ retulit anno millesimo
trecentesimo: quo plenã delictorum
omniũ remissionẽ his prestabat qui
limina apostoloꝝ visitassent ad exẽ-
plum testamenti veteris: licet primo
quidẽ apud iudeos huius lõge alia
ratio habita sit Jubileũ nãqꝫ qnqua-
gesimo quoqꝫ anno repetebant: quo
debitores a creditoribꝫ laxabant (vt
ait Josephus) et serui libertatẽ vendi-
dicabant: vnde libertatis nomen pre
se fert tam animi ꝙ corporis. Nam
liberi vere hi dici possunt quibꝫ pec-
cata remittũtur. Idẽ etiã centesimo
quoqꝫ anno obseruari mãdauit. Ob
hanc rem eo anno tãta vndiqꝫ homi-
multitudo Romã venit: vt vix ince-
dere per vrbem amplã quidẽ ꝛ vastã
liceret. ¶ Venerat et romã Karolus
valesiũ comes. Philippi francoꝝ re-
gis frater qui filiã Balduini vltimi
constantinopolitani imperatoris in
vxorem duxerat a Bonifacioqꝫ impe-
trauerat vt socero suo liceret impe-
riũ ipsum repetere: a quo depulsus
fuerat. Fecerat id quidẽ libẽter bo-
nifacius ꝙ ei in animo erat hoꝝ prin-
cipũ auxilio exercitũ i asiã trãsmit-
tere: qui hierosolymã recuperaret.
Interim vero dum res ipse cõpone-
rentur: et karolũ ipsum patrimonio
sancti Petri cũ omni potestate pfe-
cit: et legatũ in hertruriã misit: q no-
uas seditiones cõpesceret. Nã ꝛ gi-
bilis ꝛ guelphis ad albos et nigros
transierant. Verũ cũ legatus nil pfi-
ceret: ppositis etiã iterdictis Caro-
lus Valesius eo pontificis mandato
pfectus cõtinere florentinos nõ po-
tuit: quominus albos nõ sine magna
cede ab vrbe sua pellerẽt. Albi enim
gibillini tum appellati sunt. Sed põ-
tifex hierosolymitanã expeditionẽ
iampridẽ meditãs: apameensem epi-
scopũ ad Philippũ regem francorũ
mittit: q hominẽ ad eã rem exhorta-
retur. Is itaqꝫ eo pfectus: cũ nil pre-
cibꝫ impetraret: minas qdẽ addidit.

Hanc itaqꝫ ob rem iratus Philippꝫ:
hominem subito in carcerem cõiicit
quod vbi Bonifacius resciuit: eo ita-
tim misit narbonensem archidiaco-
num: virum certe insignem: qui pon-
tificis nomine philippo mandaret:
vt missum faceret episcopum apame-
ensem. Id si non impetraret diceret
audientibus omnibus regnum Frã-
cie ad ecclesiam deuolui: ob cõtuma-
ciam philippi: et violatum ius gen-
tium. Adderetqꝫ anathema: ꝛ omnes
francos a iuramento regio absolue-
ret. Fecit omnia ꝙ diligentissime
archidiaconus ac regem cõpulit epi-
scopum apameensem dimittere Rex
autem aliqua ex parte iniurias sibi a
pontifice illatas vlturus: edictũ pro-
posuit: ne quisꝙ e regno suo Romã
proficisceretur: aut eo pecunias mit-
teret. Secũdo vero post iubileum an-
no: Carolus Valesius ad Karolũ se-
cundum consobrinum suum se conta-
lit: cuius aduentu motus Federicus
Arago. pacem his conditionibus pe-
tijt et impetrauit vt redditis que in
italia ceperat: et Siciliam quoad vi-
ueret: retinere liceret.

¶ Verum abeunte ex Hetruria: Ka-
rolo Valesio: albi Florentia pulsi:
forum Liuiũ populariter commigra-
runt: quorum de numero habitus est
Dantes aldegerius vir doctissimꝫ:
et sua vernacula ligua poeta isignis:
qui postea redire in patriam persee-
pe conatus est: sed frustra adiuuanti-
bus etiam bononiensibus ꝛ Canegrã-
di veronensium domino: quo cũ post
ea familiariter aliquãdiu vixit Sũt
qui scribant Bonifacium hoc tem-
pore Hermanũ cuiusdam corpus a-
pud ferrarienses iam viginti annis
pro sancto cultum exhumari mãdas-
se ac comburi: habita de eius heresi
ꝙ diligentissima inquisitione. Hunc
ego e fratricellis fuisse crediderim:
quorum sectatum maxime inualesce-
bat. Interim vero Philippꝫ rex frã-
cie Bonifacij arrogantiaꝫ iniquo a-
nimo ferens, habito apud Parisios
ecclesiasticorum et nobilium magno
conuentu: commemoratisqꝫ iniurijs

a Bonifacio acceptis: eiusq; ambitione et malis artibus ad occupādū pontificatum quem iniuste teneret ad sedem apostolicam tū(vt ipse dicebat)vacātem futurumq; conciliū appellauit. Quaquidem re percitus Bonifacius habito generali concilio:eiusq; regnum Alberto Imperatori subiicit:quem in initio pontificatus sui repulerat. Tūvero Philipp9 superbiam hominis domiturꝰ. Sarrā columnensem in portu Massilie cognitum a piratis redemptum: cū Nogaretio gallo equite fidelissimo Romam mittit hac ratione (vt ipse palam dicebat) vt appellationē suā publicarent. Uerū ei longe alia mēs fuit. ¶Nā Sarra seruili habitu Latium ingressus:collectis vndiq; amicis Nogaretium cum ductis equitibus gallis mercede conductis :e militia karoli Ualesij Ferentinum premittit:q̄ inde et si opus esset auxilium ferret . Ipse vero ananiā clam noctu ingressus adiuuantibus gibellinis:quos Bonifacius diu multūq; vexauerat pontificem nil tale metuētem in domo paterna capit fractis paluis captumq; Romam perducit vbi quinto et trigesimo die post dolore animi confectus periit :pontificatus sui anno octauo:mense nono/ die decimoseptimo:sepeliturq; I basilica Petri:sepulchro a se antea extructo:quodquidem adhuc extat in sacello a se condito opere vernaculo Idem quoq; suggestum condidit cum porticu apud basilicam lateranensem:quo execrationes I cena domini fiunt:eo quoq; in loco et Philippum regem Francie : et colūnenses anathemate notauit.Mouit aūt hoc modo Bonifacius: qui imperatoribus:regibus:principibus:natio et populis:non superbe et contumeliose(vt hic de quo loquimur)sz sancte et modeste:vt christus rex noster eiusq; discipuli ac veri imitatores: et malint a populis amari q̄ timeri vnde tyrannorum pernicies oriri merito solet . Sunt qui scribant hunc quoq; discordias Iter italos aluisse. maxime vero inter genuenses et venetos :populos quidem nauali ꝓlio satis potentes. ¶Finis.

¶Tabula rubricarum Sexti Libri decretalium :secundum ordinem litterarū Alphabeti a q̄bus inchoātur

Accusationibus inquisitionibus et denūciationibus.Liber.v. Fo.xl.
Appellationibus.liber ij.folio.xxiiij.
Arbitris. lib.i. fo.xix.
¶Bigamus.lib.i. folio.xv.
Capellis monachoꝝ.lib.iij.fo.xxxvi
Censibus.lib.iij. fo.xxxvi.
Clericis coniugatis.lib.iij.fo. xxvi.
Clericis non residentibus I ecclesia vel prebenda.lib.iij. fo.xxvi.
Clerico egrotante.lib.iij. fo.xxx.
Cognatione spirituali.lib.iiij.folio. xxxix.
Concessione prebende et ecclesie nō vacantis.lib.iij. fo.xxx.
Confessis.lib.ij. folio.xxi.
Constitutionibus.lib.i. fo.ij.
Consuetudine.lib.i. fo.iiij
Consecratione ecclesie vel altaris. lib.iij. folio.xxxvij.
Decimis.lib.iij. fo.xxxiij
Desponsatione impuberū.lib.iiij. folio.xxxix.
Dolo et contumacia. folio.xxi.
Electione et electi ptāte.lib.i .fo iiij.
Eo qui mittit in possessionem causa rei seruande.lib.ij. fo.xxi.

libro primo. folio.xix.
Homicidio lib.vi. fo.xliii.
Immunitate eccl'ap.li.iij.f.xxxvij
Iniuriis ⁊ dāno da.li.i. fo.xlvi.
Institutionibus.li.iij. fo.xxx.
Iudiciis.li.ij. fo.xix.
Iuramēto calūnie.li.ij. fo.xxij.
Iureiurando.li.ij. fo.xxi.
Iure patronatus.li.iij. fo.xxxvi.
Litis contestatione.li.ij. fo.xx.
Maioritate ⁊ obediētia.li.i.f.xviij
Ne clerici vel monachi secularis
b⁹negociis se īmisceāt.li.iij.f.xxxix.
Ne sede vacante aliquid innouetur.
libro tercio. fo.xxxij.
Officio vicarij.li.i. fo.xv.
Officio et potestate iudicis delega=
ti.Libro primo. fo.xv.
Officio legati.li.i. fo.xvi.
Officio iudicis ordinarij.li.i.fo.xvij
Pactis.libro p̄mo. fo.xviij.
Penis.lib.v. fo.xlvi.
Penitentiis et remissio.li.v. fo.xlvij
Postulatione prelatorum.li.i.fo.iiij.
Prebēdis ⁊ dignitatib⁹.li.iij.fo.xxvi
Prescriptionibus.li.ij. fo.xxii.
Priuilegiis.li.v. fo.xliij.
Procuratoribus.li.i. fo.xviij.
Rebus ecclesie non alienandis.
Libro tercio. fo.xxxiij.
Regularibus et transeuntibus ad re
ligionem.lib.iij. fo.xxxiij.
Regulis iuris.li.v. fo.lvij.
Religiosis domibus.li.iij. fo.xxxv.
Reliquiis et veneratione sanctorum
Libro tercio. fo.xxxvij.
Renunciatione.li.i. fo.xiij.
Rerum permutatione.li.iij.fo.xxxiij
Rescriptis.lib.i. fo.ij.
Restitutione in integrū.li.i. fo.xix.
Restitutione spoliatoꝝ.li.ij. fo.xx.
Scismaticis.li.v. fo.xliij.
Sententia et re iudicata.li.ij.fo.xxij.
Sententia excommunicationis. Li
bro quinto. fo.xlvij
Sepulturis.li.iij. fo.xxxiij.
Sponsalibus et matrimoniis.Libro
quarto. Folio.xxxix.
Statu regularium.li.iij. fo.xxxv.
Summa trinitate et fide catholica.
libro primo. fo.ij.
Supplenda negligentia prelatorum
Libro primo. fo.xij.
Temporibus ordinationum ⁊ qua
litate ordinandoꝝ. li.i. fo.xiiij.
Testamentis ⁊ vltimis voluntatib⁹.
Libro tercio. fo.xxxij
Testibus ⁊ attestationib⁹.li.ij.fo.xxi
Verborum significatione. Libro
quinto. Folio.li.
Vita et honestate clericorum. Libro
tercio. fo.xxv.
Voto et voti redēptiōe.li.iij.fo.xxxv.
Vsuris.libro.v. fo.xliij.
Vt lite pendente nichil innouetur.
Libro secundo. fo.xxi.

¶ Finit Tabula rubricarum.

¶ Sextus decretalium liber hic suam capit periodum. Rothomagi quidem per Magistrum Petrum Oliuier exaratus pro Frācisco Regnault. Anno domini millesimo quingētesimo decimonono. Die vero.xvi. mensis Octobris.

¶ Impius cum in profūdum venerit peccatorum contemnit: sed sequitur eum ignominia ⁊ opprobrium.